

การจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนรู้
ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

โดย

นายวัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล

เสนอต่อ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

กิตติกรรมประกาศ

ในโอกาสแรกที่ผู้วิจัยได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนรู้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนก็ได้ตอบตกลงทันที ทั้ง ๆ ที่ผู้วิจัยไม่มีความรู้เกี่ยวกับด้านจัดการศึกษา เหตุที่ตกลงใจทันที สืบเนื่องจากประสบการณ์และได้สัมผัสกับกิจกรรมของสถานพินิจฯ มาตั้งแต่เมื่อครั้งรับราชการที่ศาลเยาวชนและครอบครัว (เดิมศาลคดีเด็กและเยาวชน) จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ.2526 – 2528 ในครั้งนั้นการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กในสถานพินิจฯ ใช้หลักสูตรของการศึกษานอกโรงเรียน ส่วนด้านวิชาชีพขึ้นอยู่กับผู้สอนสอนตามประสบการณ์ และพื้นความรู้ของตนไม่มีหลักสูตรหรือคู่มือการเรียนการสอน ผู้วิจัยมีความรู้สึกในขณะนั้นว่าการจัดการเรียนการสอนไม่ว่าวิชาสามัญหรือวิชาชีพน่าจะมีลักษณะเฉพาะสำหรับเด็กที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม เพราะเด็กส่วนใหญ่ประสบกับความล้มเหลวทางครอบครัว ล้มเหลวทางความประพฤติและล้มเหลวทางการศึกษามาแล้ว จะจับมานั่งเรียนเหมือนเด็กปกติอีกไม่น่าจะถูกต้อง กลับจะเป็นการสร้างความคิดให้แก่เด็กและนำไปสู่ปัญหามากกว่า เพราะเชื่อว่าตราบใดที่ยังไม่มีการแก้ไขฟื้นฟูด้านครอบครัวและความประพฤติของเด็ก เด็กคงไม่พร้อมที่จะเรียน จึงเห็นควรจะผสมผสานกันระหว่างกระบวนการบำบัดแก้ไข การศึกษา และการฟื้นฟู ดังนั้น การจัดการศึกษาให้แก่เด็กน่าจะมีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะแตกต่างจากการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปกติทั่วไป ข้อมูลแนวคิดจากประสบการณ์ของผู้วิจัยดังกล่าว จึงกล้าตอบรับทำวิจัยเรื่องนี้ทันที

ในการวิจัยครั้งนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ก็ด้วยความช่วยเหลือในการค้นคว้ารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากคุณพัชรินทร์ ชมภู่ ด้วยความเสียสละและมุ่งมั่นให้ผลงานวิจัยนี้มีคุณค่าและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในระดับที่น่าพอใจ ทั้งได้รับความอนุเคราะห์ให้สัมภาษณ์จากแพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล นายสุรินทร์ เสถียรมาศ และนายเชิดเกียรติ ไชยมั่น เป็นการสะท้อนมุมมองจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู ส่วนการจัดพิมพ์รายงานและการประสานงานด้านธุรการได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากนายสิทธิชัย เดชเหมือน

อนึ่ง ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในด้านการประสานงานได้รับความอนุเคราะห์

ช่วยเหลือจากอาจารย์อภาพร สุขาวงษ์ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
เป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

นายวัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล

ตาราง : เปรียบเทียบการจัดการศึกษาในสถานพินิจต่างประเทศกับของไทย

การจัดการศึกษา	สหรัฐอเมริกา (Polk county Juvenile Boot Camp)	สหราชอาณาจักร	ญี่ปุ่น	ออสเตรเลีย	สิงคโปร์	ไทย
1. รูปแบบการจัด การศึกษา	กรมยุติธรรมทำสัญญาจ้าง สำนักงานนายอำเภอเป็นผู้ ดำเนินการสถานฝึกอบรม โดย จัดหาเงินทุนส่วนใหญ่ให้ (คิดค่า ใช้จ่ายต่อหัวเยาวชน) สำนักงาน นายอำเภอจัดการเกี่ยวกับการ ก่อสร้างสถานฝึกอบรมและสิ่ง อำนวยความสะดวก คณะ กรรมการของเมืองจัดหาที่ดิน และเงินทุนในการก่อสร้างโดย เจ้าหน้าที่ศึกษาธิการประจำ อำเภอเป็นผู้ให้การสนับสนุน ทางด้านอุปกรณ์การศึกษา	-	-	-	-	การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.)
2. เนื้อหาสาระของ หลักสูตร	- การเรียนวิชาสามัญ (วิชา วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เพศศึกษาคอมพิวเตอร์) - การฝึกอาชีพ - การออกกำลังกาย	- sex offender treatment Programme / reasoning & rehabilitation , extended thinking skill / anger control / offending behavior	การศึกษาสายสามัญ / สายอาชีพ / การศึกษาเพื่อ แนะนำการดำเนินชีวิต / การ ศึกษาพิเศษ	ทักษะในการดำเนินชีวิต / การอ่านและเขียน /คณิตศาสตร์ / การสอบเข้ามหาวิทยาลัย / การอบรมวิชาชีพ (งานโลหะ งานไม้ เครื่องยนต์ ฯลฯ)	การศึกษาวิชาสามัญ / การ ศึกษาวิชาชีพ / การขัดเกลาทาง ด้านศีลธรรม โดยหน่วยงานทาง ศาสนา / สันทนาการและการพัก ผ่อนหย่อนใจ / ออกกำลังกาย	แยกเป็น 1. สายสามัญ 2. สายอาชีพ 3. วิชาจริยศึกษาและพลศึกษา

การจัดการศึกษา	สหรัฐอเมริกา (Polk county Juvenile Boot Camp)	สหราชอาณาจักร	ญี่ปุ่น	ออสเตรเลีย	สิงคโปร์	ไทย
	- การจัดโปรแกรมการบำบัดทางจิต- ได้แก่ rational emotive therapy, substance abuse)	group / พลศึกษา				
3. วิธีการจัดการเรียนการสอน	- เรียนในวิชาที่กำหนดอย่างน้อย 5 ชม./วัน โดยมีกิจกรรมการบำบัดรักษาทางจิตวันละ 1 ชม. - มีการจัดทำโครงการและดูงานในชุมชนในบางวิชา เช่น สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ เป็นต้น	- จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนหรือตัวต่อตัว โดยมีระยะเวลาการอบรมตามอายุ เช่น อายุต่ำกว่า 17 ปี ต้องศึกษาไม่ต่ำกว่า 15 ชม. /สัปดาห์ ถ้าอายุตั้งแต่ 17 ปีขึ้นไปแต่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ หรือสติปัญญาอ่อน	- จัดโปรแกรมทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพื่อให้เหมาะสมกับระยะเวลาการฝึกอบรมของเด็กแต่ละคน และมีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กแต่ละคน - จัดจำแนกประเภทเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลก่อนนำเด็กเข้าสู่โปรแกรม เพื่อจัดให้เด็กเข้าสู่โปรแกรมต่างๆ อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความต้องการของเด็กประกอบด้วย - จัดให้เรียนในสถานฝึกอบรม โดยครูผู้สอน /	- ใช้วิธีการ case management process ซึ่งมีจุดเด่นให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกหลักสูตรที่เหมาะสมกับตนเอง - การจัด case plan เพื่อเป็นแผนการฝึกอบรมรายบุคคล และดำเนินการฝึกอบรมตาม case plan รวมทั้งการติดตามผลความก้าวหน้าและปรับปรุง case plan ให้เหมาะสมกับความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน - การจัดการศึกษาทางไกล - จัดให้เด็กอภิปรายถกเถียงกันในแนวความคิดและ	--	การจัดการเรียนการสอนแยกออกเป็น 3 ระดับ 1. ป.6 / 3 ภาคเรียน 2. ม.3 / 4 ภาคเรียน 3. ม.6 / 3 ภาคเรียน

การจัดการศึกษา	สหรัฐอเมริกา (Polk county Juvenile Boot Camp)	สหราชอาณาจักร	ญี่ปุ่น	ออสเตรเลีย	สิงคโปร์	ไทย
			<p>วิทยากรรับเชิญ หรือการ สอนแบบทางไกล และ อนุญาตให้เรียนภาย นอกสถานฝึกอบรม</p> <p>- จัดการเรียนการสอน เป็นกลุ่มเล็กๆ ซึ่งรวม เด็กที่ต้องการเรียนหลัก สูตร / รายวิชาเดียวกัน เพื่อตอบสนองรายคน individual need และ ยึดหลักการเรียนการ สอนแบบยืดหยุ่น</p> <p>- จัดกิจกรรมกีฬา นันทนาการ กิจกรรม ทางสังคมและบำเพ็ญ ประโยชน์ควบคู่กับการ เรียนการสอนสาย สามัญและสายอาชีพ</p>	<p>ประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพ แวดล้อมในการเรียน</p>		

การจัดการศึกษา	สหรัฐอเมริกา (Polk county Juvenile Boot Camp)	สหราชอาณาจักร	ญี่ปุ่น	ออสเตรเลีย	สิงคโปร์	ไทย
4. การวัดและประเมินผล	<p>ใช้การวัดความก้าวหน้าในการศึกษา (Educational Progress) ซึ่งมีวิธีการวัดผลได้ 3 แบบ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จากจำนวนหน่วยกิตที่ได้รับ (High School Credits) ขณะเรียนอยู่ในสถานฝึกอบรม 2. จากเกรดเฉลี่ยที่ได้ (Grade Point Average) ในระหว่างเรียนอยู่ในสถานฝึกอบรม 3. จากความก้าวหน้าของการเรียนจนได้รับประกาศนียบัตรการศึกษาทั่วไป (General Education Diploma) 	-	ใช้วิธีสอบวัดผลทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติในวิชานั้นๆเป็นระยะๆ คล้ายคลึงกับในโรงเรียนปกติ และผลการศึกษานี้จะเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินความก้าวหน้าของเด็กเพื่อพิจารณาปล่อยตัว	มีกระบวนการประเมินผลการศึกษาโดยเด็กและเยาวชนด้วยตนเอง	การศึกษาวิชาสามัญวัดผลโดยการทดสอบความรู้ด้วยมาตรฐานเดียวกับเด็กและเยาวชนภายนอกสถานฝึกอบรม	การวัดผลโดยวิธีสอบและประเมินผลโดยครูผู้สอน

การจัดการศึกษา	สหรัฐอเมริกา (Polk county Juvenile Boot Camp)	สหราชอาณาจักร	ญี่ปุ่น	ออสเตรเลีย	สิงคโปร์	ไทย
5. ปัจจัยที่เอื้อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ	-	มีการปฏิรูประบบยุติธรรมโดยช่วยให้เด็กและเยาวชนและผู้ปกครองร่วมกันแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนโดยช่วยกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในการรับผิดชอบผลของการกระทำดังกล่าว และการหามาตรการขจัดปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดการกระทำผิด ปรับปรุงบทบาทโทษให้เหมาะสม และให้ศาลมีทางเลือกในการกำหนดโทษที่หลากหลายมากขึ้น	- การประสานความร่วมมือและจัดสรรภารกิจในส่วนต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามความเชี่ยวชาญของแต่ละหน่วยงาน - การจัดระบบยุติธรรมเชื่อมต่อกลไกการจัดการศึกษาและการแก้ไขบำบัด โดยมี juvenile classification home ที่มีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ - สถานฝึกอบรมสามารถกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมได้ตามผลความก้าวหน้าของเด็ก	-	มีการวางข้อกำหนดกระบวนการยุติธรรมของเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (National Standards of juvenile Justice) ไว้ว่า เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการควบคุมตัวเพื่อฝึกอบรม สถานพินิจต้องจัดหลักสูตรเฉพาะบุคคล (Case Plan) ภายใน 7 วัน หลังจากที่ได้รับตัวเด็กหรือเยาวชน หรือภายใน 14 วัน หลังจากมีคำพิพากษาของศาลให้เด็กหรือเยาวชนฝึกอบรมตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป	- กระแสสังคมให้ความสำคัญต่อสิทธิเด็ก - รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ให้การรับรองสิทธิเด็กเป็นพิเศษ - ประเทศไทยร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
6. ยุทธศาสตร์การให้ความช่วยเหลือ	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองโรงเรียน นายจ้าง และกลุ่มชุมชนอื่นๆ ควบคุมดูแลและติดตามเมื่อเยาวชนกลับบ้านและสนับสนุนสิ่งแวดล้อม	--	--	--	- มีการส่งเสริมแรงจูงใจในการศึกษาโดยให้เงินโบนัสสำหรับเด็กที่สำเร็จหลักสูตรในสถานฝึกอบรมวิชาชีพ - การจัดให้มีการศึกษาทางไกลและให้เด็กไปเรียนสถานบ้านภายใน	ยุทธศาสตร์ในการระดมความช่วยเหลือหรือการบริหารจัดการศึกษาไม่ชัดเจน

การจัดการศึกษา	สหรัฐอเมริกา (Polk county Juvenile Boot Camp)	สหราชอาณาจักร	ญี่ปุ่น	ออสเตรเลีย	สิงคโปร์	ไทย
	<p>ซึ่งช่วยในการฟื้นฟูเยาวชน กระบวนการฝึกอบรมเริ่มตั้ง แต่ชั้นปฐมวัยถึงขั้นฝึกอบรม ขั้นเตรียมตัวกลับสู่ชุมชน และสอดคล้องดูแลภายหลัง หลังจากสถานฝึกอบรม มีความชัดเจน การจัดการ ฝึกอบรมแบบทหารเป็นกล ยุทธ์ในการทำให้เด็กมี ระเบียบวินัยได้เร็วขึ้นและ ลดความเข้มงวดลงเมื่อเด็ก มีผลความก้าวหน้าที่ดีขึ้น ปรับเข้ามาสู่การพิจารณา กรรมกรแก้ไขบำบัดอื่นๆ</p>				<p>นอก ในตอนกลางวัน (Day Release)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมกลไกสนับสนุนให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาโปรแกรมการทำงานเป็นต้น 	
7. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข	--	--	--	--	<ul style="list-style-type: none"> - การโยกย้ายจากสถานพินิจหนึ่งไปยังสถานพินิจหนึ่งโดยยังไม่จบหลักสูตร - เด็กมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียน / ระบบการศึกษาและบางส่วนขาดการเรียนรู้มาเป็นเวลานาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย นโยบายและแผนงานด้านจัดการศึกษาอย่างชัดเจน - หลักสูตร กศน. ไม่เหมาะกับเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการพิเศษ

การจัดการศึกษา	สหรัฐอเมริกา (Polk county Juvenile Boot Camp)	สหราชอาณาจักร	ญี่ปุ่น	ออสเตรเลีย	สิงคโปร์	ไทย
						<ul style="list-style-type: none"> - ขาดการประเมินความต้องการ ของเด็กแต่ละราย - ไม่มีการจัดทำแผนการเรียน สำหรับเด็กแต่ละราย - อัตรากำลังครูไม่เพียงพอและ ไม่มีทักษะเฉพาะในการสอน เด็กที่มีความต้องการพิเศษ - การวัดผลไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของหลักสูตร

6. ปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนในสถานพินิจของไทย

6.1 ไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย นโยบายหรือแผนจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจทั่วราชอาณาจักรอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม แม้คณะรัฐมนตรีจะมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2540 ให้กระทรวงศึกษาธิการรับไปดำเนินการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจ และมีการทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างศาลเยาวชนและครอบครัวกลางกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญและวิชาชีพให้แก่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจ แต่ยังไม่มีการจัดทำนโยบาย มาตรการและแผนปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อให้หน่วยปฏิบัติสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างจริงจัง

6.2 การจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญโดยใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งเป็นหลักสูตรที่ใช้กับเด็กปกติ การนำมาใช้กับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจจึงไม่เหมาะสม เพราะเด็กและเยาวชนในสถานพินิจถือว่าเป็นกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ จึงสมควรจัดหลักสูตรที่มีลักษณะพิเศษ โดยมีวัตถุประสงค์ในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของเด็กที่เสื่อมเสียให้กลับตนเป็นพลเมืองดี

6.3 ขาดอัตรากำลังครูผู้สอน ครูประจำการที่มีอยู่บางส่วนมิได้มีคุณสมบัติสำเร็จด้านครู นอกจากนี้ครูที่สอนมิได้ผ่านการอบรมวิธีการสอนเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมโดยเฉพาะ จึงขาดทักษะในการประยุกต์หรือสอดแทรกการแก้ไขพฤติกรรมเด็กและเยาวชนเข้าไปในเนื้อหาหลักสูตรหรือสื่อการสอน

6.4 กระบวนการสืบเสาะและประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนของสถานพินิจ เพื่อรายงานศาลประกอบดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดีมิใช่ข้อเท็จจริงที่เสนอให้ศาลเลือกใช้โปรแกรมหรือหลักสูตรประเภทใดที่เหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย ด้วยเหตุนี้การกำหนดระยะเวลาฝึกอบรมเด็กหรือเยาวชนของศาลจึงไม่สอดคล้องกับหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นสายสามัญหรือสายอาชีพ

6.5 การพิจารณาปล่อยเด็กหรือเยาวชนก่อนครบกำหนดระยะเวลาฝึกอบรมหรือเมื่อครบขั้นต่ำ สถานพินิจมิได้ใช้เกณฑ์การวัดผลหรือการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาของเด็กหรือเยาวชนในการรายงานศาลเพื่อขอปล่อยก่อนครบกำหนดหรือ

ขั้นต่ำ บางครั้งศาลทราบจากตัวเด็กเองว่ายังไม่จบหลักสูตร ศาลจึงต้องขยายระยะเวลาฝึกอบรมเพื่อให้เด็กมีโอกาสสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร หรือศาลปล่อยเด็กเพราะเหตุผลอื่นเช่นความแออัดของเด็กในสถานพินิจหรือไม่ก็เห็นว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครองสามารถปกครองดูแลเด็กนั้นได้

7. สรุปข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนรู้ในสถานพินิจ มีดังนี้

7.1 ควรกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย มาตรการ นโยบาย แผนหลักและแผนปฏิบัติการในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจโดยเฉพาะ

7.2 ควรตระหนักว่าเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมดูแลของสถานพินิจหรือสถานที่มีลักษณะเดียวกันเป็นเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาทางอารมณ์ ปัญหาทางพฤติกรรมหรือปัญหาความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ จึงเป็นเด็กและเยาวชนกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ (Children with Special Needs) การจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้ในรูปแบบการศึกษาทางเลือกพิเศษ เนื้อหาหลักสูตรจะต้องมีความยืดหยุ่นและหลากหลายสามารถนำไปใช้กับเด็กและเยาวชนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันในด้านศักยภาพอย่างเหมาะสม

7.3 เน้นกลยุทธ์การบำบัดแก้ไขและฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นพลเมืองดี สามารถกลับไปอยู่กับบิดามารดา ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ดังนั้น เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน การฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ สุขอนามัย พลศึกษาและจริยธรรม จะต้องสอดแทรกสาระคุณค่าหรือความหมายในเชิงบำบัดแก้ไขและฟื้นฟูพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

7.4 พัฒนาบุคลากร นักบำบัดหรือครูผู้สอนเด็กและเยาวชนในสถานพินิจหรือสถานที่มีลักษณะเดียวกันให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการสอนหรือฝึกอบรมเด็กและเยาวชนเหล่านี้โดยเฉพาะ

7.5 กระบวนการจัดการเรียนการสอนควรประกอบด้วย

- (1) การประเมินสภาพปัญหาและศักยภาพของเด็กหรือเยาวชนเป็นรายบุคคล โดยทีมสหวิชาชีพ เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรหรือโปรแกรมการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูให้แก่เด็กหรือเยาวชนแต่ละราย
- (2) จัดทำแผนการบำบัดแก้ไข (Treatment Plan / Case Plan) ควบคู่กับแผนการศึกษา (Education Plan) ของเด็กหรือเยาวชนแต่ละรายโดยให้เด็กหรือเยาวชนและครอบครัวมีส่วนร่วมด้วย
- (3) เน้นการสอนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มเล็ก ให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้หรือสร้างองค์ความรู้ โดยพยายามนำประสบการณ์ตรงของเด็กหรือเยาวชนแต่ละคนมาประยุกต์เป็นกิจกรรมการเรียนรู้และการเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็ก
- (4) จัดให้มีการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู หรือในทำนองเดียวกันจัดเครื่องมือการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน หลักสูตรต้องสอดคล้องสำหรับเด็กหรือเยาวชนเรียนรู้ทักษะชีวิต ทักษะสังคม สุขพลานามัยและจริยธรรมเป็นสำคัญ
- (5) กิจกรรมการเรียนการสอนหรือการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูต้องพยายามให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาและแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู
- (6) การประเมินผลสัมฤทธิ์ควรวัดผลทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติและการสังเกตพฤติกรรม ทั้งให้เด็กได้มีโอกาสมประเมินตนเองด้วยว่าบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนการศึกษาและแผนการบำบัดแก้ไขหรือไม่ ควรทำทุก 15 วัน หรือ 1 เดือน หากไม่บรรลุผลจำเป็นต้องปรับปรุงแผนต่อไป ผลการประเมินควรใช้เป็นข้อมูลในการเสนอศาลเพื่อพิจารณาปล่อยเด็กหรือเยาวชนก่อนกำหนดหรือเมื่อครบชั้นต่ำ
- (7) การจัดทำรายงานสืบเสาะและประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนเพื่อเสนอศาลประกอบด้วยจุดพินิจในการพิจารณาพิพากษา ควรจะมีการประเมินสภาพปัญหาด้านการศึกษา (Education Assessment) และเสนอทางเลือกในการศึกษาหรือ

การอาชีพให้แก่เด็กหรือเยาวชน เพื่อศาลจะได้พิจารณากำหนด
เลือกทางการศึกษาหรือการฝึกอาชีพให้แก่เด็กหรือเยาวชนอย่าง
เหมาะสม

- (8) ต้องจัดโครงการหรือโปรแกรมเตรียมความพร้อมให้เด็กหรือเยาวชนกลับสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ตลอดจนการติดตามดูแลให้คำปรึกษา (Counselling) เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ
- (9) หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรภาคเอกชนควรจัดเครือข่ายให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากรและเทคนิควิชาการอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ การลงทุนบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมตั้งแต่ต้นมีย่อมเป็นการลงทุนที่ถูกลงกว่าการลงทุนเพื่อป้องกันและแก้ไขถ้าเด็กเหล่านั้นเติบโตเป็นผู้ใหญ่กระทำความผิดซ้ำอีก

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(1)
สารบัญ	
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	8
บทที่ 3 การจัดการศึกษาในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในประเทศไทย	46
บทที่ 4 ประสบการณ์การจัดการศึกษาในสถานพินิจฯ ต่างประเทศ	80
กรณีศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกา	80
กรณีศึกษาประเทศสหราชอาณาจักร	94
กรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น	100
กรณีศึกษาประเทศออสเตรเลีย	113
กรณีศึกษาประเทศสิงคโปร์	124
บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การ เรียนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	136
บทที่ 6 ข้อเสนอที่ได้จากการศึกษาการจัดการศึกษาทางเลือกโดย ศูนย์การเรียนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	157
ภาคผนวก	175
บรรณานุกรม	185

1. ความเป็นมาและสภาพปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเด็กและเยาวชนในปัจจุบันคืออนาคตของครอบครัว ชุมชน สังคม ชาติและประชาคมโลก ที่สำคัญยิ่งคือจะเป็นกลุ่มพลังบุคคลสืบสานความอยู่รอดของชาติในสังคมโลก รัฐบาลของทุกประเทศและองค์กรต่าง ๆ ต่างเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความคิดและสติปัญญา การพัฒนาส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นไปที่การให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนในวัยต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชาติในยุคสมัยต่าง ๆ การพัฒนาด้านการศึกษาที่ผ่านมารัฐบาลให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวล้วนแต่เป็นเด็กและเยาวชนปกติ

เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ฝึกอบรมอยู่ในสถานพินิจ เด็กและเยาวชนเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจึงควรได้รับสิทธิทางด้านการศึกษาทัดเทียมกับเด็กและเยาวชนปกติทั่วไป หากรัฐบาลและสังคมไม่เล็งเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาปรับปรุงเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้เป็น “คน” ที่มีคุณภาพอย่างเช่นเด็กปกติทั่วไปแล้ว จะยิ่งเพิ่มโอกาสให้พวกเขาเหล่านั้นกระทำการใด ๆ ที่เป็นอันตรายแก่สังคมได้มากยิ่งขึ้นเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ทั้งเมื่อมีครอบครัวก็จะเป็นพ่อแม่ที่ไร้คุณภาพ อันจะเป็นเหตุให้เพิ่มจำนวนคนไร้คุณภาพหรือมีคุณภาพต่ำในรุ่นต่อไปได้มากขึ้นไปอีก ในทางตรงกันข้ามหากเด็กและเยาวชนดังกล่าวสามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคมได้โดยได้รับการดูแลเอาใจใส่จากรัฐอย่างจริงจังในการจัดกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูและการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนแต่ละราย โดยครอบครัว สังคมต้องให้โอกาสและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เชื่อว่าพวกเขาสามารถแก้ไขปรับปรุงและ

พัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ อันจะเป็นพลังสำคัญ และมีส่วนร่วมก่อให้เกิดความเจริญของประเทศชาติได้ไม่น้อยกว่าเด็กทั่วไป

เชื่อว่าทำให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์ ทั้งส่งเสริมความรู้สาระวิชาการ ความเข้าใจตนเองและสังคม สามารถใช้เหตุผลรวมทั้งทักษะทางสังคม ด้านทัศนคติและเจตคติยอมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีตามความคาดหวังของสังคมมากขึ้น

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาวิธีจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน ในสถานพินิจยังไม่เป็นระบบอาจเป็นเพราะพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 มาตรา 16 (1) ที่กำหนดให้สถานพินิจมีหน้าที่เพียงจัดให้เด็กหรือเยาวชนได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญอย่างน้อยให้พออ่านออกเขียนได้ แม้ภายหลังต่อมาจะมีการยกเลิกกฎหมายดังกล่าวแล้วใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 แทน มาตรา 38 (1) กำหนดให้สถานพินิจมีหน้าที่จัดการศึกษาให้เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมให้ศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญอย่างน้อยให้พออ่านออกเขียนได้ แต่มิได้กำหนดว่าจะต้องจัดการศึกษาอย่างไร ดูเหมือนว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งสถานพินิจไม่ให้ความสำคัญต่อภาระกิจการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมของสถานพินิจจึงเป็นเหตุให้ไม่มีการกำหนดทิศทาง นโยบายหรือแผนงานในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนตามหลักวิชาการอย่างเป็นรูปธรรมตลอดจนวิธีการประเมินผลสำเร็จของการจัดการศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ประกอบกับข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน จึงเป็นผลให้การศึกษาที่จัดให้แก่เด็กและเยาวชนยังไม่อาจเป็นเครื่องมือที่ทรงประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงพอในการช่วยแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นพลเมืองดีได้เท่าที่ควร เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพในทางสุจริตและไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำเมื่อได้รับการปล่อยตัวจากสถานพินิจ

โดยที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 10 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่

น้อยกว่า 12 ปี โดยเฉพาะบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม รัฐต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเด็กและเยาวชนกระทำผิดสืบเนื่องมาจากความบกพร่องทางจิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม จำต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป นอกจากนี้ มาตรา 18 (3) กำหนดให้ศูนย์การเรียนได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษาออกโรงเรียน สถานสงเคราะห์และสถานบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด ดังนั้น ศูนย์การเรียนย่อมรวมหมายถึงสถานพินิจต้องมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมดูแลด้วย

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้เล็งเห็นความสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนาาระบบการศึกษาในสถานพินิจ เพื่อให้เป็นศูนย์การเรียนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดทิศทางและนโยบายการจัดการศึกษาในสถานพินิจ เพื่อใช้เป็นเป้าหมายและกรอบแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขพัฒนาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด จึงจัดทำโครงการวิจัยการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนในสถานพินิจ การวิจัยกระทำโดยวิธีทบทวนประสบการณ์เดิมในการจัดการศึกษาในสถานพินิจตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อค้นหาสภาพปัญหาและหาแนวทางในการปรับปรุงการจัดการศึกษาในสถานพินิจรวมทั้งการศึกษาวិเคราะห์และประยุกต์นำประสบการณ์การจัดการศึกษาในสถานพินิจของประเทศที่ประสบความสำเร็จมาพิจารณาประกอบเพื่อกำหนดทิศทางและนโยบายการจัดการศึกษาในสถานพินิจของไทย ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะยกระดับการจัดการศึกษาในสถานพินิจของไทยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รูปแบบ วิธีการและแนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษาทางเลือก โดยศูนย์การเรียนในสถานพินิจของต่างประเทศ 5 ประเทศ รวมทั้งศึกษาวិธีการจัดการศึกษาในสถานพินิจของประเทศไทยในอดีตและปัจจุบัน

2.2 เพื่อเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนรู้ในสถานพินิจของประเทศไทย โดยประยุกต์แนวคิด ทฤษฎี และประสบการณ์จัดการศึกษา ได้แก่ รูปแบบ วิธีการ และแนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษาในสถานพินิจในประเทศไทย เพื่อพิจารณาปรับปรุงการจัดการศึกษาในสถานพินิจของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ขอบเขตการศึกษา

3.1 เป็นการศึกษาเพื่อเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนรู้ซึ่งได้แก่ โรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานฝึกและอบรมในสังกัดสถานพินิจเท่านั้น ไม่รวมถึงเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานแรกรับหรืออยู่ระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดีของศาล

3.2 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาที่สอดคล้องและอยู่ภายใต้ระบบยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน

4. ข้อจำกัดการศึกษา

4.1 เนื่องจากข้อมูลแนวคิด นโยบาย รูปแบบ วิธีการและแนวทางการจัดการศึกษาในสถานพินิจของไทยและต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นข้อมูลของหน่วยงานราชการไม่เผยแพร่ นอกจากนี้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาในสถานพินิจในภาพรวมเป็นข้อมูลปิดในเชิงวิชาการ กล่าวคือ มีผู้ศึกษาไว้น้อยและมักเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เอกสารจึงไม่แพร่หลาย เป็นผลให้การได้ข้อมูลดังกล่าวสำหรับการศึกษาในครั้งนี้มีข้อจำกัดตามไปด้วย นอกจากนี้บางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่น ทั้งการจัดการศึกษาเป็นไปตามกฎหมายที่แต่

ละมลรัฐกำหนดขึ้น จึงทำให้ได้ข้อมูลการจัดการศึกษาในภาพรวมของสถานพินิจในแต่ละประเทศไม่ชัดเจน

5. คำนิยามเชิงปฏิบัติการ

- 5.1 ศูนย์การเรียนรู้ในสถานพินิจ หมายความว่าถึง โรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจ
- 5.2 เด็กและเยาวชน หมายความว่าถึง เด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจ
- 5.3 สถานพินิจ หมายความว่าถึง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- 5.4 สถานฝึกและอบรม หมายความว่าถึง สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของสถานพินิจ

6. วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษามีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน
2. ศึกษาประสบการณ์การจัดการศึกษาในสถานพินิจ ได้แก่ รูปแบบ วิธีการ และแนวทางจัดการศึกษาในสถานพินิจของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และสิงคโปร์ โดยวิธีค้นคว้าจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ และข้อมูลจาก Internet และ CD-ROM สำหรับกรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่นใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นที่ปรึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ในกรณีประเทศไทยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสถานพินิจและการสังเกตการณ์จัดการศึกษาในสถานพินิจส่วนกลางกับสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

3. ศึกษาวิธีจัดการศึกษาเชิงนโยบายในสถานพินิจตามความเห็นของนักวิชาการด้านการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สถานพินิจที่เกี่ยวข้องโดยการสัมภาษณ์
4. จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนในสถานพินิจโดยวิเคราะห์ประสบการณ์การจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนในสถานพินิจต่างประเทศ โดยการนำข้อดีในการจัดการศึกษาของประเทศที่ทำการศึกษามาประยุกต์ให้เหมาะสมกับระบบการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดภายใต้ระบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ร่วมกับการประมวลความเห็นและข้อเสนอแนะของนักวิชาการ นักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยยึดแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและทฤษฎีด้านการศึกษา

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 ทำให้ทราบถึงแนวคิดของสถานพินิจต่างประเทศถือเป็นกรอบแนวทางการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตลอดจนแนวความคิดที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่ใช้เป็นหลักปฏิบัติ รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ในสถานพินิจของประเทศที่ศึกษา
- 7.2 ทำให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาโดยศูนย์การเรียนในสถานพินิจเพื่อให้การจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอันจะส่งผลให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์ต่อไป
- 7.3 หากข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับการบรรจุเป็นแนวนโยบายการศึกษาแห่งชาติ จะยังผลให้การจัดการศึกษาในสถานพินิจมีทิศทางที่ชัดเจนและมีผลในทางปฏิบัติมากขึ้น

ภายใต้เงื่อนไขที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในเรื่องงบประมาณ
อัตรากำลัง และวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ เชื่อว่า
จะทำให้ระบบการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ
บรรลุผลยิ่งขึ้น

8. ระยะเวลาที่ใช้ศึกษา

เริ่มดำเนินการตั้งแต่ เดือนตุลาคม 2542 – เมษายน 2543 (รวมระยะ
เวลา 7 เดือน)

บทที่ 2

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยการจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียน
ในสถานพินิจ คือ แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ และแนวความคิดการ
บำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน

แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาจะเป็นกรอบสำหรับการพิจารณา
กำหนดเป้าหมายและวิธีการจัดการศึกษา โดยจะยึดแนวทางการจัดการศึกษาของชาติ
และที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาให้ข้อเสนอไว้เป็นสำคัญ เนื่องจากกรอบแนวความคิด
เกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่ผ่านการศึกษาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขแล้วโดยนักวิชา
การอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานย่อมนำมาใช้เป็นแนวทางจัดการศึกษาในสถานพินิจ
อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการมากยิ่งขึ้น

แนวความคิดการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนจะ
เป็นกรอบสำหรับการทำความเข้าใจเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษา
ครั้งนี้ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการพิจารณาหาวิธีการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนว
ทางการบำบัดฟื้นฟู เพราะกลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน
ที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากเด็กและเยาวชนปกติทั่วไป จากการศึกษาพบว่า เด็กและ
เยาวชนกระทำผิดจะมีสภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมแตกต่างจากเด็ก
ปกติ หรือเรียกว่าเด็กมีอาการถูกระทบทางสังคม (Battered Child Syndrome)
สาเหตุเนื่องจากได้รับผลกระทบทางลบจากระบบสังคมและสภาพแวดล้อมจนเป็นเหตุ
ให้เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้อ่อนด้อยในประสบการณ์ชีวิตไม่สามารถหาทางออกสำหรับ
การแก้ปัญหาของตนเองได้อย่างเหมาะสมและอาจกระทำผิดกฎหมาย หรือด้วยรู้เท่าไม่
ถึงการณ์หรือการถูกชักจูงล่อลวงให้กระทำผิดหรือกระทำไปเพราะความคึกคะนอง การ
จัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนเหล่านี้จึงต้องสอดคล้องกับวิธีการบำบัดแก้ไขและ
ฟื้นฟูทั้งจิตใจและความประพฤติ การจัดการศึกษาจึงไม่เพียงแต่การส่งเสริมพัฒนาการ
ด้านต่าง ๆ อย่างที่จัดให้เด็กปกติทั่วไป

ดังนั้น แนวความคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้า
นี้ จึงมีดังนี้

1. แนวความคิดการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด
2. แนวความคิดการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และแนวความคิดการศึกษาพิเศษ

1. แนวความคิดการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

แนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนตั้งอยู่บนแนวความคิดและหลักการปรัชญาสำนักปฏิฐานนิยม (Positive School) (อรัญสุวรรณบุปผา, ม.ป.ป. : 9) ซึ่งมีหลักการว่า การศึกษาถึงสาเหตุของอาชญากรรมนั้น ควรจะได้กำหนดการศึกษาค้นหาเฉพาะอาชญากรรมเป็นรายๆ ไป มิใช่เป็นการศึกษาในด้านปรัชญา กฎหมาย หรือกระบวนการพิจารณาคดี และมุ่งให้นำหลักวิทยาศาสตร์มาวิเคราะห์ สาเหตุของการกระทำผิดและการบังคับใช้กฎหมาย กฎหมายต้องคำนึงถึงสาเหตุและพื้นฐานดั้งเดิมของผู้กระทำผิด เพราะการที่คนจะกระทำผิดนั้นเกิดจากการที่ถูกกดดันและบีบคั้นจากแรงกดดันทางร่างกาย จิตใจ หรือสภาพสังคม เช่น เกิดจากความบกพร่องทางพันธุกรรมหรือกายภาพ ซึ่งเป็นสาเหตุให้ผู้กระทำผิดไม่มีโอกาสใช้เหตุผลไตร่ตรองถึงผลดีผลเสียของการกระทำ

โดยนัยนี้ สำนักปฏิฐานนิยมจึงหันมาศึกษาค้นคว้าตัวอาชญากรโดยยึดหลักการที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัจจัยของอาชญากรรม โดยใช้หลักของวิทยาศาสตร์ (Scientific) เข้ามาตัดสิน การใช้หลักทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวเป็นการมุ่งศึกษาปัญหาของแต่ละบุคคล และนิยมพิจารณาความหมายของอาชญากรรมในแง่ของพฤติกรรมศาสตร์ไม่ใช่แง่ของกฎหมายอีกต่อไป ปรัชญาของการลงโทษจึงเปลี่ยนไปจากการแก้แค้นหรือการลงโทษเพื่อยับยั้งมาเป็นการแก้ไขและให้การบำบัดรักษาผู้ประพฤติดีให้กลับตนเป็นพลเมืองดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดปฏิฐานนิยมถูกนำมาใช้ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด โดยมีการพิจารณาตัดสินกำหนดวิธีการแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นรายๆ ไป โดยวิเคราะห์ถึงสาเหตุ สภาพปัญหา และสภาพแวดล้อมของเด็กแต่ละคน และการกำหนดวิธีการดังกล่าวจะเป็นไปเพื่อมุ่งบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด ไม่ใช่การลงโทษให้เข็ดหลาบ (จารุวรรณ ริสาเซ็น, 2539 : 15)

สำหรับในประเทศไทยได้นำแนวคิดและหลักการของปรัชญาสำนักปฏิฐานนิยมมาใช้ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน โดยจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2495 ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 และจัดตั้งสถานพินิจขึ้นพร้อมกันตามพระราชบัญญัติพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 เดิมศาลคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจพิจารณาคดีเฉพาะเด็กและเยาวชนกระทำผิดต่อมามีความเห็นว่าเด็กเยาวชนและครอบครัวมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ปัญหาเด็กกระทำความผิดมักจะมีเกี่ยวข้องกับสภาพครอบครัว จึงขยายอำนาจศาลคดีเด็กและเยาวชนให้มีอำนาจพิจารณาคดีครอบครัวด้วยและเปลี่ยนชื่อศาลเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 กระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนสถานพินิจเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน กล่าวคือสถานพินิจมีหน้าที่ควบคุมเด็กและเยาวชนระหว่างสอบสวน ระหว่างพิจารณาคดีหรือควบคุมและฝึกอบรมเด็กและเยาวชนตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ทั้งมีหน้าที่ในการสืบเสาะประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเพื่อรายงานศาลประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 กำหนดหน้าที่ของสถานพินิจไว้ในมาตรา 16 ต่อมาได้มีการยกเลิกกฎหมายดังกล่าวและใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2534 แทน แต่หลักการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสถานพินิจยังเหมือนเดิมโดยนำมาบัญญัติไว้ในมาตรา 38 ดังมีสาระสำคัญต่อไปนี้

1. จัดให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญอย่างน้อยให้พออ่านออกเขียนได้ ฝึกอาชีพหรือวิชาชีพหรือให้ปฏิบัติการงานอื่นใดเพื่อมิให้มีเวลาว่างโดยไม่จำเป็นให้เหมาะสมกับจิตใจและสุขภาพของเด็กหรือเยาวชน
2. ออกกฎหมายข้อบังคับเกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัยของเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุม

3. ลงทัณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 39 แก่เด็กและเยาวชนที่ละเมิดกฎหมาย ประพฤติชั่วหรือกระทำผิดวินัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง
4. ส่งเด็กหรือเยาวชนซึ่งมีความประพฤติเลวช่ออันจะเป็นภัยต่อเด็กหรือเยาวชนอื่นไปกักไว้ในสถานที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะหรือเรือนจำโดยได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เว้นแต่กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งจะส่งเด็กหรือเยาวชนไปเรือนจำก่อนก็ได้ แล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว
5. อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานพินิจเป็นครั้งคราวตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง
6. อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาดแล้ว ออกไปศึกษาในสถานศึกษาประเภทไปมานอกสถานพินิจที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวแล้วแต่กรณีให้ความเห็นชอบแล้ว

นอกจากนี้ มาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2534 กำหนดให้สถานพินิจจัดการศึกษา ฝึกและอบรม ดูแลอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุม รวมทั้งสงเคราะห์และบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือภายหลังปล่อย

เมื่อวิเคราะห์อำนาจหน้าที่ของสถานพินิจตามที่กฎหมายกำหนดไว้จะเห็นว่ากฎหมายกำหนดหน้าที่ทำการบำบัดแก้ไข จัดการศึกษา ฝึกและอบรมอาชีพหรือวิชาชีพและการสงเคราะห์ แต่จากการศึกษาไม่พบว่ามียุทธศาสตร์หรือกระบวนการบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนอย่างไร ในระเบียบว่าด้วยการดำเนินงานของสถานฝึกและอบรม สถานกักและอบรม ประกาศใช้เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2523 มิได้กำหนดถึงกระบวนการบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชน แต่อย่างไรก็ตามเพิ่งมีการนำวิธีการบำบัดแก้ไขในรูปแบบชุมชนบำบัด (Therapeutic Community) มาใช้ในการบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนกระทำผิดเมื่อปี พ.ศ.2537 ยังผลให้สามารถแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่มีการนำไปใช้อย่างจริงจังทุกสถานพินิจ ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่

ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด จึงทำให้สถานพินิจมีลักษณะเป็นที่ควบคุมเด็กและเยาวชนกระทำผิดมิให้หลบหนี จัดการเรียนวิชาสามัญในรูปแบบการศึกษาผู้ใหญ่ และจัดให้ฝึกอาชีพหรือวิชาชีพตามที่หน่วยงานภายนอกมาจัดให้หรือมีเจ้าหน้าที่ภายในที่มีทักษะสามารถฝึกอาชีพหรือวิชาชีพแก่เด็กและเยาวชนได้ก็จะทำการฝึกให้แก่เด็กและเยาวชนแต่ไม่มีการกำหนดหลักสูตรที่ชัดเจน

จึงอาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดยังไม่มีการนำมาใช้อย่างจริงจังและตามหลักวิชาการบำบัด (treatment) และแก้ไขฟื้นฟู (rehabilitation) อย่างเป็นทางการ

2. แนวความคิดการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และแนวความคิดการศึกษาพิเศษ

แนวความคิดการจัดการศึกษาในปัจจุบันและแนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ มีดังนี้

2.1 แนวความคิดการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

แนวความคิดการจัดการศึกษาในปัจจุบัน รุ่ง แก้วแดง ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับวิกฤตการศึกษาไทยโดยยึดกรอบแนวคิดการจัดการศึกษาของนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงและแผนการศึกษาแห่งชาติในระยะแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ไว้ ดังนี้

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทยไว้ 3 ประเด็น ได้แก่

1. พัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ การศึกษามุ่งพัฒนาคนที่สมดุลทั้งด้านร่างกาย ปัญญา จิตใจ และสังคมซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 เรื่องคือ

1.1 พัฒนาให้คนไทยมองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดีเป็นผู้ใฝ่การเรียนรู้ รู้จักคิดและวิเคราะห์ ใช้เหตุและผลเชิงวิทยาศาสตร์ มีความคิดรวบยอด มีจินตนาการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.2 พัฒนาคนไทยให้มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบทั้งต่อหน้าตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม เคารพและรักษากฎเกณฑ์ของสังคม

1.3 พัฒนาคนไทยให้มีความรู้ความสามารถและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคโลกาภิวัตน์ เช่น ภาษาต่างประเทศและคอมพิวเตอร์ เห็นความสำคัญของวิทยาการสมัยใหม่ควบคู่กับภูมิปัญญาไทย

2. การศึกษาสอดคล้องกับวิถีชีวิต การศึกษาที่จัดให้ควรสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน สังคมและประเทศชาติ สอดคล้องกับความเป็นจริงในวิถีชีวิตของคนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคุณค่าในสังคมไทย เพื่อเสริมสร้างความเจริญเติบโตอย่างสมดุลทั้งด้านสังคม การเมือง การปกครอง รวมทั้งความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของประเทศให้สามารถร่วมมือและแข่งขัน อันจะทำให้มีการกระจายรายได้ไปสู่ภาคชนบทมากขึ้น เป็นการขจัดช่องว่างทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพิ่มศักยภาพของมนุษย์ โดยเฉพาะการศึกษาจะต้องสร้างคนให้รู้จักการสร้างงานด้วยตนเอง มีโอกาสมีงานทำอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง การศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม และประเทศ และการศึกษานั้นจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. แนวคิดหรือกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาการศึกษา จำเป็นต้องปรับเพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามวิสัยทัศน์ที่พึงประสงค์ ดังนี้

3.1 ให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ วิถีที่แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ในรูปแบบและวิธีการหลากหลายต่อไปได้ และรักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมยุคข้อมูลข่าวสารและสังคมแห่งการเรียนรู้ การเรียนในยุคต่อไปจะต้องเป็นการเรียนตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองไม่ใช่การเรียนรู้แบบมีคนสอน คนสอนจะช่วยให้เพียงช่วงหนึ่งของชีวิต แต่ตลอดเวลาทั้งหมดของชีวิตจะต้องเรียนด้วยตนเอง

3.2 เป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เรียนตามความต้องการของผู้เรียน ไม่ใช่เรียนตามความต้องการของครู ของกระทรวงศึกษาธิการ หรือของทบวงมหาวิทยาลัย และให้

โอกาสผู้เรียนมีบทบาทร่วมในการพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพ ให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานแทนการจัดตามศักยภาพของผู้จัดหรือหน่วยงานที่จัด และตระหนักถึงสิทธิที่ประชาชนพึงได้รับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างดี

3.3 มีรูปแบบการศึกษาที่ให้ทางออกและทางเลือกที่ดีแก่ทุกคน เพื่อสนองความต้องการ ความสามารถ และความถนัดของผู้เรียน ตลอดจนข้อจำกัดและคุณลักษณะที่แตกต่างของบุคคล ไม่ใช่ถนัดอย่างหนึ่งแต่ต้องเรียนอีกอย่างหนึ่ง แม้ผู้เรียนจะมีทางเลือกในการศึกษามากขึ้น แต่ต้องเน้นให้ผู้เรียนรู้จักใช้วิจารณญาณในการเลือกช่องทางที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถ และวุฒิภาวะความเป็นมนุษย์มากกว่าการมุ่งได้วุฒิปัตร์เป็นสำคัญ

3.4 ระดมสรรพกำลังทุกส่วนในสังคมเพื่อการศึกษา ทุกส่วนของสังคมทั้งครอบครัว ชุมชน รัฐ เอกชน องค์กรเอกชน สื่อมวลชน จะต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษาทุกชั้นตอน แทนการผลักภาระให้เป็นความรับผิดชอบของรัฐอย่างเดียว แต่รัฐต้องมีเจตจำนงแน่วแน่ที่จะสนับสนุนการลงทุนและสร้างโอกาสให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพราะการศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศ เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางสติปัญญาที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยส่วนรวมด้วย ถ้าจะทำให้ความฝันเป็นจริง รัฐจะต้องพยายามระดมทุกส่วนของสังคมมาเพื่อการศึกษาหรือ “ทุกคนเพื่อการศึกษา” (All For Education) ภายใต้แนวคิดที่ว่า “การศึกษาสำหรับทุกคน” (Education For All)

สาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้วางแผนงานหลักในการดำเนินการจัดการศึกษาไว้ 9 แผนงาน ในส่วนแผนงานการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนนั้น เน้นให้พัฒนาปรับปรุงระบบการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และระบบการคัดเลือกให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยปรับโครงสร้างหลักสูตรให้เหมาะสมปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ปรับปรุงระบบการคัดเลือกเข้าเรียนต่อและระบบการวัดและประเมินผลให้ตรงกับจุดประสงค์ในการเรียนรู้ และนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอน เพื่อแก้ไขปัญหากระบวนการเรียนการสอน ในอดีตที่ผ่านมาที่เน้นเฉพาะการถ่ายทอดเนื้อหาวิชา ไม่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนพัฒนาด้านการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ และการวัดผล ประเมินผล การเรียนที่เน้นที่ความจำ

รุ่ง แก้วแดง เสนอแนวคิดการปฏิวัติมุมมองต่อผู้เรียนโดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

วิสัยทัศน์ของการศึกษาใหม่ โดยเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อผู้เรียนทั้งในเชิงกว้าง และเชิงลึกกล่าวคือ ในเชิงกว้างให้มองว่าผู้เรียนคือคนทุกคนมิใช่เป็นคนที่อยู่ในวัยเรียนหรืออยู่ในสถานศึกษาเท่านั้น ในเชิงลึกหมายถึงมุมมองที่มีต่อผู้เรียนแต่ละคนโดยตรง ให้มองผู้เรียนว่าผู้เรียนมีศักยภาพและพลังทางสมอง และผู้เรียนคือคนฉลาดและคนดี ตามทฤษฎี Y แล้วช่วยให้เขาได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ผู้เรียนมีศักดิ์ศรีและมีสิทธิทางการศึกษาและการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง

สำหรับกระบวนการเรียนรู้นั้น เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered) จัดหลักสูตร เนื้อหาวิชา สื่อและการวัดผลให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีการกระตุ้นให้นักเรียนได้พยายามที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้เสนอให้มีการปฏิวัติการเรียนการสอน 5 ประการ (อ้างในรุ่ง แก้วแดง, 2542 : 118-127) ดังนี้

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยมีแนวทางของกระบวนการเรียนการสอน ดังนี้

- 1.1. บทเรียนเริ่มจากง่ายไปยาก โดยคำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถของผู้เรียน แต่เนื้อหาวิชามีความต่อเนื่องและขยายไปสู่ความรู้แขนงอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจต่อชีวิตและโลก
- 1.2. วิธีการเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อ และตอบสนองของความสนใจใคร่รู้ของผู้เรียน การนำเสนอไปตามธรรมชาติ ไม่ยึดเหยียดหรือกดดัน เนื้อหาที่เรียนไม่มากเกินไปจนเด็กเกิดความล้า และไม่น้อยเกินไปจนเด็กหมดความสนใจ
- 1.3. ส่งเสริมการคิด ทุกขั้นตอนของการเรียนรู้มุ่งพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการคิดของเด็ก รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีระบบ จากการประมวลข้อมูลและเหตุผลต่างๆ
- 1.4. การเรียนรู้สัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสความงามและความเป็นไปของสรรพสิ่งรอบตัว บทเรียนไม่จำกัดสถานที่หรือเวลา ทุกคนมีสิทธิเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน
- 1.5. มีกิจกรรมหลากหลาย สนุก ชวนให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ภาษาที่ใช้จูงใจเด็ก ให้กำลังใจ และเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์
- 1.6. สื่อที่ใช้ประกอบการเรียน เร้าใจให้เกิดการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จริง และปฏิบัติได้
- 1.7. การประเมินผล เปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินผลตนเอง มุ่งเน้นพัฒนาการ ในภาพรวมของเด็กมากกว่าผลการทดสอบทางการ

2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธนา พรหมบุญ และคณะได้ศึกษาวิจัย “การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม” และสรุปว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้แสดงออกถึงความสามารถของตนและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้นั้น ครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน

องค์ประกอบของระบบการสอนให้สอดคล้องกันทั้งระบบเพื่อให้ผู้เรียนมีจิตใจเข้าร่วมในการเรียนรู้ โดยใช้ยุทธวิธี 4 ประการ ดังนี้คือ

ยุทธวิธีที่ 1 วิธีการสอนแบบดาว 5 แฉก คือ

1. การเรียนเป็นกลุ่ม
2. การใช้คำถามเป็นสื่อให้เด็กคิด
3. การให้เด็กทำกิจกรรมและสร้างผลงาน
4. การช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการโดยเสริมด้วยสื่อสายตาต่าง ๆ
5. การเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

ยุทธวิธีที่ 2 การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ดังนี้

1. ปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง
2. จัดบริเวณโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้และแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้
3. จัดศูนย์วิทยากรให้เป็นแหล่งความรู้ที่หลากหลายนอกเหนือไปจากห้องเรียนปกติและห้องสมุด โดยมีครูคอยให้ความช่วยเหลือ
4. ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อช่วยสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมที่บ้าน
5. ร่วมมือกับผู้ปกครองดูแลสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกบ้านและนอกโรงเรียน

เรียน

ยุทธวิธีที่ 3 การแนะแนวและจิตวิทยา โดยประสานระหว่างครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ครูแนะแนว และนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ในการแนะแนวโดยการทำงานเป็นทีม พัฒนาระบบข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก ให้ความรู้แก่ครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพของเด็กด้วยวิธีที่ถูกต้องเหมาะสม

ยุทธวิธีที่ 4 การประเมินผล โดยใช้ 5 ประการ คือ

1. การประเมินผลการทดสอบความรู้หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. การประเมินจากแฟ้มผลงานหรือสะสมงาน (Portfolio) ของเด็ก
3. การประเมินจากการติดตามกระบวนการทำงานของเด็ก
4. การประเมินจากพัฒนาการลักษณะนิสัยของเด็ก

5. การประเมินจากข้อสอบมาตรฐานเพื่อวัดความสามารถด้านต่าง ๆ ของเด็ก

3. การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด

รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา เขมมณี และคณะได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด” ได้นำเสนอรูปแบบที่น่าสนใจมากคือ “การพัฒนากระบวนการคิดด้วยกลยุทธ์หมุนวงล้อทางปัญญา” ซึ่งได้สรุปว่า “การคิด” มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ด้าน คือ คุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิด ทักษะการคิด ลักษณะการคิด กระบวนการคิด การควบคุมและประเมินการคิดของตนเอง และข้อมูลที่ใช้ในการคิด

ถ้าครูศึกษาและมีความเข้าใจในองค์ประกอบของความคิด และพยายามปลูกกระตุ้นสมองของผู้เรียนให้มีการเคลื่อนไหว มีการใช้ความคิดในลักษณะต่างๆ ก็จะสามารถพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น ครูอาจใช้แนวทางในการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดดังนี้

แนวที่ 1 ใช้โปรแกรมสื่อสำเร็จรูปหรือบทเรียน/กิจกรรมสำเร็จรูป เพื่อพัฒนาการคิดโดยตรง

แนวที่ 2 ใช้รูปแบบ หรือกระบวนการที่เน้นกระบวนการคิด

แนวที่ 3 พยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิด ลักษณะการคิด และกระบวนการคิด ในกิจกรรมการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ

การใช้กลยุทธ์ต่างๆ ในการกระตุ้นสมองและหมุนวงล้อทางปัญญาของผู้เรียนให้สามารถคิดอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้เยาวชนของชาติ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้” เป็นผู้ที่มีเหตุผล มีความคิดวิจารณ์ญาณในการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาต่างๆ ได้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

4. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ

สุนทรียภาพด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชีวิตที่สมบูรณ์ ดนตรี เป็นเรื่องของ “ความไพเราะ” ศิลปะเป็นเรื่องของ “ความงาม” และกีฬาเป็นศิลปะของ “การเคลื่อนไหว”

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกรี เจริญสุข และคณะได้ศึกษาหลักการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา และสรุปว่าประกอบด้วยหลักการ 3 ส่วนด้วยกัน คือ หลักความเหมือน หลักความแตกต่าง และหลักความเป็นฉัน จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้

ความเหมือนได้แก่ การเลียนแบบจากมนุษย์และธรรมชาติ การได้เห็น ได้ฟัง และได้ทำจนเกิดความแม่นยำ เช่น การเลียนเสียงดนตรี การเลียนแบบการเล่น กีฬา การสร้างงานศิลปะตามแบบ เป็นต้น

ความแตกต่าง เป็นความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงจากความจำเจ ต้องการแสวงหาสิ่งใหม่ๆ เพื่อความมีชีวิตชีวา เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ และเพื่อให้เกิด ความแตกต่าง

ความเป็นฉัน เป็นการค้นพบตนเอง มีเอกลักษณ์เฉพาะตน ความสมบูรณ์ลงตัวของศิลปะและดนตรีจะตั้งอยู่บนความเป็นตัวของตัวเอง สามารถวัด ความเป็นฉัน ซึ่งหมายรวมถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมของชุมชน

ฉะนั้นในกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสุนทรียภาพดังกล่าว ผู้เรียนควร ได้รับการฝึกทั้งในด้านการเลียนแบบ การแสวงหาความแตกต่าง และการค้นพบเอกลักษณ์เฉพาะตน ผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬาจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีรสนิยมทางสุนทรียภาพ มีสุขภาพและน้ำใจนัก กีฬา

5. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย

ศาสตราจารย์กิตติคุณอำไพ สุจริตกุล และคณะได้ศึกษาเรื่อง “การ เรียนรู้เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย” โดยการฝึกฝนกาย วาจา ใจ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายแห่งการพัฒนาสังคมไทยยุคโลกาภิวัตน์ คือการสร้าง ความสมดุลระหว่างความ มั่งคั่งทางวัตถุ ความเจริญงอกงามทางจิตใจ และความอาทรต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมยุคใหม่จำเป็นต้องกำหนด ลักษณะนิสัยคนในชาติให้มีวิถีการปฏิบัติตนทางกาย วาจา ใจขั้นพื้นฐาน มี สติสัมปชัญญะ เพื่อการครองตน มีความรักในเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติ และมีคุณ

ธรรมที่สำคัญได้แก่ ความมีระเบียบ วินัย ความกตัญญู ความมีเมตตา ความเสียสละ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ฯลฯ

การสร้างลักษณะนิสัยตามแนวทางนี้จำเป็นต้องใช้กลยุทธ์การสอนใหม่ ๆ เพื่อการปลูกฝังลักษณะนิสัยและคุณธรรม จริยธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1. เทคนิคการฝึกสติและสมาธิแบบใหม่ ๆ ที่ตรงกับบรรณนิยมของเด็ก
2. การเรียนรู้ด้วยการเล่นและกิจกรรมสนุก ๆ ที่แฝงสาระทางคุณธรรม
3. การเรียนรู้จากชีวิตจริงด้วยกิจกรรมชุมชน และการใช้กรณีตัวอย่าง
4. การแนะนำแนวโดยครูทุกคน ไม่ใช่ปล่อยให้เป็นที่หน้าทีของครูแนะนำ
5. การประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยการเอาใจใส่พัฒนาการของเด็ก เป็นรายบุคคล

รูปแบบกระบวนการเรียนอย่างมีความสุข การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย ล้วนแต่ปฏิวัติกระบวนการเรียนรู้จากการท่องจำเพื่อสอบให้ได้ ไปเป็น “การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ” ผู้เรียนได้สัมผัส ได้คิด ได้ทดลอง ได้ฝึกฝนด้วยตนเองจนเกิดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์บรรลุมรรลุตฤประสงค์ของการเรียนรู้

สำหรับการปฏิวัติรายการสอนของครูชุดใหม่ ก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน เพื่อให้ครูมีบทบาทส่งเสริมการปฏิวัติการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. หลักการ

1.1 การเรียนเป็นสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เรียน

- 1.2 ต้องให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือยึดความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก ไม่ใช่ยึดรายวิชาเป็นหลักอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
- 1.3 จะต้องสอนเป็นรายบุคคล หรือกลุ่มเล็ก ไม่ใช่สอนเป็นกลุ่มใหญ่อย่างที่ปฏิบัติอยู่ขณะนี้ ส่วนจะใช้กระบวนการกลุ่มบ้าง เพื่อพัฒนาการด้านสังคมของผู้เรียนก็เป็นเรื่องที่ทำได้ การสอนเป็นรายบุคคลนั้น ในอนาคตควรเปิดโอกาสให้เด็กเข้าเรียนไม่พร้อมกันได้ดังกล่าวมาแล้วในบทก่อน คือไม่จำเป็นต้องให้เด็กมีอายุครบถึงจะเข้าเรียนได้ แต่ควรให้เรียนเมื่อมีความพร้อมที่สมบูรณ์
- 1.4 ครูจะต้องทำตัวเป็นกัลยาณมิตร เป็นผู้ร่วมเดินทางด้วยความหวังดีและความรักต่อผู้เรียน เช่นเดียวกับที่พ่อแม่รักและหวังดีต่อลูก

2. กระบวนการเรียนการสอนใหม่

ในการปฏิบัติกระบวนการสอนของครูยุคใหม่นั้น รุ่ง แก้วแดงเสนอกระบวนการสอน ซึ่งมีทั้งหมด 10 ขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ครูจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์วิจัยเพื่อทำความรู้จักกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล อาจจะต้องทดสอบเพื่อดูพัฒนาการของเด็ก ดูข้อมูลภูมิหลัง พื้นความรู้ความสามารถทางการเรียน และความต้องการของผู้เรียน
- 2.2 วิเคราะห์เพื่อค้นหาศักยภาพของผู้เรียน

โดยใช้ศาสตร์เกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้ หรือเทคนิคทฤษฎีปัญญา (Multiple Intelligence) เข้ามาช่วย เพื่อดูว่าเด็กมีศักยภาพทางปัญญาด้านไหนมากน้อยเท่าใด หากครูไม่มีความสามารถที่จะวิเคราะห์โดยวิธีนี้ ก็จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเพื่อวิเคราะห์หาศักยภาพของผู้เรียน หากพบว่าผู้เรียนคนนั้นมีปัญหาในเรื่องความพิการเบื้องต้น ครูก็จะสามารถช่วยเหลือแนะ

นำเพื่อจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนได้ การวิเคราะห์เช่นนี้ครูจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนที่มีสติปัญญาสูงโดยส่วนรวม หรือมีความเป็นอัจฉริยะด้านใดด้านหนึ่งสามารถที่จะพัฒนาไปได้เต็มตามศักยภาพ

2.3 ร่วมกับผู้เรียนในการสร้างวิสัยทัศน์

ครูกระตุ้นความต้องการของผู้เรียนได้โดยการช่วยเด็กสร้างวิสัยทัศน์หรือความฝันว่าเขาควรจะไปให้ไกลที่สุดได้เท่าไร เพื่อที่จะสร้างพลังและแรงจูงใจ แม้ในเด็กเล็กอาจจะดูเป็นความฝันที่ยังห่างไกล แต่เมื่อเด็กเติบโตขึ้นความฝันจะใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สอดคล้องกับศักยภาพของเด็กแต่ละคนมากยิ่งขึ้น

2.4 ร่วมวางแผนการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นสิทธิและความรับผิดชอบของผู้เรียน หน้าที่ของครูก็คือเป็นผู้ร่วมวางแผน เป็นผู้ให้คำแนะนำในฐานะผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์มากกว่า แต่การวางแผนการเรียนรู้จริง ๆ นั้นเป็นเรื่องของผู้เรียน ประเด็นนี้อาจมีหลายคนเถียงว่าครูมีความรู้และประสบการณ์ในการวางแผนมากกว่าเด็ก ซึ่งก็เป็นความจริง แต่การวางแผนโดยไม่ได้ให้เด็กมีส่วนร่วมจะไม่ช่วยให้เด็กพัฒนาได้อย่างเต็มที่ เด็กจะต้องพึงคุณตลอดเวลา การเรียนจะสิ้นสุดแค่ในห้องเรียน เพราะจะไม่สามารถปลูกฝังให้เด็กรู้จัก “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ได้ ดังนั้นการวางแผนการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน หรือรายภาคเรียน ตลอดจนการวางแผนตลอดหลักสูตรจึงควรเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เรียนเอง

2.5 แนะนำช่วยเหลือเรื่องการเรียนรู้

เมื่อวางแผนการเรียนรู้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูก็ยังจำเป็นต้องให้คำแนะนำและช่วยเหลือในเรื่องการเรียนรู้แก่ผู้เรียนต่อไปซึ่งเป็น

ขั้นตอนที่จะเข้ามาทดแทนขั้นตอนการสอนเดิม คือแทนที่ครูจะบอกเนื้อหาให้แบบเดิม ครูก็เพียงแค่แนะนำเนื้อหาบางส่วนและวิธีการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

2.6 สรรหาและสนับสนุนสื่ออุปกรณ์

บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของครูก็คือ เป็นผู้สนับสนุนสรรหาสื่อและอุปกรณ์ต่างๆ จัดหาเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ใช้ประกอบการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองได้

2.7 ให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง

ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดก็คือ ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ขั้นตอนนี้อาจเป็นเรื่องยากและเรื่องใหม่สำหรับครูเพราะครูที่คุ้นอยู่กับการสอนแบบเดิมจะไม่อดทนที่จะปล่อยให้ผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง และจะหันกลับไปใช้วิธีบอกให้ท่องจำอย่างเดิม

วิธีที่ดีที่สุด คือ ครูจะต้องจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองตามความถนัดของผู้เรียน อาจจะใช้คนเดียวหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยให้โอกาสและเวลาแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ ครูจะสังเกตอยู่ห่างๆ ถ้าผู้เรียนไม่ร้องขอครูก็ไม่จำเป็นจะต้องเข้าไปแนะนำมากนัก ยกเว้นกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาตามแผนที่วางไว้ได้ ครูอาจจำเป็นต้องเข้าไปช่วยเหลือแนะนำในเรื่องการเรียนบ้างเป็นครั้งคราว

2.8 เสริมพลังและสร้างกำลังใจ

หน้าที่ของครูอีกอย่างหนึ่งก็คือ ต้องเสริมพลังแก่นักเรียนอธิบายหรือแนะนำเพื่อให้เด็กมีความตั้งใจที่จะเรียนต่อไป เนื่องจากอาจจะมีเด็กบางคนต้องการกำลังใจ และบางคนไม่สามารถเรียนด้วยตนเองจนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ ครู

ต้องใช้ทุกวิธีที่จะกระตุ้นเพื่อสร้างความสนใจผู้เรียนให้เรียนต่อไปได้

2.9 ร่วมการประเมินผล

หน้าที่ของครูในชั้นประเมินผลคือ จะไม่วัดผลฝ่ายเดียวแบบเดิม แต่จะให้คำแนะนำเรื่องการวัดและประเมินผล โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง เพื่อดูว่าสามารถเรียนได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนมากน้อยเพียงใด ถ้าผู้เรียนยังไม่บรรลุผลตามที่วางไว้ก็จำเป็นที่จะต้องกลับไปวางแผนและแก้ไขใหม่

2.10 เก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะเป็นข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการเรียนต่อไป หลายคนอาจจะโต้แย้งว่าการเรียนแบบใหม่นี้จะมีปัญหา ผู้เรียนยังรับผิดชอบตนเองไม่ได้ ซึ่งอาจมีปัญหบ้าง เพราะเราไม่ได้ฝึกคนให้รู้จักรับผิดชอบตัวเองมาตั้งแต่ต้น แต่ถ้าหากได้มีการเตรียมการอย่างดี มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ รูปแบบนี้น่าจะใช้ได้ และน่าจะเหมาะสมที่สุด

2.2 แนวความคิดการศึกษาพิเศษ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ยึดตามแนวความคิดการศึกษาพิเศษ เนื่องจากประสบการณ์ในการสังเกตพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนของผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่า ลักษณะพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งเข้าลักษณะของเด็กที่มีความต้องการเป็นพิเศษ กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดบางคนแม้จะไม่มีคามพิการทางด้านร่างกายอย่างเห็นได้ชัด แต่ก็มีลักษณะผิดปกติหรือความบกพร่องทางกายและสติปัญญาจนเป็นที่สังเกตได้ เช่น เด็กและเยาวชนบางคนมีลักษณะ

หวาดระแวง ไม่ไว้ใจใครทั้งสิ้น ก้าวร้าวดุร้าย โฝงผางโวยวาย บางคนมีลักษณะซึมเศร้า เฉยเมยต่อสิ่งแวดล้อมทั้งปวง ไม่มีความคิดเห็นของตนเอง บางคนมีการรับรู้ในเรื่องต่างๆ ซ้ำอย่างผิดปกติและไม่สามารถรับรู้เรื่องต่างๆ ได้พร้อมๆ กัน แม้ว่า ขณะนี้ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางจะยังไม่มีการทดสอบเด็กและเยาวชนอย่างเป็นทางการว่าเป็นคนที่มีความต้องการพิเศษหรือไม่ แต่จากการสังเกตเด็กและเยาวชนพบว่า เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งต้องลักษณะว่าเป็นเด็กพิเศษ นอกจากนี้ พบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับการบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในต่างประเทศได้มีการนำและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษเพื่อการแก้ไข (Correctional Special Education) เพื่อใช้สำหรับการจัดการศึกษาให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและผิดกบฏในสถานฝึกอบรม เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ไร้สมรรถภาพ (Disability) หรือมีสภาพบกพร่อง (impairment) (Using a liaison to Increase Interagency Collaboration in Correctional Special Education, Intervention in School & Clinic. Nov. 98, Vol.34 Issue 2,p126.2p)

แนวความคิดการศึกษาพิเศษที่จะกล่าวต่อไปนี้นำมาจากบางส่วนของหนังสือการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยผดุง อารยะวิญญู ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ความหมายของการศึกษาพิเศษ

การศึกษาพิเศษ คือการศึกษาที่จัดสำหรับเด็กปัญญาเลิศ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (และสุขภาพ) เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ / พฤติกรรม เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ และเด็กพิการซ้ำซ้อน เด็กเหล่านี้ไม่อาจได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษาสำหรับเด็กปกติ ในด้านที่เกี่ยวกับวิธีการสอน ขบวนการ เนื้อหาวิชา (หลักสูตร) เครื่องมือ และอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น การศึกษาพิเศษจึงควรจัดให้สนองความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความแตกต่างกันมาก ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กประเภทนี้จึงควรสนองความต้องการและความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคล

การศึกษาที่จัดให้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องเหมาะสมกับความ ต้องการและความสามารถของเด็กเหล่านี้ จึงจะสามารถทำให้เด็กได้รับประโยชน์ เต็มที่จากการศึกษา

การจัดการศึกษาควรตั้งอยู่บนพื้นฐานดังต่อไปนี้

1. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม
2. เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานแตกต่างกัน และแต่ละคนจะต้องเรียนรู้เพื่อปรับตัว เข้าหากันและให้ทันโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป
3. เด็กแต่ละคนย่อมมีความสามารถอยู่ในตัวมากบ้าง น้อยบ้าง การศึกษาจะช่วยให้ความสามารถของเด็กปรากฏเด่นชัดขึ้น
4. ในสังคมมนุษย์นั้นย่อมมีทั้งคนปกติและคนพิการ ในเมื่อเราไม่สามารถ แยกคนพิการออกจากสังคมของคนปกติได้ เราก็ไม่ควรแยกให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนั้นหากเป็นไปได้ควรให้เด็กที่มีความ ต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติเท่าที่สามารถจะทำได้
5. เนื่องจากเด็กเหล่านี้มีความต้องการและความสามารถที่แตกต่างกันไป จากเด็กปกติ ดังนั้นการให้การศึกษาคควรมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่าง ออกไปจากรูปแบบและวิธีการสำหรับเด็กปกติ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้มีศักยภาพ ในการเรียนรู้ได้เต็มที่

แนวโน้มทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในปัจจุบัน

1. มีแนวโน้มที่จะจัดการศึกษาในลักษณะของการเรียนร่วม โดยจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมในห้องเรียนเดียวกันกับเด็กปกติ หากความพิการ เป็นอุปสรรคไม่สามารถเรียนร่วมในลักษณะดังกล่าวได้ก็ควรจัดเป็นชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ

2. เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับบริการทางการศึกษาเมื่ออายุยังน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้หรือในทันทีที่ค้นพบสภาพความพิการของเด็ก การเริ่มให้การศึกษามือเด็กอายุ 6-7 ขวบซ้ำเกินไป

3. ในปัจจุบันนักการศึกษาเชื่อว่า เด็กพิการไม่ว่าจะมีความพิการมากหรือน้อยเพียงใดหรือแม้แต่เด็กพิการในขั้นรุนแรงที่สุดก็สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้โดยจัดเป็นห้องพิเศษในโรงเรียนปกติ

4. เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถและความบกพร่องแตกต่างกันมาก การจัดการศึกษาจึงควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็กเนื่องจากเด็กเรียนได้ไม่เท่ากัน การจัดการศึกษาควรจัดเป็นรายบุคคล เด็กแต่ละคนควรมีแผนการศึกษาเฉพาะสำหรับเด็กเอง ไม่ควรใช้หลักสูตรเดียวกับเด็กปกติ เพราะเด็กบางคนอาจเรียนได้มากกว่าเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่นเด็กปัญญาเลิศ บางคนอาจเรียนได้น้อยกว่าที่เนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่นเด็กปัญญาอ่อน หลักสูตรจึงควรยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความสามารถเฉพาะตัวของนักเรียน

5. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการศึกษาแก่บุตรของตน

6. การศึกษาพิเศษในปัจจุบันครอบคลุมไปถึงการศึกษาสำหรับเด็กแก่เด็กฉลาด หรือเรียกทางการศึกษาว่า เด็กปัญญาเลิศ

สำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนยังไม่มี การทำวิจัยว่าเด็กและเยาวชนเหล่านี้มีลักษณะพฤติกรรมที่มีความต้องการเป็นพิเศษหรือไม่ ประเภทใด แต่จากการประมวลงานวิจัยต่างๆที่ศึกษาสภาพปัญหาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานฝึกอบรม และการประมวลข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของเจ้าหน้าที่ของสถานพินิจฯ ที่ปรากฏในสำนวนที่เสนอศาล พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่มีลักษณะที่อาจจัดว่า เป็นเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและมีปัญหาในการเรียนรู้ จึงได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและมีปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณานำองค์ความรู้มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรม ดังนี้

เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม

สำนักงานการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกาได้ให้คำจำกัดความของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมไว้ ดังนี้

“เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม” หมายถึง เด็กที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ไม่สามารถเรียนหนังสือได้เหมือนเช่นเด็กปกติทั่วไป และกรณีที่เด็กไม่สามารถเรียนได้นั้น มิได้มีสาเหตุมาจากองค์ประกอบทางสติปัญญา การรับรู้ และสุขภาพ หรือความบกพร่องทางร่างกาย
2. ไม่สามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนนักเรียนด้วยกันหรือครูได้
3. มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กปกติอื่น ๆ ในวัยเดียวกัน
4. มีความคับข้องใจ และมีความเก็บกดอารมณ์
5. แสดงอาการทางร่างกาย เช่น ปวดศีรษะ ปวดตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย หรือความหวาดกลัว เมื่อมีปัญหาส่วนตัวหรือปัญหาทางด้านการเรียน

เด็กอาจมีลักษณะเพียงข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อก็ได้ และปัญหาจะต้องเกิดขึ้นและมีมาเป็นเวลานานแล้ว เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมมีความหมายในทางการศึกษาดังนี้

เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม หมายถึง การที่แสดงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเด็กปกติทั่วไป และพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนนี้ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กเอง และของผู้อื่น พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนนี้เป็นผลมาจากความขัดแย้งระหว่างเด็กกับสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตัวเด็กเอง

เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม หมายถึงเด็กที่ถึงแม้จะได้รับบริการทางการแนะแนวและการให้คำปรึกษาแล้ว ก็ยังมีความบกพร่องทางพฤติกรรมอยู่ในขั้นรุนแรงและมีปัญหาต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเอง เด็กมีพัฒนาการทางการเรียนอย่างเชื่องช้า มีปัญหาในการเข้ากับเพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง ปัญหาทางพฤติกรรมดังกล่าวมิได้มีสาเหตุมาจากความผิดปกติทางร่างกาย ประสาทสัมผัสด้านการรับรู้ หรือสติปัญญา

ลักษณะของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม

การศึกษาพฤติกรรมของเด็กอาจกระทำได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความสนใจและจุดมุ่งหมายของผู้ศึกษา จากการศึกษาผลงานวิจัยของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาจำนวนมาก อาจจำแนกพฤติกรรมที่เป็นปัญหาออกได้ 2 ประเภท คือ พฤติกรรมที่เกิดจากความขัดแย้งภายในตัวเด็กเอง และพฤติกรรมที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก การก้าวร้าวและก่อกวน การเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ และการปรับตัวที่ไม่ถูกต้องเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ส่วนความวิตกกังวล การมีปมด้อย การหนีสังคม และความผิดปกติทางการเรียน มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งภายในตัวเด็กเอง ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดดังนี้

1. การก้าวร้าว – ก่อกวน เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมมักแสดงออกในทางก้าวร้าว ก่อกวนความสงบสุขของผู้อื่น พฤติกรรมที่แสดงออกในทางก้าวร้าว อาจรวมถึงการแสดงออกซึ่งความโหดร้าย ทารุณสัตว์ ชกต่อย ทำร้ายร่างกายตนและผู้อื่น ชู้ คุกคาม หวิดร้อง กระทบเท้า ไม่เคารพเชื่อฟังครูและพ่อแม่ ฝ่าฝืนคำสั่งของครูหรือพ่อแม่ เด็กที่มีพฤติกรรมในลักษณะนี้มักมีความขัดแย้งกับคนใกล้เคียง พฤติกรรมอาจรุนแรงขึ้นหากไม่ได้รับการแก้ไข

2. การเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ หมายถึงการไม่อยู่นิ่ง เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาโดยปราศจากจุดหมาย และไม่ได้รับอนุญาตจากครู เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมอาจมีพฤติกรรมในลักษณะนี้ นอกจากนี้ยังมีความสนใจสั้น สนใจบทเรียนได้ไม่นาน ขาดสมาธิในการเรียน หันเหความสนใจไปสู่สิ่งอื่นได้ง่ายเด็กที่มีการเคลื่อนไหวที่ผิดปกตินี้อาจมีปัญหากการก้าวร้าวร่วมด้วยก็ได้

3. การปรับตัวทางสังคม เด็กที่มีพฤติกรรมมีการปรับตัวทางสังคมที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งหมายถึงการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น แก๊งอันธพาล การทำลายสาธารณสมบัติ การลักขโมย การหนีโรงเรียน การต่อสู้ของนักเรียนระหว่างโรงเรียนที่เป็นคู่อริ การประทุษร้ายทางเพศ เป็นต้น

4. ความวิตกกังวลและปมด้อย เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมอาจไม่กล้าพูดกล้าแสดงออกในชั้นเรียน บางคนมีความประหม่าอย่างเห็นได้ชัดเมื่อจำเป็นออกไป

รายงานหน้าชั้น บางคนมีอาการตัวร้อนและเป็นไข้เมื่อถึงเวลาไปโรงเรียน บางคนขาดความเชื่อมั่นในตนเองอย่างเห็นได้ชัด บางคนร้องไห้บ่อย พฤติกรรมเหล่านี้จัดเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความวิตกกังวลหรือเกิดจากปมด้อยของแต่ละบุคคล แต่ความรุนแรงของพฤติกรรมในแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกันไปพฤติกรรมที่ค่อนข้างรุนแรงและสม่ำเสมอเท่านั้นจึงจัดเป็นพฤติกรรมของเด็กที่ต้องได้รับการทางการศึกษาพิเศษ

5. การหนีสังคม การหนีสังคมหรือการปลีกตัวออกจากสังคมเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนอย่างหนึ่งของเด็ก สังเกตได้จากการที่เด็กไม่พูดคุยไม่เล่นกับเพื่อน ไม่ร่วมกิจกรรมนักเรียนที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เด็กประเภทนี้มีลักษณะเป็นคนขี้อาย พูดไม่เก่ง ไม่กล้าพูดต่อหน้าสาธารณชน ไม่กล้าพูดในที่ประชุม บางคนเป็นคนเจ้าอารมณ์ เด็กเหล่านี้ขาดทักษะที่จำเป็นในการติดต่อกับผู้อื่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเองในด้านการพูด เด็กจึงชอบอยู่คนเดียว ทำงานคนเดียว เด็กเหล่านี้อาจมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นได้แต่มักเป็นในลักษณะแสดงอาการก้าวร้าว ไม่มีวุฒิภาวะ หรือไม่ก็แสดงพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เหมาะสม

6. ความผิดปกติในการเรียน สังคมมักกำหนดว่าหน้าที่สำคัญของเด็กคือการเรียน เด็กที่มีผลการเรียนดีมักเป็นที่ชื่นชอบของครู ผู้ปกครองและเพื่อน เด็กที่เรียนไม่ดีอาจไม่ได้รับการยกย่องเท่าที่ควรซึ่งมีผลกระทบต่อการปรับตัวของเด็ก เด็กที่เรียนไม่ดีอาจกลายเป็นเด็กที่มีปัญหา

การตัดสินใจว่าเด็กคนใดเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมนั้นควรพิจารณาความรุนแรงและความสม่ำเสมอของพฤติกรรมควบคู่กันไปด้วย เด็กอาจมีพฤติกรรมเพียงข้อเดียวหรือหลายข้อตามที่กล่าวมาแล้วนี้ก็อาจจัดว่าเป็นเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมได้ การตัดสินใจควรใช้เกณฑ์เป็นหลักในการพิจารณาควบคู่กันไป

การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม

มีรูปแบบการช่วยเหลือ 3 รูปแบบ คือ รูปแบบทางจิตวิทยาการศึกษา รูปแบบทางจิตวิทยา และรูปแบบทางนิเวศวิทยา

1. รูปแบบทางจิตวิทยาการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษาที่มีความเชื่อว่าจะองค์ประกอบทางชีววิทยาและการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็ก พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตลอดจนปัญหาทางอารมณ์ล้วนมีมูลเหตุมาจากการพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่ดำเนินไปอย่างไม่ถูกต้องทั้งสิ้น พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อาจมีมากขึ้น หากที่บ้านและทางโรงเรียนไม่ดูแลเอาใจใส่และหาทางลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เหล่านี้

ในการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมนั้น นักจิตวิทยาการศึกษาที่มีความเชื่อว่าจะทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลงได้คือให้เด็กเข้าใจปัญหาของตนเองและยินดีที่จะหาทางขจัดปัญหานั้นๆ การช่วยเหลือเด็กนั้นครูจะต้องทำให้เด็กเกิดความเชื่อถือ เกิดศรัทธา ทำให้เด็กมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาของตน ดังนั้นการเรียนการสอนจึงควรกระทำเป็นรายบุคคล ควรใช้เกมสถานการณ์จำลอง และกิจกรรมอื่น ที่แตกต่างไปจากที่ใช้กับเด็กปกติ จึงจะสามารถช่วยเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. รูปแบบทางจิตวิทยา นักจิตวิทยาได้ค้นพบหลักการเรียนรู้และการปรับพฤติกรรมของเด็ก หลักการปรับพฤติกรรมนี้สามารถนำมาใช้ในการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ ตัวอย่างเช่น เด็กอาจจะเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปกติ โดยยึดพฤติกรรมที่ดีของเด็กปกติเป็นแบบอย่าง นักพฤติกรรมศาสตร์รู้ว่าการที่ครูให้ความสนใจแก่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้น ทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นบ่อยๆ ดังนั้น การปรับพฤติกรรมของเด็กจึงควรเน้นและให้ความสนใจพฤติกรรมที่พึงประสงค์เท่านั้น พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไม่ควรได้รับความสนใจ

ในการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมนั้น นักจิตวิทยาเชื่อว่าพฤติกรรมสามารถปรับได้และในการปรับพฤติกรรมของเด็กนั้น สิ่งแรกที่ต้องกระทำคือพิจารณาว่าพฤติกรรมใดบ้างที่เป็นปัญหาและมีความจำเป็นต้องปรับโดยการให้เพิ่มหรือลด หลังจากนั้นครูหรือนักจิตวิทยาอาจให้แรงเสริมเพื่อให้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น หรืออาจใช้เทคนิคอื่นๆ ในการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง การปรับพฤติกรรมสามารถนำมาใช้กับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. รูปแบบทางนิเวศวิทยา นักนิเวศวิทยาเชื่อว่าเด็กเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เด็กเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน และโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม พฤติกรรมของเด็ก ควรได้รับการยอมรับจากสังคม มิฉะนั้นแล้วจะเกิดความไม่สงบในสังคมขึ้น หากพิจารณาในมุมกลับ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสมาชิกกลุ่มหนึ่งในสังคมอาจเป็น พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสมาชิกอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้ ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรในโรงเรียนอาจเห็นว่าพฤติกรรมบางอย่างของเด็กมีปัญหา แต่ความจริงแล้วระบบโรงเรียน ต่างหากที่มีปัญหาเพราะไม่สามารถสนองธรรมชาติของเด็กเหล่านี้ได้

ในการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมนั้น นักนิเวศวิทยาเชื่อว่าครู ควรทำความเข้าใจทุกอย่างที่ประกอบขึ้นในระบบสังคม ทั้งนี้เพื่อหาทางขจัดสิ่งที่เป็น สาเหตุให้เด็กมีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กอาจได้รับการปรับพฤติกรรมแต่นักนิเวศวิทยา เชื่อว่านั่นยังไม่เป็นการเพียงพอ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของเด็ก เท่าที่จำเป็นด้วย และรวมไปถึงการปรับปรุงทัศนคติของครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนสมาชิกในชุมชนเพื่อให้มีความเข้าใจและยอมรับเด็กมากขึ้น

หลักสูตรการเรียนการสอน

หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ควรมีลักษณะสอดคล้องกับ ปัญหาและความต้องการเด็กประเภทนี้ จึงมีความจำเป็นในการปรับปรุงหลักสูตร สำหรับนักเรียนปกติให้เหมาะสมกับเด็กประเภทนี้ โดยเฉพาะหลักสูตรสำหรับเด็กที่มี ปัญหาทางอารมณ์ ควรมีเนื้อหาครอบคลุมดังนี้

1. วิชาสามัญ
2. การพัฒนาความคิดรอบยอดต่อตนเอง
3. พฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม
4. กลวิธีในการจัดการกับปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม

ในการเรียนการสอนครูนำกลวิธีในการปรับพฤติกรรมมาใช้กับนักเรียนเพื่อ ให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาเป็นพฤติกรรมที่พึง ประสงค์ ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จใน

การเรียน นักเรียนจะได้รับการกระตุ้นให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ละน้อย และตามลำดับขั้น โดยเน้นความสำเร็จของนักเรียนเป็นหลัก

การเรียนการสอนควรมีทั้งการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลและสอนเป็นกลุ่มย่อยๆ เมื่อนักเรียนมีพัฒนาการอยู่ในเกณฑ์ที่ดีพอที่จะสอนเป็นกลุ่มย่อยได้ควรสอนเป็นกลุ่มย่อย ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสฝึกและพัฒนาทักษะทางสังคมและการเข้ากับเพื่อนก่อนที่นักเรียนจะกลับไปเรียนในโรงเรียนปกติ

นักเรียนทุกคนควรมีแผนการสอนเฉพาะบุคคล การประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียนจะต้องเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในแผนนี้ จุดมุ่งหมายที่กำหนดในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลควรเน้นความสำเร็จทางการเรียน การสร้างทัศนคติที่ถูกต้องต่อตนเอง พัฒนาการทางสังคม ตลอดจนการรู้จักปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นและสิ่งแวดล้อม

การจัดหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องสอดคล้องกับปรัชญาของการจัดการศึกษาพิเศษ ปรัชญาการศึกษาพิเศษข้อหนึ่งระบุว่า ในการจัดการศึกษาพิเศษนั้นควรจัดเพื่อสนองความต้องการและความสามารถของเด็กและเพื่อแก้ไขความบกพร่องของเด็ก หากข้อบกพร่องของเด็กได้รับการแก้ไขแล้วควรส่งเด็กเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติโดยเร็วที่สุด ดังนั้นหากเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมสามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ควรส่งเด็กเข้าร่วมเรียนกับเด็กปกติและเรียนหลักสูตรเดียวกันกับหลักสูตรสำหรับเด็กปกติ แต่ถ้าหากเด็กมีพฤติกรรมที่รุนแรงจนกระทั่งไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ เด็กเหล่านี้จึงควรเรียนในหลักสูตรพิเศษ จนกระทั่งเด็กมีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับมากขึ้นพอที่จะเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ จึงส่งเด็กเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ ดังนั้นหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมอาจมี 2 หลักสูตรคือ หลักสูตรสำหรับเด็กปกติและหลักสูตรพิเศษ

หลักสูตรพิเศษสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาและวิธีการที่มุ่งขจัดความบกพร่องทางพฤติกรรมของเด็ก หลักสูตรดังกล่าวจึงควรเน้นทักษะทางสังคม ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อนและผู้อื่น เช่น ทักษะในชั้นเรียน ทักษะเบื้องต้นในการติดต่อกับผู้อื่น ทักษะในการคบ

เพื่อน ทักษะในการรักษาความเป็นมิตรกับผู้อื่น และทักษะในการแก้ปัญหาในระดับที่สูงขึ้น ควรให้เด็กฝึกทักษะดังนี้

1. ทักษะเบื้องต้นทางสังคม
2. ทักษะก้าวหน้าทางสังคม
3. ทักษะเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด
4. ทักษะในการขจัดความก้าวร้าว
5. ทักษะในการขจัดความเครียด
6. ทักษะในการวางแผน

เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้

สำนักงานการศึกษาของสหรัฐอเมริกาได้นิยามเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ไว้ว่า

“เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ” หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับขบวนการทางจิตวิทยา ความบกพร่องนี้เกี่ยวกับการใช้ภาษาของเด็กทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เด็กมีปัญหาในด้านการฟัง การคิด การพูดคุยกับเพื่อน การอ่าน การสะกดคำ หรือการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ รวมไปถึงเด็กที่มีความบกพร่องทางการรับรู้การได้รับบาดเจ็บทางสมอง ดิสเล็กเซีย และอะเพเซีย แต่ไม่รวมไปถึงเด็กที่มีปัญหาอันเกิดจากความบกพร่องทางสายตาทางการได้ยิน และทางการเคลื่อนไหว ปัญญาอ่อน ความบกพร่องทางอารมณ์ และความเสียเปรียบทางสภาพแวดล้อม”

นิยามเชิงปฏิบัติการของคำว่าเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ (Learning Disabilities) ในทัศนะของผดุง อารยะวิญญู หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องในขบวนการทางจิตวิทยาทำให้เด็กมีปัญหาในการใช้ภาษา ทั้งในการฟัง การอ่าน การพูด การเขียน และการสะกดคำ หรือมีปัญหาในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ปัญหาดังกล่าวมิได้มีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางร่างกาย แขน ขา ลำตัว สายตา การได้ยิน ระดับสติปัญญา อารมณ์ และสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก

ลักษณะของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้

1. ปัญหาในการเรียน เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้มักมีปัญหาในด้านการอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ สำหรับปัญหาในวิชาคณิตศาสตร์นั้นเด็กอาจมีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

- ขนาด เด็กไม่สามารถแยกความแตกต่างของขนาดและรูปร่างได้
- การนับ เด็กอาจนับเลขไม่ได้
- การใช้เครื่องหมายเช่น การบวก การลบ คูณ และหาร
- การคำนวณ คำนวณผิด แม้ว่าเด็กจะใช้เครื่องหมายถูกต้องก็ตาม
- ด้านอื่น ๆ เด็กมีปัญหาในการเรียนคณิตศาสตร์โดยทั่วไป

2. ปัญหาทางภาษา เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ส่วนมากมีปัญหาในด้านการพูด การใช้ภาษา ซึ่งอาจแบ่งออกได้ดังนี้

- การอ่าน เด็กอาจอ่านข้ามบรรทัด จับหนังสือเข้ามาแทบชิดหน้า สิ้นศีรษะขณะอ่านหนังสือ ใช้เสียงสูงขณะออกเสียง กัดริมฝีปาก ขณะอ่านหนังสือ อ่านหนังสือไม่ออก ไม่ยอมอ่านตามที่ครูสั่ง อาจร้องไห้
- การจำคำ อ่านข้ามคำ ใช้คำอื่นแทนคำที่อ่าน อ่านสลับกัน อ่านออกเสียงผิด อ่านคำง่าย ๆ ไม่ได้ อ่านซ้ำ อ่านไม่ออก
- ความเข้าใจ จำเรื่องที่อ่านไม่ได้ ไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน จำขั้นตอนของเรื่องที่อ่านไม่ได้ จำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องที่อ่านไม่ได้ จับใจความสำคัญไม่ได้
- ลักษณะอื่น ๆ เช่น อ่านทีละคำ ทีละพยางค์ อ่านด้วยเสียงที่สูง มีปัญหาในการอ่านคำที่มีตั้งแต่ 2 พยางค์ขึ้นไป โดยเด็กมักอ่านทีละพยางค์จึงไม่สามารถนำพยางค์มารวมกันเป็นคำได้ ไม่เข้าใจความหมาย รวมไปถึงการไม่เว้นวรรคในขณะอ่าน หรือเว้นวรรคผิดเป็นต้น

3. ความบกพร่องทางการรับรู้ การรับรู้มีความหมายรวมไปถึงการใช้ประสาทสัมผัสเพื่อจำแนก จำและแปลความหมาย เด็กที่ไม่สามารถกระทำดังกล่าวได้ แสดงว่ามีปัญหาในการรับรู้ โดยเฉพาะในด้านต่อไปนี้

- 3.1 การรับรู้ทางสายตา เด็กมีปัญหาในการใช้สายตา เช่น มองเห็นภาพ แต่ไม่สามารถอธิบายภาพที่เห็นให้ครูฟังได้
- 3.2 การจำแนกโดยใช้สายตา เด็กมีปัญหาในการจำแนกภาพโดยใช้สายตา เช่น ไม่สามารถบอกครูได้ว่าภาพสองภาพแตกต่างกันอย่างไร
- 3.3 การจำโดยใช้สายตา หมายถึง การมองเห็นวัตถุหรือสิ่งของแล้ว จำได้ว่าเป็นอะไรบ้างเด็กประเภทนี้มีปัญหาในการจำโดยใช้สายตา เพราะจำสิ่งที่เห็นไม่ได้ จากการเรียงลำดับของตัวอักษรไม่ได้ เป็นต้น
- 3.4 การรับรู้ทางการฟัง เด็กมีปัญหาในการฟัง เด็กได้ยินเสียงแต่บอกไม่ได้ว่าได้ยินเสียงอะไรบ้าง ดังนั้นเด็กอาจมีปัญหาในการปฏิบัติตามคำสั่งของครู
- 3.5 การจำแนกโดยการฟัง เด็กไม่สามารถแยกความแตกต่างของเสียงที่ได้ยิน โดยเฉพาะเสียงที่คล้ายคลึงกัน เช่น คำว่า กิน นิน ดิน
- 3.6 การจำโดยการฟัง เด็กจำสิ่งที่ได้ยินไม่ได้ ฟังแล้วลืม เช่น ครูอ่านให้ฟัง เด็กได้ยินแล้วอ่านตามได้ ถ้าให้เด็กอ่านเอง เด็กอาจอ่านไม่ได้

4. ความผิดปกติในการเคลื่อนไหว โดยอาจจำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ

- 4.1 Hyperactivity เป็นการเคลื่อนไหวที่เกินปกติ เด็กประเภทนี้มักอยู่นิ่งเฉยไม่ได้ เคลื่อนไหวอยู่เสมอและอาจเป็นการเคลื่อนไหวในลักษณะเดิมหรือกระทำซ้ำและเป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่มีจุดมุ่งหมาย หากจับให้นั่งเด็กอาจจะเอามือเคาะเท้าแทนการเดิน

- 4.2 Hypoactivity เป็นการเคลื่อนไหวที่เชื่องช้าหรือน้อยกว่าปกติ เด็กประเภทนี้ไม่เคลื่อนไหวมากเหมือนเด็กประเภทแรก แต่อาจนั่งอยู่กับที่ได้ไม่นานๆ โดยไม่ทำอะไรเลย
- 4.3 Incoordination การควบคุมกล้ามเนื้อไม่ได้ เด็กมีปัญหาในการเดิน เช่น เดินไม่ตรง รับลูกบอลไม่ได้ กระโดดไม่ได้ ตัดกระดาษด้วยกรรไกรไม่ได้ กลัดกระดุมไม่ได้ เป็นต้น เด็กประเภทนี้มีปัญหาทั้งในด้านกล้ามเนื้อใหญ่ เช่น การเดิน และการใช้กล้ามเนื้อเล็ก เช่น การใช้นิ้วมือในการหยิบจับสิ่งของ

5. ปัญหาในด้านอารมณ์และสังคม

เด็กที่มีปัญหาในด้านการเรียนรู้อาจมีปัญหาทางอารมณ์และสังคมควบคู่กันไปด้วย เด็กประเภทนี้มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง ขาดความอดทน มีความวิตกกังวลสูง ปรับตัวไปในทางถดถอย ต่อต้านสังคม หลีกเลียงการทำงาน ทำงานช้า เป็นต้น เนื่องจากประสบความล้มเหลวในด้านการเรียนอยู่เสมอ เด็กอาจเป็นคนก้าวร้าวและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อตนเอง พัฒนาการทางอารมณ์อาจช้ากว่าเด็กปกติ เด็กประเภทนี้อาจไม่มีเพื่อน เพราะไม่มีนักเรียนคนใดอยากคบด้วย

6. ปัญหาในการจำ

เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้มีปัญหาในด้านการจำ ทั้งการจำในสิ่งที่ได้ยิน และจำจากสิ่งที่มองเห็น ดังนั้นเด็กจึงมีปัญหาในด้านการเขียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสะกดคำ การทำตามคำสั่ง ตลอดจนสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์

7. ปัญหาในด้านความสนใจ

เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ มีช่วงความสนใจสั้น และขาดสมาธิ ไม่มีสมาธินานพอที่จะเรียนบทเรียนได้

หลักสูตรการเรียนการสอน

หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ควรมุ่งขจัดความบกพร่องของเด็กประเภทนี้ และในขณะเดียวกันก็มุ่งให้เด็กมีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้นหลักสูตรในระดับประถมศึกษาจึงเน้นให้เด็กมีพัฒนาการเต็มที่

ขจัดความบกพร่องของเด็ก ส่วนในระดับมัธยมศึกษาเน้นความสามารถของเด็กและมุ่งให้เด็กแสวงหาความรู้ และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

เด็กทุกคนควรมีแผนการสอนเฉพาะบุคคล การจัดกลุ่มเพื่อการสอนอาจจัดเด็กที่มีแผนการสอนเฉพาะบุคคลใกล้เคียงกันไว้ในกลุ่มเดียวกันก็ได้ เพื่อความสะดวกในการสอนและขณะเดียวกันก็ยังคงสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาพิเศษที่ต้องสอนเด็กเป็นรายบุคคล ในขณะเดียวกันก็ควรจัดเด็กให้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติ

หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ควรครอบคลุมเนื้อหาในด้านต่อไปนี้คือ

1. การพัฒนาการรับรู้และการเคลื่อนไหว ควรมีกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการในด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อกับสายตา การรับรู้ทางสายตา การรับรู้ทางการฟัง และความเข้าใจเกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. ภาษา เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้มีปัญหาทางภาษา ดังนั้นหลักสูตรจึงควรเน้นด้านภาษา เพื่อขจัดความบกพร่องด้านนี้ของเด็ก ขอบข่ายของเนื้อหาด้านภาษาควรครอบคลุมไปถึงการพูด การอ่าน การสะกดคำ การเขียน
3. วิชาพื้นฐาน ได้แก่วิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา
4. การงานและพื้นฐานอาชีพ พื้นฐานในด้านนี้จะช่วยเตรียมเด็กให้มีความพร้อมในการฝึกอาชีพต่อไป
5. ทักษะทางสังคม เป็นการฝึกทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นที่จะช่วยให้เด็กมีสัมพันธที่ดีต่อผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ในที่สุด

แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Individual Education Plan ใช้อักษรย่อว่า IEP แผนนี้บรรจุเนื้อหาสาระของหลักสูตรซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องเรียน โดยปกติแล้วแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจะจัดทำขึ้นสำหรับแต่ละ

คน เป็นแผนในระยะเวลา 1 ปี และมีการทบทวนแผนทุกภาคเรียน ผดุง อารยะวิญญูได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลว่าไม่ใช่สิ่งต่อไปนี้

1. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไม่ใช่แผนการสอน เพราะแผนการสอนเป็นส่วนหนึ่งของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเท่านั้น
2. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไม่ใช่โครงการสอน เพราะโครงการสอนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
3. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไม่ใช่สัญญาะหว่างเด็กกับโรงเรียน แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นแนวทางในการให้การศึกษาแก่เด็กก็จริง แต่ไม่หมายความว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่กำหนดไว้ในแผนจะประสบความสำเร็จทั้งหมด
4. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไม่ใช่รายงานการประเมินผลเด็ก การประเมินผลเกี่ยวกับเด็กเป็นเพียงส่วนหนึ่งของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเท่านั้น ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลและการทดสอบเกี่ยวกับตัวเด็ก จะช่วยให้ทางโรงเรียนกำหนดแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลได้เหมาะสมกับเด็กยิ่งขึ้น
5. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไม่ควรอยู่ตลอดไป เมื่อเด็กเติบโตขึ้นความต้องการของเด็กก็เปลี่ยนได้ แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลก็ต้องเปลี่ยนไปด้วยทางโรงเรียนจะต้องทบทวนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง อย่างมากจะกี่ครั้งก็ได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการและความเหมาะสมของแผนการศึกษาสำหรับเด็กแต่ละคน
6. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไม่ใช่แผนที่ถูกต้องสมบูรณ์อย่างไม่มีที่ตำหนิ ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีข้อบกพร่อง แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลอาจมีข้อบกพร่องแม้ว่าทางโรงเรียนจะกำหนดไว้อย่างดีที่สุดแล้วก็ตาม หากมีการแก้ไขข้อบกพร่องแล้วอาจทำให้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลดีขึ้น ดังนั้นทางโรงเรียนจึงควรรับฟังข้อคิดเห็นและเสนอแนะจากหลายฝ่ายในการจัดทำแผนนี้

ประโยชน์ของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลมีประโยชน์ต่อครูผู้สอน ผู้ปกครองของเด็กและทางโรงเรียน โดยเฉพาะครูผู้สอนจะใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นแนวทางในการ

จัดทำตารางการสอนและบันทึกการสอนรายวัน และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็ก กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของครูแต่ละคน หากมีครูมากกว่า 1 คนที่มีส่วนร่วมในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การพิจารณาพัฒนาการทางด้านการเรียนของเด็ก การเลือกสื่อการสอนให้เหมาะสมกับเด็ก และใช้ในการรายงานหรือแจ้งความก้าวหน้าทางการเรียนของเด็กแก่ผู้ปกครอง

โรงเรียนจะได้ทราบว่าเด็กเข้ารับการศึกษาในระดับใดและในลักษณะใด และทราบพัฒนาการของเด็กและจะได้จัดการประชุมทบทวนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลในอนาคต ตลอดจนสามารถใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลมาพิจารณาเพื่อจัดบริการทางการศึกษาและบริการที่เกี่ยวข้องที่จำเป็นให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กต่อไป

เนื้อหาสาระของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรประกอบด้วยเนื้อหาสาระตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป เป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเด็ก เช่น ชื่อ นามสกุล อายุ วันเดือนปีเกิด ที่อยู่ ชื่อโรงเรียน อำเภอ จังหวัด เป็นต้น
2. บริการที่เด็กจะได้รับ หมายถึง บริการในทางการศึกษาและบริการที่เกี่ยวข้อง บริการทางการศึกษาเป็นโครงการศึกษาพิเศษที่ทางโรงเรียนจัดให้ นั่นคือจะต้องระบุว่าเด็กได้รับการบรรจุเข้าศึกษาในโครงการใดโครงการหนึ่ง ดังต่อไปนี้
 - 2.1 โครงการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
 - 2.2 โครงการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา
 - 2.3 โครงการสำหรับเด็กปัญญาอ่อน
 - 2.4 โครงการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย
 - 2.5 โครงการสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้
 - 2.6 โครงการสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์

2.7 โครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอื่นๆ ที่ทางโรงเรียน เปิดบริการ บริการที่เกี่ยวข้อง หมายถึง บริการอื่นทางโรงเรียนจัดควบคู่ไปกับบริการทางการศึกษาพิเศษ บริการที่เกี่ยวข้องอาจได้แก่

- การแก้ไขการพูด
- การบำบัดทางกายภาพ
- อาชีวบำบัด
- ดนตรีบำบัด
- พฤติกรรมบำบัด
- บริการอ่านหนังสือให้เด็กตาบอดฟัง
- บริการล่ามสำหรับเด็กหูหนวก
- บริการรถรับส่งนักเรียน
- บริการแนะแนวและให้คำปรึกษา
- บริการอื่นๆ ที่ทางโรงเรียนจัด

3. การเรียนร่วมในชั้นปกติ หากเป็นไปได้ควรรให้เด็กมีโอกาสเรียนร่วมในชั้นปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจะต้องระบุว่าเด็กเรียนร่วมในลักษณะใด เรียนร่วมเต็มเวลาหรือเรียนร่วมบางเวลา การเรียนร่วมคิดเป็นร้อยละเท่าใดของเวลาทั้งหมดและจะให้เรียนร่วมในวิชาใดบ้าง เช่น

- วิชาทักษะ (เลข, ภาษาไทย ฯลฯ)
- พลศึกษา
- ศิลปะ
- การงานพื้นฐานอาชีพ
- ดนตรี
- ลูกเสือ เนตรนารี
- วิชาอื่นที่ทางโรงเรียนเปิดสอน

4. ระดับความสามารถของเด็ก ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจะต้องระบุระดับความสามารถของเด็ก นั่นคือ ระบุเด็กมีความรู้ความสามารถในระดับใดซึ่งมักจะพบได้จากผลการทดสอบในด้านต่างๆ ด้านที่สำคัญที่ควรระบุมีดังนี้

- 4.1 พื้นความรู้ด้านวิชาทักษะ เช่น การอ่าน คณิตศาสตร์ เป็นต้น
- 4.2 การพูดและภาษา
- 4.3 วุฒิภาวะทางสังคม
- 4.4 การใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้
- 4.5 การเคลื่อนไหว รวมไปถึงการเดิน การวิ่ง การหยิบจับสิ่งของ
- 4.6 การช่วยตัวเอง
- 4.7 วุฒิภาวะทางอารมณ์
- 4.8 การเตรียมอาชีพ

หลักการสอนที่เหมาะสมที่จะใช้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

1. สอนจากสิ่งที่ย่างที่สุด เริ่มสอนเด็กด้วยเนื้อหาที่ต่ำกว่าระดับความสามารถของเด็กเล็กน้อย ทั้งนี้เพื่อให้เด็กรู้สึกว่าคุณประสบความสำเร็จในการเรียน ทำให้เด็กมีกำลังใจที่จะเรียนต่อไปในลำดับที่มีเนื้อหาที่ยากขึ้น การเริ่มต้นในลักษณะนี้เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญมากสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การเริ่มต้นที่ดีจะช่วยให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่ครูจะต้องให้เด็กมีความรู้สึกว่าเขาประสบความสำเร็จ

2. ใช้ประสบการณ์ตรง เด็กจะเรียนรู้ได้ดีต้องอาศัยประสบการณ์เดิม การเรียนการสอนที่ดีจึงควรคำนึงถึงประสบการณ์เดิมของเด็กเป็นสำคัญ และควรสอนโดยใช้ประสบการณ์ตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ประสบการณ์ตรงมิได้จำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประสบการณ์ที่เป็นปรากฏการณ์เท่านั้น แต่ยังหมายถึงการให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเอง เช่น การอภิปรายปัญหา การเฝ้าสังเกตพฤติกรรม การศึกษาเป็นรายบุคคลตามหัวข้อ นักการศึกษาที่มีความเชื่อว่าการสอนโดยใช้ประสบการณ์ตรง ช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้มากกว่าการสอนโดยครูเป็นผู้บรรยายแต่ผู้เดียว

3. ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ตามขีดความสามารถของตน เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กก็ย่อมแตกต่างกัน การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นควรจัดให้สอดคล้อง

คล้องกับความสามารถในการเรียนรู้ของเด็ก ด้วยเหตุนี้การสอนเด็กพิเศษจึงควรสอนเป็นรายบุคคล เด็กแต่ละคนจะมีความก้าวหน้าในการเรียนไม่เหมือนกันและใช้เวลาในการเรียนเรื่องเดียวกันแตกต่างกัน ในการสอนครูจึงควรยึดความสามารถของเด็กเป็นหลัก สำหรับเด็กฉลาดครูอาจใช้เวลาน้อยเมื่อเด็กเรียนเรื่องนี้เข้าใจแล้วก็ให้เรียนเรื่องอื่นต่อไปหรืออาจมีกิจกรรมอื่นในเรื่องเดียวกันให้เด็กทำ แต่สำหรับเด็กบางคนที่ยังเรียนรู้ได้ช้าจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องให้เวลาแก่เขาให้เพียงพอเพื่อให้เขาสามารถเรียนรู้ได้เต็มที่ ดังนั้นเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เรียนในเรื่องเดียวกัน ไม่จำเป็นที่เด็กจะใช้เวลาเท่ากันในการเรียนรู้เนื้อหาเดียวกัน จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องคอยช่วยเหลือเด็กโดยการกำหนดเนื้อหาที่让孩子เรียน ให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็ก 让孩子เรียนรู้ไปเรื่อยๆ ตามลำดับเนื้อหาและความสามารถของตน วิธีนี้จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กได้เต็มที่

4. ใช้แรงเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ แรงเสริมหรือการเสริมแรง (Reinforcement) หมายถึง คำชมหรือสิ่งของที่ครูให้แก่เด็กเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยที่เด็กพึงพอใจในแรงเสริมที่ครูให้และแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ซ้ำอีกเด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องการกำลังใจจากครูอย่างสม่ำเสมอจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องให้แรงเสริมแก่เด็ก แรงเสริมที่ครูจะให้กับเด็กอาจเป็นแรงเสริมด้วยวาจาเช่นครูพูดว่า “เก่ง” “ดีมาก” “เยี่ยมมาก” “ถูกต้อง” เป็นต้น หรือเป็นแรงเสริมที่เป็นสิ่งของ เช่น รูปโลก ดาวแดง รูปการ์ตูน รูปภาพ ดินสอสี เป็นต้น

การให้แรงเสริมจะต้องให้เป็นระบบ เช่น ครูจะต้องให้แรงเสริมในทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์และหยุดให้แรงเสริมทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือครูอาจนิ่งเฉยไม่แสดงปฏิกิริยาโต้ตอบใดๆ หากเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ครูควรให้แรงเสริมอย่างคงที่สม่ำเสมอ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์จนกระทั่งพฤติกรรมของเด็กคงที่แล้วครูจึงลดแรงเสริมทีละน้อย ทั้งนี้เพื่อให้แรงเสริมยังมีคุณค่าอยู่ เมื่อพฤติกรรมของเด็กคงที่เรียบร้อยแล้วครูจึงงดให้แรงเสริม และให้แรงเสริมอีกครั้งเป็นครั้งเป็นคราวเพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในลักษณะเดิมอีกซึ่งจะช่วยให้เด็กคงพฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้นไว้ตลอดไป

5. กระตุ้นให้เด็กใช้ความคิด เนื่องจากโลกปัจจุบันนี้เต็มไปด้วยปัญหา มากมาย ปัญหาเหล่านี้ต้องการการแก้ไข การแก้ปัญหามักใช้วิธีเดียวหรือหลายวิธี รวมกันก็ได้ ปัญหาเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นเป็นลำดับในอนาคตหากไม่สามารถแก้ไขได้ทัน เวลา ดังนั้นความคิด แนวทาง ตลอดจนวิธีการในการแก้ปัญหาเป็นสิ่งจำเป็นที่จำเป็น ที่เราควรสอนและปลูกฝังให้แก่เด็กเพื่อว่าเมื่อเขาโตขึ้นเขาจะรู้จักคิดหาทางแก้ปัญหา ได้ การสอนให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาอาจทำได้หลายวิธี เช่น

5.1 สถานการณ์สมมติ

5.2 การให้การบ้านแก่เด็ก ในลักษณะที่เด็กสามารถใช้ความคิดอย่าง กว้างขวาง

5.3 ควรกระตุ้นให้เด็กใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง

6. ให้เด็กมีโอกาสแสดงความเป็นผู้นำ ความเป็นผู้นำควรได้รับการส่งเสริมตั้งแต่เมื่อเด็กมีอายุยังน้อยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาความเป็นผู้นำและใช้ความเป็นผู้นำได้เต็มที่เมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่

7. ให้เด็กเรียนจากเพื่อน การเรียนจากเพื่อนเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ได้ผลดีและนำมาใช้ได้ทั้งกับเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การให้นักเรียนเรียนจากเพื่อนเป็นวิธีที่ใช้ได้ผลมาแล้วแต่ครูจะต้องควบคุมอย่างใกล้ชิด เช่น การจดงานจะต้องจดตามเพื่อนเฉพาะที่ตนเองจดไม่ทันเพื่อนเท่านั้น แต่ไม่ใช่เป็นการลอกการบ้าน ส่วนที่เป็นการบ้านนั้นเด็กจะต้องลงมือทำด้วยตนเอง

8. ให้โอกาสเด็กเลือกเรียน เป็นการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก ทำให้เด็กสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถเรียนได้ดี และเด็กเรียนรู้ได้มาก และครูก็มีโอกาสศึกษาความสนใจของเด็กซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการแนะแนวแก่เด็กอีกด้วย อย่างไรก็ตามการให้โอกาสเด็กในการเลือกกิจกรรมการเรียนนั้นจะต้องอยู่ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิดจากครู ครูไม่ควรเสนอกิจกรรมให้เด็กเลือกมากมายเพราะจะทำให้เกิดปัญหาในการปกครองชั้นซึ่งจะเกิดขึ้นได้ในเวลาต่อมา

9. สอนจากสิ่งที่เด็กคุ้นเคยไปหาสิ่งที่เด็กไม่คุ้นเคย เด็กจะเรียนรู้ได้ดีหากเด็กมีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องเรียนอยู่ก่อนแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุดประการแรกที่ครูจะต้องกระทำคือ ค้นให้พบว่าเด็กมีความรู้และประสบการณ์ในระดับใดซึ่งครูอาจกระทำ

ได้โดยการพูดคุยซักถามเด็ก เมื่อครูทราบพื้นฐานความรู้เดิมของเด็กแล้ว ครูสามารถจัดประสบการณ์ใหม่ให้สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของเด็กได้

10. ทบทวนบทเรียนบ่อย ๆ การทบทวนจะช่วยให้ความคงทนในการจำมีมากขึ้น ข้อควรปฏิบัติในการทบทวนบทเรียนคือ ครูจะต้องทบทวนอย่างสม่ำเสมอ ทบทวนในสิ่งที่มีความหมายสำหรับเด็ก ทบทวนบทเรียนที่เรียนล่าสุดก่อนบทเรียนที่เรียนจบไปนานแล้วตามลำดับ เช่น วิธีทบทวนบทเรียนมีหลายวิธีแต่อาจใช้วิธีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และฝึกความคงทนในการจำ

11. แสดงผลการเรียนให้เด็กเห็นโดยเร็ว การแจ้งผลการเรียนให้เด็กทราบจะเป็นกลไกในการเสริมแรงทางบวกให้แก่เด็กนักเรียนด้วย

12. จัดห้องเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นจำนวนมากไม่ค่อยมีสมาธิในการเรียน หากมีสิ่งรบกวนจะยิ่งทำให้เด็กขาดสมาธิมากขึ้น การเรียนการสอนของครูจึงอาจไม่ได้ผลเต็มที่ ดังนั้นการจัดห้องเรียนจึงมีผลต่อการสอนเด็กกลุ่มพิเศษ

13. สังเกตเด็กควบคู่กันไปกับการสอน การสังเกตของครูควบคู่กันไปกับการเรียนการสอนจะช่วยให้ครูสามารถวินิจฉัยเด็กแม่นยำยิ่งขึ้น และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็กกลุ่มพิเศษได้ดียิ่งขึ้น

หลักการจัดการศึกษาในปัจจุบันและการจัดการศึกษาพิเศษที่กล่าวแล้วนั้น จะนำไปใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการวางนโยบายเพื่อจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมในสถานพินิจ ซึ่งจะปรากฏอยู่ในบทที่ 6 ต่อไป

บทที่ 3

การจัดการศึกษาในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
ในประเทศไทย

1. นิยาม

องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนต่างนิยามอายุของ เด็ก และ เยาวชน ไว้แตกต่างกัน โดยแต่ละหน่วยงานจะกำหนดอายุของเด็กและเยาวชนไว้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับการดำเนินงาน ภารกิจหรือการให้บริการของหน่วยงานของตน เช่น สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติกำหนดอายุของเยาวชนไว้ที่อายุไม่เกินยี่สิบห้าปี (สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน , รวมกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน, ม.ป.ป.)

สำหรับการกำหนดอายุและความหมายของคำว่าเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 (มาตรา 4) กำหนดว่า

เด็ก หมายความว่า บุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์

เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

ดังนั้น กรณีเด็กและเยาวชนที่ได้รับการฝึกอบรมอยู่ในสถานฝึกและอบรมจึงหมายถึง เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายในขณะที่มีอายุในช่วงข้างต้นและศาลมีคำพิพากษาให้ฝึกอบรมอยู่ในสถานฝึกอบรม อันได้แก่ โรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานฝึกและอบรมในสังกัดสถานพินิจหรือสถานฝึกและอบรมในสถานพินิจที่มีการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน ทั้งนี้เด็กและเยาวชนต้องอายุไม่เกินยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 104 วรรค 2)

ดังนั้น อาจให้นิยามของการจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนรู้ในสถานพินิจได้อย่างคร่าวๆ ว่าหมายถึง การจัดการศึกษาในโรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานฝึกและอบรมในสังกัดสถานพินิจหรือสถานฝึกและอบรมในสถานพินิจที่มีการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาคือกลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและได้รับคำพิพากษาของศาลให้ฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรมในสถานพินิจ

2. สภาพการดำเนินงานในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

สถานพินิจ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. สถานพินิจ ซึ่งมีภารกิจในการสืบค้นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็ก ได้แก่ สภาพปัญหาและสาเหตุแห่งการกระทำผิด สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เพื่อเสนอเป็นรายงานต่อศาลประกอบการพิจารณาตัดสินเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขเด็กและเยาวชน

สถานพินิจ จะมีเจ้าหน้าที่ประกอบด้วย แพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งจะทำหน้าที่ในการสืบเสาะและประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็ก เยาวชน และครอบครัว ตลอดจนสภาพแวดล้อมอื่นๆ เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยแพทย์จะทำหน้าที่ตรวจร่างกายเพื่อหาความบกพร่องหรือความผิดปกติทางกาย นักจิตวิทยาจะทำหน้าที่สืบเสาะภาวะทางจิต นักสังคมสงเคราะห์จะทำหน้าที่หาแนวทางในการช่วยเหลือและสงเคราะห์เด็กและเยาวชนในด้านต่างๆ พนักงานคุมประพฤติจะทำหน้าที่สืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมแห่งคดีของเด็กและเยาวชน รายงานจากส่วนงานทั้ง 4 ส่วนงานนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับศาลเพื่อใช้พิจารณากำหนดแนวทาง/วิธีปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน เช่น อาจสั่งให้ปล่อยตัวเด็กไปโดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติหรืออาจสั่งการให้เด็กและเยาวชนให้การฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรม เป็นต้น

2. สถานแรกรับ หลังจากที่ได้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดถูกจับกุม เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องนำเด็กและเยาวชนไปควบคุมไว้ยังสถานแรกรับภายใน 24 ชั่วโมง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว)

คร้ว พ.ศ.2534 มาตรา 50) สถานแรกจึงมีภารกิจในการดูแลความเป็นอยู่ เช่น การกินอยู่หลับนอน ตลอดจนสวัสดิภาพอื่นๆให้แก่เด็กและเยาวชนในระยะก่อนมีคำพิพากษาหากเด็กและเยาวชนนั้นไม่ได้รับการประกันตัว และมีภารกิจในการจัดให้เด็กได้ไปรับการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมที่กฎหมายกำหนดจนเสร็จสิ้นกระบวนการพิจารณาของศาล เช่น จัดให้เด็กได้รับการสืบเสาะและประมวลข้อเท็จจริงที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือขึ้นศาลตามกำหนดเวลา

3. สถานฝึกและอบรม มีภารกิจในการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่ศาลสั่งให้ฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรมในเรื่องความเป็นอยู่ (การกินอยู่หลับนอน) ตลอดจนการเสริมสร้างพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยจัดอบรมให้ความรู้ทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ ตลอดจนการอบรมนิสัยกลมเกลียวจิตใจให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ให้การรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย การจัดนันทนาการเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ตลอดจนการดำเนินการสงเคราะห์ภายหลังปล่อยตัว (จากรวรรณ ริสาเซ็น, 2539 : 45) ดังนั้น การดำเนินงานโดยทั่วไปของสถานฝึกและอบรมจึงเป็นรูปแบบของบ้านผสมโรงเรียน โดยในสถานฝึกอบรมจะมีพ่อบ้านแม่บ้านทำหน้าที่คอยให้การดูแลเอาใจใส่ให้เด็กได้รับความอบอุ่น มีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และพยาบาลซึ่งร่วมกันทำหน้าที่ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ ยังมีครูผู้สอนซึ่งทำหน้าที่สอนวิชาสามัญ วิชาชีพ และการส่งเสริมสุขภาพพลานามัยและจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน

การดำเนินการฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง จึงแบ่งออกเป็น 3 แบบ (ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง อ้างจากจากรวรรณ ริสาเซ็น, 2539 : 46) คือ

1. สถานฝึกและอบรม (training school) เป็นสถานที่ดำเนินการฝึกและอบรมชนิดธรรมดา โดยปกติรับเด็กและเยาวชนซึ่งมีความประพฤติยังไม่เสียหายร้ายแรงที่ศาลได้มีคำสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรม

2. สถานฝึกและอบรมแบบเปิด (open – type training school) วิธีนี้เคยปฏิบัติอยู่ระยะหนึ่ง คือ รับเด็กและเยาวชนที่มีความประพฤติดีเป็นที่ไว้วางใจได้ให้

อยู่ในบ้านแบบเปิดโดยไม่มีผู้ควบคุมคงมีแต่พ่อบ้านคอยดูแล ปรากฏว่าไม่สู้ได้ผล ต่อมาก็กังไม่ได้จัดการฝึกวิธีนี้อีกเลย

3. สถานกักและอบรม (annex – training school) เป็นสถานที่ดำเนินการฝึกและอบรมอย่างเข้มงวด โดยปกติรับเด็กและเยาวชนที่ศาลสั่งให้รับการฝึกและอบรมมาแล้วแต่การปฏิบัติตัวไม่ก้าวหน้าหรือมีความประพฤติเป็นอันตรายร้ายแรง ซึ่งถ้าใช้วิธีการของสถานฝึกและอบรมแบบธรรมดาแล้วจะได้ผลไม่เต็มที่ แต่ยังไม่จำเป็นต้องฝากควบคุมที่เรือนจำ

การดำเนินงานของสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนได้แบ่งแยกออกเป็น 5 งาน (จากรุวรรณ ริสาเซ็น, 2539 : 47)

1. งานธุรการ มีหน้าที่รับส่ง ร่างโต้ตอบ เก็บรักษาหนังสือราชการ พิมพ์หนังสือราชการ การเงินและบัญชี การจ้างและพัสดุ การดูแลรักษาสถานที่และยานพาหนะ การประชุมเจ้าหน้าที่ทุกงาน การบริหารงานบุคคล การจัดทำงบประมาณรายจ่ายเฉพาะของสถานฝึกและอบรม การจัดทำรายงานต่างๆ เสนอหัวหน้าสถานฝึกและอบรม/ผู้อำนวยการสถานฝึกและอบรม และรับผิดชอบงานซึ่งมิได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของงานใดโดยเฉพาะ

2. งานวิชาการฝึกอบรม มีหน้าที่รับผิดชอบงานวิชาการเกี่ยวกับการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนของงานวิชาสามัญและวิชาชีพ โดยวางแผนการให้การศึกษาทั้ง 2 งาน โดยทำหน้าที่เสมือนศึกษานิเทศก์ของกรมต่างๆ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ วางโครงการเรียน โครงการสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผลเด็กและเยาวชนทั้งหมด และให้คำแนะนำแนะแนวการเรียนหรือการจะไปประกอบอาชีพในวันข้างหน้า

3. หน่วยวิชาสามัญ มีหน้าที่ให้การศึกษาอบรมวิชาสามัญระดับต่างๆ อย่างน้อยการศึกษาภาคบังคับ (ป.6)

4. หน่วยวิชาชีพ มีหน้าที่ฝึกอบรมวิชาชีพต่างๆ แก่เด็กและเยาวชนใน ความควบคุมตามที่เด็กสมัครใจเรียน แต่ทั้งนี้จะต้องพิจารณาระยะเวลาที่ศาลสั่งให้ฝึกอบรมประกอบด้วย เพื่อให้เด็กได้มีวิชาชีพติดตัวสำหรับนำไปประกอบอาชีพภายหลังการปล่อยตัว

5. หน่วยอภิบาลและพัฒนาพฤติกรรม มีหน้าที่ในการควบคุมเด็กและเยาวชนทั้งที่เป็นเด็กแรกวัยและเด็กที่ศาลสั่งให้รับตัวไว้ฝึกอบรม จัดการอบรมจิตใจ พัฒนานิสัย โดยอนุศาสนาจารย์แก้ไขฟื้นฟูจิตใจโดยนักจิตวิทยา จัดสอนวิชาการ บริหาร การกีฬา เกมส์เล่นต่างๆ ตลอดจนการอบรมวิชาลูกเสือ ดูแลเรื่องการกินอยู่หลับนอนของเด็ก จัดเวรยามควบคุมป้องกันการหลบหนี จัดการรักษาพยาบาลให้เมื่อเด็กป่วย เป็นต้น

3. รูปแบบการจัดการศึกษา

3.1 การบริหารการจัดการ

แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาในสถานฝึกอบรมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะแตกต่างจากการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนปกติ เนื่องจากต้องอยู่ภายใต้กรอบของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 และระเบียบสถานฝึกอบรมที่สถานฝึกอบรมนั้นๆ กำหนดขึ้นประกอบด้วย (แต่เดิมนั้นสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนแต่ละแห่งจะกำหนดระเบียบสถานฝึกอบรมที่จะใช้กำกับการดำเนินงานฝึกอบรมและการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมนั้นๆ ขึ้นเอง ซึ่งอาจแตกต่างกัน แต่ในขณะนี้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางกำลังดำเนินการออกระเบียบสถานฝึกอบรมฉบับใหม่ซึ่งจะใช้กำกับการดำเนินงานของสถานฝึกอบรมในภาพรวมทุกแห่งทั่วประเทศ)

การจัดการศึกษาในแต่ละสถานฝึกอบรมนั้น โดยปกติจะจัดให้มีการสอนภายในสถานฝึกอบรมนั่นเอง โดยอาจตั้งโรงเรียนผู้ใหญ่ขึ้นภายในสถานฝึกอบรมนั้นๆ หรืออาจไม่มีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นมาก็ได้ แต่ต้องมีการจัดสถานที่ซึ่งจะต้องใช้เป็นสถานที่เรียนของเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตาม หากเด็กและเยาวชนต้องการและได้รับการพิจารณาว่ามีความประพฤติสมควรที่จะออกไปศึกษาที่สถาบันการศึกษาภายนอก ก็มีการอนุญาตให้เด็กและเยาวชนออกไปศึกษาในสถานศึกษาประเภทไปกลับภายนอกสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ โดยความเห็นชอบจากอธิบดีศาลเยาวชน

และครอบครัว ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนก็มีนโยบายสนับสนุนการศึกษาของเด็กและเยาวชนด้วยเช่นกัน

สำหรับการจัดการศึกษาที่จัดขึ้นภายในสถานฝึกอบรมด้านนโยบายเป็นภารกิจในความรับผิดชอบของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางซึ่งจะเป็นผู้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาในภาพรวมและประสานให้สถานฝึกอบรมแต่ละแห่งนำไปปฏิบัติ สำหรับงบประมาณในการจัดการศึกษาจะได้จากกระทรวงยุติธรรมโดยจะผ่านงบประมาณดังกล่าวเข้าเป็นส่วนหนึ่งของงบประมาณรายจ่ายดำเนินการของสถานฝึกอบรมแต่ละแห่ง

ต่อมา ในการบริหารจัดการการศึกษาก็มีการเปลี่ยนแปลงให้ส่วนราชการที่มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยตรงเข้ามารับผิดชอบ โดยมติคณะรัฐมนตรีตามหนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนมากที่ นร.0208/ว (ล) 7211 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2540 คณะรัฐมนตรีลงมติเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2540 เห็นชอบให้กระทรวงศึกษาธิการรับไปดำเนินการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้กับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน รวมทั้งจัดหาครู งบประมาณ และอุปกรณ์การศึกษาให้สอดคล้องกับวัยและระดับของเด็กและเยาวชน ในการนี้กระทรวงศึกษาธิการได้มอบให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนดำเนินการโดยให้ตั้งงบประมาณตั้งแต่ปี 2542

3.2 หลักสูตรและเนื้อหาสาระ

การจัดหลักสูตรการศึกษาในสถานฝึกอบรมจะนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมาใช้เป็นแนวทางทั้งในโรงเรียนผู้ใหญ่ที่จัดขึ้นในสถานฝึกอบรมในสังกัดสถานพินิจกลางและในสถานฝึกอบรมในต่างจังหวัด ดังนั้น ประเด็นหลักสูตรและเนื้อหาสาระจึงนำเสนอการจัดหลักสูตรของโรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานฝึกอบรมในสังกัดสถานพินิจกลางเป็นตัวอย่างต่อไปนี้

การจัดการศึกษาแบ่งออกเป็นสายวิชาสามัญและสายวิชาชีพ นอกจากนั้น ยังได้กำหนดให้มีการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาพพลานามัยและพัฒนาลักษณะนิสัย ดังนั้น การ

ฝึกและอบรมในสถานฝึกและอบรมจึงมีประเภทของเนื้อหาสาระของการฝึกอบรม 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. การฝึกอบรมวิชาสามัญ
2. การฝึกอบรมวิชาชีพ
3. การฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาพทางด้านร่างกายและพัฒนา
ลักษณะนิสัย หรือบางครั้งอาจเรียกว่า การอบรมด้านจริยศึกษาและพลศึกษา

การอบรมวิชาสามัญ

เมื่อรับตัวเด็กและเยาวชนไว้ฝึกอบรมตามคำสั่งศาลแล้ว เด็กและเยาวชนนั้นจะต้องผ่านการแนะนำและพิจารณาว่าสมควรจะจัดส่งให้เข้ารับการฝึกวิชาชีพหรือเข้าเรียนวิชาสามัญระดับใดทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้เดิมและความต้องการของเด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชนที่ต้องการจะศึกษาในระดับที่สูงกว่านี้หรือต้องการศึกษาในสาขาวิชาที่สถานฝึกอบรมไม่ได้จัดไว้และมีความประพฤติดีจนเป็นที่ไว้วางใจได้สามารถขออนุญาตออกไปศึกษาจากสถาบันการศึกษาภายนอกแบบเข้าไปเย็นกลับได้โดยขอรับความเห็นชอบจากอธิบดีศาลเยาวชนและครอบครัว เพียงแต่ต้องมีการดำเนินการชี้แจงและวางหลักประกันความเสียหาย ตลอดจนการติดตามผลเมื่อได้รับอนุมัติ/อนุญาตในการออกไปศึกษา แต่ปัจจุบันเด็กและเยาวชนประเภทนี้ยังมีเป็นจำนวนน้อย

โรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานฝึกอบรมหรือสถานฝึกอบรมต่างๆในสังกัดสถานพินิจกลาง จะใช้หลักสูตรการศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียนในการจัดการศึกษาในระดับต่างๆ ดังนี้

เมื่อรับตัวเด็กและเยาวชนไว้ฝึกอบรมตามคำสั่งศาลแล้ว เด็กและเยาวชนนั้นจะต้องผ่านการแนะนำและพิจารณาตามความเหมาะสมว่าจะจัดส่งให้เข้ารับการฝึกวิชาชีพหรือเข้าเรียนวิชาสามัญระดับใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้เดิม ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ศาลสั่งฝึกอบรมกับระยะเวลาของหลักสูตรวิชาสามัญและวิชาชีพ ตลอดจนความสนใจและความต้องการของเด็กหรือเยาวชนเป็นรายบุคคล สำหรับการฝึกอบรมวิชาสามัญ ปัจจุบันสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางได้ขออนุญาตกรมการศึกษานอกโรงเรียน เปิดดำเนินการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของโรงเรียน

ผู้ใหญ่ขึ้น 3 แห่งคือ สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายรุ่นใหญ่ (บ้านกรูณา) ได้แก่ โรงเรียนผู้ใหญ่เทพการุณย์ สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายรุ่นเล็ก (บ้านมุขิตา) ได้แก่ โรงเรียนผู้ใหญ่บ้านมุขิตา และสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง (บ้านปราณี) ได้แก่ โรงเรียนผู้ใหญ่เทพปราณี โดยใช้หลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในระดับการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา (เทียบ ป.6) ใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประถมศึกษา ระยะเวลาเรียน 3 ภาคเรียน
2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (เทียบ ม.3) ใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระยะเวลาเรียน 4 ภาคเรียน
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (เทียบ ม.6) ใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระยะเวลาเรียน 3 ภาคเรียน

ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ จะมีอยู่ 2 ภาคเรียน คือภาคเรียนที่ 1 จะเปิดเรียนในราวเดือนพฤษภาคม และปิดภาคเรียนในเดือนตุลาคม ภาคเรียนที่ 2 จะเปิดเรียนในเดือนพฤศจิกายน และปิดภาคเรียนในเดือนเมษายน เมื่อเด็กและเยาวชนได้เรียนจนครบเนื้อหาตามระยะเวลาของหลักสูตรก็ต้องผ่านการสอบวัดผล ซึ่งโรงเรียนผู้ใหญ่ในสังกัดของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางแต่ละแห่งจะต้องดำเนินการสอบวัดผลและประเมินผล ตลอดจนออกประกาศนียบัตรให้ตามเกณฑ์การจบหลักสูตรตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยผลการวัดประเมินผล สำหรับผู้ที่สอบผ่านเกณฑ์การวัดผลในแต่ละระดับก็จะออกประกาศนียบัตรให้โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

การฝึกอบรมวิชาชีพ

เด็กและเยาวชนที่มีพื้นฐานความรู้จบการศึกษาภาคบังคับ หรือสามารถอ่านออกเขียนได้แล้วก็จะได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้เข้าฝึกอบรมวิชาชีพแขนงต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและความสมัครใจเป็นรายบุคคล ซึ่งปัจจุบันสถานฝึกและอบรมในสังกัดสถานพินิจกลาง แต่ละแห่งได้ร่วมกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร กำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นเพื่อใช้ในสถานฝึกและอบรมขึ้นหลายสาขา

ได้แก่ ช่างพิมพ์ ช่างไม้และก่อสร้าง ช่างตัดผม เป็นต้น เมื่อเด็กและเยาวชนได้ฝึกอบรมจนครบเนื้อหาของหลักสูตรทั้งทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติก็จะมีการสอบวัดผล และออกวุฒิบัตรรับรองประสบการณ์ฝึกวิชาชีพจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนให้

1. การฝึกและอบรมของสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายรุ่นใหญ่ (บ้านกรุณา) เด็กและเยาวชนส่วนมากศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาเอาตัวไว้ฝึกอบรมโดยรับตัวจากสถานแรกรับ (บ้านเมตตา) หรือศาลต่างจังหวัดที่ไม่ใช่คดีศาลคดีเด็กและเยาวชนส่งตัวไปฝึกและอบรม การจัดให้เด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกและอบรมในหน่วยวิชาชีพต่าง ๆ จะคำนึงถึงระยะเวลาที่เด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัว ประกอบกับความเหมาะสมด้านระดับความรู้ รูปร่าง เป็นต้น และที่สำคัญที่สุดคือ ความสนใจของเด็กและเยาวชนที่มีความประสงค์จะเข้ารับการฝึกและอบรมในหน่วยวิชาชีพนั้น ๆ สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายรุ่นใหญ่ (บ้านกรุณา) มีหน่วยวิชาชีพดังนี้

- หน่วยวิชาชีพช่างพิมพ์ งานพิมพ์ส่วนมากเป็นการรับจ้างพิมพ์แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่ใช้ในราชการของกระทรวงยุติธรรม นอกจากนี้ยังรับจ้างพิมพ์นามบัตร การ์ด สมุดและงานที่มีผู้ว่าจ้างให้พิมพ์ การฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในหน่วยวิชาชีพนี้ จำเป็นที่จะต้องให้เด็กและเยาวชนที่ถูกส่งตัวไปฝึกและอบรมมีกำหนด 1 ปีขึ้นไป เพื่อให้เด็กและเยาวชนจะได้มีความรู้ความสามารถทุกด้าน สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ทันทีเมื่อได้รับการปล่อยตัว

- หน่วยวิชาชีพช่างไม้และก่อสร้าง การฝึกและอบรมเน้นหนักในทางก่อสร้างการทำครุภัณฑ์ประเภทเครื่องเรือน และการซ่อมอาคาร เด็กและเยาวชนจะได้รับความรู้ทางด้านช่างไม้ ประกอบเครื่องเรือน ช่างปูน และช่างทาสี

- หน่วยวิชาชีพช่างศิลปหัตถกรรม การฝึกและอบรมแยกออกเป็นสาขาต่าง ๆ ได้แก่ สาขาจิตรกรรม ปฏิกายกรรม พาณิชยศิลป์ หัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์ และตกแต่งสถานที่ทั้งภายนอกและภายใน ผลงานการผลิตตุ๊กตา ผลิตภัณฑ์ การประดับมุขโดยใช้เคมีแทนการลงรักเป็นผลงานที่ได้รับความนิยมมากขณะนี้

- หน่วยวิชาชีพช่างตัดเย็บเสื้อผ้าชาย ฝึกสอนเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ในการตัดเย็บเสื้อผ้า ตัดเครื่องแบบเด็กชายซึ่งให้อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง มีโครงการที่จะฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความสามารถในการตัด

เย็บเสื้อผ้าเข้ด-ฮาวาย กางเกงขายาวตามแบบสมัยนิยม เพื่อเด็กและเยาวชนจะได้นำไปประกอบอาชีพได้สะดวกยิ่งขึ้น

- หน่วยวิชาชีพเกษตรกรรม ฝึกสอนเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ในด้านการเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชไม้ใบประดับ การตอน การต่อตา เพาะชำ การตกแต่งสถานที่ การจัดสวน การทำปุ๋ย การเลี้ยงสัตว์และการปลูกพืชในระบบหมุนเวียน เนื่องมาจากหน่วยวิชาชีพนี้มีพื้นที่ในการทำเกษตรกรรมน้อย จึงไม่สามารถที่จะฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนได้อย่างเต็มที่

- หน่วยวิชาชีพช่างตัดผม ฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความสามารถในการตัดผมทรงต่าง ๆ การใช้เครื่องมือ การบำรุงรักษา การจัดร้าน การต้อนรับลูกค้า หลักสูตรการเรียน 6 เดือน มีการสอบวัดผล เด็กและเยาวชนที่สอบได้จะได้รับประกาศนียบัตร

- หน่วยวิชาชีพช่างเครื่องยนต์ ฝึกสอนเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ในทางซ่อมเครื่องยนต์ และพ่นสีตัวถังรถยนต์ การใช้และบำรุงรักษาเครื่องมือ โดยให้เด็กและเยาวชนได้รับความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

- หน่วยวิชาชีพช่างไฟฟ้าและวิทยุโทรทัศน์ ฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ในทางไฟฟ้าเบื้องต้น การเดินสายไฟฟ้าภายในบ้านและอาคาร การติดตั้งและซ่อมเครื่องใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า การซ่อมวิทยุและโทรทัศน์

- หน่วยวิชาชีพดนตรี ฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ในการเขียนโน้ต อ่านโน้ต และเครื่องเล่นดนตรีชนิดต่างๆ จนกระทั่งสามารถเข้าร่วมเล่นดนตรีได้ วงดนตรีเด็กและเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางออกไปแสดงในงานต่างๆ อยู่เสมอ เช่น งานเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่กระทรวงยุติธรรม งานกาชาดที่สวนอัมพร การแสดงทางโทรทัศน์เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และงานวันเยาวชนแห่งชาติเป็นประจำทุกปี เป็นต้น นับเป็นความสามารถของหน่วยวิชาชีพนี้ที่สามารถฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนเล่นดนตรีเป็น ออกแสดงในงานสำคัญๆ ได้

- หน่วยวิชาชีพช่างเชื่อมโลหะ ฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนเชื่อมโลหะแผ่นโลหะประกอบครุภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ และเชื่อมโลหะโครงสร้างงานก่อสร้างทุกชนิด

- หน่วยวิชาชีพช่างซ่อมเครื่องทำความเย็น ฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ในการติดตั้งและซ่อมแซมเครื่องปรับอากาศ เด็กจะได้รับความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

2. การฝึกและอบรมของสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายรุ่นเล็ก (บ้านมุขิตา) เด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 7 ปีเศษถึงอายุไม่เกิน 14 ปีเศษ หรือที่มีรูปร่างเล็ก จะถูกส่งไปรับการฝึกและอบรมในสถานฝึกและอบรมแห่งนี้ ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมแก่วัยและสภาพจิตของเด็ก เพราะเด็กในอายุดังกล่าวชอบเล่นและชอบสนุกสนานตามประสาเด็ก การอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกันกับเด็กโตย่อมไม่เป็นการเหมาะสม เด็กส่วนมากจะอ่านหนังสือไม่ออกและเขียนหนังสือไม่ได้ ส่วนมากจึงถูกให้เข้าเรียนวิชาสามัญ เด็กที่มีความรู้และโตพอที่จะเรียนวิชาชีพได้ ก็ถูกจัดให้เรียนวิชาชีพเกษตรช่างไม้ ช่างตัดผม ช่างศิลปะหัตถกรรม ช่างถ่ายภาพ และช่างไฟฟ้า

3. การฝึกและอบรมของสถานกักกันและอบรมเด็กและเยาวชนชาย (บ้านอุเบกขา) ปัจจุบันสภาพการดำเนินงานของสถานกักกันและอบรมได้เปลี่ยนไปจากที่เคยปฏิบัติอยู่เดิมเด็กและเยาวชนที่มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัย รู้จักปกครองตนเอง มีพฤติกรรมที่แสดงออกในด้านต่าง ๆ อันนับเป็นตัวอย่างที่ดีและไว้วางใจได้ เด็กและเยาวชนที่ส่งไปอยู่สถานกักและอบรมเด็กและเยาวชนชาย (บ้านอุเบกขา) จะถูกจัดให้เข้าเรียนวิชาชีพดังต่อไปนี้คือ ช่างพิมพ์ ดนตรี ช่างตัดผม ช่างศิลปะหัตถกรรม ช่างเชื่อมโลหะ เกษตร และช่างไม้

หน่วยวิชาชีพช่างเชื่อมโลหะได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือจากอาสาสมัครพลเรือนเยอรมันแห่งประเทศไทย จัดหาเครื่องมือและครูไปช่วยทำการฝึกสอนและให้การช่วยเหลือออกค่าใช้จ่ายในการส่งเจ้าหน้าที่ไปอบรมเพิ่มเติมด้านช่างไฟฟ้า ช่างยนต์ และช่างเชื่อมโลหะ ที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เพื่อนำความรู้มาฝึกสอนเด็กและเยาวชนแทนครูอาสาสมัครพลเรือนเยอรมันต่อไป เด็กและเยาวชนที่เรียนจบหลักสูตรและสอบได้จะได้รับประกาศนียบัตรจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

สำหรับหน่วยวิชาชีพช่างศิลป์ ซึ่งฝึกสอนเด็กและเยาวชนในการปั้นภาชนะและของใช้ประเภทเครื่องเคลือบดินเผา (เซรามิค) ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้พิพากษาสมทบในการสร้างเตาเผาเครื่องปั้นดินเผาให้ใช้ฝึกสอนเด็กและเยาวชนให้ได้ผลเต็มที่

4. การฝึกและอบรมของสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง (บ้านปรานี) ทำการฝึกสอนเด็กและเยาวชนหญิงที่มีคำสั่งให้ฝึกและอบรม มีการฝึกวิชาชีพช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ศิลปะประดิษฐ์ หัตถกรรม การฝีมือ โภชนาการ ช่างเสริมสวย ประดิษฐ์ดอกไม้ และให้การศึกษาวิชาสามัญ ในการนี้ได้รับความร่วมมือจากสมาคมไว่ ดับบลิว ซี เอ และวิทยากรจากวิทยาเขตเสาวภา ไปจัดกิจกรรมด้านเคหศาสตร์ให้สม่ำเสมอ

การอบรมด้านจริยศึกษาและพลศึกษา

ด้านจริยศึกษา ได้มีอนุศาสนาจารย์ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางเป็นผู้อบรมสั่งสอน และในวันสำคัญทางศาสนาได้นิมนต์พระไปอบรมศีลธรรมเด็กและเยาวชนอยู่เสมอนอกจากนั้นยังได้รับความกรุณาร่วมมือจากพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์จัดกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไปช่วยอบรมเด็กและเยาวชน 2 สัปดาห์ต่อครั้งเป็นประจำตลอดปี

ด้านพลศึกษา ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้เล่นกีฬาและออกกำลังกายทุกคน ทางราชการได้ใช้กีฬาเป็นเครื่องมือในการกล่อมเกลานิรันดร์และจิตใจและเยาวชนให้รู้จักระเบียบ วินัย การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ จัดให้เด็กและเยาวชนได้เล่นกีฬาทุกประเภทให้มีการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ ระหว่างเด็กและเยาวชนตลอดจนเจ้าหน้าที่ระหว่างสถานฝึกและอบรมเป็นประจำ ทำให้เด็กและเยาวชนได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ และรู้จักระเบียบวินัยมากขึ้น มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนเล่นกีฬาทุกประเภทให้ออกไปแข่งขันภายนอก และให้วิ่งออกกำลังกายในตอนเช้าทุกวัน

นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อเป็นการเสริมความรู้ในด้านต่าง ๆ ตลอดจนสร้างเสริมประสบการณ์ในด้านกิจกรรมการรวมกลุ่ม สันทนาการ

หรือนันทนาการบำบัด โดยดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น การจัดนิทรรศการและความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยการรักษาความสะอาด การป้องกันโรคติดต่อ การแนะแนวให้รู้ถึงโทษของยาเสพติด การส่งเสริมให้กระทำความดี การจัดอบรมด้านการฝึกจิตหรือด้านธรรมะ การจัดทัศนศึกษา การจัดค่ายกลางวัน สำหรับเด็ก ได้แก่

- การจัดกิจกรรมรวมกลุ่ม (group therapeutic community) เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในการใช้ชีวิตประจำวัน การดัดแปลงแก้ไขความเป็นอยู่ระหว่างฝึกอบรม การใช้ชีวิตประจำวันในสถานฝึกอบรม การพูดถึงสิ่งที่เกิดขึ้น และเป็นปัญหาซึ่งควรได้รับการแก้ไข หรือส่งเสริมให้ดีขึ้น

- การสันทนาการการบำบัด (recreation หรือ recreational therapy) จัดขึ้นเพื่อให้ความอบอุ่นให้กำลังใจตลอดจนเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับความสนุกสนาน (รุ่งทิวา บุญสิทธิ, 2530 : 54)

กล่าวโดยสรุปแล้ว การจัดการบริหารงานฝึกและอบรมก็คือ การจัดให้ครบหลักการศึกษาศึกษา 4 ประการ คือ พุทธศึกษา ทัศนศึกษา จริยศึกษา และพลศึกษา การจัดการสอน นอกจากจะใช้เจ้าหน้าที่ของสถานพินิจฯ เองแล้วยังได้รับอาสาสมัครจากภายนอกเข้ามาช่วยเหลืออีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรมอย่างเต็มที่ ซึ่งกิจกรรมประจำวันของเด็กและเยาวชนในสถานฝึกและอบรมแต่ละแห่งจัดไว้ดังนี้

06.00 น.	- ตื่นนอน ทำความสะอาดร่างกาย ช่วยกันทำความสะอาดหอ
นอน เครื่องนอน
07.00-07.30 น.	- วิ่งออกกำลังกาย ฝึกการบริหาร อาบน้ำ
08.00 น.	- เคารพธงชาติ รับประทานอาหาร
09.00-12.00 น.	- แบ่งกลุ่มปฏิบัติงานโยธา เรียนวิชาสามัญ เรียนวิชาชีพแล้วแต่
กรณี
12.00 น.	- รับประทานอาหาร

- 13.00-16.00 น. - แบ่งกลุ่มปฏิบัติงานโยธา เรียนวิชาสามัญ เรียนวิชาชีพ เล่นกีฬา ฝึกพลศึกษาหรือวิชาลูกเสือ และพบญาติในห้องเยี่ยม
- 16.00 น. - อาบน้ำ
- 17.00 น. - รับประทานอาหารเย็น
- 18.00 น. - ขึ้นหอนอน อบรมการสวดมนต์ ดูโทรทัศน์
- 21.00 น. - เข้านอน

3.3 วิธีการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนการศึกษาสายสามัญ

การจัดการเรียนการสอนการศึกษาสายสามัญจะจัดเป็นระดับชั้น ในแต่ละระดับชั้นอาจแบ่งเป็นห้องๆ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการขาดแคลนงบประมาณทำให้ในแต่ละระดับชั้นมักจะมีเพียงห้องเดียว โดยครูจะทำการสอนไปตามหลักสูตรที่วางไว้ โดยเริ่มจากบทเรียนที่ 1, 2, 3 ตามลำดับ แต่ลักษณะการเรียนการสอนดังกล่าวไม่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอนในสถานฝึกอบรมซึ่งผู้เรียนมีการเคลื่อนไหวเข้า-ออกอยู่ตลอดเวลาทุกวัน แตกต่างจากโรงเรียนปกติซึ่งมีกำหนดเวลาเรียนในแต่ละภาคการศึกษาไว้

นอกจากนี้ การศึกษาครั้งนี้พบว่า ในบางสถานฝึกอบรมผู้สอนไม่ค่อยมีการจัดเตรียมการสอนล่วงหน้า และผู้สอนมักใช้วิธีการสอนแบบเก่าๆ โดยครูเป็นผู้นำเพียงผู้เดียว และใช้เพียงชอล์กกับกระดานดำ อุปกรณ์อื่น ๆ ไม่ค่อยจะมีการใช้เท่าใดนัก เด็กและเยาวชนไม่ค่อยได้มีโอกาสร่วมทำกิจกรรมใดๆ และยังขาดครูผู้สอนอีกมาก ครูที่มีอยู่บางครั้งยังต้องไปช่วยงานอื่น ทำให้เยาวชนต้องว่างจากการเรียน อีกทั้งผู้บริหารยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษาวิชาสามัญ เนื่องจากไม่มีความรู้ด้านวิชาชีพครู (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, ม.ป.ป. : 116-117)

การจัดการเรียนการสอนในการศึกษาสายอาชีพ

สำหรับเด็กที่เรียนสายวิชาชีพ เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจอื่นๆ ตามตารางที่กำหนดขึ้นโดยสถานฝึกอบรมนั้นๆ แล้ว เมื่อถึงเวลาที่จะเข้าฝึกอบรมตามโปรแกรมการ

ฝึกวิชาชีพต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้ เช่น เด็กที่เลือกเรียนวิชาชีพช่างพิมพ์จะไปห้องปฏิบัติการช่างพิมพ์(หรือบางที่เรียกโรงฝึกงาน) เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนสายอาชีพจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับการศึกษาสายอาชีพในโรงเรียนอาชีวศึกษา กล่าวคือ จะกำหนดให้มีรายวิชาต่างๆ ให้เด็กและเยาวชนเลือกเรียน เช่น ช่างพิมพ์ ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า เป็นต้น โดยในแต่ละสถานฝึกอบรมอาจกำหนดวิชาเรียนไว้ไม่เหมือนกันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานฝึกอบรมแต่ละแห่ง เช่น มีครูผู้สอนในรายวิชานั้นๆ มีเครื่องมืออุปกรณ์ มีโรงฝึกงาน เป็นต้น

สำหรับการเรียนการสอนวิชาชีพแต่ละสาขาจะเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะวางแผนการสอน โดยปกติครูจะเริ่มสอนจากทฤษฎี หลังจากนั้นจะให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ แต่เนื่องจากมีเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากและครูที่สอนวิชาชีพหนึ่งๆ มักมีเพียง 1-2 คนเท่านั้น ประกอบกับเครื่องมือและอุปกรณ์ฝึกงานมีน้อยและบางส่วนชำรุดทรุดโทรมจนใช้การไม่ได้หรือต้องเสียเวลาซ่อมแซม จึงทำให้มีเด็กและเยาวชนจำนวนมากไม่ได้รับการฝึกปฏิบัติกับเครื่องมือเครื่องใช้จริงๆ ในกรณีที่มีเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากเกินความสามารถในการควบคุมดูแลของครู ครูอาจแก้ปัญหาโดยแบ่งเด็กและเยาวชนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ให้เข้ามาเรียนทฤษฎี แล้วให้กลุ่มที่เหลือไปทำอย่างอื่น ๆ เช่น ให้ทำงานตามที่ครูมอบหมายเพื่อรอครูไปพาลางก่อน ทำให้การเรียนการสอนทำได้ไม่เต็มที่

3.4 ด้านการวัดผล

การวัดผลการเรียนการสอนสำหรับการศึกษายาสามัญและสายอาชีพจะใช้วิธีการสอบหรือประเมินผลด้วยวิธีอื่น เช่น การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย การให้คะแนนจิตพิสัยเช่นเดียวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนปกติ โดยเกณฑ์การให้คะแนนจะขึ้นอยู่กับครูผู้สอน

4. รัฐหรือองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือในการทำกิจกรรมจากหลายๆ หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ยังได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรต่างๆ ในต่างประเทศอีกด้วย

ความช่วยเหลือในต่างประเทศ

1. ประเทศญี่ปุ่น ได้จัดทำโครงการความร่วมมือระหว่างกระทรวงยุติธรรม และรัฐบาลประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประเทศญี่ปุ่นจะให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการแก่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง โดยผ่านทางองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency : JICA) ในการนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นได้จัดส่งผู้เชี่ยวชาญมาปฏิบัติงาน ณ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา เพื่อให้คำแนะนำและถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการจัดฝึกอบรมวิชาชีพในหลักสูตรต่างๆ ด้านการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรม และด้านการออกแบบสถานฝึกอบรมและสถานแรกรับให้มีความเหมาะสม

2. องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) โดยผ่านองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย ภายใต้โครงการพัฒนาระบบการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ซึ่งเป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยและพัฒนา และดำเนินการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และครอบครัวให้เกิดประสิทธิภาพและสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยเด็ก และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และแผนพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2540-2549 โดยมีการดำเนินงานย่อย ๆ ออกเป็น 5 โครงการ / กิจกรรม ได้แก่

2.1 โครงการวิจัยปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว

2.2 โครงการพัฒนาเครื่องมือประเมินผลสำหรับการประเมินสภาพการณ์ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย

- 2.3 โครงการพัฒนาวิธีทางเลือกของการทำให้คืนสู่สภาพปกติ
สำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย
- 2.4 โครงการปรับปรุงคุณภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กและ
เยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย
- 2.5 กิจกรรมสนับสนุนโครงการ

ความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ๆ ภายในประเทศ

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ขอรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตลอดจน NGO ภายในประเทศหลายหน่วยงาน ได้แก่

1. โครงการประสานความร่วมมือในการพัฒนาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในรูปแบบของเมืองนำอยู่ โดยเป็นความร่วมมือระหว่างกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข และศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง กระทรวงยุติธรรม เพื่อพัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะและเอื้ออำนวยต่อการมีสุขภาพดีของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยมีพื้นที่เป้าหมาย 10 จังหวัด ระยะเวลาดำเนินงาน ปี 2541-2542

2. โครงการจัดหางานให้เยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยเป็นความร่วมมือระหว่างกรมการจัดหางาน และศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ประกอบอาชีพได้ตามความรู้ความสามารถและความพอใจของตนเอง และเพื่อลดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งเป็นโครงการที่จัดขึ้นเป็นบางปีงบประมาณ

การสนับสนุนด้านงบประมาณและความช่วยเหลือด้านต่างๆ ส่วนใหญ่มักมุ่งเน้นไปในด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือในเชิงปัจจัยพื้นฐานการดำเนินชีวิต และวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในรูปแบบต่างๆ โดยไม่ได้มุ่งเน้นไปในด้านการจัดการหรือการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนมากนัก อย่างไรก็ตาม ความช่วยเหลือใน

โครงการต่างๆ ข้างต้นบางโครงการอาจมีส่วนเกี่ยวข้องหรือส่งผลต่อการจัดการศึกษา โดยอ้อม

หากพิจารณาเฉพาะเรื่องการศึกษาหรือการฝึกอบรมโดยตรงแล้ว แต่เดิมนั้น การดำเนินงานด้านการศึกษาในสถานฝึกอบรมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมักเป็นเรื่องภายในของกระทรวงยุติธรรมที่จะจัดสรรงบประมาณตลอดจนดำเนินการบริหารจัดการ ต่อมาจึงได้เริ่มมีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ

สำหรับความร่วมมือและความช่วยเหลือขององค์กรต่างๆ ในด้านการจัดการศึกษา มีดังนี้

1. ข้อตกลงโครงการความร่วมมือในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ระหว่างกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ และศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง กระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2541 ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2540 ที่เห็นชอบให้กระทรวงศึกษาธิการรับไปดำเนินการจัดการศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยให้มีการกำหนดนโยบายความร่วมมือในเรื่องดังกล่าวและให้ถือเป็นภารกิจร่วมกันระหว่างหน่วยงานทั้งสองหน่วยงาน ให้มีการกำหนดแผนงานและเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกันอย่างชัดเจนทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว และให้จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย / แผนงาน และข้อตกลงทั้งการอำนวยการกำกับติดตามและการประเมินผล โดยให้มีการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรของแต่ละหน่วยงานมาดำเนินการสนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นต้น

2. โครงการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ระหว่างกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และศาลเยาวชน ใน 10 จังหวัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2544.

3. โครงการความร่วมมือในการฝึกอาชีพเด็กและเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ระหว่างกรมการพัฒนาฝีมือแรงงานและศาลเยาวชน

และครอบครัวกลาง โดยจัดฝึกอาชีพหลักสูตรเตรียมเข้าทำงานและยกระดับฝีมือแรงงานให้แก่เด็กและเยาวชน และจัดทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานให้แก่เด็ก เยาวชน และเจ้าหน้าที่ฝึกวิชาชีพของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

4. โครงการฝึกอบรมและกายบริหารเพื่อส่งเสริมวินัย จริยธรรม และพลานามัยของเด็กและเยาวชน ณ กองแรกรับ (บ้านเมตตา) หลักสี่ กรุงเทพฯ โดยได้รับความร่วมมือจากกองทัพภาคที่ 1 ในการจัดหาวิทยากรจากกองทัพภาคที่ 1 มาช่วยในโครงการ

อนึ่ง โครงการความร่วมมือต่างๆ ในด้านการจัดการศึกษานั้น ยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้มากนัก ทั้งนี้จะกล่าวถึงในหัวข้อปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาต่อไป

5. ปัจจัยที่เอื้อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ

การดำเนินงานในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน ยังมีปัญหาในการปฏิบัติงานซึ่งศาลเยาวชนและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนยังต้องร่วมมือกันในการจัดการกับปัญหาเหล่านั้นอีกต่อไป อุปสรรคสำคัญ คือ สภาพการขาดแคลนงบประมาณในการเลี้ยงดูและดูแลเด็กและเยาวชนให้มีสุขภาพอนามัยที่ดี และในการส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่างๆแก่เด็กและเยาวชน

อนึ่ง หากพิจารณาการดำเนินงานจัดการศึกษาเด็กและเยาวชนในระดับองค์กร (ศาลเยาวชนและครอบครัว สถานพินิจแลคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน สถานฝึกอบรม) แล้ว มีปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จอยู่หลายประการ ได้แก่

ปัจจัยภายนอกองค์กร

1. กระแสสังคมในเรื่อง สิทธิเด็ก ได้รับการยอมรับและอยู่ในความสนใจของประชาชนไทยมากขึ้น ประชาชนตระหนักเรื่องเกี่ยวกับสิทธิเด็กกันมากขึ้น จึงเป็นโอกาสดีของศาลเยาวชนและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่จะเผยแพร่การดำเนินงานของหน่วยงาน รวมทั้งการใช้โอกาสที่ประชาชนมีทัศนคติในทางบวกนั้นมาทำให้เกิดความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จากองค์กรภายนอกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และ

ภาคประชาชน โดยเฉพาะเรื่องการจัดการศึกษาในสถานฝึกอบรมซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

2. กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในหลายประเด็นซึ่งรวมทั้งสิทธิของประชาชนที่เป็นเด็กด้วย นอกจากนี้ ประเทศไทยได้ลงนามในภาคยานุวัติสารรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on The Rights of The Child) เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 จึงเป็นผลให้รัฐบาลให้ความสนใจและมีภาระผูกพันที่ต้องทุ่มเทงบประมาณสำหรับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนมากขึ้น จึงเป็นโอกาสที่ศาลเยาวชนและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะนำเสนอโครงการสำหรับการจัดการศึกษาของเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลหรือหน่วยงานในภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้มากขึ้น เพียงแต่ศาลเยาวชนและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนต้องชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นโดยจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่มีความสำคัญจำเป็นและมีความเป็นไปได้สูง ตลอดจนต้องจัดทำตัวชี้วัดผลการดำเนินงานและเปิดโอกาสให้มีการประเมินผลการจัดการศึกษารวมทั้งการประเมินผลการดำเนินงานแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนจากภายนอกองค์การให้มากขึ้น ตลอดจนการเปิดโอกาสให้องค์การภายนอกและประชาชนเข้ามาสัมผัสผลการดำเนินงานของสถานพินิจและสถานฝึกอบรมเพื่อให้องค์การภายนอกและประชาชนได้เข้าใจการดำเนินงานในสถานพินิจและสถานฝึกอบรมมากขึ้นเพื่อให้เกิดการสนับสนุนและความร่วมมือในโอกาสต่อไป

ปัจจัยภายในองค์การ

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีบุคลากรส่วนหนึ่งที่มีความรู้ความสามารถในด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ซึ่งคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และพนักงานคุมประพฤติบางส่วน บุคคลเหล่านี้มีความตั้งใจจริงในการร่วมกันปฏิบัติงานด้านแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน หากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้จัดระบบงานเกี่ยวกับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูให้เป็นระบบที่มุ่งเน้นการแก้ไขบำบัดตามหลักวิชาการ และปรับระบบการบริหารงานขององค์การให้มีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้คนที่มีความสามารถได้ทำงานในระดับ macro

ได้มากขึ้น บุคลากรที่มีอยู่จะเป็นปัจจัยเอื้อที่สำคัญในการดำเนินงานด้านการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน และมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยนำ หลักวิชาการทางด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนมาประสานสอดคล้องเข้ากับ ด้านการจัดการศึกษา

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยดังกล่าว อาจจะยังไม่ได้รับการหยิบยกขึ้นมา พิจารณาหาแนวทางดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควร จะพิจารณาปัจจัยเอื้อดังกล่าวและปัจจัยอื่นๆ แล้วพิจารณาต่อไปว่า จะดำเนินการ อย่างเป็นเรื่องจริงจะนำปัจจัยเอื้อเหล่านั้นมาเป็นกลไกที่ทำให้การจัดการศึกษาในสถานฝึกอบรม ประสบความสำเร็จ ต่อไป

6. ยุทธศาสตร์การให้ความช่วยเหลือ

ในอดีตที่ผ่านมา ยุทธศาสตร์การให้ความช่วยเหลือในด้านการจัดการศึกษาส่วนใหญ่ มีลักษณะประการใดประการหนึ่งใน 2 ประการ คือ

1. เป็นโครงการที่ให้หน่วยงานที่มีภารกิจโดยตรงเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาแทนสถานฝึกอบรม เช่น โครงการความร่วมมือกับกรมการศึกษานอกโรงเรียนให้เข้ามาจัดการศึกษาสำหรับเด็กในสถานฝึกอบรม โดยดำเนินการในพื้นที่นำร่อง แล้วจะขยายผลออกไปในอนาคต อย่างไรก็ตาม โครงการดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นการทำ ข้อตกลงในระดับกรม และมีการกำหนดนโยบายระดับ macro ไว้เท่านั้น แต่ในระดับ การนำนโยบายไปปฏิบัติ ยังไม่ถือว่าสัมฤทธิ์ผลเท่าใดนัก เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนงบประมาณอันเนื่องมาจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ และปัญหาในเชิง บริหารโครงการให้บรรลุผลสำเร็จ

2. เป็นโครงการที่ของบประมาณหรือการขอความช่วยเหลืออื่นจากหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน เช่น องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ประจำ ประเทศไทย เพื่อจัดทำโครงการในด้านการจัดการศึกษา (โดยเป็นส่วนหนึ่งของการ บำบัดแก้ไขฟื้นฟู) การจัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก ซึ่ง รวมทั้งเจ้าหน้าที่และครูผู้สอนที่อยู่ในสถานฝึกอบรมด้วย การจัดทำโครงการความร่วมมือกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อจัดส่งคนและเข้ามาสอนวิชาชีพต่างๆ ให้เด็กและเยาวชน

ชน โครงการฝึกอบรมและกายบริหารเพื่อส่งเสริมวินัย จริยธรรมและพลานามัยในบางสถานฝึกอบรมโดยได้รับความร่วมมือกับกองทัพภาคที่ 1 และวิทยากรภายนอกมาช่วยอำนวยความสะดวก

จากประสบการณ์ในการทำงานของผู้วิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและสถานฝึกอบรมมีข้อสังเกตว่า

1. โครงการที่เข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และสถานฝึกอบรมนั้น ส่วนใหญ่เป็นโครงการที่มุ่งการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูและจัดหาปัจจัยพื้นฐานสนับสนุนกิจกรรมของเด็กและเยาวชน โดยไม่ค่อยพบที่เป็นโครงการด้านการศึกษาโดยตรงมากนัก สำหรับการให้ความช่วยเหลือสถานฝึกอบรมและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในเรื่องการจัดการศึกษาเด็กและเยาวชนในอดีตที่ผ่านมาจะเป็นความช่วยเหลือในรูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (อาจด้วยมุมมองที่ว่า การฝึกอบรมเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู) และโครงการด้านการศึกษาที่กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมรับผิดชอบด้านการศึกษาในสถานฝึกอบรมเพิ่งเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และการบริหารโครงการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวก็ยังมีปัญหาอุปสรรคในด้านต่างๆ

2. ยุทธศาสตร์การให้ความช่วยเหลือสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และสถานฝึกอบรมทั้งในด้านการจัดหาปัจจัยพื้นฐาน การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูและด้านการศึกษาก็ตาม ที่เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานศาลเยาวชนและครอบครัว (รวมทั้งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และสถานฝึกอบรม) กับหน่วยงานภายนอกอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานในระบบราชการด้วยกัน นอกจากจะมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนทรัพยากรอันได้แก่ บุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์แล้ว ยังมีปัญหาอุปสรรคอันเกิดจากการบริหารจัดการ (การบริหารโครงการ) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่เมื่อสามารถทำให้ดีแล้ว จะสามารถช่วยบรรเทาปัญหาอันเกิดจากการขาดแคลนทรัพยากรทั้งหลายได้ ปัญหาในเรื่องการบริหารจัดการดังกล่าว เช่น การไม่กำหนดตัวผู้รับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน การไม่กำหนดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีกำหนดเวลา และการไม่ได้กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินตามแผนการดำเนินงานในโครงการ รวมถึงการจัดระบบหรือนำเข้าสู่ระบบงานปกติของแต่ละ

ละหน่วยงาน และการติดตามและประเมินผลที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ตลอดจนการนำข้อมูลป้อนกลับมาปรับปรุงการบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นต้น

3 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานฝึกและอบรมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในอดีตที่ผ่านมา พบว่า ยังไม่เคยมีการประเมินผลการจัดการศึกษาในภาพรวมเพื่อค้นหาข้อบกพร่องหรือปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนแต่อย่างใด มีเพียงเอกสารวิจัยที่มีผู้สนใจศึกษาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้บ้าง ส่วนใหญ่เป็นการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เด็กและเยาวชน ครูผู้สอนหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการศึกษาเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมบางแห่งเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลดังกล่าวก็สามารถสะท้อนภาพของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนได้อย่างมาก เนื่องจากการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ อยู่ภายใต้นโยบายเดียวกัน จึงมีลักษณะการดำเนินงานคล้ายคลึงกันทั้งในด้านหลักสูตร ครูผู้สอน และวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนมีสภาพปัญหาคล้ายคลึงกันอันเนื่องมาจากขาดแคลนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่สำหรับการเรียนการสอนและการฝึกงาน และการขาดแคลนบุคลากรเพื่ออำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมที่รวบรวมได้ สามารถสะท้อนสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมทั่วประเทศได้ตามสมควร

จากการสังเกตการณ์การจัดการศึกษาในสถานฝึกอบรมร่วมกับการสัมภาษณ์และการศึกษาจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง พอสรุปปัญหาอุปสรรคของการจัดการศึกษาในสถานฝึกอบรมได้ ดังนี้

ปัญหาเชิงนโยบายระดับประเทศ

การไม่มีนโยบายด้านการศึกษสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมสถานแรกรับ และการไม่กำหนดแผนการดำเนินการด้านการศึกษสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมทั่วประเทศอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม รวมทั้งการไม่มีระบบการติดตามและการประเมินผล การจัดการศึกษาในสถานฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องตลอดระยะที่ผ่านมา ทั้งหมดนี้เป็นผลให้การดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร

เนื่องจากการไม่มีการกำหนดนโยบายและแผนการปฏิบัติงานทำให้การดำเนินงานขาดทิศทางที่ชัดเจน และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในระดับการปฏิบัติการ เช่น การจัดทำโครงการต่างๆ ด้านการศึกษาไม่สอดคล้อง และไม่เป็นไปตามลำดับความสำคัญ และอาจซ้ำซ้อนกัน การดำเนินงานไม่สามารถทำให้เป็นระบบ ทำให้ไม่บรรลุผลสำเร็จได้ทั้งระบบอย่างเสมอภาคทั่วประเทศ ความสำเร็จของการดำเนินการขึ้นอยู่กับตัวบุคคลไม่ได้ขึ้นอยู่กับระบบที่ถูกจัดไว้อย่างมั่นคง ทำให้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคล เช่น การโยกย้าย/เลื่อนตำแหน่ง/โอนย้ายหรือลาออกของบุคคลจะมีผลให้งาน / โครงการต่างๆ หยุดชะงักตามไปด้วย

นอกจากนี้ การดำเนินการในแต่ละงาน / โครงการก็จะติดขัดในเรื่องต่างๆ ในระหว่างการดำเนินงาน เนื่องจากไม่มีการวางแผนและไม่ได้เตรียมการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาไว้ล่วงหน้า เช่น การขาดแคลนงบประมาณ บุคลากรที่จะปฏิบัติงานอย่างกระตือรือร้น การกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่ไม่ชัดเจนเป็นรูปธรรม จะทำให้การดึงงบประมาณหรือทรัพยากรอื่นจากแหล่งที่ให้การสนับสนุนไม่สามารถทำได้เต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินอุดหนุนจากภาครัฐ ยังผลให้เกิดสภาพขาดแคลนทรัพยากรมากกว่าที่ควรจะเป็น

ปัญหาระดับองค์กรและการปฏิบัติการภายในองค์กร

ปัญหาระดับปฏิบัติการที่พบจากการสำรวจเอกสารวิจัยที่มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสถานฝึกอบรมบางแห่งไว้แล้ว ร่วมกับการสังเกตการณ์และการดูงานในสถานฝึกอบรมบางแห่ง พอสรุปสภาพปัญหาในระดับปฏิบัติการสำหรับการศึกษาในสถานฝึกอบรมในประเทศไทยโดยจะแยกเป็นด้านๆ ดังนี้

ด้านหลักสูตร

ปัญหาการนำหลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียนมาใช้แบบรับมาทั้งหมด โดยไม่มีการปรับปรุงให้เหมาะสมสอดคล้องสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้นมีความไม่เหมาะสม

เนื่องจากเป้าหมายของการศึกษาที่จัดให้เด็กและเยาวชนทั้ง 2 กลุ่มนี้มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ภาพที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนปกตินั้น ต้องการให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆอย่างรอบด้าน รักการเรียนรู้ตลอดชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีศักยภาพและความสามารถในด้านต่างๆ ทั้งนี้เพื่อผลิตบุคคลากรของชาติที่มีศักยภาพและขีดความสามารถสูง เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการแข่งขันกับต่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ที่สถานการณ์การแข่งขันระหว่างนานาชาติเป็นไปอย่างเข้มข้น

ความคาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ในภาพรวม) อาจอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเด็กและเยาวชนปกติ เนื่องจากศักยภาพและความพร้อมโดยธรรมชาติหรือ “ทุนเดิม” และโอกาสทางสังคมของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ไม่เท่าเทียมกับเด็กปกติ การศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจึงมีเป้าหมายขั้นต้นเพียงเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเอง บุคคลรอบข้างและสังคม มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพสุจริต สามารถใช้สติและปัญญาแก้ไขปัญหาและดำเนินชีวิตของตนเองได้ด้วยวิถีที่ถูกครรลองคลองธรรม และสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก

นอกจากนี้ ลักษณะธรรมชาติของเด็กและเยาวชนผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่มนี้ก็แตกต่างกัน กล่าวคือ สภาพทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของ

เด็กและเยาวชนเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมักจะมี ความบกพร่องไม่ทางใดก็ทางหนึ่งซึ่งแตกต่างจากเด็กปกติซึ่งมีส่วนใหญ่มีสภาพ สมบูรณ์ทุกประการ การบรรลุผลตามเป้าหมายจึงต้องมีวิธีการที่แตกต่างกัน (เหมาะสม กับลักษณะของกลุ่มเป้าหมายนั้นๆ)

การนำหลักสูตรที่จัดเตรียมไว้สำหรับจุดประสงค์และกลุ่มเป้าหมายที่ แตกต่างกัน โดยไม่มีการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมเสียก่อนจึงมีความไม่เหมาะสม กล่าวคือ การนำหลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียนที่มีเป้าหมายสำหรับเด็กทั่วไปมาใช้กับ เด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมโดยไม่มีการปรับปรุง จะทำให้เด็กและเยาวชนใน สถานฝึกอบรมไม่สามารถเรียนได้ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ เนื่องจากสภาพของเด็กและ เยาวชนไม่เอื้ออำนวย ไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยวิธีการเรียนการสอนที่วางไว้ได้ โอกาสที่ จะบรรลุผลได้ตามเป้าหมายของหลักสูตรจึงมีน้อย หรือแม้ว่าจะสามารถเรียนได้จบ ตามหลักสูตรที่วางไว้ก็ตาม เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ก็มีโอกาสน้อยที่จะนำความรู้ความ สามารถที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์อย่างครบถ้วน เนื่องจากข้อจำกัดด้านสภาพ และวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนนั่นเอง

จากการค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัยสนับสนุนประเด็นนี้ได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ พบว่าจุดอ่อนในเรื่องการกำหนดเป้าหมายที่ไม่เป็นเป้าหมายเฉพาะเหมาะสม กับสภาพของเด็กและเยาวชนผู้เรียนในสถานฝึกอบรม ทำให้การกำหนดเนื้อหาสาระ ของหลักสูตรมีความไม่เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน กล่าวคือ เนื้อหาสาระการศึกษา สัมบูรณ์อาจยากเกินไปสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรม และเป็นวิธีที่มุ่งให้เด็ก และเยาวชนศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ซึ่งเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมมีโอกา สน้อยหรือแทบไม่มีเลย เป็นต้น เนื้อหาสาระในการศึกษาสายอาชีพบางวิชาชีพไม่เหมาะ สมในด้านการนำไปใช้เป็นอาชีพหลังจากได้รับการปล่อยตัวไปแล้ว เนื่องจากพบว่าเนื้อ หาวิชาที่ใช้ฝึกอาชีพไม่ทันสมัยสำหรับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และบางครั้งเนื้อหาวิชา บางวิชาอาจยากเกินไปไม่เหมาะสมกับเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งส่วนใหญ่เรียนรู้ได้ช้า ซึ่งอาจเป็นเพราะเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมส่วนใหญ่ มักจะมีความรู้พื้นฐานเดิมอ่อนกว่าเด็กปกติ (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ , ม.ป.ป. : 116)

การกำหนดเป้าหมายหลักสูตรสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรม จึงควรกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการ / ความจำเป็นของเด็กและเยาวชน และควรกำหนดวิธีการเรียนการสอนเด็กและเยาวชนด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพทางร่างกายของเด็กและเยาวชนด้วย

นอกจากนี้ พบว่าการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังกล่าวกว้างเกินไปและไม่ชัดเจน เนื่องจากหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนำมาใช้ เป็นหลักสูตรที่มีจุดมุ่งหมายกว้างเพื่อให้มีความยืดหยุ่นได้ตามสภาพท้องถิ่นและสภาพของผู้เรียน การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กว้างเกินไปนี้เป็นอุปสรรคต่อการนำหลักสูตรมาใช้ของเจ้าหน้าที่สถานฝึกอบรมด้วย โดยทำให้การกำหนดแนวทางการเรียนการสอนทำได้ยาก และไม่สามารถปฏิบัติตามหลักสูตรให้บรรลุผลตามเป้าหมายได้เท่าที่ควร อีกทั้งส่งผลให้การวัดและประเมินผลการศึกษาของเด็กและเยาวชนทำได้ยากด้วยเช่นกัน (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ , ม.ป.ป. : 115)

สำหรับหลักสูตรเกี่ยวกับการฝึกอาชีพนั้น พบว่ามีปัญหาคล้ายคลึงกับการศึกษาสายสามัญ กล่าวคือ การระบุจุดมุ่งหมายไม่ชัดเจนส่งผลให้ในทางปฏิบัติผู้สอนจะดำเนินการสอนไปตามความถนัดของตน หรือขึ้นอยู่กับว่าสถานฝึกนั้นจะมีผู้สอนในสาขาวิชาใด นักเรียนก็ต้องเรียนในสาขาวิชานั้น นอกจากนี้การกำหนดระยะเวลาสำหรับการฝึกวิชาชีพหนึ่งๆ ของเด็กและเยาวชนคนหนึ่งๆ ภายในชั้นเรียนเดียวกันไม่แน่นอนพร้อมกัน เพราะเด็กแต่ละคนอาจขึ้นชั้นเรียนใหม่ไม่พร้อมกันและออกจากโรงเรียนระยะเวลาไม่เท่ากัน ประกอบกับลักษณะงานการฝึกวิชาชีพส่วนมากเป็นงานซ่อมสิ่งชำรุดมากกว่าการเรียนการสอน นอกจากนี้ผู้บริหารหรือผู้วางนโยบาย มักจะตั้งเป้าหมายไว้สูงเกินไป ทั้งนี้เพราะขาดประสบการณ์ทางการศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพครู เนื้อหาในหลักสูตรวิชาชีพส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเนื้อหาทางทฤษฎีเท่าที่ควร การเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเป็นงานซ่อมแซมและการฝึกปฏิบัติโดยมุ่งด้านการค้าและผลกำไรมากกว่าจะให้เด็กได้มีความรู้ และไม่สามารถให้เนื้อหาทางทฤษฎีเท่าที่ควรเนื่องจากสถานที่ไม่อำนวยให้ ข้อค้นพบอื่นๆ คือ ขาดผู้สอนที่มีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพนั้นๆ อย่างแท้จริง อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่พอเพียง และงบประมาณมีจำกัดและขั้นตอนในการ

จัดซื้ออุปกรณ์มากเกินไป และผู้สอนไม่ค่อยกระตือรือร้นที่จะจัดหา (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, ม.ป.ป.: 126)

สำหรับหลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนานิสัยนั้น พบว่า จุดมุ่งหมายในการพัฒนานิสัยมุ่งเน้นการแก่นิสัยของเยาวชนจึงจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ทางจิตวิทยา แต่ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ของสถานฝึกอบรมยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักจิตวิทยาอยู่มาก และการขาดระเบียบที่แน่นอนและขาดการเข้มงวดในเรื่องระเบียบวินัยทำให้การปฏิบัติการแก้ไขเด็กและเยาวชนยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร และกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานิสัยคงใช้วิธีสอนแบบบรรยายเป็นหลักซึ่งไม่ดึงดูดความสนใจของเด็กและเยาวชน ตลอดจนการศึกษาเพื่อพัฒนานิสัยไม่กระทำอย่างจริงจัง สำหรับด้านการพัฒนาสุขภาพพลานามัย พบว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไม่ได้กำหนดแน่นอนขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหาร และเนื้อหาในการเรียนการสอนจะมีแต่การฝึกกายบริหาร และให้ผู้เรียนได้เล่นกีฬาเพื่อส่งเสริมให้เป็นนักกีฬาเพื่อการแข่งขันในแต่ละครั้งเท่านั้น นอกจากนี้ยังขาดแคลนอุปกรณ์การกีฬาด้วย (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, ม.ป.ป. : 146)

ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน

วิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องมีวิธีการพิเศษที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน เนื่องจากเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ในสถานฝึกอบรมมีสภาพบกพร่องทางด้านสภาพร่างกาย จิตใจ ภาวะทางอารมณ์และสังคมในระดับมากน้อย ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ซึ่งในปัจจุบันไม่มีการกำหนดวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ กล่าวคือ

1. การขาดการวิเคราะห์ผู้เรียนตามหลักการจำแนกประเภทตามหลักวิชาการการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เพื่อประเมินสภาพความพร้อมของเด็กและเยาวชนต่อการเลือกประเภทของหลักสูตร

เมื่อเด็กกระทำความผิดและถูกส่งตัวขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัวในเบื้องต้นเจ้าหน้าที่ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพียงแต่ทำการ

ประเมินสภาพปัญหาของเด็ก เยาวชน และครอบครัว และสภาพแวดล้อมอื่นที่เกี่ยวข้อง เสนอต่อศาล เนื้อหาสาระหลักของการประเมินในชั้นตอนนี้ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นเรื่องการค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำผิดและพฤติกรรมแห่งคดี โดยไม่มุ่งประเด็นเกี่ยวกับสภาพความพร้อมและความต้องการของเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นข้อมูลที่ใช้สำหรับการจัดการศึกษา / การฝึกอบรมเด็กและเยาวชน และแม้เมื่อเด็กและเยาวชนต้องคำพิพากษาให้ฝึกอบรมและรับตัวเด็กและเยาวชนเข้าไปอยู่ในสถานฝึกอบรมแล้วก็ตาม ในปัจจุบันยังไม่มีกระบวนการวิเคราะห์เด็กและเยาวชนนั้น เพื่อหาแนวทางจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ละคนอย่างเป็นไปตามหลักวิชาการทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือการศึกษาพิเศษ เพื่อการจัดเด็กและเยาวชนเข้าสู่หลักสูตรที่เหมาะสมในระยะต่อไปแต่อย่างใด

2. การไม่มีการกำหนดแผนการเรียนที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ละคน

เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและได้รับคำสั่งศาลให้ฝึกอบรมอยู่ในสถานฝึกและอบรมนั้นส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีลักษณะพิเศษ เป็นเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม หรือบางส่วนเป็นเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ บางส่วนเป็นเด็กที่มีความพิการหรือความบกพร่องทางร่างกายหรือสติปัญญา เป็นต้น ทั้งนี้เป็นผลมาจากสภาพในอดีตของเด็กและเยาวชน (ซึ่งส่วนหนึ่งมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาภายในครอบครัว หรือสภาพแวดล้อมเดิมของเด็กและเยาวชน) เด็กและเยาวชนจึงมีความต้องการเป็นพิเศษ การศึกษาที่จัดให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้จึงต้องมีความเป็นพิเศษกว่าเด็กปกติทั้งในแง่หลักสูตรเนื้อหาสาระ กระบวนการ/วิธีการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

เด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมแต่ละคนก็มีความแตกต่างกันภายในกลุ่มอีกด้วย เช่น แตกต่างกันในด้านสภาพปัญหา (เช่น บางคนมีความบกพร่องทางร่างกาย บางกลุ่มมีความบกพร่องทางสติปัญญา/สมอง บางคนอาจเกิดความบกพร่องทางจิตใจ ภาวะทางอารมณ์หรือทัศนคติ เป็นต้น) แตกต่างกันในด้านความต้องการการศึกษา เช่น ต้องการศึกษายาสามัญหรือสายอาชีพ (สายอาชีพก็ยังคงแตกต่างหลากหลายวิชาชีพอีกด้วย) ด้านระดับความมากน้อยหรือความรุนแรงของสภาพปัญหา และด้าน

ระยะเวลาการอยู่ฝึกอบรม เป็นต้น ดังนั้น ลักษณะการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ละคนจึงควรมีความแตกต่างกัน ตารางการเรียนการสอนของเด็กและเยาวชนแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความต้องการของเด็กและเยาวชนแต่ละคน

การไม่มีการกำหนดแผนการเรียนสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ละคน ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความไม่เหมาะสมสอดคล้องกับความจำเป็น และไม่สนองตอบความต้องการของเด็กและเยาวชนแต่ละคนได้ บางครั้งการเรียนการสอนที่เป็นรูปแบบเดียวกันเพื่อช่วยให้การจัดการศึกษาทำได้ง่ายและสะดวกต่อหน่วยงานและผู้สอน อาจไม่เป็นผลดีสำหรับเด็กและเยาวชน

3. การเรียนการสอนสายสามัญและสายอาชีพ จะมีปัญหาเรื่อง การเคลื่อนไหวเข้าออกของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา เป็นผลให้เกิดปัญหาต่อการบรรลุผลสำเร็จในการศึกษาของเด็กและเยาวชน ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาในเรื่องการ ประหยัดทรัพยากรทางการศึกษา โดยให้เด็กและเยาวชนในกลุ่มเดียวกันได้เรียนอย่าง พร้อมเพรียงกัน (มีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดพร้อมๆ กัน) กล่าวคือ

ในขณะที่การเรียนการสอนดำเนินไปตามแผนการสอนของครูจาก บทเรียนที่ 1-2-3 ในระหว่างนั้นแต่ละวันจะมีเด็กและเยาวชนบางส่วนต้องออกไปจาก สถานฝึกอบรมเนื่องจากครบกำหนดการฝึกอบรมตามคำสั่งศาล และขณะเดียวกัน แต่ละวันก็จะมีเด็กใหม่ที่เพิ่งเข้ามาเรียนในหลักสูตร / โปรแกรม เนื่องจากเพิ่งต้องคำ พิพากษาให้เข้ามาฝึกอบรมในสถานฝึกอบรม

ลักษณะเช่นนี้ ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายของการจัดการ ศึกษาอย่างสำคัญ กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่ออกจากการฝึกอบรมอาจเรียนไม่ครบ ตามโปรแกรมการเรียนการสอน จึงไม่ได้รับความรู้หรือการฝึกความสามารถอย่างเพียงพอที่จะนำไปใช้ได้จริง ขณะเดียวกันเด็กและเยาวชนที่เพิ่งเข้ามาเรียนใหม่ก็จะเรียน ตามเพื่อนในกลุ่มไม่ทันเนื่องจากการเรียนการสอนดำเนินมานานแล้ว สำหรับเด็กที่ต้อง คำพิพากษาไปฝึกอบรมเป็นเวลานาน (เป็นปี) ก็มีโอกาสรียนได้จนครบเนื้อหาวิชา หนึ่งๆ ได้ แต่หากยังไม่ถึงกำหนดปล่อยตัวก็ต้องเรียนซ้ำของเดิมไปจนกว่าจะครบ กำหนดปล่อยตัวซึ่งไม่มีประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้นเท่าใดนัก

สำหรับการศึกษายายสามัญเด็กและเยาวชนที่ต้องฝึกอบรมเป็นเวลานานอาจได้เลื่อนขึ้นไปเรียนในระดับสูงขึ้นได้ แต่เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มักเรียนไม่ครบตามหลักสูตร จึงไม่ได้รับการรับรองจากสถานฝึกอบรม

ปัญหาดังกล่าว เกิดจากการที่ระยะเวลาที่เด็กและเยาวชนต้องอยู่ฝึกอบรมตามคำสั่งศาลไม่สอดคล้องกับระยะเวลาที่ควรจะใช้สำหรับหลักสูตรฝึกอบรมแต่ละหลักสูตร (ศาลกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมไม่สอดคล้องกันกับระยะเวลาที่ควรจะใช้ในหลักสูตรฝึกอบรมแต่ละหลักสูตร) เนื่องจากการกำหนดระยะเวลาการอยู่ฝึกอบรมของเด็กและเยาวชนแต่ละคนถูกกำหนดโดยเงื่อนไขของกฎหมายสำหรับการกำหนดโทษในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลว่าเด็กและเยาวชนแต่ละคนควรจะได้รับ การตัดสินให้ฝึกอบรมเป็นระยะเวลาเท่าใด ซึ่งส่งผลให้ระยะเวลาการฝึกอบรมไม่ยืดหยุ่นได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการเรียนการสอนในแต่ละหลักสูตร

ด้านครูผู้สอน

ครูผู้สอนมีบทบาทเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงระหว่างตัวผู้เรียนและองค์ความรู้ โดยเป็นผู้ดำเนินการสอน การจัดเตรียมและใช้สื่อการสอน การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน ตลอดจนการจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนให้มีความเหมาะสมสำหรับการเรียนการสอน นอกจากนี้ ยังมีบทบาทในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยใช้วิธีการศึกษาเป็นเครื่องมือ

เนื่องจากระบบการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลของสถานฝึกอบรมทั่วประเทศในปัจจุบันไม่สามารถให้ข้อมูลจำนวนและข้อมูลอื่นเกี่ยวกับครูผู้สอนในสถานฝึกและอบรมทั่วประเทศโดยจำแนกตามอายุ เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน ฯลฯ จึงไม่สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ อย่างไรก็ตาม การศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอนยังเป็นอุปสรรคในการจัดการศึกษาของเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมอยู่หลายประการ ได้แก่

1. จำนวนครูไม่เพียงพอ

ครูผู้สอนในสถานฝึกและอบรมทั่วประเทศ ณ ปี 2540 มี 263 คน (กองการเจ้าหน้าที่, 2540) ในขณะที่จำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรมทั่วประเทศ ณ 31 ธันวาคม 2540 จำนวน 5,457 คน (รายงานประจำปี ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2540) เมื่อคิดเป็นสัดส่วนของครูต่อเด็กและเยาวชนที่จะเข้ารับการฝึกอบรมแล้วเท่ากับ 1 : 21 แต่ครูเหล่านี้ จะต้องรับผิดชอบดูแลเด็กซึ่งมีปัญหารุนแรงและมีความต้องการเป็นพิเศษกว่าเด็กปกติ ครูในสถานฝึกอบรมมีจำนวนไม่เพียงพออย่างมากสำหรับการดูแลและการสอนเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพ

เป็นที่สังเกตว่าเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมเป็นเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม เช่น บางกลุ่มก้าวร้าวรุนแรง บางกลุ่มเก็บตัวเงียบขรึมและไม่ไว้วางใจใคร บางกลุ่มมีปัญหาติดสารเสพติด บางกลุ่มมีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติ เป็นต้น และภายในชั้นเรียนหนึ่งมีเด็กที่มีลักษณะแตกต่างกันอย่างมากมารวมอยู่ด้วยกัน การดำเนินการสอน การดูแลและปกครองชั้นเรียนจึงทำได้ยากกว่าปกติ การบรรจุนักเรียนในห้องเรียนหนึ่งแน่นมากเกินไป นอกจากจะทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุผลเท่าที่ควรแล้ว ยังเสี่ยงต่อการเกิดการกระทบกระทั่งกันระหว่างเด็กและเยาวชนอีกด้วย ในปัจจุบัน มีครูผู้สอนหรือพ่อบ้านบางส่วนใช้วิธีการแต่งตั้งหัวหน้านักเรียนที่สามารถช่วยครูในการปกครองชั้นเรียนได้ แต่หากไม่มีการกำกับควบคุมบทบาทของหัวหน้าชั้นให้ไปในทิศทางที่ดีและเหมาะสมแล้ว ก็ยังจะสร้างปัญหา “ขาใหญ่” รังแกและแสวงหาประโยชน์ส่วนตนจากอำนาจหน้าที่ที่ครูหรือพ่อบ้านให้มาได้

2. ครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดทักษะหรือมีทักษะในระดับต่ำสำหรับการสอนเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการเป็นพิเศษ ได้แก่ เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม และเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้

หากพิจารณา ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานฝึกอบรมในปัจจุบันบางส่วนไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านการศึกษา (สาขาครุศาสตร์, ศึกษาศาสตร์) แต่อย่างไรก็ตามการรับบุคคลเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนจะกำหนดเพียงว่ามีวุฒิการศึกษาตรงตามสาขาวิชาที่จะสอนเท่านั้น ทำให้ครูผู้สอนส่วนหนึ่งอาจไม่มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการ

ปฏิบัติงานครู และแม้ว่าบุคคลที่มีพื้นฐานวิชาชีพครู แต่การปฏิบัติงานสอนเด็กที่ต้องการการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูทางด้านจิตใจและลักษณะนิสัยและมีความต้องการการศึกษาพิเศษอย่างเช่นเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมแล้ว ครูผู้สอนจำเป็นต้องผ่านการฝึกฝนให้มีทักษะการสอนเด็กที่มีลักษณะและความต้องการการศึกษาพิเศษมาเป็นอย่างดี เช่น มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องจิตวิทยาเด็ก จิตวิทยาวัยรุ่น จิตวิทยาสำหรับการสอนเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมและความต้องการเป็นพิเศษ ความรู้ด้านสังคมสงเคราะห์ประกอบกันด้วย เป็นต้น

ในปัจจุบัน การจัดการด้านบุคลากรในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะครูผู้สอนในสถานฝึกอบรมยังไม่มีข้อกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่เข้ามาเป็นครูในสถานฝึกอบรมว่าต้องสำเร็จการศึกษาในสาขาทางการศึกษา รวมทั้งยังไม่มี การจัดฝึกอบรมให้แก่บุคคลที่ผ่านการคัดเลือกเพื่อเตรียมความพร้อมในการสอนเด็กดังกล่าว ตลอดจนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสอนในระหว่างปฏิบัติงานเป็นระยะๆ เพื่อเพิ่มคุณภาพการสอนให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามที่คาดหวัง

3. ครูผู้สอนขาดขวัญกำลังใจและความมุ่งมั่นในการสอน

เนื่องจากครูผู้สอนในสถานฝึกอบรมต้องอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเผชิญหน้ากับเด็กและเยาวชนบางส่วนที่มีลักษณะคุ้นเคยกับความก้าวร้าวรุนแรง และลักษณะอื่นอันอาจเกิดปัญหารุนแรงในชั้นเรียนได้ ครูผู้สอนบางส่วนที่เข้ามาสอนยังไม่คุ้นเคยกับลักษณะดังกล่าวอาจกลัวและไม่กล้าปฏิบัติหน้าที่ครูอย่างเต็มที่ เป็นต้น

ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลวิชาสามัญ ถึงแม้ว่าจะดำเนินการตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการก็ตาม แต่เนื่องจากหลักสูตรวางไว้กว้างมาก การวัดและประเมินผลจึงไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร และพบว่าครูผู้สอนยังขาดความรู้ในการวัดและประเมินผลการศึกษาและพบว่า ในบางสถานฝึกอบรมซึ่งเป็นหน่วยงานเล็ก ไม่ได้มีการวัดและประเมินผลเองต้องไปประเมินผลร่วมกับสถานฝึกอบรมใหญ่ ๆ และปัญหาสำคัญของการวัดผลและประเมินผลอีกประการหนึ่ง คือ การวัดผลทำได้ค่อนข้าง

ข้างยากเพราะระยะเวลาที่ศาลกำหนดให้ผู้เรียนเข้าฝึกอบรมต่างกัน ทำให้การเรียนไม่เท่ากันมีความรู้แตกต่างกัน ต้องแยกข้อสอบ ((พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ , ม.ป.ป. : 154)

การวัดผลและประเมินผลด้านจริยศึกษาจะใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมเป็นหลัก แต่เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอที่จะดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้การประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมอาจไม่ทั่วถึงและไม่บรรลุผลเท่าที่ควร และด้านผลศึกษา พบว่า บางครั้งอาจไม่มีการวัดและประเมินผล เพราะผู้เรียนมีระยะเวลาฝึกไม่เท่ากัน บางคนเรียนได้ไม่ครบหลักสูตรก็ถึงกำหนดปล่อยตัว (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, ม.ป.ป. : 147)

ประสบการณ์การจัดการศึกษาในสถานพินิจในต่างประเทศ

กรณีศึกษา : ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา การดำเนินงานในสถานพินิจหรือสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนมีความแตกต่างกันในแต่ละรัฐตามแต่ระบบกฎหมายและระบบการดำเนินคดีที่แต่ละรัฐถือปฏิบัติ จากการค้นคว้าข้อมูลที่ได้ในที่นี่ขอเสนอการดำเนินงานฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรมของเมืองโพค ในรัฐฟลอริดา (Polk County Juvenile Boot Camp) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การดำเนินงานในสถานพินิจ

รัฐฟลอริดานิยามคำว่า **สถานฝึกและอบรม** (Boot Camp) ว่าเป็นโปรแกรมสำหรับเยาวชนเพื่อให้การอบรมทางการศึกษา ฝึกสมรรถนะทางร่างกายและจิตใจ และเตรียมความพร้อมให้เยาวชนกลับสู่สังคม โดยเยาวชนจะต้องเข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษา วิชาชีพและการบำบัดแก้ไข รวมทั้งได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการตัดสินใจทั้งในเรื่องของชีวิตและหน้าที่การงาน โปรแกรมนี้ถูกพัฒนาขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างรัฐและเมือง โดยกรมยุติธรรมเพื่อเยาวชนจะสนับสนุนเงินทุนสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและทุน ส่วนเมืองจะต้องให้การสนับสนุนทางการเงิน สถานฝึกและอบรมรวมถึงอุปกรณ์ต่าง ๆ

สถานฝึกและอบรมของเมืองโพค มีลักษณะเป็นการดำเนินการแบบทหารโดยจำลองรูปแบบมาจากหน่วยฝึกทหารนาวิกโยธิน แต่ยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของกรมยุติธรรมเพื่อเยาวชนโดยมีการดำเนินงานต่อเนื่องกัน 3 ขั้นตอนได้แก่

1. การฝึกและอบรม
2. การเตรียมความพร้อมเพื่อกลับสู่ชุมชน
3. การสอดส่องดูแลหลังปล่อยจากสถานฝึกและอบรม

ในทางปฏิบัติสถานฝึกและอบรมจะรับเยาวชนชายที่มีอายุระหว่าง 14-17 ปี ที่กระทำความผิดข้อหาเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น วางเพลิง ลักทรัพย์ ขโมยรถ รับของโจร ปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอม ผู้พิพากษาที่ตัดสินส่งเยาวชนไปยังสถานฝึกและอบรมจะต้องกำหนดระดับของโปรแกรมการฝึกอบรมเอาไว้ด้วยว่าจะให้เข้ารับการฝึกและอบรมโปรแกรมระดับความรุนแรงเท่าใด สำหรับสถานฝึกและอบรมของเมืองโพคจะเป็นโปรแกรมการฝึกอบรมเยาวชนที่กระทำความผิดรุนแรงในระดับปานกลาง

ก่อนที่เยาวชนจะเข้าสู่สถานฝึกและอบรมจะต้องมีการตรวจสอบทั้งสภาพร่างกายและจิตใจ โดยจะต้องผ่านการประเมินด้านสภาพทางร่างกายในระยะเวลาไม่เกิน 30 วันและจะต้องผ่านการประเมินสภาวะทางจิตใจในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี เยาวชนที่มีประวัติเกี่ยวกับการป่วยทางจิต และมีแนวโน้มที่จะฆ่าตัวตาย หรือมีปัญหาทางด้านร่างกาย จะไม่ได้รับการคัดเลือกเข้าฝึกอบรม การพิจารณาคัดเลือกเยาวชนเข้ารับการฝึกและอบรมเป็นอำนาจของผู้บัญชาการ สถานฝึกและอบรมร่วมกับเจ้าหน้าที่ของกรมยุติธรรมเพื่อเยาวชนประจำท้องถิ่น ๆ ร่วมกันพิจารณา

กรมยุติธรรมเพื่อเยาวชนทำสัญญาจ้างสำนักงานอำเภอของเมืองโพค ให้เป็นผู้ดำเนินการสถานฝึกและอบรมเยาวชน โดยกรมยุติธรรมเพื่อเยาวชนจะจัดหาเงินทุนเพื่อจัดโปรแกรมให้โดยคิดค่าใช้จ่ายเป็นรายหัว ทั้งนี้สำนักงานอำเภอจัดการเกี่ยวกับการก่อสร้างสถานฝึกและอบรมและสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนคณะกรรมการเมือง จัดหาที่ดินและเงินทุนในการก่อสร้าง โดยมีเจ้าหน้าที่ศึกษาธิการประจำอำเภอ เป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา และมีคณะกรรมการที่ปรึกษาให้คำแนะนำสำหรับโครงการชุมชนที่จะช่วยเหลือเยาวชนให้กลับเข้าสู่ชุมชน

สถานฝึกและอบรมประกอบด้วยที่พักสำหรับการฝึกและอบรม และที่พักสำหรับชั้นการเตรียมความพร้อมเพื่อกลับสู่ชุมชน โดยที่พักจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับหอพักเยาวชนแต่ละคนจะอยู่ห้องเดียวที่มีเตียง อ่างล้างหน้า ห้องน้ำและตู้เก็บของอยู่ในห้องของใช้ส่วนตัวที่อนุญาตให้มีได้คือ ภาพถ่ายครอบครัว จดหมาย หนังสือเรียนและหนังสือเกี่ยวกับศาสนา

ขั้นการเตรียมตัวกลับเข้าสู่ชุมชน จะเป็นการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมจากสภาพแบบทหารที่มีโครงสร้างสลับซับซ้อน ไปสู่สภาพแวดล้อมที่ช่วยในการบำบัดแก้ไขพฤติกรรมมากขึ้น

ขั้นการติดตามสอดส่องดูแลหลังปล่อยจากสถานฝึกและอบรมจะช่วยให้สามารถควบคุมดูแลและติดตามเยาวชนเมื่อกลับไปอยู่กับครอบครัว โดยความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน นายจ้าง และกลุ่มชุมชน เพื่อสนับสนุนให้เกิดสภาพแวดล้อมซึ่งสามารถช่วยในการฟื้นฟูให้เยาวชนมีความประพฤติไปในทางที่ดีขึ้น

2. กระบวนการฝึกและอบรมเยาวชน

โปรแกรมสถานฝึกและอบรมจะเริ่มต้นจากผู้ช่วยนายอำเภอนำเยาวชนจากสถานที่คุมขังไปยังสถานฝึกอบรมโดยใช้รถแวนมีลักษณะเหมือนการขนผู้ต้องขัง มีการตรวจค้นตัว ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมกับเจ้าหน้าที่ของสถานฝึกและอบรมจะมีขึ้นทันทีเมื่อรถแวนผ่านเข้าสู่สถานฝึกอบรม ครูฝึกจะขึ้นไปบนรถและอธิบายเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับด้วยเสียงดัง อธิบายลักษณะการฝึกและการปฏิบัติแบบทหารให้ทราบรวมถึงการให้เยาวชนแต่ละคนรู้ว่าต้องเริ่มต้นประโยคและจบประโยคด้วยคำว่า “ครับผม” (Sir or Ma'am) จากนั้นให้เยาวชนลงจากรถและไปยืนอยู่ในจุดที่กำหนด แล้วเริ่มกระบวนการของการกรอกประวัติ ตัดผม ฉีดสเปรย์กำจัดเหา จากนั้นให้เดินแถวไปอาบน้ำและรับชุดเครื่องแบบ เสร็จแล้วครูฝึกอาวุโสจะแนะนำกฎระเบียบที่สำคัญให้ทราบ มีการจัดแบ่งกลุ่มให้อยู่ภายใต้การดูแลของครูฝึก แล้วอธิบายถึงคำศัพท์ทางทหารที่จะใช้ วิธีการจัดเก็บเตียงนอน สิ่งที่จะต้องรับฟังและปฏิบัติตาม เยาวชนทุกคนจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งด้วยความรวดเร็ว จะไม่มีการใช้คำหยาบหรือคำด่าใด ๆ ทั้งครูฝึกและเยาวชน

สัปดาห์แรกจะเป็นช่วงระยะเวลาของการปฐมนิเทศ วัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนที่เข้ารับการฝึกเคยชินกับบรรยากาศใหม่นี้ เยาวชนทุกคนจะถูกเรียกว่า “ผู้เข้ารับการฝึก...แล้วตามด้วยชื่อ” ขอบเขตการฝึกอบรมในสัปดาห์แรกจะรวมถึงพิธีทางศาสนา ระบบความปลอดภัย กฎระเบียบและข้อบังคับ ตารางประจำวัน วิธีการตรวจสอบ คู่มือเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับจะแจกให้ทุกคนจะอธิบายถึงการพูดจากับคนอื่น วิธี

การปฏิบัติขณะรับประทานอาหาร ระเบียบประจำห้อง พฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ จะมีการประเมินเกี่ยวกับสุขภาพร่างกาย การศึกษา และจิตวิทยาสังคม ผลของการประเมินที่ได้จะถูกนำไปใช้ในการวางแผนการบำบัดรักษาเป็นรายบุคคล ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับการปรับปรุงอุปนิสัย การศึกษา ความสามารถในการทำงานและความสัมพันธ์ต่อครอบครัว ปกติแล้วช่วงของการปฐมนิเทศจะมีระยะเวลาประมาณ 2 สัปดาห์ แต่สามารถขยายระยะเวลาออกไปได้ตามความเหมาะสม เมื่อจบสัปดาห์แรกของการปฐมนิเทศครูฝึกอาวุโสจะเลือกเยาวชนคนหนึ่งให้นำธงและจะมีหน้าที่นำธงตลอดระยะเวลาที่อยู่ในสถานฝึกและอบรม จากนั้นเยาวชนทั้งหมดจะถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม และในแต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้าหนึ่งคนเป็นผู้นำกลุ่มและคอยช่วยครูฝึก

หลังจากผ่านระยะเวลาของการปฐมนิเทศ จะเข้าสู่การฝึกและอบรมอย่างจริงจังซึ่งประกอบไปด้วย 3 อย่างคือ

1. การฝึกแบบทหาร
2. การให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยา
3. การศึกษา

ตารางเวลาในแต่ละวันจะเริ่มตั้งแต่ 5 นาฬิกา ถึง 21 นาฬิกา เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันจะเป็นการเรียนอย่างน้อยวันละ 5 ชั่วโมง วิชาที่จัดให้เรียนได้แก่ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เพศศึกษาและคอมพิวเตอร์ ทุกห้องเรียนจะมีคอมพิวเตอร์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ เพื่อช่วยในการสอนคณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษา ครูฝึกจะอยู่ในห้องเรียนด้วยและพร้อมที่จะช่วยเหลืออาจารย์ที่มาสอนทันทีถ้าจำเป็น

ในแต่ละวันจะใช้เวลาประมาณ 60 นาที สำหรับการให้คำปรึกษาปัญหาแบบเป็นกลุ่ม โดยการว่าจ้างที่ปรึกษาผู้ได้รับใบอนุญาตเกี่ยวกับด้านสุขภาพจิตมาเป็นที่ปรึกษา สัปดาห์ละ 3 ครั้ง โดยเน้นการบำบัดแบบใช้เหตุผล ส่วนอีก 2 ครั้งเน้นการบำบัดแก้ไขการติดสิ่งเสพติด ในกรณีจำเป็นอาจจัดให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เยาวชนบางคนจะถูกเลือกให้เป็นติวเตอร์เพื่อช่วยอาจารย์ที่สอนและเพื่อนเยาวชนด้วยกัน เยาวชนจะต้องอยู่ในความสงบตลอดเวลาที่อยู่ระหว่างการฝึกและอบรมเรียกกฎการ

เขียน ยกเว้นขณะที่อยู่ในห้องเรียนและขณะให้คำปรึกษาตามตารางเวลาฝึกอบรมประจำวันดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 : รายละเอียดในชั้นการฝึกและอบรม

ตารางเวลาประจำวัน	
05.00-05.35	ตื่นนอน
05.35-06.00	รับประทานอาหารเช้า
06.00-07.30	ตรวจห้องนอนและทำความสะอาดสถานที่ฝึก
07.30-09.30	ออกกำลังกาย/อาบน้ำ
09.30-10.30	สังคมศึกษา
10.30-11.30	วิทยาศาสตร์
11.30-12.00	รับประทานอาหารกลางวัน
12.00-14.00	คอมพิวเตอร์
14.00-15.00	วิชาเรียน
15.00-16.00	การบำบัดรักษาให้เป็นผู้มีเหตุมีผล
16.00-17.00	การฝึกตามคำสั่งครูฝึก
17.00-17.30	รับประทานอาหารเย็น
17.30-21.00	ทำกิจวัตรประจำวัน
21.00-05.00	เข้านอน

ระยะเวลาในการฝึกและอบรมประมาณ 4 เดือน การประเมินผลความก้าวหน้าในการฝึกและอบรมใช้วิธีเลื่อนระดับเป็น 4 ระดับ โดยใช้สีหมวก 4 สีเป็นสัญลักษณ์ การวัดผลจะต้องมีความก้าวหน้าด้านการฝึกแบบทหาร การปฏิบัติตามคำปรึกษาแนะนำด้านจิตวิทยาและด้านการศึกษา จึงจะได้รับการปรับระดับขั้นและเปลี่ยนสีหมวก

คณะผู้ให้การบำบัดแก้ไขจะต้องจัดประชุมประเมินผลความก้าวหน้าของเยาวชนแต่ละคน เดือนละครั้งประกอบด้วยเยาวชน ผู้ปกครอง ครูฝึก ผู้ให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยา และผู้สอดส่องดูแลหลังปล่อยจากสถานฝึกและอบรม แล้วจัดรายงานข้อเสนอแนะผลการฝึกอบรมของเยาวชนเพื่อรายงานให้หัวหน้าสถานฝึกและอบรม ผู้ช่วยหัวหน้าสถานฝึกและอบรมและครูฝึก เพื่อพิจารณาว่าเยาวชนควรที่จะได้รับการเลื่อนระดับสูงขึ้นหรือไม่ และจะมีการจัดพิธีมอบหมวกสีใหม่ให้แก่เยาวชนที่มีความก้าวหน้า สำหรับเยาวชนที่ไม่ได้เข้ารับการเลื่อนระดับจะได้รับการเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรในสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข โดยจะให้เวลา 7-14 วันในการแก้ไขข้อบกพร่องนั้น หากยังไม่สามารถแก้ไขให้เป็นที่น่าพอใจแล้ว เยาวชนนั้นจะถูกลดระดับสีหมวกไปหนึ่งขั้นหรือซ้ำขั้นในหมวกสีเดิม

เมื่อมีความก้าวหน้าจนได้เปลี่ยนสีหมวกไปเป็นลำดับที่สอง (ผ่านการฝึกมาประมาณ 30 วัน) จะได้รับสิทธิพิเศษเพิ่มขึ้นเช่น ได้รับอนุญาตให้ใช้โทรศัพท์ได้ 5 นาทีต่อสัปดาห์ ได้รับการเยี่ยมจากครอบครัวได้นาน 1 ชั่วโมง และจะมีเวลาเป็นส่วนตัว 1 ชั่วโมงต่อวัน เมื่อได้เปลี่ยนสีหมวกไปเป็นลำดับที่ 3 (ผ่านการฝึกมาประมาณ 60 วัน) เยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมจะได้รับอนุญาตให้ใช้โทรศัพท์ได้นาน 10 นาทีต่อสัปดาห์ สามารถรับจดหมายได้เพิ่มมากขึ้น สามารถเก็บรูปภาพอื่นไว้ได้และมีกลุ่มสังสรรค์ได้

ในเดือนที่ 4 ครูฝึกจะเริ่มใช้วิธีฝึกความซื่อสัตย์ โดยให้โอกาสผู้เข้ารับการฝึกอบรมลงโทษตนเองเมื่อประพฤติตนผิดระเบียบโดยการวิดพื้นจนกว่าครูฝึกจะบอกให้หยุด เยาวชนจะต้องผ่านทุกขั้นตอนของการฝึกและอบรมจึงจะสามารถเข้าสู่กระบวนการเตรียมความพร้อมเพื่อกลับเข้าสู่ชุมชน

ขั้นเตรียมความพร้อมเพื่อกลับเข้าสู่ชุมชน (Transition Phase)

ในขั้นนี้จะใช้เวลาประมาณ 2 เดือน เด็กและเยาวชนจะผ่านขั้นนี้ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมที่แสดงออกของเยาวชนนั้น ๆ เยาวชนจะยังคงอยู่ในสถานฝึกและอบรม แต่การฝึกอบรมของครูฝึกจะเปลี่ยนไป ครูฝึกจะลดการเข้าไปเกี่ยวข้องกับในทฤษฎีของเยาวชน แต่จะใช้วิธีการสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมแทน ตารางการฝึกในแต่ละวันจะถูกเปลี่ยนไปจัดให้มีความคล้ายคลึงกับชีวิตในครอบครัวมากขึ้น ได้แก่ ยกเลิก

การใช้กฎความสงบ ยกเลิกการเดินทางตรวจเฝ้ารักษาการณ์แบบทหาร อนุญาตให้ไว้ผมยาวได้ถึงหู ชุดที่สวมใส่จะเปลี่ยนเป็นเสื้อยืดและกางเกงยีนส์สีน้ำเงิน และเปลี่ยนคำลงท้ายคำพูดจาก “ครับผม” เป็น “ครับ” ให้เข้านอนเวลา 22 นาฬิกา และตื่นนอนเวลา 6 นาฬิกา สามารถร่วมกิจกรรมสันทนาการในร่ม เช่น เล่นหมากรุก หมากระดาน และกีฬากลางแจ้ง นอกจากนี้จะจัดให้มีการฝึกอบรมวิชาชีพโดยได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาลกลางในการจัดฝึกอบรม ตารางเวลาประจำวันสำหรับฝึกอบรมขั้นเตรียมความพร้อมกลับสู่ชุมชนจะเป็นดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 : รายละเอียดในขั้นเตรียมความพร้อมกลับสู่ชุมชน

ตารางเวลาประจำวัน	
06.00-16.15	ตื่นนอน
06.15-06.30	เคารพธงชาติ
06.30-07.00	รับประทานอาหารเช้า
07.00-09.00	ออกกำลังกาย/อาบน้ำ
09.00-10.00	ส่งมอบศึกษา
10.00-11.00	วิทยาศาสตร์
11.00-11.30	รับประทานอาหารกลางวัน
11.30-13.00	วิชาเรียน
13.00-14.00	ฝึกการอ่าน/การใช้ภาษา
14.00-15.00	คณิตศาสตร์/เพศศึกษา
15.00-16.00	ให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยา/ฝึกทักษะการทำงาน
16.00-16.30	รับประทานอาหารเย็น
16.30-18.00	กิจกรรมกลางแจ้ง
18.00-20.00	กิจวัตรประจำวัน ¹
20.00-22.00	กิจกรรมนันทนาการ
22.00-06.00	เข้านอน

การฝึกอบรมขั้นเตรียมความพร้อมกลับสู่ชุมชนยังคงดำเนินต่อไป แต่จะมีบุคลากรเข้ามาเกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น แผนการเรียนการสอนสำหรับขั้นเตรียมความพร้อมเพื่อกลับสู่สังคมและชั้นสอดส่องดูแลหลังปล่อยออกจากสถานฝึกอบรมจะต้องวางแผนให้เหมาะสมกับการศึกษาหรือวิชาชีพในภาคหน้า กฎระเบียบในห้องเรียน

¹ กิจวัตรประจำวันเช่น รีดผ้า ทำความสะอาดห้อง ซักรองเท้า ทำความสะอาดส่วนตัว ศิลปะและการประดิษฐ์ ฟังการบรรยายจากวิทยากรที่มาจากภายนอก เป็นต้น, <http://www.djj.state.fl.us/Rnd/mrr/mr55/mr55c.html>

จะผ่อนคลายนลงมาก ใช้คอมพิวเตอร์ทั้งในวิชาอังกฤษและคณิตศาสตร์ ส่วนวิชาสังคมศึกษาและวิทยาศาสตร์จะสอนโดยที่เยาวชนต้องมีส่วนร่วมด้วย จัดให้ดูงานนอกสถานที่โดยพาไปยังสถานที่ที่มีกิจกรรมของชุมชน เช่น ฟิสิกส์ฟาร์ม หรือการแสดงดนตรี จะมีการรับฟังความก้าวหน้าทางการศึกษาโดยเจ้าหน้าที่ศึกษาธิการของอำเภอ เพื่อกำหนดว่าโรงเรียนใดเป็นโรงเรียนที่เหมาะสมให้เยาวชนเข้ารับการศึกษา หรือเยาวชนอาจกลับไปกับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของขั้นเตรียมความพร้อมเพื่อกลับสู่ชุมชนนี้คือ การกลับไปเยี่ยมบ้าน ในระหว่างการฝึกอบรมเยาวชนจะได้รับอนุญาตให้กลับไปเยี่ยมบ้านได้ 4 ชั่วโมง ทั้งนี้โดยพิจารณาจากรายงานประจำวันของครูฝึกว่าเยาวชนนั้นมีความพร้อมในการกลับไปเยี่ยมบ้านแล้วหรือไม่ เมื่อระยะเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์ ถ้าผลการฝึกอบรมมีความก้าวหน้าเป็นที่น่าพอใจ เยาวชนจะได้รับอนุญาตให้กลับไปเยี่ยมบ้านได้ 8 ชั่วโมง และหลังจากฝึกอบรมได้ 6 สัปดาห์ เยาวชนจะได้รับอนุญาตให้ค้างคืนที่บ้านได้ ในระหว่างกลับไปเยี่ยมบ้านเยาวชนและบิดามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด อย่างไรก็ตามเยาวชนจะต้องอยู่ในความดูแลของผู้ปกครองตลอดเวลา

เจ้าหน้าที่ของสถานฝึกและอบรม

1. หัวหน้าสถานฝึกและอบรมจะเป็นเจ้าหน้าที่บริหารของหน่วยงานนาวิกโยธินที่เกาะแพรร์ริสและจบการศึกษาปริญญาโททางด้านจิตวิทยา หรือเคยเป็นเจ้าหน้าที่แก้ไขและฟื้นฟูที่มีประสบการณ์นาน 15 ปี
2. ผู้ช่วยหัวหน้าสถานฝึกและอบรมจะเป็นเจ้าหน้าที่จากสำนักงานอำเภอและได้รับใบรับรองจากรัฐในการทำหน้าที่เกี่ยวกับการแก้ไขและฟื้นฟู มีหน้าที่ควบคุมดูแลการฝึกในแต่ละวัน
3. เลขานุการของสถานฝึกและอบรมเป็นผู้ทำหน้าที่ยานธรรการของสถานฝึกและอบรม
4. ครูฝึกส่วนใหญ่จะเคยเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่แก้ไขฟื้นฟูซึ่งส่วนใหญ่เคยผ่านการเป็นทหาร

5. ครูฝึกอาวุโส 4 คนถูกคัดเลือกขึ้นมาจากครูฝึก มีหน้าที่ดูแลควบคุมการฝึกอบรมและสังเกตความก้าวหน้าของเยาวชนแต่ละคน
6. อาจารย์ที่สอนทางด้านวิชาการว่าจ้างและควบคุมโดยคณะกรรมการโรงเรียนประจำเมืองโพค
7. ที่ปรึกษาทางด้านจิตวิทยาจะต้องมีใบอนุญาตให้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตว่าถูกจ้างโดยมลรัฐ
8. พยาบาลมีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพของเยาวชน

ในกรณีที่ครูฝึกที่ยังไม่ได้รับใบรับรองจากรัฐจะต้องจัดให้มีการฝึกและอบรมเพิ่มเติม โดยเจ้าหน้าที่บำบัดแก้ไขฟื้นฟู โดยจะต้องได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมเป็นเวลา 550 ชั่วโมง ส่วนเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ จะต้องได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมเป็นเวลา 640 ชั่วโมง เจ้าหน้าที่ของสถานฝึกและอบรมทุกคนจะต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับนโยบายของกรมยุติธรรมเพื่อเยาวชนและเทคนิคการป้องกันเหตุวิกฤติเป็นเวลา 40 ชั่วโมง โดยใน 40 ชั่วโมงนี้จะได้รับการอบรมเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อถือ การดูแลเอาใจใส่ ความเป็นพลเมืองของชาติ ความยุติธรรมและความเท่าเทียมกัน ความเคารพ ความรับผิดชอบและความศรัทธา โดยให้นำหัวข้อดังกล่าวไปอบรมให้กับเยาวชนด้วย

ขั้นตอนติดตามสอดส่องดูแลหลังปล่อยจากสถานฝึกและอบรม

ใช้ระยะเวลาประมาณ 4 เดือน โดยเยาวชนแต่ละคนจะต้องทำข้อตกลงกับเจ้าหน้าที่คุมประพฤติ ก่อนที่จะปล่อยกลับสู่ชุมชนว่าจะยอมทำตามข้อกำหนดในข้อตกลงตลอดเวลาที่อยู่ในขั้นตอนติดตามสอดส่องดูแลหลังปล่อย เยาวชนจะอยู่ภายใต้การติดตามสอดส่องดูแลความประพฤติของเจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่ติดตามสอดส่องจะเข้าไปสัมผัสกับเยาวชนตั้งแต่เข้าสู่กระบวนการฝึกและอบรม โดยเข้าร่วมประชุมในแต่ละเดือนเพื่อความก้าวหน้าของเยาวชน พบปะกับบิดามารดา หรือผู้ปกครองและศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของครอบครัวเยาวชนนั้น ๆ

เมื่อเยาวชนเข้าสู่ชั้นติดตามสอดส่อง เจ้าหน้าที่ก็จะมีข้อมูลและทราบถึงปัญหาของเยาวชนที่กลับสู่ครอบครัว โรงเรียน หรือชุมชน

เจ้าหน้าที่คุมประพฤติจะต้องติดตามสอดส่องดูแลเยาวชนอย่างใกล้ชิด ต้องติดตามพบพูดคุยกับเยาวชนทุกวัน ทุก ๆ สองสัปดาห์ต้องติดต่อพูดคุยกับผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ของโรงเรียนและนายจ้างของเยาวชน การพูดคุยติดต่อนี้จะลดลงตามความก้าวหน้าในการปรับตัวเข้าสู่ชุมชนของเยาวชน

3. การวัดผล

การวัดถึงความก้าวหน้าของเยาวชนที่เข้าสู่โปรแกรมการฝึกและอบรม วิธีหนึ่งที่ใช้ในการตรวจสอบวัดผลความก้าวหน้าในการศึกษา มีวิธีวัดผลสามแบบ คือ

1. จำนวนหน่วยกิตที่ได้รับ ขณะเรียนอยู่ในสถานฝึกและอบรม
2. เกณฑ์เฉลี่ยที่ได้ในระหว่างเรียนอยู่ในสถานฝึกและอบรม
3. ความก้าวหน้าในการเรียนจนได้รับประกาศนียบัตรการศึกษาทั่วไป¹

นอกเหนือจากการวัดผลทั้งสามวิธีดังกล่าวข้างต้นแล้วอาจวัดผลได้จากการที่เยาวชนสามารถสมัครสอบเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนหรือสามารถสมัครเข้าฝึกวิชาชีพจากสถาบันต่าง ๆ

3. หน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือสถานฝึกและอบรม

1. กรมยุติธรรมเพื่อเยาวชน สนับสนุนค่าใช้จ่ายเยาวชนต่อหัว

¹ ประกาศนียบัตรทั่วไปเทียบเท่าได้กับการจบมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเปิดโอกาสให้แก่ผู้ที่ไม่ได้จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถเข้าสอบเทียบเพื่อให้ได้วุฒิดังกล่าวได้ โดยจะต้องสอบในวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ วรรณคดีและศิลปะ เรียงความ คณิตศาสตร์ รวมทั้งมีการทดสอบถึงความสามารถของการประเมินวิเคราะห์ สรุปผล การแก้ไขปัญหา

2. สำนักงานอำเภอของเมืองโพค จัดสนับสนุนด้านการก่อสร้างสถานฝึกพร้อมทั้งดำเนินการบริหารสถานฝึกและอบรม
3. คณะกรรมการของเมือง จัดหาที่ดินสำหรับก่อสร้างสถานฝึกและอบรมและจัดหาเงินทุนในการก่อสร้าง
4. ศึกษาธิการอำเภอ สนับสนุนด้านการศึกษาและจัดหาอุปกรณ์การศึกษา
5. คณะกรรมการที่ปรึกษา ให้คำแนะนำเกี่ยวกับโครงการของชุมชนที่จะช่วยเหลือเยาวชนให้กลับสู่ชุมชน
6. Job Corps เป็นหน่วยงานที่ได้รับทุนจากรัฐบาลกลาง จะช่วยฝึกวิชาชีพให้เยาวชนที่ปล่อยจากสถานฝึกและอบรมแต่มีฐานะยากจนเมื่อกลับเข้าสู่สังคม
7. กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตร จัดโปรแกรมฝึกอบรมหลักสูตร 2 ปี ให้แก่เยาวชนที่ผ่านจากสถานฝึกและอบรมแต่มีฐานะยากจน โดยจะได้รับการศึกษาและฝึกวิชาชีพทางด้าน การป้องกันไฟป่าและการบำรุงรักษาพื้นที่ป่า
8. Psycare Inc. สนับสนุนทางด้านการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

4. ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสถานฝึกอบรม พอสรุปได้คือ

- เยาวชนหนีการฝึกอบรม
- ทำร้ายเจ้าหน้าที่
- สถานฝึกและอบรมมีไม่เพียงพอกับเยาวชน
- ปัญหาด้านงบประมาณค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ
- เยาวชนไม่มีเป้าหมายในชีวิต
- ขาดการสนับสนุนจากครอบครัวของเยาวชน โรงเรียนและจากหน่วยงานต่าง ๆ

แนวทางแก้ไข

- จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการฝึกอบรม

- จัดหาครูฝึกที่มีความรู้ทางด้านจิตวิทยา
- ชี้แนะถึงผลดีผลเสียของการเข้าโปรแกรมการฝึกอบรมให้เยาวชนทราบ
- ควรมีการพูดคุยและให้คำปรึกษาแก่เยาวชนเพราะเยาวชนบางคนไม่มีเป้าหมายในชีวิตจึงต้องพยายามชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา พร้อมทั้งให้คำปรึกษาถึงเป้าหมายในอนาคต
- ร่วมกับองค์กรระดับท้องถิ่นจัดประชุมกับครอบครัว เพื่อน และโรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือเมื่อเยาวชนกลับไปอยู่กับครอบครัวแล้วจะได้มีเพื่อนที่คบหาหรือไปไหนมาไหนด้วย สภาพครอบครัวที่อบอุ่น มีกำลังใจไปโรงเรียน

ระดับท้องถิ่น

- ภาครัฐและภาคเอกชนให้การสนับสนุนและช่วยเหลือสถานฝึกและอบรม รวมทั้งเยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรม
- โรงเรียนในเขตที่สถานฝึกและอบรมตั้งอยู่ทั้งของรัฐและเอกชนควรจัดโควตาให้เป็นพิเศษสำหรับรับเยาวชนที่ผ่านจากสถานฝึกและอบรมเข้าศึกษาต่อ โดยคิดค่าเล่าเรียนในราคาถูก หรือไม่คิดค่าเล่าเรียน จัดหาอาจารย์ไปช่วยสอนในสถานฝึกและอบรม
- สถาบันการศึกษาวิชาชีพควรรับเยาวชนเข้าฝึกอาชีพต่อหรือจัดหาอาจารย์ไปช่วยสอน
- บริษัทต่าง ๆ ควรรับเยาวชนเข้าทำงานหรือจ้างแรงงานชั่วคราว หรือให้เข้าฝึกอบรมวิชาชีพ

ระดับประเทศ

- รัฐควรจัดสรรงบประมาณแก่สถานฝึกและอบรมอย่างเพียงพอ
- ควรวางแผนระยะยาวในการสร้างสถานฝึกและอบรมเพิ่มเติมเนื่องจากสถิติเด็กและเยาวชนกระทำความผิดมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น
- พยายามหาทางลดการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนลง หรือป้องกันมิให้เยาวชนก่อการกระทำความผิดขึ้นอีกหลังจากสถานฝึกและอบรม โดยจัดโปรแกรมให้แก่โรงเรียนเพื่อให้เยาวชนใช้เวลาว่างหลังจากเลิกเรียนให้เป็นประโยชน์หรือจัดโครงการจ้างแรงงานล่วงเวลาให้ Part time

- หน่วยงานของภาครัฐควรจ้างแรงงานเยาวชนหรือจัดโปรแกรมการฝึกอบรมวิชาชีพให้
- จัดหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้กับสถานฝึกและอบรม

กรณีศึกษา : ประเทศสหราชอาณาจักร

1 นิยาม

ความเป็นมา

มาตรการการฝึกอบรมที่ศาลคดีเด็กและเยาวชนสหราชอาณาจักรนำมาใช้กับเด็กและเยาวชนในยุคแรก คือระบบบอร์สตัล (Borstal System)¹ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ The Prevention of Crime Act 1908 สถานฝึกอบรมบอร์สตัลแห่งแรก จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1909 สำหรับคุมขังผู้กระทำความผิดที่มีอายุ 16-21 ปี ต่อมาพระราชบัญญัติ The Criminal Justice Act 1948 กำหนดให้จัดตั้งศูนย์ควบคุมขึ้นเพื่อใช้เป็นมาตรการควบคุมเยาวชนผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมในระยะสั้น ต่อมาพระราชบัญญัติ The Criminal Justice Act 1982 ยกเลิกระบบบอร์สตัล คงเหลือศูนย์ควบคุมไว้ จนกระทั่งพระราชบัญญัติ The Criminal Justice Act 1988 ได้ยกเลิกมาตรการที่ปฏิบัติต่อเด็กกระทำความผิดดังกล่าวทั้งหมด แล้วจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมเยาวชนผู้กระทำความผิดขึ้นแทน

สถาบันฝึกอบรมเยาวชนผู้กระทำความผิด จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ The Criminal Justice Act 1988 เพื่อควบคุมและฝึกอบรมผู้กระทำความผิดกฎหมาย ที่เป็นเยาวชน อายุต่ำกว่า 17 ปี และวัยรุ่น อายุระหว่าง 17-21 ปี ระยะเวลาในการควบคุมเพื่อฝึกอบรมขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของความผิด อายุ และเพศของผู้กระทำความผิด

2. วัตถุประสงค์และหลักการของสถาบันฝึกอบรมเยาวชนผู้กระทำความผิด

1. เพื่อช่วยเยาวชนผู้กระทำความผิดเตรียมความพร้อมในการกลับคืนสู่สังคมภายนอก โดยการจัดโปรแกรมกิจกรรม รวมถึงการให้การศึกษา ฝึกอบรมและการฝึกงาน เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดมีการพัฒนาด้านความรับผิดชอบ วินัยในตนเอง พละนาถมายสมบูรณ มีประสบการณ์และทักษะต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพภายหลังจากได้รับการปล่อยตัวไป

2. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดและสังคมภายนอก
3. ประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ในการดูแลสอดส่องผู้กระทำผิดภายหลังได้รับการปล่อยตัว

3. การศึกษา

โปรแกรมการศึกษาในสถาบันฝึกอบรมเยาวชนผู้กระทำผิด ได้จัดการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือตัวต่อตัว จัดให้ในวันทำกรรมดาช่วงเย็นและวันหยุด การจัดการศึกษาอยู่บนพื้นฐานของความเหมาะสมและต้องเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบทั้งต้องเพิ่มทักษะแก่ผู้ถูกควบคุม เพื่อให้ผู้ถูกควบคุมเตรียมความพร้อมกลับสู่สังคมต่อไป

สำหรับผู้ถูกควบคุมที่อายุต่ำกว่า 17 ปี หลักสูตรการศึกษาและอบรมระหว่างวันธรรมดาในแต่ละสัปดาห์ต้องมีระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 15 ชั่วโมง

สำหรับผู้ถูกควบคุมที่อายุตั้งแต่ 17 ปี ขึ้นไป ที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ หรือสติปัญญาอ่อน จะต้องจัดการศึกษาพิเศษที่เหมาะสมต่อความต้องการในระหว่างวันธรรมดา

สำหรับผู้ถูกควบคุมหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไปที่ต้องคำพิพากษาจำคุก หรือถูกจำคุกเพราะการผิดเงื่อนไข ศาลอาจส่งไปควบคุมในสถาบันฝึกอบรมเยาวชนผู้กระทำผิดแทนการจำคุก จะได้รับการบริการด้านการศึกษาหากผู้ถูกคุมขังมีความประสงค์ที่จะพัฒนาการศึกษาของตน

3.1 หลักสูตรการฝึกอบรม

ต้องดำเนินการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมในสถาบันฝึกอบรมเยาวชนผู้กระทำผิดขึ้น ตามคำสั่งของ Secretary of States

หลักสูตรการฝึกอบรมดังกล่าวต้องส่งเสริมให้ผู้ถูกควบคุมมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และการส่งเสริมทักษะเพื่อพัฒนาผู้ถูกควบคุมให้สามารถประกอบอาชีพที่เหมาะสม ภายหลังจากได้รับการปล่อยตัวต่อไป

หลักสูตรการฝึกอบรมต้องเน้นให้ผู้ถูกควบคุมเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ตัวอย่างหลักสูตรการศึกษาของทางสถาบันฝึกอบรมเยาวชนผู้กระทำผิด
สวิน เฟน ฮอล ได้แก่

- การบำบัดการกระทำผิดทางเพศ ซึ่งเป็นโปรแกรมหลักใช้เวลา รวม 90 หน่วย
- ทักษะการรับรู้ การใช้เหตุผล และการฟื้นฟู รวม 35 หน่วย
- ทักษะการพัฒนาความคิด รวม 20 หน่วย
- การควบคุมความโกรธ รวม 8 หน่วย
- การจัดกลุ่มบำบัด หรือพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิดรวม 5 วัน โดยมุ่งเน้นเนื้อหาป้องกันการติดยาเสพติด สุรา หรืออันตราย เนื่องมาจากพฤติกรรมการขับรถ เป็นต้น

วิชาพลศึกษา

วิชาพลศึกษาไม่เป็นวิชาบังคับในหลักสูตรของสถาบันแห่งนี้ โดยผู้เลือกเรียนวิชานี้จะได้รับหน่วยกิต 2 หน่วย เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมี 2 คน คนหนึ่งจะรับผิดชอบดูแลในห้องกายบริหาร ส่วนอีกคนหนึ่งจะดูแลการเล่นที่เล่นเป็นทีมในโรงยิมหรือสนามกีฬา โดยปกติในแต่ละสัปดาห์จะจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา 1 ชั่วโมงในช่วงวันธรรมดา และ 2 ชั่วโมงในช่วงวันหยุด

4 รัฐหรือองค์กรที่เข้ามาช่วยเหลือสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชน

Her Majesty's Chief Inspector of Prisons หรือ *HMCIP* มีหน้าที่ตรวจสอบมาตรฐาน เรือนจำและสถาบันฝึกอบรมเยาวชนผู้กระทำผิดทั่วราชอาณาจักร ประเทศอังกฤษและรายงานต่อ Home Secretary ถึงการปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุม และการปฏิบัติงานของสถาบันเป็นไปอย่างไร และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมและความต้องการหรือไม่ และสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดของเยาวชนหรือไม่ ในการนี้ผู้ตรวจสอบต้องจัดทำรายงานผลการตรวจสอบมาตรฐานโดยเปรียบเทียบจากสถาบันต่างๆทั่วประเทศถึง ข้อดี ข้อเสีย ปัญหาและแนวทางแก้ไข รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ

The Youth Justice Board เป็นหน่วยงานอิสระ ประกอบด้วยคณะกรรมการ 12 คนได้รับการแต่งตั้งโดยปลัดกระทรวงมหาดไทย Home Secretary ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2541 ภายใต้พระราชบัญญัติ The Crime and Disorder Act 1988 Section 41 มีหน้าที่หลักคือ

4.1 ให้คำแนะนำในการดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนแก่ Home Secretary เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

4.2 สอดส่องดูแลการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ศาลคดีเด็กและเยาวชน คณะทำงานด้านเด็กกระทำความผิด รวมทั้งการจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมในการก่อสร้างหน่วยงานด้านเด็กกระทำความผิด

4.3 ให้คำแนะนำ Home Secretary ในการวางมาตรฐานการปฏิบัติงานของ Youth Offending Teams ที่แจ่มแจ้งและเผยแพร่การดำเนินงาน รวมถึงการดำเนินการวิจัยพัฒนาและการอนุมัติด้านการเงินในการพัฒนาระบบงานยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

5. ปัจจัยที่เอื้อในด้านการจัดการศึกษา

1 มาตรการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ถูกควบคุม รวมทั้งการใช้กฎเกณฑ์ควบคุมที่ยืดหยุ่น ดังเช่นที่ปรากฏในสถาบันเยาวชนผู้กระทำความผิดสวีเดน ฮอล ซึ่งจะช่วยให้ง่ายต่อการเข้าถึงผู้ถูกควบคุมอันจะส่งผลต่อความสำเร็จในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ถูกควบคุม

2 มาตรการนำบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญพิเศษต่างๆ เช่น นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา พนักงานคุมประพฤติ เข้ามามีส่วนร่วมกับทีมงานในการวางแผนการฝึกอบรม ยอมช่วยให้แผนการฝึกอบรมเป็นไปตามหลักวิชาการและตรงกับความต้องการพิเศษของผู้ถูกควบคุมแต่ละคนมากที่สุด อันจะส่งผลต่อศักยภาพในการบำบัดและฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้ถูกควบคุม

6 ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข

ปัญหาเรื่องพฤติกรรมที่เป็นความผิด

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องมีการส่งเสริมในเรื่องดังต่อไปนี้

- ต้องไม่เลือกปฏิบัติ
- ปฏิเสธพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเหยียดผิว การกีดกันทางเพศ การข่มเหงรังแก การหลอกลวง โดยผู้กระทำผิดต้องได้รับการตอบโต้
- ยึดมั่นในการให้เกียรติซึ่งกันและกัน
- มีบทเรียนเกี่ยวกับจริยธรรม
- ให้มีการเรียนรู้ถึงความรับผิดชอบของตน
- ให้มีการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเห็นอกเห็นใจ
- พัฒนาศักยภาพบุคคล

ปัญหาการกระทำผิดซ้ำ

เพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องต้อง

- ยึดมั่นในการฝึกอบรมความประพฤติและทักษะ
- จัดให้มีการจ้างแรงงาน แก่ผู้กระทำผิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานที่ทำงาน ต้องตั้งอยู่ในพื้นที่เดียวกับที่ผู้กระทำผิดพักอาศัยอยู่
- มีการสอดส่องเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 6 เดือน มีการติดต่อโดยตรงอย่างน้อยสองครั้งต่อสัปดาห์ และมีการติดต่อรวมเวลาแล้วไม่ควรต่ำกว่า 100 ชั่วโมง
- การบริการต้องรุกเข้าสู่ชุมชน เพราะจะเป็นการง่ายต่อการศึกษาศาสนาของเด็กและเยาวชนกับครอบครัว
- มีเป้าหมายและวิธีการที่ต่อเนื่อง
- ใช้ผู้ฝึกอบรมที่มีทักษะและได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การดำเนินงานของสถาบันฝึกอบรมเยาวชนผู้กระทำผิดบรรลุวัตถุประสงค์ สถาบันจะต้องเข้าถึงความต้องการพิเศษของเยาวชนผู้กระทำผิด ดังต่อไปนี้

- ความต้องการและจำเป็นในการควบคุมตนเอง การสร้างวินัยและการควบคุมดูแล
- ความต้องการในเรื่องที่พัก อาหาร และความอบอุ่น
- ความต้องการในเรื่องการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมที่เป็นความผิด
- ความต้องการในเรื่องการรักษาสัมพันธภาพอันดีระหว่างเด็กเยาวชนกับครอบครัว
- ความต้องการในเรื่องประสบการณ์การมีมนุษย์สัมพันธ์กับผู้ใหญ่และบุคคลในวัยเดียวกัน
- ความต้องการในการประเมินสภาพปัญหา และวางแผนการควบคุมดูแล
- ความต้องการในเรื่องการมีส่วนร่วมในการศึกษา การทำงาน และการสหนาการ
- ความต้องการในเรื่องการให้การรักษาอย่างเหมาะสม
- ความต้องการในเรื่องการศึกษาเพื่อสร้างทักษะทางสังคม
- ความต้องการในเรื่องความช่วยเหลือในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาทางอารมณ์และจิตใจ เช่น การจัดการกับประสบการณ์ที่ไม่ดีในอดีต
- ความต้องการในเรื่องการเตรียมความพร้อมเพื่อกลับสู่ชุมชน
- ความต้องการในเรื่องการเอาใจใส่ดูแลแก้ไข และการได้รับการยอมรับอย่างเช่นบุคคลอื่นทั่วไป

กรณีศึกษา : ประเทศญี่ปุ่น

การจัดการศึกษาสำหรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสถานฝึกอบรมของประเทศญี่ปุ่น มีดังนี้

1. สภาพการดำเนินงาน

สถานศึกษาอบรมเด็กและเยาวชน แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. primary training school จัดให้สำหรับเด็กอายุ 14 ปี – 16 ปี
2. middle training school จัดให้สำหรับเด็กอายุ 16 ปี – ต่ำกว่า 20 ปี
3. special training school จัดให้สำหรับเด็กอายุ 16 ปี – ต่ำกว่า 23 ปี ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการการศึกษาเป็นพิเศษ เช่น อาจมีปัญหาทางด้านสุขภาพร่างกายหรือจิตใจ ในระดับที่ไม่รุนแรง
4. medical training school จัดให้สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพร่างกาย หรือจิตใจอย่างรุนแรง

ในปี 1977 สถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ได้ปรับปรุงการแก้ไขบำบัดโดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1. เพื่อปรับปรุงโปรแกรมการฝึกอบรมระยะสั้น สำหรับผู้กระทำผิดกฎหมายจราจร และความผิดอื่นที่เป็นฐานความผิดเล็กน้อยไม่รุนแรง
2. เพื่อพัฒนาและจัดเตรียมการศึกษาที่เหมาะสมในสถานพินิจแต่ละแห่ง โดยให้มีหลักสูตรแนะนำเกี่ยวกับการดำรงชีวิต การศึกษาทางด้านอาชีพ การศึกษาวิสามัญทั่วไป และการศึกษาพิเศษ ตลอดจนโปรแกรมการทำผิดด้านร่างกาย และจิตใจสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีปัญหา

การเปลี่ยนแปลงครั้งนั้น ยังผลให้สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ใน ญี่ปุ่นมีลักษณะเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ (โดยใช้ระยะเวลาในการให้การฝึกอบรมเป็น เกณฑ์) ได้แก่

1. สถานฝึกอบรมระยะสั้น ซึ่งรับเด็กที่กระทำผิดเล็กน้อยไม่รุนแรง โดยจัด ฝึกอบรมอย่างเข้ม ระหว่าง 4 – 5 เดือน
2. สถานฝึกอบรมระยะยาว จัดไว้สำหรับเด็กที่มีความประพฤติร้ายแรง กว่าพวกแรกซึ่งการฝึกอบรมระยะสั้นไม่เพียงพอสำหรับการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเด็กและเยาวชนได้ โดยมีช่วงเวลากการฝึกอบรมประมาณ 2 ปี

2. รูปแบบการจัดการศึกษาเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชน

สถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชน มีภารกิจในการบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชน โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนทั้งการศึกษาสายสามัญ และการฝึกหัดอาชีพ ร่วมกับการบำบัดรักษาทางการแพทย์ และการให้การปรึกษาแนะ แนวต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตอย่างปกติในสังคม

การจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนผู้กระทำความผิดในสถานฝึกอบรมใน ประเทศญี่ปุ่นในด้านต่างๆ มีดังนี้

2.1 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมมีจุดมุ่ง หมายเพื่อให้การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจใน วิชาการสามัญ และความสามารถในการประกอบอาชีพ ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับ สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมใน การดำรงชีวิตอย่างปกติเมื่อกลับเข้าอยู่ในสังคม โดยมุ่งต้องการใช้การศึกษาเพื่อแก้ไข ปัญหาเด็กเป็นรายบุคคล

2.2 หลักสูตรและเนื้อหาสาระ

หลักสูตรการศึกษาในสถานฝึกอบรมจะจัดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอย่างกลมกลืนจนดูเหมือนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ทั้งนี้เพราะการให้การศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งของการบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชน ในที่นี้ขอกล่าวถึงโปรแกรมการบำบัดแก้ไขเด็กโดยเกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาเท่านั้น

เนื่องจากความมุ่งหมายที่จะแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล ดังนั้นสถานฝึกอบรมจึงจัดเตรียมโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนไว้อย่างหลากหลาย โดยมีทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว โดยโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นจะใช้วิธีการให้การศึกษาและการพัฒนาทักษะทางสังคม ร่วมกับการบำบัดรักษาทางการแพทย์ ในกรณีนี้ สถานฝึกอบรมแต่ละแห่งจึงมีการจำแนกประเภทเด็กและเยาวชนเป็นลำดับแรกก่อนนำเด็กและเยาวชนเข้าสู่โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การตรวจสภาพร่างกาย การทดสอบทางจิต การสัมภาษณ์ เป็นต้น โดยใช้ข้อมูลการจำแนกประเภทเด็กและเยาวชนในขั้นตอนที่บ้านจำแนกเด็กและเยาวชน ได้จำแนกไว้แล้ว (ในการเสนอความเห็นต่อศาลในระหว่างการพิจารณาคดี) มาพิจารณาประกอบด้วย แต่การจำแนกประเภทในขั้นตอนนี้จะมีความแตกต่างจากการจัดจำแนกในครั้งนั้นในรายละเอียด กล่าวคือ การจำแนกของบ้านจำแนกเด็กและเยาวชน เป็นไปเพื่อกำหนดแนวทางอย่างกว้างๆ ว่าควรจะใช้วิธีการใดสำหรับเด็กและเยาวชนผู้นั้น เช่น ปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข หรือให้ฝึกอบรมในสถานฝึกอบรมต่างๆ เป็นต้น แต่การจำแนกประเภทในขั้นตอนของสถานฝึกอบรมเป็นไปเพื่อกำหนดว่าเด็กและเยาวชนนั้นมีความเหมาะสมหรือสมควรจะเข้ารับการฝึกอบรมในโปรแกรมใด และเพื่อกำหนดระยะเวลาการอยู่ฝึกอบรมในสถานฝึกอบรมอย่างคร่าวๆ ว่าระยะสั้น หรือระยะยาว (การกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมที่แน่นอนจะขึ้นอยู่กับผลการประเมินความก้าวหน้าในการฝึกอบรมของเด็กและเยาวชนแต่ละคนเป็นระยะๆ ด้วย)

โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่จัดให้สำหรับเด็กและเยาวชนในญี่ปุ่นนั้นจะหลากหลายมาก ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาส/ทางเลือกให้แก่เด็กและเยาวชนให้สามารถเลือกโปรแกรมการฝึกอบรมได้ตามความต้องการและเหมาะสม โปรแกรมที่จัดไว้จะหลากหลายจนครอบคลุมลักษณะที่แตกต่างกันของเด็กและเยาวชนแต่ละราย

โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีทั้งโปรแกรมระยะสั้นและระยะยาว โปรแกรมระยะสั้นจะมีไว้สำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายในฐานความผิดเล็กน้อย เช่น ผิดกฎหมายควบคุมการจราจร การจับขังโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ เป็นต้น หากความผิดฐานที่รุนแรงกว่านั้นหรือพิจารณาแล้วเห็นว่า เด็กควรได้รับการแก้ไขโดยใช้เวลานานจะใช้โปรแกรมต่างๆ ในระยะยาว

หากพิจารณาหลักสูตรระยะยาว พบว่า โปรแกรมส่วนใหญ่เป็นโปรแกรมที่มุ่งทางการศึกษาและการพัฒนาทักษะทางสังคม โปรแกรมที่มุ่งการบำบัดรักษาทางการแพทย์มีเพียงโปรแกรมเดียวเท่านั้น

โปรแกรมทางการศึกษาและการพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่

- การศึกษาสายสามัญ
- การศึกษาสายอาชีพและการแนะแนวอาชีพ
- การศึกษาเพื่อแนะนำการดำเนินชีวิต
- การศึกษาพิเศษ

รายละเอียดมีดังนี้

1. การศึกษาสายสามัญ

หลักสูตรนี้เป็นการจัดการศึกษาวิชาสามัญเหมือนกับ โรงเรียนปกติทั่วไป โดยจัดเป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กและเยาวชนที่ต้องการศึกษาต่อหลังจากได้รับการปล่อยตัวจากสถานฝึกอบรมแล้ว สถานฝึกอบรมแต่ละแห่งอาจจัดได้ทั้ง 2 ระดับหากได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล (ผ่านกระทรวงยุติธรรม) อย่างเพียงพอ หรือบางแห่งจะจัดได้เพียงระดับเดียวก็ได้

นักเรียนในสถานฝึกอบรมที่สำเร็จการศึกษาสายสามัญจะได้รับการรับรองให้สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้เหมือนนักเรียนปกติ

2. การศึกษาสายอาชีพและการแนะแนวอาชีพ

หลักสูตรนี้มีไว้เพื่อให้การฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพตามที่กำหนดในกฎหมายการฝึกอบรมด้านอาชีพ สำหรับการศึกษายสายอาชีพ สถานฝึกอบรมแต่ละแห่งสามารถกำหนดรายวิชาบรรจุเข้าในหลักสูตรสายอาชีพของสถานฝึกอบรมได้โดยอิสระ

ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในด้านต่างๆ เช่น ความต้องการของตลาดแรงงาน วัตถุประสงค์ในการประกอบการ เป็นต้น การศึกษาสายอาชีพนี้จัดไว้สำหรับใน primary training school และ middle training school อย่างไรก็ตาม การจัดการฝึกอบรมด้านอาชีพจะพยายามจัดตามความต้องการของเด็กและเยาวชนมากที่สุด หากอาชีพที่เด็กและเยาวชนต้องการฝึกไม่กำหนดในโปรแกรมการฝึกอบรม สถานฝึกอบรมสามารถเสนอความต้องการมายังกระทรวงยุติธรรมซึ่งจะพยายามจัดเตรียมการฝึกอบรมอาชีพให้เป็นไปตามความต้องการของเด็กและเยาวชนมากที่สุด

3. การศึกษาเพื่อแนะนำการดำเนินชีวิต

เป็นโปรแกรมการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตของตนเองและอยู่รอดในสังคมได้อย่างมีความสุข หลักสูตรนี้จึงต้องอาศัยนักจิตวิทยาการศึกษา นักสังคมสงเคราะห์ ครูแนะแนว เป็นผู้แนะแนวเด็กและเยาวชน

4. การศึกษาพิเศษ

เป็นหลักสูตรที่จัดไว้สำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องการการบำบัดรักษาทางด้านจิตใจหรืออารมณ์

2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. โปรแกรมที่จัดให้เด็กและเยาวชนจะมีทั้งระยะสั้นและระยะยาว ขึ้นอยู่กับระยะเวลาการฝึกอบรม ซึ่งจะพิจารณาตามฐานความผิดว่ารุนแรงหรือไม่ และในแต่ละระยะจะจัดประเภทเป็นการศึกษาสายสามัญสำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องการเรียนสายสามัญ การศึกษาสายอาชีพสำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องการเรียนสายอาชีพ การศึกษาพิเศษสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ

โปรแกรมการศึกษาที่จัดไว้สำหรับเด็กและเยาวชนจะมีความหลากหลายมาก เพื่อเพิ่มทางเลือกในการฝึกอบรมให้เด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนสามารถเลือกโปรแกรมการศึกษาได้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตนได้มากขึ้น เมื่อเด็กและเยาวชนเลือกโปรแกรมการศึกษาของตนได้แล้ว เด็กและเยาวชนจะ

ได้เรียนตามโปรแกรมนั้นๆ จนจบหลักสูตร แต่เด็กและเยาวชนมีสิทธิที่จะเปลี่ยนโปรแกรมการศึกษาได้เมื่อพบว่าตนเองไม่ชอบ แต่ระยะเวลาการฝึกอบรมจะต้องเริ่มต้นใหม่ เด็กและเยาวชนจะเรียนตามโปรแกรมการศึกษาที่เลือกเพียง 1 โปรแกรม เช่น ถ้าเลือกเรียนสายสามัญก็จะเรียนสายสามัญอย่างเดียว ถ้าเลือกสายอาชีพก็จะเรียนสายอาชีพอย่างเดียวและเลือกเพียงวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง เช่น ช่างเชื่อม ช่างกล คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2. มีการจำแนกประเภทเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลเป็นลำดับแรกว่า เด็กและเยาวชนคนใดมีความเหมาะสมที่จะจัดเข้าในโปรแกรมการศึกษาแบบใด โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กและเยาวชนแต่ละคน เกณฑ์ในการจัดเด็กและเยาวชนเข้ามาสู่หลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดเตรียมไว้ให้ จะจำแนกตามความต้องการของเด็กและเยาวชนร่วมกับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญในสถานฝึกอบรมที่ได้จากวิธีการต่างๆ เช่น การตรวจสุขภาพร่างกาย การทดสอบทางจิตวิทยา เป็นต้น

3. การจัดการเรียนการสอนในสถานฝึกอบรมจะมีทั้งการเรียนการสอนภายในสถานฝึกอบรมโดยครูผู้สอนหรือวิทยากรที่รับเชิญจากภายนอก และวิธีการอนุญาตให้เด็กและเยาวชนสามารถไปศึกษา หรือฝึกงานในสถาบันการศึกษา หรือสถานประกอบการภายนอกได้ชั่วคราว โดยจัดให้เรียนเฉพาะในเวลากลางวันและกลับเข้ามาพักภายในสถานฝึกอบรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพิจารณาความเหมาะสมเป็นรายๆ ไป นอกจากนี้ภายในสถานฝึกอบรมมีการจัดการเรียนการสอนแบบทางไกล ทั้งสายสามัญและสายอาชีพโดยเด็กและเยาวชนสามารถเรียนได้อย่างเด็กปกติทั่วไปและไม่ต้องออกไปภายนอกสถานฝึก อย่างไรก็ตาม สถานฝึกอบรมอาจสำรวจความต้องการในการศึกษาของเด็กและเยาวชนแล้วเสนอไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเพื่อพิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ซึ่งอาจมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อเพิ่มทางเลือกในการศึกษาได้ตามความต้องการของเด็กและเยาวชนได้มากขึ้น

4. การเรียนการสอนมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของเด็กและเยาวชนรายบุคคล เห็นได้จาก มีการกำหนดตารางการเรียนการสอนของเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลซึ่งแตกต่างกัน เช่น การจัดเด็กและเยาวชนเข้าชั้นเรียนจะแบ่งเป็นกลุ่มเล็กๆ เพียงไม่กี่คนแต่มีหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มเกิดจากการรวมเด็กและเยาวชนที่มี

ความต้องการในการเรียนหลักสูตร/วิชาเดียวกันและจะเรียนในเวลาเดียวกัน การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนมีความยืดหยุ่น ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถเรียนหรือประกอบกิจกรรมตามตารางของตนได้ทุกคนโดยถ้ามีครูและห้องเรียนตอบสนองอย่างเพียงพอ และการจัดเวลาของเด็กและเยาวชนจะมีความยืดหยุ่น เช่น หากเด็กและเยาวชนบางคนต้องพบนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ในเวลาที่จะเข้าห้องเรียนก็สามารถมาพบได้ เป็นต้น

5. การเรียนการสอนไม่เพียงมุ่งเน้นการให้ความรู้ความเข้าใจในวิชาการสามัญ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพ (แล้วแต่เด็กและเยาวชนจะเลือกเรียน) แต่จะสอดแทรกหลักสูตร/วิชาต่างๆเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจ ควบคู่กันไปด้วย โดยจัดสร้างสนามกีฬา สนามกีฬาในร่ม กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมทางสังคม และการบำเพ็ญประโยชน์ควบคู่กันไปด้วย รวมทั้งการจัดบรรยากาศของสถานที่และภายในห้องเรียนให้เหมือนเด็กและเยาวชนอยู่ในสภาพแวดล้อมปกติ

2.4 ด้านครูผู้สอน

บุคลากรในสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนทั่วประเทศมีจำนวนทั้งหมด 2,476 คน จำแนกเป็นเสมียนและเจ้าหน้าที่งานบำรุงรักษา 124 คน (5%) เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารและอำนวยการ 130 คน (5.3%) ผู้เชี่ยวชาญการแก้ไขบำบัดเด็กและเยาวชน 91 คน (3.7%) ครูผู้สอน 2,131 คน (86.1%) จะเห็นว่า จำนวนครูผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 86 ของบุคลากรทั้งหมด สะท้อนให้เห็นว่า ในการแก้ไขบำบัดเด็กและเยาวชนนั้นให้ความสำคัญกับบทบาทของครูผู้สอนอย่างมากในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเด็กและเยาวชน

ครูผู้สอนในสถานฝึกอบรมส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ในสาขาที่ตนทำการสอน บางส่วนสำเร็จการศึกษาด้านจิตวิทยา และครูที่เข้ามาสอนได้ในสถานฝึกอบรมจะต้องผ่านการสอบคัดเลือกโดยสอบข้อเขียนและการสัมภาษณ์ (จะทดสอบความรู้ความสามารถทั่วไป และทดสอบความสามารถเฉพาะ

ทางเกี่ยวกับการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาสังคม เป็นต้น) และต้องผ่านการตรวจสอบทางด้านจิตวิทยา เมื่อผ่านการคัดเลือกแล้ว

ก่อนการปฏิบัติงานครูผู้สอนจะได้รับการฝึกอบรมความรู้และความพร้อมสำหรับการสอนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นเวลา 3 เดือนและมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เป็นระยะๆ ในการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งในระดับสูงต้องมีการสอบเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง และเมื่อได้รับการคัดเลือกจะต้องฝึกอบรมเพื่อเตรียมปฏิบัติงานในตำแหน่งนั้นๆ ด้วยสำหรับเนื้อหาของหลักสูตรการฝึกอบรมให้แก่ครูผู้สอนก่อนการปฏิบัติงานและขณะปฏิบัติด้านการสอน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับเด็กกระทำผิด จิตวิทยาเด็กและจิตวิทยาสำหรับการสอนเด็กที่มีปัญหาและกระทำผิด รวมทั้งความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการบำบัดแก้ไขเด็กกระทำผิด ซึ่งเป็นเรื่องที่ครูผู้สอนควรรู้และเข้าใจเพื่อให้เข้าใจเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้นและให้การสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.5 ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลเด็กและเยาวชนในรายวิชาต่าง ๆ จะใช้วิธีวัดและประเมินผลไม่แตกต่างกับการวัดและประเมินผลในโรงเรียนปกติ กล่าวคือ มีการใช้วิธีสอบวัดผลทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และทัศนคติว่าผ่านวัตถุประสงค์การเรียนการสอนที่ตั้งไว้หรือไม่ เมื่อเด็กและเยาวชนผ่านการประเมินตามที่กำหนดแล้ว เด็กและเยาวชนจะได้รับการรับรองว่าผ่านการฝึกอบรมนั้นๆ เช่น ใบบรรองว่าสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ ใบบรรองสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือสำเร็จการศึกษาระดับวิชาชีพใดๆ เป็นต้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถนำไปรับรองการสมัครงานของตนได้หลังจากได้รับการปล่อยตัวแล้ว

สำหรับการวัดและประเมินผลเด็กและเยาวชนรวบรวมว่ามี การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก้าวหน้าเพียงใดหลังจากได้รับการฝึกอบรมแล้ว เพื่อนำไปพิจารณาประกอบการปล่อยตัว จะมีวิธีการโดยการจัดระดับการแก้ไขบำบัดเด็กและเยาวชนเป็น 3 ระดับ ในแต่ละระดับจะมี 2 ระดับย่อย ได้แก่ ระดับสูง และระดับต่ำ เด็กที่รับเข้ามาใหม่จะเข้าอยู่ในระดับต่ำแล้วเลื่อนไปเป็นระดับที่สูงกว่า หากผลการประเมินมีความ

ก้าวหน้าก็จะได้รับการเลื่อนระดับไปในระดับที่ 2 หากมีความก้าวหน้าระดับมากก็อาจ จะได้รับการพิจารณาเลื่อนระดับได้ 2 ชั้น ในเวลาเดียวกัน แต่หากผลการประเมินเป็น ไปในทางที่ไม่ดีก็อาจถูกลดระดับลงได้ การปรับขึ้นและปรับลดระดับโดยปกติจะใช้ เวลาพิจารณาพฤติกรรมเดือนละ 1 ครั้ง สำหรับเกณฑ์การประเมินจะพิจารณาจาก ผล การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและผลการเรียนประกอบกัน

มีข้อสังเกตว่า การกำหนดระยะเวลาในการฝึกอบรมจะขึ้นอยู่กับ การพิจารณาของสถานฝึกอบรมนั่นเองอย่างอิสระภายหลังการประเมินพัฒนาการของเด็ก และเยาวชน โดยไม่ติดขัดกับเงื่อนไขคำสั่งของศาลอย่างเช่นในกรณีประเทศไทย

3. องค์การที่เข้ามาช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสถานฝึกอบรม

เมื่อพิจารณาการจัดการศึกษาในสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในภาพรวม ระดับประเทศ มีหน่วยงานระดับกระทรวงเข้ามามีส่วนร่วม 2 กระทรวง ได้แก่ กระทรวง ยุติธรรม และกระทรวงศึกษาธิการ โดยกระทรวงยุติธรรมจะเป็นผู้กำกับดูแลและ สนับสนุนงบประมาณ กระทรวงยุติธรรมจะจัดสรรงบประมาณให้แก่สถานฝึกอบรม จำนวน 53 แห่งซึ่งมีที่ตั้งกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ

ภายใต้การกำกับของกระทรวงยุติธรรม จะมีหน่วยงานที่มีส่วนสนับสนุน การศึกษาในสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถาบันฝึกอบรมบุคลากรด้านการแก้ไข บำบัด ซึ่งมีภารกิจในการจัดการในเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรด้านการแก้ไข บำบัดผู้กระทำความผิดทั้งที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะเป็น ผู้กำหนดนโยบายทางด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมโดย ประสานงานกับกรมราชทัณฑ์

กระทรวงศึกษาธิการได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในสถาน ฝึกอบรมด้วย โดยกระทรวงศึกษาธิการจะเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องการจัดหลักสูตร สำหรับเด็กและเยาวชน รวมทั้งหลักสูตรการฝึกอบรมครูผู้สอนซึ่งทำหน้าที่สอนในสถาน ฝึกอบรม

4. ปัจจัยที่เอื้อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานฝึกและอบรมในประเทศไทย ญี่ปุ่นมีความสำเร็จ เนื่องจากปัจจัย ดังต่อไปนี้

1. มีการประสานความร่วมมือกันเป็นอย่างดีระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยการจัดสรรภารกิจในส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น กระทรวงยุติธรรมซึ่งเป็นเจ้าของเรื่องเป็นผู้จัดสรรและกำกับดูแลเรื่องงบประมาณให้การสนับสนุนอย่างเพียงพอ ขณะเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีภารกิจและมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการจัดการศึกษาจะเข้ามาดูแลเรื่องหลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กและหลักสูตรเกี่ยวกับการฝึกอบรมครูผู้สอนบ้าง ทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปด้วยดี เนื่องจากมีการร่วมกันทำงานในระหว่างหน่วยงานโดยแต่ละส่วนงานจะให้หน่วยงานที่มีภารกิจโดยตรงและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาช่วยกำหนดหลักการ

2. มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลในระดับปัจเจกบุคคล โดยจะเห็นว่า มุ่งเน้นการวิเคราะห์บุคคลแบบรายบุคคลในด้านต่างๆ อย่างละเอียดเพื่อให้รู้ว่าเหมาะสมที่จะใช้หลักสูตร / โปรแกรมใดมาบำบัดแก้ไข การจัดทำแผนการเรียนรายบุคคล และการจัดการศึกษาจะจัดเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มเล็กๆ ที่มีความต้องการหรือความเหมาะสมที่จะเรียนรู้ร่วมกันได้

3. การจัดระบบยุติธรรมสำหรับเด็กและการจัดให้มีองค์การที่มีภารกิจต่างๆ ในกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีความเหมาะสมสำหรับการเป็นกลไกในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนและมีความสอดคล้องเอื้อต่อการจัดการศึกษา โดย

3.1 การกำหนดให้มีบ้านจำแนกเด็กและเยาวชน ซึ่งมีส่วนช่วยอย่างมาก ในการทำให้ทราบถึงลักษณะทางกายภาพและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเพื่อนำไปสู่การพิจารณาหาแนวทางการแก้ไขเด็กและเยาวชนว่าเด็กและเยาวชนรายใดสามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีการให้การฝึกอบรม รายใดสามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีการอื่น ซึ่งเท่ากับเป็นการพิจารณาเลือกปัจจัยนำเข้า ของกระบวนการฝึกอบรมให้เป็นไปอย่างสมเหตุสมผล และยังสามารถประหยัดต้นทุนของการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 การกำหนดให้สถานฝึกอบรมสามารถกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมของเด็กและเยาวชนได้เองอย่างอิสระโดยไม่ติดเงื่อนไขของศาล ทำให้สถานฝึกอบรมสามารถนำผลการประเมินความก้าวหน้าของเด็กและเยาวชนมาเป็นเงื่อนไขในการเสริมแรงการปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนได้อย่างได้ผล และสามารถกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสมกับหลักสูตร/โปรแกรมการฝึกอบรมและมีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติ

5. ยุทธศาสตร์ในการให้ความช่วยเหลือ

ยุทธศาสตร์ในการให้ความช่วยเหลือขององค์การภายนอกที่มีต่อการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ได้แก่

5.1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยแบ่งแยกภาระหน้าที่ในส่วนต่างๆเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้หน่วยงานที่มีภารกิจโดยตรงซึ่งมีการระดมองค์ความรู้ และมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน กล่าวคือ การกำหนดหลักสูตร ให้กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีความพร้อมและความเชี่ยวชาญมากกว่าเป็นผู้กำหนด โดยกระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานที่จัดงบประมาณสนับสนุนและมีอำนาจบริหารจัดการให้เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายของกระบวนการยุติธรรม การจัดตั้งสถาบันต่างๆ และการกำหนดโครงสร้างองค์การของสถาบันต่างๆ ที่มีการกำหนดให้มีบุคคลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือมีความรู้ในด้านการแก้ไขโครงสร้างองค์การเหล่านั้น

5.2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมโดยภาคเอกชนและสถานประกอบการต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแรงงานเด็กและเยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรมในสถานฝึกอย่างถูกต้อง โดยการจัดประชุมสัมมนา การให้บุคคลภายนอกเข้ามาดูงานภายในสถานฝึกอบรมและสร้างความเข้าใจ และการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าไปฝึกงานในตำแหน่งต่างๆ ในโรงงาน / สถานประกอบการต่างๆ การจัดให้เด็กและเยาวชนได้ไปบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมในโอกาสต่างๆ ตามสถานที่ต่างๆ

กิจกรรมเหล่านี้เป็นการเปิดโอกาสให้สังคมภายนอกได้สัมผัสเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิดและเข้าใจเด็กและเยาวชนได้อย่างถูกต้อง และเป็นการสนับสนุนให้

เด็กและเยาวชนได้สัมผัสสังคมภายนอกและส่งเสริมกระบวนการกลับคืนสู่สังคมได้อีกด้วย

6. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

มีปัญหาในเรื่องงบประมาณในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ไม่สามารถจัดตอบสนองความต้องการเป็นรายบุคคลได้เฉพาะบุคคลจริงๆ โดยกระจายไปยังพื้นที่ต่างๆ ได้อย่างครอบคลุม

กรณีศึกษา : ประเทศออสเตรเลีย

1. ความเป็นมา

ประเทศออสเตรเลีย แบ่งเขตการปกครองเป็นรัฐ แต่ละรัฐมีการตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำความผิด โดยส่วนใหญ่จะกำหนดให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีที่กระทำความผิดจะถูกส่งตัวไปควบคุมเพื่ออบรมและแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน แต่ก็มีบางรัฐที่ให้เด็กและเยาวชนถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจฯ แม้อายุเกิน 18 ปี บางรัฐอาจอยู่ได้จนถึงอายุ 21 ปี และในบางรัฐ เยาวชนที่ถูกควบคุมตัวสามารถถูกย้ายไปยังเรือนจำที่คุมขังผู้ใหญ่เมื่ออายุยังไม่ถึง 18 ปี กระบวนการในการย้ายเยาวชนไปยังเรือนจำยังไม่มีกำหนดอย่างแน่นอน รัฐแต่ละรัฐในออสเตรเลียตระหนักว่าเด็กแต่ละคนมีสภาพความต้องการแตกต่างกัน เมื่อคำนึงถึงสวัสดิภาพของเยาวชนผู้กระทำความผิดที่มีอายุถึง 21 ปีแล้ว อาจยังคงได้รับการอบรมอยู่ในสถานพินิจฯ ได้ นอกจากนี้สถานพินิจฯ บางแห่งที่รับเด็กและเยาวชนที่มีอายุเกิน 18 ปี ถึง 21 ปี ใวันั้น จะจัดแบ่งแยกเยาวชนดังกล่าวออกจากเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี เช่นที่ Parkville Detention Centre มีการแบ่งแยกเยาวชน สตรีหรือออกตามกลุ่มอายุที่ต่างกัน

อย่างไรก็ตาม จำนวนเด็กในกลุ่มอายุ 18 ปี ที่ควบคุมอยู่ในสถานพินิจฯ นั้น มีจำนวนน้อยแต่ทรัพยากรที่จะต้องใช้ในการบริหารระบบนี้ต้องใช้จำนวนมาก จึงทำให้เป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติเมื่อกล่าวถึงความต้องการของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจฯ พบว่าเด็กแต่ละคนนั้นมีความต้องการแตกต่างกัน เช่น เด็กและเยาวชนที่มีภูมิลำเนาในชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล เมื่อส่งตัวมาควบคุมในสถานพินิจฯ ทำให้เด็กหรือเยาวชนต้องอยู่ห่างไกลจากครอบครัวและชุมชนของตน พวกเด็กและเยาวชนเหล่านี้จึงมีความต้องการติดต่อกับครอบครัวและเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงความต้องการในด้านการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ด้านการศึกษาและทางสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว

ครัว หรือในกรณีที่เด็กถูกควบคุมไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ ก็จะมีความต้องการแตกต่างกันไป

นอกจากนี้เด็กและเยาวชนหญิงก็มีความต้องการแตกต่างกันออกไป เช่น เด็กและเยาวชนหญิง ต้องการพบกับเจ้าหน้าที่หญิง เนื่องจากจำนวนเด็กและเยาวชนหญิงในสถานพินิจ มีจำนวนน้อย จึงทำให้เด็กและเยาวชนสตรีดังกล่าวมีความรู้สึกว้าวนกลายเป็นส่วนเกินของระบบ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาทางสังคม อารมณ์ และสุขภาพได้

กระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเริ่มขึ้นเมื่อเด็กและเยาวชนถูกจับกุม หรือได้รับหมายเรียก หรือได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าเป็นบุคคลต้องสงสัยหรือเป็นผู้ต้องสงสัยว่ากระทำผิดอาญา จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการสอบสวน จับกุม แต่ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะว่ากล่าว ตักเตือน เด็กเหล่านั้นก่อนแล้วปล่อยตัวไป การว่ากล่าวตักเตือนดังกล่าวนั้นจะทำแบบไม่เป็นทางการและขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ละนาย ตามกฎหมายเด็กกระทำผิด ค.ศ. 1997 ได้กำหนดวิธีการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยใช้วิธีการว่ากล่าวตักเตือนเด็กหรือเยาวชน การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หากเห็นว่าไม่เหมาะสมที่จะใช้วิธีการว่ากล่าวตักเตือน เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องอธิบายเหตุผลการใช้ดุลยพินิจในแต่ละครั้งด้วย กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรับผิดชอบในการกระทำของตน และหลีกเลี่ยงการนำเด็กเข้าสู่สถานพินิจ เท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายและเวลาที่จะต้องใช้ในศาล

เมื่อทำการสอบสวนแล้วหากเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าไม่สมควรใช้วิธีการตักเตือนเด็กจะถูกนำตัวไปดำเนินคดีในคดีเด็ก โดยวิธีการจับตัวไป หรือศาลออกหมายเรียกส่วนมากแล้วประมาณ 2 ใน 3 ของเด็กที่ถูกดำเนินคดีในศาลคดีเด็ก จะมาจากการถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุม เช่นเด็กที่ถูกจับในรัฐ Queensland และ New South Wales เป็นต้น

ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนในบางรัฐให้ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษา แต่ในการพิจารณาคดีเด็กกระทำ ความผิดบางประเภทให้ศาลจังหวัดหรือ ศาลสูง มีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ แต่

อย่างไรก็ตามศาลในแต่ละรัฐของประเทศออสเตรเลีย มีทางเลือกในการพิพากษา กำหนดโทษเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดได้หลายวิธี เช่น

- การลงโทษปรับ
- การทำกิจกรรมบริการชุมชน
- การคุมประพฤติ
- การควบคุมดูแลและฝึกอบรมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

2. สภาพความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ

สภาพความเป็นอยู่และการอบรมฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ที่ดี กิจกรรมต่าง ๆ และโปรแกรมที่จัดให้เด็กเหล่านั้น

สภาพความเป็นอยู่นั้นรวมถึงสภาพอาคารและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในสถานพินิจฯ ระดับของความสะอาด อาหารและเครื่องนุ่งห่ม การแบ่งชั้นของเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการอบรม การติดต่อกับสมาชิกในครอบครัวและเพื่อน และความเป็นส่วนตัวของเด็ก นอกจากนี้โปรแกรมและกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีให้แก่เด็ก รวมถึงโปรแกรมอบรมฟื้นฟูเด็ก โปรแกรมการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดและแอลกอฮอล์ และกิจกรรม เช่น การบริการเกี่ยวกับสุขภาพทางร่างกาย สุขภาพจิต การศึกษา การฝึกวิชาชีพโปรแกรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ วิธีดำเนินงานเกี่ยวกับโปรแกรมต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการทางกฎหมายภายในสถานพินิจฯ ด้วย

สถานพินิจฯ ที่มีขนาดแตกต่างกันก็จะมีสภาพภายในสถานพินิจฯ แตกต่างกัน สถานพินิจฯ บางแห่งรับเด็กและเยาวชนได้จำนวนจำกัด อย่างเช่นที่ Mount Penang ในรัฐ New South Wales ซึ่งเป็นสถานพินิจฯ ที่ใหญ่ที่สุดในออสเตรเลียสามารถรับเด็กและเยาวชนเข้าฝึกอบรมได้เพียง 160 คน สถานพินิจฯ บางแห่งรับเฉพาะเด็กผู้ชาย บางแห่งรับทั้งเด็กชายและเด็กหญิง บางแห่งรับเฉพาะเด็กผู้หญิง เช่นสถานพินิจฯ ในเมือง Yasmars รัฐ New South Wales สถานพินิจฯ บางแห่งแตกต่างกันโดยวิธีจัด

ระดับระบบรักษาความปลอดภัยภายในสถานพินิจฯ ว่ามีระดับการรักษาความปลอดภัยระดับต่ำ ระดับปานกลาง หรือ ระดับสูง นอกจากนี้บางสถานพินิจฯ แบ่งแยกตามกลุ่มอายุของเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการอบรมฟื้นฟู หรือ แบ่งตามเด็กและเยาวชนที่ถูกลงโทษระหว่างพิจารณา หรือเด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว

สถานพินิจฯ ในแต่ละรัฐจะมีทั้งที่อยู่ในเมืองหลวงของรัฐ และในชนบท แต่ส่วนใหญ่มักจะตั้งสถานพินิจฯ อยู่ใกล้หรือในเมืองหลวงของรัฐ เช่นที่รัฐ Western Australia ตั้งอยู่ที่เมือง Perth ที่รัฐ South Australia ตั้งอยู่ที่เมืองหลวงชื่อ Adelaide เป็นต้น จึงก่อให้เกิดความลำบากสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชนบทห่างไกลจากเมืองหลวง เพราะแต่ละรัฐในประเทศออสเตรเลียมีพื้นที่กว้างขวางมาก

3. การดำเนินงานในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ในแต่ละรัฐจะมีกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน แตกต่างกันไป หลักการและวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกระทำผิดปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ รวมถึง ข้อบังคับและนโยบายของหน่วยงานรัฐ กฎหมายจะกำหนดรูปแบบโครงสร้าง หลักการพื้นฐานที่สถานพินิจฯ จะต้องดำเนินการ

ส่วนการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในแต่ละวันของสถานพินิจฯ นั้น จะกำหนดโดยข้อแนะนำและเอกสารคู่มือการดำเนินงานของแต่ละสถานพินิจฯ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของสถานพินิจฯ ยังมีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลและควบคุมเด็กและเยาวชน

สถานพินิจฯ ส่วนใหญ่กำหนดนโยบายและวิธีการดำเนินงาน และการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนไว้ในระเบียบข้อปฏิบัติ เช่น ในรัฐ Western Australia จะเน้นหลักการ “Normalisation” หลักการนี้เน้นระบบจัดการความเป็นอยู่ที่การสนับสนุนช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้มีความเป็นอยู่อย่างปกติ เสริมสร้างให้เด็กมีความมั่นใจและเคารพศักดิ์ศรี และคุณค่าที่มีอยู่ในตัว หลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติไม่มีการแบ่งแยกสีผิว ศาสนา การดูถูกเหยียดหยาม และการตั้งข้อรังเกียจซึ่งกันและกัน

ส่วนในรัฐ Queensland เน้นการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของหลักการ “de-institutionalising” คือการทำให้สถานพินิจฯ มีลักษณะเป็นทางการหรือสภาพเป็นสถาบันให้น้อยลง เพื่อให้มีผลต่อการส่งเสริมสนับสนุนการฟื้นฟูแก้ไขเด็กผู้กระทำผิด นอกจากนี้ได้มีการจัดทำข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ โดยกำหนดให้กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุม ให้คำนึงถึงเพศ แหล่งกำเนิดตามภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนาและความต้องการเฉพาะของเด็กและเยาวชนแต่ละคน แต่ตามรายงานการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ แสดงให้เห็นว่า นโยบายและการดำเนินงานและวิธีปฏิบัติตามระเบียบเหล่านี้ ยังไม่มีการปฏิบัติในสถานพินิจฯ เท่าที่ควร

มาตรฐานของสถานพินิจฯ แต่ละแห่งในประเทศออสเตรเลียมีความแตกต่างกัน อย่างเช่น ที่ Don Dale Centre เมือง Darwin ในรัฐ Northern Territory และ Cavan Education Centre ในรัฐ South Australia กำหนดมาตรฐานและรูปแบบโครงสร้างการบริหารจัดการสถานพินิจฯ สูงเมื่อเทียบกับสถานพินิจฯ ในรัฐ Western Australia (Longmore Detention Centre) และในรัฐ Queensland (John Oxley Centre) ซึ่งมีมาตรฐานต่ำกว่าอันเนื่องมาจากการกำหนดนโยบาย เช่นเดิมที่เน้นความมั่นคง ปลอดภัย จึงทำให้มีสภาพเป็นเรือนจำสำหรับเด็กและเยาวชน ต่อมาได้มีการปรับปรุงสภาพสถานพินิจฯ หลายแห่งให้ดีขึ้นเพื่อให้มีมาตรฐานตามที่กำหนด ทั้งได้มีการตรวจสอบสภาพสถานพินิจฯ ต่าง ๆ เพื่อพิจารณาว่าสมควรดำเนินการปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไปหรือ ปิดดำเนินการ

ในปี ค.ศ. 1996 มีรายงานการตรวจสอบสถานพินิจฯ ที่รัฐ New South Wales ว่ามีการดำเนินการตามมาตรฐานแค่ไหนเพียงใด ปรากฏว่าสถานพินิจฯ หลายแห่งกลับไปเน้นการดำเนินการตามมาตรฐานในเรื่องเกี่ยวกับ

- สภาพตึกและสิ่งแวดล้อมในสถานพินิจฯ
- การจัดที่พักอาศัยให้แก่เด็กและเยาวชนยังไม่เหมาะสมในแง่ของความปลอดภัยและความเป็นอยู่ส่วนตัวของเด็ก
- การโภชนาการไม่ถูกสุขลักษณะ
- เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มไม่เพียงพอ

- มีการออกข้อกำหนดที่ไม่เหมาะสมและเกินกว่าความจำเป็น เช่น กำหนดสิ่งของที่เด็กสามารถเก็บไว้ได้

หรือในกรณีเกี่ยวกับสภาพสถานพินิจฯ (Sir Lesley Wilson Youth Detention Centre) มีรายงานผลการตรวจสอบ ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของสถานพินิจฯ ไม่ค่อยดูแลเอาใจใส่เด็กและเยาวชนเท่าที่ควรหรืออาจไม่มีความสามารถที่จะทำการดูแลเด็กเหล่านี้ได้ กล่าวคือ

- ไม่มีการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้แก่เด็กและเยาวชนอย่างเพียงพอ
- เด็กและเยาวชนอยู่ในสภาพที่อดอยาก และถูกทารุณทำร้าย
- สภาพสิ่งแวดล้อมนั้นไม่เอื้ออำนวยต่อสุขภาพจิตของเด็ก ทำให้เด็กมีแนวโน้มในการฆ่าตัวตายมากเนื่องจากเด็กคิดว่าเป็นวิถีทางเดียวที่จะเลี่ยงปัญหานี้

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้เสนอมาตรฐานเพื่อให้สถานพินิจฯ จัดที่พักอาศัยให้เด็กมีความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม โดยเสนอให้เด็กสามารถติดต่อกับครอบครัวได้ จัดให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมบริการสังคมหรือเพื่อสาธารณะประโยชน์ นอกจากนี้ควรจัดรูปแบบและกิจกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงป้องกันไม่ให้เกิดหลบหนีโดยง่าย ควรมีความยืดหยุ่นผ่อนปรนให้เด็กมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น ข้อเสนอแนะนี้จัดว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก สำหรับเด็กบางกลุ่ม เช่น เด็กที่มีปัญหาทางด้านร่างกายและจิตใจ เด็กผู้หญิงหรือเด็กและเยาวชนที่เป็นชนพื้นเมือง

ภายในสถานพินิจฯ แต่ละรัฐในประเทศออสเตรเลียจะมีกระบวนการจัดวิธีการอบรมฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ที่เรียกว่า Case Management Process วิธีการอบรมดังกล่าวจะเน้นให้มีบริการเข้าถึงตัวเด็กและเยาวชน โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแต่ละคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือให้คำแนะนำและจัดระบบการฝึกอบรม เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กแต่ละคน ลักษณะเด่นของการใช้วิธีการ case management คือ ทางสถานพินิจฯ ต้องการให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกหลักสูตรการอบรมที่เหมาะสมตามที่เด็กและเยาวชนแต่ละคนต้องการเรียนและจัดให้มีเจ้าหน้าที่หนึ่งคนเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลและช่วยเหลือ รวมทั้งดูแลความต้องการของเด็กคนนั้น

โปรแกรม case management นี้ จะจัดให้เด็กและเยาวชนได้รับการฝึกอบรมทั้งในด้านการศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ รวมถึงกิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ อย่างถูกต้องวิธีจัดการตามโปรแกรมนี้เป็นประโยชน์และได้รับผลสำเร็จอย่างมาก นับว่าเป็นแนวทางการอบรมแก้ไขฟื้นฟูเด็กในประเทศออสเตรเลียได้รับการยอมรับและนำไปปฏิบัติในการพัฒนาวิธีการจัดการแบบ case management มากขึ้น ถึงแม้ว่าคุณภาพการดำเนินงาน และวิธีปฏิบัติการของสถานพินิจ ในแต่ละรัฐ จะมีความแตกต่างกันก็ตาม

อย่างไรก็ตามวิธีจัดอบรมฟื้นฟูแบบ case management นั้น ยังเผชิญกับปัญหาสำคัญหลายประการ อาทิเช่น ทรัพยากรในการจัดการมีไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในโปรแกรม ยังขาดทักษะ ความสามารถไม่เพียงพอ และไม่เข้าใจถึงจุดประสงค์ของโปรแกรม

ประเทศออสเตรเลีย ได้กำหนดข้อแนะนำเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในข้อกำหนดมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ดังนั้น เด็กหรือเยาวชนที่ควบคุมตัวเพื่อฝึกอบรมในสถานพินิจ จะต้องจัดทำแผนการบำบัด ภายใน 7 วัน หลังจากที่ได้รับตัวเด็กหรือเยาวชน หรือภายใน 14 วัน หลังจากศาลมีคำพิพากษาตัดสินให้ส่งเด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมในสถานพินิจ มีกำหนดตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป และแผนการบำบัดนี้ ควรมีการติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิดและปรับปรุงแผนการบำบัดให้มีความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ การจัดทำแบบแผนบำบัดนี้ จำต้องคำนึงถึงความต้องการของเด็กและเยาวชนแต่ละคนที่แตกต่างกัน เช่น เด็กชายและหญิงที่ต้องการการคุ้มครองดูแล เกย์และเลสเบียน และเด็กและเยาวชนที่มาจากชนบทและห่างไกล เป็นต้น

4. การจัดการศึกษาและอบรมวิชาชีพในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

การจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ มีความสำคัญอย่างมากในการอบรมแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด เพื่อให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ สามารถกลับไปอยู่ในสังคมและชุมชนอย่างปกติสุข และเพื่อให้มีโอกาสศึกษาต่อ หลังปล่อยตัวจากสถานพินิจ เด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาตามกฎหมายขององค์การสหประชาชาติ

กล่าวถึงการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ถูกจำกัดเสรีภาพปี ค.ศ. 1990 กฎดังกล่าวสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนที่ควบคุมไว้ฝึกอบรมในสถานพินิจฯ ต้องได้รับการจัดการศึกษาให้สอดคล้องเข้ากับระบบการศึกษา โดยการจัดโปรแกรมการศึกษาและอบรม ต้องคำนึงถึงพื้นฐานทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ต่างกัน รวมถึงความต้องการของเด็กและเยาวชนแต่ละคนในสถานพินิจฯ เพราะเด็กและเยาวชนอาจประสบปัญหาการเรียนรู้

สถานพินิจฯ ทุกแห่งในประเทศออสเตรเลีย มีการจัดโปรแกรมการศึกษาและอบรมวิชาชีพไว้ทุกแห่ง โครงสร้างและคุณภาพของโปรแกรมการศึกษาและอบรมวิชาชีพเหล่านี้ มีความแตกต่างกันในแต่ละรัฐส่วนใหญ่แล้ว จะมีโปรแกรมการฝึกอบรมดังนี้

- การฝึกอบรมทักษะในการดำเนินชีวิต
- หลักสูตรการอ่านและเขียน
- หลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์
- หลักสูตรเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย
- สอบเทียบประกาศนียบัตรวิชาสามัญ

ส่วนการฝึกอบรมด้านวิชาชีพ โดยทั่วไปแล้วจะมีหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

- หลักสูตรวิชาชีพช่างโลหะ
- หลักสูตรวิชาชีพช่างไม้
- หลักสูตรวิชาชีพเกี่ยวกับเครื่องยนต์

สถานพินิจฯ ในบางแห่งจัดให้มีการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยมีการฝึกอบรมหลักสูตรการศึกษาทางไกล ต่อเนื่องจากหลักสูตรที่เด็กและเยาวชนกำลังศึกษาหรือฝึกอบรมก่อนถูกส่งตัวเข้ารับการอบรมในสถานพินิจฯ

สำหรับชุมชนโดยทั่วไปแล้ว เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี จะต้องถูกบังคับให้เข้าเรียนในชั้นเรียนปกติ สำหรับเด็กและเยาวชนที่อยู่ภายในสถานพินิจฯ จะจัดให้เรียนในชั้นเรียนปกติเช่นกัน เด็กและเยาวชนที่มีอายุ 15 ถึง 18 ปี มีสิทธิเลือกจะเข้าเรียนในชั้นเรียนหรือไม่ก็ได้ ในสถานพินิจฯ หลายแห่งพยายามกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนที่อยู่

ระหว่างถูกควบคุมเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษา โดยส่วนมากจะสนับสนุนด้วยการให้สิทธิพิเศษแก่เด็กและเยาวชนที่เข้าเรียน ตัวอย่างเช่นสถานพินิจ Malmsbury Juvenile Justice Centre ในรัฐ Victoria ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้าเรียนโดยจะได้รับเงินโบนัสจำนวนหนึ่ง ถ้าเด็กและเยาวชนเหล่านั้น สามารถสำเร็จหลักสูตร

ปัจจัยหลายประการที่ทำให้การศึกษาและการฝึกอบรมของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ ประสบปัญหา เช่นในกรณีเด็กเหล่านี้ไม่ได้อยู่ในสถานพินิจนานพอที่จะจบหลักสูตรการฝึกอบรม เด็กอาจถูกย้ายจากสถานพินิจฯ แห่งหนึ่งไปยังสถานพินิจฯ อีกแห่งหนึ่งก่อนเรียนสำเร็จหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง นอกจากนั้นเด็กและเยาวชนจำนวนมากเมื่อเข้าสู่สถานพินิจฯ จะมีประสบการณ์ที่ไม่ดีจากโรงเรียน หรือระบบการศึกษา ทั้งนี้เพราะเด็กบางคนได้ออกจากโรงเรียนมาเป็นเวลานาน

อุปสรรคต่อการศึกษาของเด็กและเยาวชนจากการโอนย้าย หรือการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนออกจากสถานพินิจฯ การลดอุปสรรคต่อการศึกษาอาจทำได้โดยอนุญาตให้เด็กและเยาวชนออกไปเรียนนอกสถานพินิจฯ ในตอนกลางวันหรือแนะนำเด็กและเยาวชนกลับไปศึกษาต่อหลังปล่อยตัวจากสถานพินิจฯ หรือจัดระบบการศึกษาทางไกลให้ หรือจัดครูเข้ามาสอนตลอดทั้งปี ติดต่อประสานงานระหว่างสถานพินิจฯ กับหน่วยงานที่จัดการด้านการศึกษาเด็กและเยาวชน โดยให้เด็กและเยาวชนสามารถได้รับหน่วยกิตของวิชาที่เรียนในสถานพินิจฯ เช่นเดียวกันเมื่อกลับเข้ามาสู่ระบบการเรียนปกติ

ความแตกต่างด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรมของเด็กและเยาวชนปรากฏขึ้นในสถานพินิจฯ ทุกแห่ง บางครั้งก่อให้เกิดปัญหาความยากลำบากในการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของเด็กแต่ละคน เช่นในรัฐ New South Wales พบว่า เด็กที่อยู่ในสถานพินิจฯ ตั้งแต่ปี 1991 ถึง ปี 1993 มีมากกว่า 60 เชื้อชาติและวัฒนธรรม ทั้งพบว่าการจัดการเรียนการสอน และการฝึกอบรมในสถานพินิจฯ เป็นไปอย่างล่าช้า สำหรับการจัดให้เด็กและเยาวชนที่เป็นชนพื้นเมือง

สถานพินิจ ๕ ส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ได้จัดหลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนเผ่าออบริจิน ชนพื้นเมืองของประเทศออสเตรเลีย ไว้ในหลักสูตรการเรียนของสถานพินิจฯ บางแห่งจัดให้มีเจ้าหน้าที่ชนเผ่าออบริจิน หรือเจ้าหน้าที่คอยให้ความช่วย

เหลือ นอกจากนี้ที่ Riverina Juvenile Justice Centre ในรัฐ New South Wales ได้จัดหลักสูตรภาษาออบริจิน เช่น วิชาอักษรศาสตร์ ศิลป ดนตรีและเต้นรำ แต่อย่างไรก็ตามโปรแกรมการศึกษายังไม่เพียงพอสำหรับเด็กชนพื้นเมืองที่จะเรียน และได้เสนอวิธีผสมผสานระหว่างหลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกอบรมวิชาชีพสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ โดยเน้นความสำคัญด้านทักษะในการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน เพื่อให้สามารถกลับไปอยู่ในสังคมและชุมชนอย่างปกติสุข

ได้มีข้อเสนอแนะให้เด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจฯ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับความต้องการด้านการจัดการศึกษาและอบรมของเด็กและเยาวชน และจัดให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสอภิปรายถกเถียงกันในแนวคิดและประเด็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการให้คำปรึกษา

นอกจากนี้ควรจัดให้มีกระบวนการประเมินผลการศึกษาและการประกอบอาชีพซึ่งกำหนดโดยเด็ก และ เยาวชนเอง และส่งเสริมให้ยอมรับกลไกของสถานพินิจฯ ที่เหมาะสมในแต่ละรัฐ สำหรับเด็กและเยาวชนที่ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาและโปรแกรมวิชาชีพ

การจัดบริการด้านสุขภาพอนามัยให้แก่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ

สถานพินิจฯ ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายและจิตใจของเด็กและเยาวชน แต่ละรัฐจึงมีนโยบายให้สถานพินิจฯ แต่ละแห่งจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ดังนี้

- กำหนดวิธีการตรวจสอบว่าเด็กและเยาวชนคนใดมีปัญหาด้านยาเสพติด
- กำหนดวิธีตรวจสอบและควบคุมปัญหาด้านยาเสพติด
- กำหนดวิธีการป้องกันและควบคุมการใช้อาเสพติด หลังจากที่เด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวกลับสู่สังคม
- กำหนดให้สถานพินิจฯ แต่ละแห่งในประเทศออสเตรเลีย มีบริการดูแลสุขภาพเด็กและเยาวชนให้ได้มาตรฐาน

ในปัจจุบันสถานพินิจฯ ของแต่ละรัฐประสบปัญหา เนื่องจากไม่มีทรัพยากรหรือทักษะในการให้บริการด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะจิตแพทย์หรือพยาบาลที่ได้รับการอบรมด้านจิตวิทยา เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์

การติดต่อกับครอบครัวและชุมชนของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเตรียมความพร้อมให้เด็กกลับสู่ครอบครัวและชุมชนควรให้เด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมมีโอกาสได้ติดต่อกับครอบครัวและชุมชนอย่างต่อเนื่อง สถานพินิจฯ แต่ละแห่งควรที่จะกำหนดเวลาการเยี่ยมญาติพี่น้องและบิดามารดา เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีโอกาสติดต่อกับเด็กและเยาวชน และควรอนุญาตให้มีการติดต่อสื่อสารไม่ว่าทางจดหมายหรือทางโทรศัพท์ โดยไม่มีการควบคุมตรวจสอบ สถานพินิจบางแห่งเช่น ในรัฐ Northern Territory กำหนดระยะเวลาการโทรศัพท์ และต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ก่อนในการติดต่อแต่ละครั้ง ไม่เป็นผลดีต่อเด็กเนื่องจากเป็นการจำกัดสิทธิของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ

รัฐบาลของประเทศออสเตรเลียได้พยายามกำหนดมาตรการขั้นต่ำเพื่อให้สถานพินิจฯ แต่ละแห่งกำหนดให้เด็กและเยาวชนมีสิทธิดังนี้

- สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมเยียน แต่อาจมีการจำกัดเวลาการเยี่ยมโดยคำนึงถึงกฎ ระเบียบ การรักษาความปลอดภัย และความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและเยาวชน
- สิทธิที่จะใช้ช่วงเวลาความเป็นส่วนตัวที่พอเหมาะพอควร
- ในกรณีจุดหมายที่ส่งถึงเด็กและเยาวชนหากมีการตรวจสอบ จะต้องให้สิทธิเด็กและเยาวชนอุทธรณ์การตรวจสอบได้

5. ปัญหา อุปสรรคแนวทางแก้ไข

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนของแต่ละรัฐ โดยส่วนใหญ่จะประสบปัญหาและอุปสรรคที่คล้ายคลึงกัน พอสรุปได้ดังนี้

- ปัญหาเกี่ยวกับความต้องการของเด็กและเยาวชนแต่ละคน เนื่องจากสภาพทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ สติปัญญา มีความแตกต่างกัน เด็กและเยาวชนในออสเตรเลียมีพื้นฐานทางด้านวัฒนธรรม เชื้อชาติ สภาพแวดล้อมของชุมชน ครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือกลุ่มเพื่อนที่แตกต่างกัน เมื่อเข้ามารับการอบรมในสถานพินิจฯ แล้วทำให้การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในสถานพินิจฯยาก เด็กไม่พร้อมที่จะรับการฝึกอบรม เพื่อให้กลับตนเป็นพลเมืองของสังคมได้ตามจุดมุ่งหมายของสถานพินิจฯ การอบรมตามหลักสูตรของสถานพินิจฯ จึงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร รัฐจึงควรเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยเน้นถึงความต้องการของเด็กและเยาวชนแต่ละคนควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือดูแลเด็กแต่ละคน จัดให้มีจิตแพทย์หรือผู้มีความรู้ความสามารถทางด้าน การประเมินความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคลให้คำปรึกษาและใกล้ชิดกับเด็ก จัดให้เด็กและเยาวชนที่อยู่ห่างไกลครอบครัวและชุมชนมีโอกาสที่จะติดต่อสื่อสารกับครอบครัวได้โดยง่าย

- ปัญหาเกี่ยวกับสภาพของสถานพินิจฯ และการบริหารจัดการ สถานพินิจฯ ในประเทศออสเตรเลียหลายแห่งแม้จะมีนโยบายส่วนกลางกำหนดให้ดำเนินการรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน แต่ก็มีสถานพินิจฯ บางแห่งมาตรฐานด้านโครงสร้างการบริหารจัดการต่ำกว่าสถานพินิจฯ แห่งอื่น เช่น สภาพอาคารและสิ่งแวดล้อมในสถานพินิจไม่มีการจัดที่พักอาศัยไม่เหมาะสมในแง่ของความปลอดภัยและไม่มีความเป็นส่วนตัวของเด็กและเยาวชน โภชนาการไม่ถูกสุขลักษณะ รัฐควรกำหนดนโยบายควบคุมปัญหาเหล่านี้โดยเคร่งครัด มีการกำหนดการลงโทษสถานพินิจฯ ที่ปฏิบัติไม่เหมาะสม เช่น ให้ปรับปรุงการดำเนินงานหรือสั่งปิด

- ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรบุคคลไม่เพียงพอในการดูแลเด็กและเยาวชน อย่างทั่วถึง หรือเจ้าหน้าที่ที่ทำการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่เด็กได้ วิธีแก้ไขปัญหานี้ทำได้โดยจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้แก่สถานพินิจฯ แต่ละแห่งเพื่อให้จัดหาเจ้าหน้าที่ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพื่อทำการฝึกอบรมแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดอย่างมีประสิทธิภาพ

กรณีศึกษา : ประเทศสิงคโปร์

1. นิยามและบทนำ

ตามกฎหมายเด็กและเยาวชน ปี ค.ศ. 1949 ของประเทศสิงคโปร์ คำว่า “เด็กและเยาวชน” หมายถึง เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี ซึ่งเด็กและเยาวชนกระทำความผิดทางอาญาในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลคดีเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นศาลชั้นต้น คดีที่ศาลเด็กและเยาวชนมีอำนาจพิจารณา แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. คดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด
2. คดีที่เด็กและเยาวชนมีความประพฤติเสียหายจนบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่สามารถปกครองดูแลบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลคดีเด็กและเยาวชนเพื่อให้ส่งเด็กไปรับการฝึกอบรมและพักอาศัยที่สถานฝึกอบรม หรือ สถาบันที่มีลักษณะคล้ายกันเป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี เด็กเหล่านี้จะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของพนักงานคุมประพฤติหรือนักสังคมสงเคราะห์
3. คดีที่เด็กและเยาวชนต้องการความช่วยเหลือดูแลและคุ้มครองสวัสดิภาพ

วิธีการของศาลคดีเด็กและเยาวชนมีพื้นฐานมาจากแนวคิดความยุติธรรมในชุมชน ศาลคดีเด็กและเยาวชนจะดำเนินงานอย่างใกล้ชิดกับเด็ก ผู้กระทำผิด ครอบครัวและชุมชนของเด็กเหล่านั้น ครู อาจารย์และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ศาลคดีเด็กและเยาวชนได้เสนอแนะมาตรการแนวใหม่ เช่น การประชุมร่วมกับครอบครัวของเด็กที่กระทำผิด การจัดที่ปรึกษาให้ การกระทำผิดไกล่เกลี่ยและครอบครัวบำบัด

ประเทศสิงคโปร์แบ่งศาลออกเป็น 3 ระดับ ศาลอุทธรณ์ ศาลระดับกลาง และมีศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นประกอบด้วยศาลแขวง ศาลคดีเด็กและเยาวชน ศาลครอบครัว ศาลประนอมข้อพิพาท เป็นต้น ศาลชั้นต้นเหล่านี้มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม คดีประมาณ 95 % พิจารณาพิพากษาโดยศาลชั้นต้นเหล่านี้ ประเทศสิงคโปร์เน้นการประนีประนอม ไกล่เกลี่ย ก่อนนำคดีเข้าสู่ศาลต่าง ๆ ทำให้

ศาลประนอมข้อพิพาทมีบทบาทการระงับคดีที่จะนำขึ้นสู่ศาลต่าง ๆ เช่น คดีแพ่ง คดีเกี่ยวกับครอบครัว คดีเกี่ยวกับเด็ก คดีมโนสาเร่ เป็นต้น ศาลใกล้เคียงประสบความสำเร็จอย่างมากเนื่องจากช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของคู่ความที่จะต้องใช้ในศาล

คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลคดีเด็กและเยาวชน จะต้องเป็นคดีที่พนักงานอัยการหรือหน่วยงานของรัฐเป็น โจทก์ฟ้องแต่ในกรณีที่เด็กและเยาวชนมีความประพฤติเสียหายจนบิดามารดา หรือผู้ปกครองไม่สามารถปกครองดูแลได้ บิดามารดาหรือผู้ปกครองสามารถร้องต่อศาลใกล้เคียงให้พิจารณาคดีได้

ตามกฎหมายเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองสิทธิเด็กกำหนดมาตรการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอำนาจแทรกแซงครอบครัว เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน ถ้าเด็ก (อายุต่ำกว่า 14 ปี) หรือเยาวชน (อายุ 14 ปี แต่ต่ำกว่า 16 ปี) ถูกกระทำทารุณหรือถูกทอดทิ้ง

ศาลคดีเด็กและเยาวชน มีวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน 3 วิธี กล่าวคือ

1. วิธีอบรมแก้ไขฟื้นฟูโดยชุมชน
2. วิธีอบรมแก้ไขฟื้นฟูโดยสถานฝึกอบรม
3. วิธีส่งเข้าสถานกักกัน

ศาลคดีเด็กและเยาวชนจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเด็กอายุ 7 – 16 ปี ให้เข้าอบรมแก้ไขฟื้นฟูโดยชุมชน หรือวิธีอบรมแก้ไขฟื้นฟูในสถานฝึกอบรม เท่านั้น ส่วนกรณีที่ยาวชนอายุ 16 ปีขึ้นไป ศาลคดีเด็กและเยาวชนจะส่งเข้าสถานกักกัน ซึ่งสถานกักกันนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของกรมราชทัณฑ์

วิธีแก้ไขฟื้นฟูโดยชุมชน

วิธีการนี้ใช้สำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปี แต่ไม่ถึง 16 ปี กระทำคามผิดและศาลมีคำสั่งเห็นสมควรให้มีการแก้ไขฟื้นฟูโดยชุมชนไม่ต้องให้เด็กเข้ารับการฝึกอบรมใน

สถานฝึกอบรม หน่วยงานที่รับผิดชอบคือ กระทรวงพัฒนาชุมชน โดยมีนโยบายพื้นฐานเน้นการจัดโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูเพื่อช่วยให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดหรือประสบปัญหา กลับคืนสู่สังคมได้โดยปกติสุข ตามแนวคิด restorative justice

การใช้วิธีอบรมแก้ไขฟื้นฟูโดยชุมชนมีความเหมาะสมกับเด็กและเยาวชนที่บิดามารดา หรือ ผู้ปกครองไม่สามารถปกครองดูแลได้ ซึ่งประเทศสิงคโปร์ได้จัดตั้งหน่วยงาน เพื่อควบคุมดูแลความประพฤติของเด็กและเยาวชน คือ

- หน่วยงานคุมประพฤติ มีหน้าที่ควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนโดยมีพนักงานคุมประพฤติ คอยสอดส่องดูแลความประพฤติของเด็กและเยาวชนแต่ละคน ทำการประมวลข้อเท็จจริงและทำรายงานการคุมประพฤติเสนอศาลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเด็กในระหว่างการคุมประพฤติ ทำกิจกรรมอบรมแก้ไขฟื้นฟูเด็กร่วมกับครอบครัวของเด็ก

- หน่วยงานคุมประพฤติโดยชุมชน หน่วยงานนี้จัดหาอาสาสมัครจากบุคคลทั่วไปที่ต้องการทำหน้าที่ อาสาสมัครคุมประพฤติ เพื่อแนะนำและเป็นที่ปรึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน หน่วยงานนี้จะส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างคุมประพฤติ

นอกจากนี้กระทรวงพัฒนาชุมชนยังทำหน้าที่ป้องกันและคุ้มครองเด็กและเยาวชนโดยจัดโปรแกรมให้ความช่วยเหลือเด็กด้านต่าง ๆ เช่น ศูนย์ช่วยเหลือครอบครัว ศูนย์อภิบาลดูแลเด็ก ศูนย์ดูแลนักเรียน และให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนหลังปล่อยจากสถานฝึกอบรม เพื่อช่วยให้เด็กและเยาวชนกลับสู่สังคมได้โดยปกติ

วิธีการอบรมแก้ไขฟื้นฟูโดยสถานฝึกอบรม

วิธีนี้ใช้กับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปี แต่ไม่ถึง 16 ปี ที่กระทำความผิดทำนองเดียวกับวิธีการแก้ไขฟื้นฟูโดยชุมชน โดยศาลคดีเด็กและเยาวชนจะมีคำสั่งให้เด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมอยู่ในสถานฝึกอบรม ภายใต้กฎหมายเด็กและเยาวชน ประเทศสิงคโปร์มีสถานฝึกอบรม จำนวน 3 แห่ง ให้การดูแลและอบรมแก้ไขฟื้นฟู เด็กและ

เยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปี แต่ไม่ถึง 16 ปี กระทำผิดหรือที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่

Singapore Boys' Home	ตั้งอยู่	931 Jurong Road
		Singapore 649696
		Tel: 792 3534 Fax: 7924096
Singapore Boys' Home	ตั้งอยู่	929 Jurong Road
		Singapore 649697
		Tel: 7926380 Fax: 7924498
Toa Payoh Girls' Home	ตั้งอยู่	506 Lorong 1 Toa Payoh
		Singapore 319760
		Tel: 2505644 Fax: 2560812

สถานฝึกอบรมทั้ง 3 แห่งนี้ จะรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเข้าฝึกอบรมและจัดให้มีการเรียนการสอนแก่เด็กเหล่านี้เนื่องจากส่วนใหญ่ยังอยู่ระหว่างการศึกษาเล่าเรียนหรือประกอบอาชีพ การฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ได้แบ่งประเภทของเด็กและเยาวชน ดังนี้

ประเภทแรก เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าสภาพครอบครัวของเด็กไม่เป็นคุณหรือไม่เหมาะสมที่จะให้เด็กกลับไปอยู่กับครอบครัว หรือในกรณีเด็กและเยาวชนเพียงจะมีความประพฤติเสียหาย เช่น ทำความผิดครั้งแรกและไม่ใช่ความผิดร้ายแรง หรือทำความผิดโดยประมาท ศาลอาจจะพิพากษาให้ส่งเด็กและเยาวชนนั้นไปแก้ไขฟื้นฟูที่สถานฝึกอบรม โดยไปเข้ากัลป์เย็นซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนยังมีสิทธิออกไปศึกษาเล่าเรียนหรือประกอบอาชีพตามปกติ โดยมีพ่อบ้านหรือแม่บ้านคอยตรวจสอบ ภายหลัง เลิกเรียนหรือเลิกงานแล้ว สถานฝึกอบรมจะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับเด็กและเยาวชน เช่น การเล่นกีฬา การทำสวนครัว เป็นต้น หลังจากรับประทานอาหารเย็นในแต่ละวันจะมีกิจกรรมให้กับเด็กและเยาวชนร่วม เช่น สอนให้มีความรับผิดชอบทางสังคม การสอนทักษะวิชาชีพเบื้องต้น ในวันหยุดสุดสัปดาห์ หรือ วันหยุดราชการเด็กและเยาวชน

ชนจะได้รับอนุญาตให้กลับไปอยู่กับครอบครัวได้แล้วกลับสถานฝึกอบรมตอนค่ำวันอาทิตย์ ยกเว้นเด็กและเยาวชนที่มาอยู่ระยะ 1 เดือนแรก กฎระเบียบต่าง ๆ ของสถานฝึกอบรมประเภทนี้คล้ายกับที่มีในโรงเรียนประจำทั่วไป มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลไม่มาก ส่วนระยะเวลาในการฝึกอบรมนั้นแล้วแต่ศาลจะกำหนด ภายหลังเด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวแล้วส่วนใหญ่จะต้องอยู่ภายใต้การติดตามดูแลของพนักงานคุมประพฤติ อีกระยะหนึ่ง เป็นเวลา 6 เดือน – 2 ปี แล้วแต่กรณี

กระบวนการฝึกอบรมของสถานฝึกอบรมแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นแรกรับ

หน่วยงานแรกรับจะทำการตรวจวิเคราะห์ซึ่งเด็กและเยาวชนแต่ละคนจะได้รับ การตรวจร่างกาย และจิตโดยแพทย์ และจิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยา

ระยะที่หนึ่ง - ช่วง 1-2 เดือนแรก เด็กและเยาวชนจะถูกควบคุมไว้ในห้อง และจะได้รับการปล่อยตัวออกมาภายนอกวันละ 2 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง ในแต่ละห้องควบคุมจะมีเด็กและเยาวชนประมาณ 1 – 7 คน ภายในห้องไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกใด ๆ เพื่อให้เกิดความยากลำบากอันจะทำให้เกิดการเซ็ดหลาบและเบื่อหน่ายการอยู่ในห้องแคบ ๆ

ระยะที่สอง - ช่วงเดือนที่ 3 – 4 หน่วยงานแรกรับจะย้ายเด็กและเยาวชนไปควบคุมในห้องซึ่งมีเครื่องอำนวยความสะดวก แต่ยังคงควบคุมและจะปล่อยตัวออกไปนอกห้อง ควบคุมวันละ 2 ครั้ง การควบคุมในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงความยากลำบากและเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนได้ไตร่ตรองการกระทำของตนเอง

ระยะที่สาม - ช่วงเดือนที่ 5 – 6 จะเป็นการขัดเกลาทางอารมณ์ จิตใจ การเรียนรู้ระเบียบวินัยของสถานฝึกอบรม โดยมีนักสังคมสงเคราะห์ประจำสถานฝึกอบรม ซึ่งทำหน้าที่พ่อบ้านหรือแม่บ้านเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบวินัย สถานฝึกอบรมให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความประพฤติที่เสียหายของเด็กและเยาวชน โดยมีอาสาสมัครเข้ามาอบรมทางศีลธรรม และเปิดโอกาสให้ญาติพี่น้องเข้าเยี่ยม ในระยะนี้ จะมีการมอบหมายงานให้ทำ มีการฝึกวิชาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการรับงานจาก

ภายนอกให้เยาวชนทำ เด็กและเยาวชนจะได้รับส่วนแบ่งรายได้จากการทำงานด้วย สถานฝึกอบรมไม่อนุญาตให้เด็กและเยาวชนนำเงินเข้าในสถานฝึกอบรม ทุกคนจะมีรายได้ต่อเมื่อมีการทำงานเพื่อเป็นการสร้างนิสัยให้รู้จักระเบียบในการใช้เงิน เงินที่ได้ส่วนหนึ่งจะใช้ซื้อของและอีกส่วนหนึ่งจะฝากธนาคาร

เมื่อฝึกอบรมครบ 6 เดือน คณะกรรมการประเมินผลการฝึกอบรมจะพิจารณาว่าเด็กและเยาวชนแต่ละรายควรฝึกอบรมอยู่ในเกรดใด ทั้งนี้จะมีการจำแนกเด็กและเยาวชนออกเป็นเกรด ดังนี้คือเกรด D,C,B และ A แต่ละเกรดจะกำหนดโปรแกรมฝึกอบรมไว้แน่นอนว่า เกรดใดควรฝึกอะไร ถ้าเด็กและเยาวชนฝึกครบ 6 เดือนและมีผลการฝึกอบรมก้าวหน้าจะได้เลื่อนมาอยู่ในเกรด D ต่อจากนั้นจะมีการพิจารณาเพื่อเลื่อนเกรดต่อไปทุก ๆ 3 เดือน หากเด็กและเยาวชนได้รับการเลื่อนเกรดเร็วก็จะมีโอกาสได้รับการปล่อยตัวเร็ว เด็กและเยาวชนในแต่ละเกรดจะได้รับสิทธิพิเศษแตกต่างกัน เช่น สิทธิให้กลับไปเยี่ยมบ้าน เป็นต้น

2. โปรแกรมการฝึกอบรมการฝึกฝนและเปลี่ยนแปลงนิสัย

โปรแกรมอบรมแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน สามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

2.1 การศึกษาวิชาสามัญและวิชาชีพ

การศึกษาวิชาสามัญ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การให้การศึกษาในระดับสามัญพื้นฐาน เพื่อให้มีความรู้ที่จะศึกษาวิชาชีพต่อไปประกอบอาชีพ และ การให้การศึกษาในระดับวิชาสามัญ เด็กและเยาวชนจะต้องผ่านการทดสอบความรู้เพื่อจัดการเรียนให้ตามพื้นฐานความรู้เดิม กระทรวงศึกษาธิการจะรับผิดชอบในการจัดครูมาสอน อุปกรณ์การเรียน การทดสอบความรู้ ด้วยมาตรฐานเดียวกับเด็กและเยาวชนภายนอกสถานฝึกและอบรม

การศึกษาวิชาชีพ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทเช่นกัน เป็นการสอนที่จัดโดย Vocational Institutional Training Board ผู้จบการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตร

ประเภทหนึ่ง อีกประเภท คือ การฝึกวิชาชีพเฉพาะด้านเป็นวิชาชีพที่ทางสถานฝึกและอบรมไปรับงานมาจาก โรงงาน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ฝึกหัดทำ รวมทั้งมีรายได้

2.2 การฝึกอบรมด้านศีลธรรม จะจัดให้หน่วยงานทางศาสนาทั้งรัฐและเอกชนเข้าไปให้การอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนตามลัทธิความเชื่อของแต่ละคน รวมทั้งประกอบกิจกรรมทางศาสนา

2.3 กิจกรรมสันทนาการและการพักผ่อน ซึ่งจัดให้มีทุกวันโดยเจ้าหน้าที่สถานฝึกและอบรมเอง นอกจากนี้ยังมีอาสาสมัครทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาจัดกิจกรรมต่าง ๆ สถานฝึกและอบรมจัดอุปกรณ์กีฬา ดนตรี ฯลฯ ไว้ให้เด็กและเยาวชนได้ผ่อนคลายด้วย

วิธีการส่งเข้าสถานกักกัน

โดยแบ่งสถานกักกันเป็น 3 ระดับ ตามระดับความปลอดภัย คือ ในกรณีเยาวชนอายุ 16 ปีขึ้นไป จะถูกส่งเข้ารับฝึกอบรมในสถานกักกันระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ทั้งนี้จะพิจารณาจากโครงสร้างของสถานกักกันกับลักษณะความผิดและความประพฤติของเยาวชนที่ถูกควบคุม อาทิเช่น

สถานกักกันที่มีระดับการรักษาความปลอดภัยสูง ได้แก่

- Queentown Remand Prison สถานที่แห่งนี้ใช้คุมขังผู้กระทำผิดที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลเยาวชน และเป็นศูนย์จำแนกควบคุมเฉพาะผู้กระทำผิดที่เป็นชาย
- Changi Prison เป็นสถานที่คุมขังนักโทษช่วงระยะเวลายาว รวมถึงนักโทษที่ถูกตัดสินแล้ว นักโทษที่กระทำผิดติดเป็นนิสัยที่มีอายุ 30 ปี ขึ้นไป และถูกตัดสินลงโทษจำคุก 7 ถึง 20 ปี
- Tanah Merah Prison เป็นสถานที่คุมขังนักโทษผู้กระทำผิดหลายครั้งที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งศาลตัดสินให้อบรมแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรม เป็นเวลา 5 – 14 ปี

- Changi Women Prison สถานที่ควบคุมผู้ต้องขังหญิง

สถานที่กักกันที่มีระดับการรักษาความปลอดภัยปานกลาง

- Moon Crescent Prison เป็นสถานที่คุมขังนักโทษระยะเวลาดำเนิน และนักโทษผู้กระทำความผิดที่ถูกคุมขังระยะยาวแต่ใกล้จะพ้นโทษซึ่งจะถูกย้ายมาจากเรือนจำที่มีระดับการรักษาความปลอดภัยสูง เพื่อเตรียมกลับสู่สังคม
- Tampines Prison เป็นสถานที่คุมขังนักโทษที่มีระยะเวลาการคุมขังสั้นหรือยาว แต่มีการควบคุมแบบปานกลาง
- Bedok Reformative Training Centres (ศูนย์อบรมแก้ไขฟื้นฟู) เป็นสถานที่ควบคุมเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 16 – 21 ปี ซึ่งศาลพิพากษาให้ทำการอบรมแก้ไขฟื้นฟู

สถานที่ที่มีระดับการรักษาความปลอดภัยต่ำ

- Abingdon Work Release Camp เป็นสถานที่กักกันเพื่อเตรียมปล่อยตัว สถานที่กักกันจะอนุญาตให้ผู้ต้องขังออกไปทำงานในช่วงกลางวันและกลับมาพักในสถานที่กักกันช่วงกลางคืน เพื่อให้ผู้ต้องขังได้ปรับตัวเพื่อกลับไปใช้ชีวิตในสังคมต่อไป
- Seletar Work Release Camp เป็นศูนย์เตรียมกลับสู่สังคมขั้นเตรียมความพร้อมเพื่อปล่อยตัวในกรณียังเหลือระยะเวลาควบคุมไม่เกิน 1 ปี

เยาวชนที่มีอายุเกิน 16 ปี กระทำความผิดศาลอาจส่งตัวเข้าไปรับการฝึกอบรมในสถานที่กักกันดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะ พฤติการณ์ ความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด และอายุของเยาวชน

การอบรมแก้ไขฟื้นฟูและการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนที่ถูกควบคุมในสถานที่กักกันนั้น กรมราชทัณฑ์ จะจัดโปรแกรมการอบรมทำนองเดียวกับที่จัดให้ผู้ใหญ่ซึ่งกระทำ

ผิด แต่การฝึกอบรมจะแยกเยาวชนออกจากผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการแยกเยาวชนกระทำคามผิดครั้งแรกออกต่างหากด้วย

กิจกรรมการออกกำลังกายบริหารจะได้รับการส่งเสริม เพื่อให้ผู้ที่ถูกควบคุมมีสุขภาพแข็งแรง และจัดให้มีการเล่นเกมสันทนาการ เพื่อลดความกดดันระหว่างผู้ถูกคุมขัง และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

สถานกักกันหรือเรือนจำจัดให้มีการฝึกทักษะด้านอาชีพเพื่อให้ผู้ถูกควบคุมสามารถประกอบอาชีพเมื่อพ้นการฝึกอบรม เช่น Changi Prison เป็นสถานที่รับจำขังรีดผ้าแห่งใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยรับทำความสะอาดผ้าปูที่นอนให้กับหน่วยงานของรัฐและโรงพยาบาล นอกจากนี้ประเทศสิงคโปร์ยังได้จัดตั้งบริษัทเรียกว่า (Singapore Corporation of Rehabilitative Enterprises Score ดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น การตัดเสื้อผ้า การพิมพ์ลายผ้าไหม การเย็บปกหนังสือ การซักรีด การทำเครื่องทองแดง การช่างไม้ การทำขนมปัง เป็นต้น

กระบวนการอบรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ที่ถูกควบคุมในสถานกักกัน ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

- การทำงานเพื่อฝึกทักษะอาชีพ
- การศึกษาวิชาสามัญ
- การพลศึกษา
- การฝึกอบรมด้านจริยธรรมและการศาสนา
- การให้การปรึกษาแนะแนว

การฝึกอาชีพ จะฝึกทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างเข้มงวดตลอดจนการฝึกให้มีระเบียบวินัย การฝึกทักษะและความสามารถในการทำงานซึ่งจะมีผลต่อการกลับสู่สังคมของเยาวชน เพื่อให้เยาวชนเป็นพลเมืองดี

การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถด้านการศึกษาและทักษะของเยาวชน การจัดการเรียนการสอน ทั้งด้านสามัญและวิชาชีพโดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดการสอนแบบ Best Courses, GCE ระดับ

“O” และ “A” เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ถูกควบคุมสามารถเรียนจบและรับประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรระหว่างที่ถูกควบคุมตัว

ด้านพลศึกษา ผู้ถูกควบคุมออกกำลังกายและเล่นเกมส เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งช่วยทำให้บรรยากาศในที่ควบคุมดีขึ้น ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ถูกควบคุม

ในด้านการอบรมจริยธรรมและการศาสนา โดยที่ศาสนาสามารถช่วยให้ผู้ที่ถูกควบคุมเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต เยาวชนจึงยังสามารถปฏิบัติกิจกรรมศาสนาของตนได้

ส่วนทางสังคมเนื่องจากผู้ถูกควบคุมบางรายต้องเผชิญกับปัญหาส่วนตัว ปัญหาทางสังคม หรือทางครอบครัวจึงจัดให้มีหน่วยงานที่ให้คำปรึกษาในเรื่องเหล่านี้

นอกจากนี้ประเทศสิงคโปร์ได้ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะเยาวชนผู้กระทำผิดที่ถูกควบคุมบางกลุ่มเป็นพวกติดยาเสพติด การติดยาเสพติดนี้เป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาสังคมและพฤติกรรมของผู้กระทำผิด จึงได้จัดให้มีโปรแกรมการอบรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด เพื่อบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด และเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของการใช้ยาเสพติดสู่สังคม โดยส่งผู้ติดยาเสพติดไปยังศูนย์บำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด Sembawang Drug Rehabilitation Centre และทำการบำบัดรักษาขั้นถาวรใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ จนมีสุขภาพในระดับปกติแล้วจึงจัดการแก้ไขฟื้นฟูต่อ เมื่อครบระยะเวลาการบำบัดรักษาที่ศูนย์ฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ซึ่งใช้เวลาประมาณ 6 ถึง 18 เดือนแล้ว หลังจากนั้นผู้ติดยาเสพติดจะต้องเข้ารับการฟื้นฟูในโปรแกรมการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในชุมชน และการอบรมฟื้นฟูโดยสถาบันฟื้นฟู

ในกรณีผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการฟื้นฟูในโปรแกรมการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในชุมชนนั้น อาจเข้าอยู่ในบ้านกึ่งวิถี เป็นเวลา 6 เดือน ผู้ถูกควบคุมสามารถออกไปทำงานในช่วงกลางวันและกลับมาพักที่บ้านกึ่งวิถีในเวลากลางคืน

นอกจากนี้สิงคโปร์ยังให้หน่วยงาน SCORE (Singapore Corporation of Rehabilitative Enterprise) จัดโปรแกรมการทำงานเพื่อแก้ไขบำบัดแก่ผู้ถูกควบคุมเพื่อเตรียมกลับสู่สังคม ทั้งเป็นการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ทักษะและประสบการณ์

ใหม่ ๆ ในสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมือนอยู่ข้างนอกที่คุ้มซัง ภายใต้ความร่วมมือของหน่วยงาน SCORE และภาคเอกชนสามารถจ้างงานผู้ถูกควบคุมถึง 3,000 คน

หน่วยงานเอกชนที่ร่วมกับ SCORE สามารถเช่าสถานที่สำหรับปฏิบัติงานจัดหาอุปกรณ์วัสดุดิบและให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เพื่อฝึกฝนผู้ถูกควบคุมในหลายด้าน เช่น การทำเฟอร์นิเจอร์ rosewood เครื่องจักร โลหะ รวมถึงส่วนประกอบเครื่องไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ ปัจจุบันมีบริษัทมากกว่า 20 บริษัท เข้ามาร่วมเช่าสถานที่ปฏิบัติงานในเรือนจำหรือสถานกักกัน และมีบริษัทเอกชนทำกิจการร่วมทุนกับ SCORE (joint ventures) เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ทักษะการทำงานใหม่ ๆ แก่ผู้ถูกควบคุมหน่วยงาน SCORE แบ่งเป็น 4 แผนก คือ

แผนกอุตสาหกรรม

แผนกนี้ดำเนินงานอุตสาหกรรม 6 ประเภทในเรือนจำและศูนย์บำบัดยาเสพติดร่วมกับหน่วยงานเอกชน

แผนกส่งเสริมการอบรมฟื้นฟู

แผนกส่งเสริมการอบรมฟื้นฟู มีหน้าที่ฝึกอบรมด้านวิชาชีพ ช่วยหางานที่มั่นคงหลังการปล่อยตัว ช่วยเหลือการฟื้นฟูของบ้านกึ่งวิถี โดยการจัดการเจ้าหน้าที่ฝึกอบรม

แผนกให้คำปรึกษาแนะแนวหลังปล่อยตัว

จัดโปรแกรมให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้ถูกควบคุมหลังปล่อยตัวโดยจัดบริการให้คำปรึกษาแก่ผู้ถูกควบคุม และครอบครัว

แผนกบริหารและบัญชี

หน่วยงาน SCORE จัดฝึกอบรมให้ผู้ถูกควบคุมมีทักษะทางการตลาด อบรมวิชาชีพและอบรมด้านอุตสาหกรรม เพื่อให้ผู้ถูกควบคุมมีโอกาสได้งานดีและมีคุณค่าต่อสังคม

ภายใต้โปรแกรมฝึกอบรมวิชาชีพมีการจัดอบรมด้านเทคนิคและวิชาชีพแก่ผู้ถูกควบคุมอย่างเหมาะสมเพื่อใช้เป็นทักษะพื้นฐานในการทำงานต่อไป หน่วยงาน

SCORE มีการจัดการอบรมมากกว่า 10 หลักสูตร ในแต่ละเดือนจำ ศูนย์บำบัดผู้ติดยาเสพติด ซึ่งมีการฝึกอบรมมากกว่า 1,800 ตำแหน่งงาน โดยมีหลักสูตรดังนี้

- การฝึกอบรมทักษะการทำงาน เป็นการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมการทำงาน โดยให้ความรู้และทักษะอาชีพการงานแต่ละประเภทแก่ผู้ถูกควบคุม เพื่อให้ผู้ถูกควบคุมสามารถทำงานด้านอุตสาหกรรมของ SCORE เช่น งานพิมพ์และงานตัดเสื้อผ้า
- การอบรมเทคนิคพื้นฐาน เป็นการอบรมทางทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ถูกควบคุมเกิดทักษะเฉพาะงาน เช่น งานตัดแต่งผม งานเตรียมอาหาร มีหน่วยจัดหางานให้แก่ผู้ถูกควบคุมภายใต้แผนการทำงานหลังการปล่อยตัว ซึ่งในแต่ละปีมีผู้ที่สามารถหางานได้โดยผ่านหน่วยจัดหางานมากกว่า 1,400 คน ประเภทของงานที่จัดหาให้ เช่น เสมียน คนงานก่อสร้าง พ่อครัว คนขับรถ ช่างไฟฟ้า คนทำสวน ช่างซ่อม เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย บริกร พนักงานทำความสะอาด เป็นต้น

3. ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข

ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ว่าในสถานฝึกอบรม Approved Homes หรือในสถานกักกันหรือเรือนจำ ส่วนใหญ่จะเกิดจากตัวเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดเอง โดยมีปัจจัยมาจากพื้นฐานทางครอบครัว เชื้อชาติ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ซึ่งเด็กและเยาวชนเหล่านี้บางคนอาจถูกกระทำทารุณหรือถูกทอดทิ้ง ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กและเยาวชนและเป็นอุปสรรคสำคัญอย่างยิ่งต่อการอบรมแก้ไขฟื้นฟูเพื่อให้เด็กกลับเข้าสู่สังคม หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐในประเทศสิงคโปร์ ได้พยายามจัดโปรแกรมช่วยเหลือเด็กเป็นอย่างดีและเน้นด้านการป้องกันไม่ให้เกิดกระทำความผิดซ้ำอีก โดยจัดตั้งหน่วยงานให้ความร่วมมือระหว่างชุมชนและครอบครัวของเด็กเพื่อแก้ไขปัญหาของเด็ก นอกจากนี้รัฐบาลสิงคโปร์พยายามจัดโปรแกรมการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข พยายามหลีกเลี่ยงการนำเด็กเข้าสู่สถานฝึกอบรมหรือสถานกักกัน โดยให้ใช้เป็นวิธีสุดท้าย

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนรู้ ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลพื้นฐานที่นักวิจัยใช้ประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนรู้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้น นักวิจัยได้นำข้อมูล 4 ส่วนมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการพิจารณาเกี่ยวกับการจัดการศึกษา คือ

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าประสบการณ์การจัดการศึกษาในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนต่างประเทศ 5 ประเทศ
3. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนของผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
4. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาในปัจจุบันของระบบการศึกษาเด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนของไทย

1.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดในการจัดการศึกษาในปัจจุบันและแนวความคิดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้ พบว่า ทั้ง 2 แนวความคิดมีลักษณะที่น่าสนใจสำหรับนำมาปรับใช้เพื่อสอนเด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และยังมีคุณสมบัติคล่องเป็นไปในทิศทางเดียวกันอยู่ในบางประการ หลักการดังกล่าว ได้แก่

1. การศึกษาต้องส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้และเข้าใจปัญหา และยินดีที่จะแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยช่วยให้เด็กเกิดความศรัทธา และมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาของตนเอง

2. การศึกษาต้องช่วยให้เด็กและสังคมมีความกลมกลืน เด็กอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการศึกษาคต้องเข้าไปช่วยปรับปรุงทั้งด้านเด็กและด้านสังคม

3. การใช้หลักการเรียนรู้และการปรับพฤติกรรมของเด็ก โดยการให้เด็กที่มีลักษณะพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมที่พึงประสงค์จากเด็กปกติ และปรับพฤติกรรมตนเองให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์

4. การมุ่งให้การศึกษาเป็นรายบุคคลอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นผลมาจากความเชื่อในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล และควรจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการและความสามารถของเด็กแต่ละคน

โดยการจัดการศึกษาหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กที่นำเสนอใจสำหรับการนำมาปรับใช้กับการสอนเด็กในสถานฝึกอบรม ได้แก่

1. การจัดการศึกษา

1.1 การให้มีการศึกษารายบุคคล (Individual Education Plan)

1.2 การปฏิบัติการเรียนการสอน โดย

1.2.1 การเรียนรู้อย่างมีความสุข

1.2.2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

1.2.3 การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด

1.2.4 การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ

1.2.5 การเรียนรู้เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย

1.3 การปฏิบัติการสอนของครู ได้แก่

1.3.1 การเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยยึดความรู้ ความสามารถ ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก

1.3.2 การจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบใหม่ โดยศึกษารวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล การวิเคราะห์หาค่าศักยภาพของผู้เรียน การร่วมกับผู้เรียนในการสร้างวิสัยทัศน์ การร่วมวางแผนและแนะนำช่วยเหลือเรื่องการเรียนและ

การจัดหาสื่ออุปกรณ์ การให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง การสร้างกำลังใจให้แก่ผู้เรียนและการให้เด็กร่วมประเมินผล

2. หลักสูตรที่มีความเหมาะสมสำหรับจัดให้เด็ก ได้แก่
 - 2.1 หลักสูตรวิชาสามัญ / วิชาพื้นฐาน เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา เป็นต้น
 - 2.2 หลักสูตร / รายวิชาที่ส่งเสริมการพิจารณาความคิดรวบยอดต่อตนเอง
 - 2.3 หลักสูตร / รายวิชาที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม
 - 2.4 หลักสูตร / รายวิชาที่ช่วยให้เด็กมีวิธีการในการจัดการกับปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม โดยการฝึกทักษะทางสังคมได้แก่ ทักษะเบื้องต้นทางสังคม ทักษะก้าวหน้าทางสังคม ทักษะเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ทักษะในการขจัดความก้าวร้าว ทักษะในการขจัดความเครียด ทักษะในการวางแผน เป็นต้น
 - 2.5 การฝึกอาชีพ
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ / กระบวนการเรียนการสอน
 - 3.1 สอนจากสิ่งที่ย่างที่สุด / สอนจากสิ่งที่เด็กคุ้นเคยไปสู่สิ่งที่เด็กไม่คุ้นเคย
 - 3.2 สอนโดยใช้ประสบการณ์ตรง การเรียนรู้สัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ
 - 3.3 ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ตามขีดความสามารถของตน
 - 3.4 ใช้แรงเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 3.5 กระตุ้นให้เด็กใช้ความคิด การส่งเสริมการคิดทั้งความคิดสร้างสรรค์ และคิดอย่างมีระบบ
 - 3.6 ให้เด็กมีโอกาสแสดงความเป็นผู้นำ
 - 3.7 ให้เด็กเรียนจากเพื่อน
 - 3.8 ให้โอกาสเด็กเลือกเรียน
 - 3.9 ทบทวนการเรียนบ่อยๆ

- 3.10 แสดงผลการเรียนให้เด็กเห็นโดยเร็ว
- 3.11 จัดห้องเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้สื่อประกอบกรเรียน
- 3.12 สังเกตเด็กควบคู่กันไปกับการสอน
- 3.13 การให้มีกิจกรรมหลากหลาย
- 3.14 การมีการประเมินผล อย่างต่อเนื่องโดยเด็กมีส่วนร่วม

1.2 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าประสบการณ์การจัดการศึกษาในสถานฝึกอบรมต่างประเทศ 5 ประเทศ

การศึกษาประสบการณ์การจัดการศึกษาเด็กในสถานฝึกอบรมในต่างประเทศที่ใช้ศึกษาทั้ง 5 ประเทศ พบว่า แต่ละประเทศมีความมุ่งหมายสำหรับการจัดการศึกษาเพื่อเด็กกลุ่มนี้คล้ายคลึงกัน คือ มุ่งให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการทำให้เด็กและเยาวชนได้มีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถในการแก้ไขตนเองในด้านต่างๆ และดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเมื่อพ้นกำหนดการฝึกอบรมแล้ว แต่วิธีการในการจัดการศึกษานั้นมีส่วนที่แตกต่างกันอยู่ในบางประการ เช่น กรณีศึกษา Polk County juvenile Boot Camp ของประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ระบบทหารเข้ามาช่วยในการปลูกฝังความเป็นระเบียบวินัยให้แก่เด็กและเยาวชนในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ซึ่งเน้นการแก้ไขบำบัดโดยอาศัยองค์ความรู้ทางด้านจิตวิทยาเป็นส่วนใหญ่

เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาประสบการณ์การจัดการศึกษาเด็กในสถานฝึกอบรมในต่างประเทศ อาจจะไม่สามารถชี้ได้อย่างชัดเจนว่า ตัวแบบของการจัดการศึกษาของประเทศใดเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด เนื่องจากวิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในสถานฝึกอบรมที่แต่ละประเทศใช้นั้นจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบการดำเนินคดีสำหรับเด็กที่ประเทศนั้นใช้อยู่ นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้เป็นเพียงข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น โดยที่มิได้มุ่งหาข้อมูลเชิงการประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศเหล่านั้นมาเปรียบเทียบกันด้วย

ดังนั้น สภาพการจัดการศึกษาที่จะนำมาเป็นประสบการณ์การจัดการศึกษาเพื่อเด็กในสถานฝึกอบรมในประเทศไทยในครั้งนี้ จึงเป็นวิธีการที่แต่ละประเทศใช้อยู่ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมด้านอื่นที่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในสถานฝึกอบรมของไทยได้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนรู้ในสถานพินิจ (สถานฝึกอบรม) ของประเทศไทยต่อไป

การศึกษาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในสถานฝึกอบรมในประเทศที่ศึกษา ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ สามารถสรุปเปรียบเทียบลักษณะการดำเนินงานในประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานในสถานพินิจ

การศึกษาพบว่า ในทุกประเทศได้มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาดำเนินการเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก อย่างน้อย 2 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ หน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมก่อนมีการพิพากษาคัดสินของศาล ได้แก่ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนก่อนการพิพากษาของศาล (เพื่อนำเสนอข้อมูลและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ตลอดจนแนวทางที่ควรใช้กับเด็กเพื่อการแก้ไขเด็กนั้นต่อศาล) เช่น Classification Home ในประเทศญี่ปุ่น และหน่วยงานที่ดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูเด็กภายหลังที่เด็กได้รับการพิพากษาของศาล ซึ่งได้แก่ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้การฝึกอบรมหรือการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เช่น Juvenile Training School ในประเทศญี่ปุ่น และหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลความประพฤติเด็กและเยาวชนโดยเด็กและเยาวชนอาจไม่ต้องเข้ารับการฝึกอบรมในสถานฝึกอบรมเป็นต้น

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ค้นหาและนำเสนอข้อมูลและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเด็กเพื่อเสนอต่อศาลนั้น จะมีภารกิจคล้ายคลึงกับสถานแรกรับในประเทศไทย แต่เป็นที่สังเกตว่าบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับเด็กต่อศาลนั้นมีน้ำหนักต่อการพิจารณาของศาลได้อย่างสำคัญ ทั้งนี้อาจเนื่องจากประเทศต่างๆ เหล่านี้ให้ความสำคัญกับบทบาทของสถานแรกรับซึ่งต้องมีการดำเนินงานโดยเน้นการทำงาน

แบบวิชาชีพ ยึดหลักวิชาการเกี่ยวกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นแนวทางในการดำเนินงานทุกขั้นตอน

หากพิจารณาเฉพาะหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้การฝึกอบรมภายหลังคำพิพากษาในประเทศที่ศึกษาพบว่า มีลักษณะการดำเนินงานคล้ายคลึงกันในบางส่วน โดยจัดเป็นรูปแบบปิด หรือกึ่งปิด และจัดให้มีการศึกษาสำหรับเด็กควบคู่ไปกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรูปแบบอื่นๆ

2. รูปแบบการจัดการศึกษา

2.1 เนื้อหาสาระของหลักสูตร

หากพิจารณาจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือโปรแกรมการบำบัดรักษาฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ต้องคำพิพากษาให้ฝึกอบรมที่สถานฝึกอบรมนั้น จะเห็นว่าในแต่ละประเทศต่างมีเป้าหมายสำคัญของการจัดการฝึกอบรมคล้ายคลึงกัน 2 ประการ คือ

1. การช่วยให้เด็กเยาวชนที่กระทำผิดได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขตนเองไปในทางที่ดีขึ้น โดยพยายามช่วยแก้ปัญหาสภาพบกพร่องด้านต่างๆ ของเด็ก และช่วยสร้างเสริมศักยภาพเพื่อการดำรงชีวิตให้แก่เด็ก

2. การเตรียมความพร้อมของเด็กเพื่อกลับไปใช้ชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างปกติสุขโดยไม่กระทำผิดซ้ำ

ทั้งนี้ สังเกตได้โดยหลักสูตรหรือโปรแกรมการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนต่างๆ ที่จัดขึ้นเป็นโปรแกรมที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีลักษณะดังที่กล่าวแล้วนั้น และในทุกประเทศจะกำหนดโปรแกรมการฝึกอบรมออกเป็น 2 ลักษณะที่คล้ายกัน คือ การให้การศึกษ และการให้การบำบัดฟื้นฟูด้านอื่นที่มีใช้การให้การศึกษ

สำหรับการให้การศึกษแก่เด็กและเยาวชนนั้น พบว่า ประเทศต่างๆ มักจัดหลักสูตรการศึกษาที่คล้ายคลึงกันโดยมีการจัดหลักสูตรการศึกษาเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. การศึกษาสายสามัญ สำหรับให้เด็กได้เรียนรู้วิชาการต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ และเพื่อการศึกษาต่อภายหลังได้รับการปล่อยตัว ซึ่งจัดให้มีในเกือบทุกประเทศ

2. การฝึกวิชาชีพ สำหรับให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกหัดอาชีพ เพื่อใช้ประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองต่อไป ซึ่งจัดให้มีในเกือบทุกประเทศเช่นกัน

3. การจัดหลักสูตร / รายวิชาเกี่ยวกับการฝึกการพัฒนาตนเองในสังคม เช่น ในออสเตรเลียใช้หลักสูตรทักษะในการดำเนินชีวิต และในญี่ปุ่นใช้หลักสูตรการศึกษา เพื่อแนะนำการดำเนินชีวิต สำหรับอังกฤษก็มีหลักสูตรที่จัดอยู่ในกลุ่มทักษะในการดำเนินชีวิตเช่นกัน

4. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพ พลานามัยและการสันตนาการ ซึ่งจัดให้มีในทุกประเทศที่ศึกษา

5. การจัดหลักสูตร / กิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรม ซึ่งจัดขึ้นในประเทศสิงคโปร์โดยมีการจัดกิจกรรมการขัดเกลาทางศีลธรรมโดยหน่วยงานทางศาสนา

2.2 วิธีการจัดการเรียนการสอน

ลักษณะการจัดการเรียนการสอนในประเทศที่ศึกษามีความแตกต่างกันตามที่รวบรวมได้ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนภายในสถานฝึกอบรม โดยจัดเป็นกลุ่มเล็กๆ หรือการสอนตัวต่อตัว และการสอนทางไกล

2. จัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ภายนอกสถานฝึกอบรม เช่น การดูงานนอกสถานที่ การจัดทัศนศึกษาในชุมชน หรือร่วมกิจกรรมของชุมชน ในบางช่วงเวลา หรือบางรายวิชา

3. การอนุญาตให้เด็กไปเรียนที่สถาบันการศึกษาภายนอกสถานฝึกอบรม ในบางกรณี

วิธีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่น่าสนใจ พบว่า

มีการจัดจำแนกประเภทเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลก่อนนำเด็กเข้าสู่โปรแกรมที่จัดไว้ให้ เช่น ในสหราชอาณาจักร และญี่ปุ่น เป็นต้น

มีการจัดโปรแกรม / หลักสูตรให้หลากหลายไว้พร้อมรับความต้องการที่อาจหลากหลายของเด็กและเยาวชนแต่ละคน (Individual Need)

การให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการศึกษาในทุกๆ ขั้นตอน เช่น ให้เด็กได้ตัดสินใจเลือกหลักสูตรตามความสนใจและความถนัดของตน และให้เด็กมีส่วนร่วมในการประเมินผลกันเอง เป็นต้น

การจัดให้มี Case Management และ Case Plan สำหรับเป็นแผนการบำบัดแก้ไขเด็กเป็นรายบุคคล โดยให้เด็กมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการและมีการวัดผลและปรับปรุงแผนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

มีการจัดกิจกรรมทางการศึกษาควบคู่ไปกับกิจกรรมการบำบัด เช่น การบำบัดทางจิต

2.3 การวัดผลและประเมินผล

1. ใช้วิธีการวัดผลโดยการสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (ญี่ปุ่น)
2. ผลจากการประเมิน เป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาปล่อยตัว
3. มีการวัดและการประเมินผลการศึกษา โดยเด็กและเยาวชน (ออสเตรเลีย)

3. รัฐและองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือ

1. องค์กรปกครองท้องถิ่น (ในที่นี้เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาของชุมชนของเมือง (สหรัฐอเมริกา) ช่วยเหลือโดยให้คำแนะนำเพื่อจัดทำโครงการช่วยเหลือให้เยาวชนกลับสู่ชุมชน

2. หน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการ มาช่วยเรื่องการจัดทำหลักสูตร การจัดหาครูและการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเรื่องดังกล่าวมีความสำคัญและมีผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษา หน่วยงานที่มีภารกิจโดยตรงจะมีการระดมองค์ความรู้และมีผู้เชี่ยวชาญด้านนี้จำนวนมากกว่าซึ่งจะมาช่วยในการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

3. หน่วยงานทางทหารและการใช้ระบบทหารเข้ามาช่วยในการสร้างระเบียบวินัยให้แก่เด็กในกระบวนการฝึกอบรม

4. กลุ่มอาสาสมัคร N.G.O. เข้ามาช่วยในเรื่องการจัดกิจกรรมและจัดหาอุปกรณ์

5. หน่วยงานทางศาสนาเข้ามาช่วยในเรื่องการขัดเกลาทางศีลธรรม

4. ปัจจัยที่เอื้อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ

1. มีองค์การภายนอกที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องมาตรวจสอบ กำกับดูแลและวัดผลการปฏิบัติงานให้สถานฝึกอบรมมีมาตรฐานตามที่กำหนด ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ที่นำเสนอใจและส่งผลในเชิงบวกในการดำเนินการฝึกอบรมในสถานฝึกอบรมเป็นอย่างมาก เช่น Her Majesty's Chief Inspector of Prisons (HMCIP) ในสหราชอาณาจักร

2. มีการจัดสรรภารกิจในส่วนต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามความเชี่ยวชาญของแต่ละหน่วยงาน เช่น ในญี่ปุ่นให้กระทรวงศึกษาธิการมาจัดทำหลักสูตรสำหรับเด็กและครูผู้สอน รวมทั้งจัดหาครู เป็นต้น

3. มีการวางข้อกำหนดกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนขึ้นมาเพื่อเป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติงานยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนซึ่งรวมทั้งงานด้านการฝึกอบรมด้วย เช่น ในออสเตรเลียมีการวาง National Standards of Juvenile Justice เพื่อกำหนดระยะเวลาของการปฏิบัติงานในกระบวนการจัดฝึกอบรม (ในที่นี้กำหนดระยะเวลาการทำ Case Plan ให้เสร็จสิ้น)

4. มีระบบการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมที่เอื้อต่อการฝึกอบรมทั้งในแง่

- ระยะเวลาการฝึกอบรม
- วิธีการนำเด็กเข้าสู่หลักสูตรโปรแกรมการฝึกอบรมที่เหมาะสม
- วิธีการฝึกอบรม
- การประเมินผลการฝึกอบรม

5. มีการจัดตั้งองค์การเฉพาะกิจขึ้นมาดูแลรับผิดชอบงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการฝึกอบรม เช่น สิงคโปร์ มีการจัดตั้ง Singapore Corporation of Rehabilitative Enterprises ขึ้นมาดูแลเรื่องการจัดโปรแกรมการทำงานของผู้ถูกคุมขังในอุตสาหกรรมต่างๆ

5. ยุทธศาสตร์การให้ความช่วยเหลือ

1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน นายจ้าง และกลุ่มชุมชนให้เข้ามาช่วยในการแก้ไขฟื้นฟูเยาวชน

2. การใช้ระบบทหารซึ่งมีจุดเด่นในเรื่องการสร้างระเบียบวินัยและการฝึกอย่างเข้มงวดมาเป็นกลวิธีในการสร้างระเบียบวินัยให้เด็กและเยาวชน แล้วจึงค่อยๆ ลดระดับความเข้มงวดลงสู่ระดับปกติ

3. การเสริมแรงจูงใจโดยให้เงินโบนัสเป็นรางวัลเมื่อเรียนสำเร็จหลักสูตร

4. ส่งเสริม / กระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการฝึกอบรมทุกขั้นตอน

1.3 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสถานฝึกอบรมของผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานฝึกอบรม

1. แนวทางการจัดหลักสูตรการศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน ให้ความเห็นในทางที่สอดคล้องกันว่า

การศึกษาสำหรับเด็กในสถานฝึกอบรมไม่ควรมุ่งเน้นทางด้านการศึกษาเชิงวิชาการ หรือการฝึกอาชีพเป็นสำคัญดังเช่นในปัจจุบันเท่านั้น แต่ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในสถานฝึกอบรมซึ่งส่วนใหญ่กระทำผิดเนื่องจากความอ่อนด้อยด้านทักษะในการดำเนินชีวิต ซึ่งข้อคิดเห็นดังกล่าวก็มีความสอดคล้องกับการให้การศึกษาแก่เด็กในสถานฝึกอบรมต่างประเทศที่พบจากการศึกษาว่า เด็กควรได้รับการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการดำเนินชีวิตด้วย

ทักษะในการดำเนินชีวิตนี้อาจเรียกว่า ทักษะชีวิต (Life Skill หรือ Living Guidance)

หลักสูตรการศึกษาที่จัดให้แก่เด็กในสถานฝึกอบรมควรประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ การศึกษาวิชาสามัญ การฝึกอาชีพ และการศึกษาทักษะชีวิต นอกจากนี้ควรเพิ่มการศึกษาในเรื่องการพัฒนาสุขภาพพลานามัย จริยธรรมและคุณธรรม เป็นต้น

2. วิธีการจัดการศึกษา

วิธีการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะชีวิต อย่างไรก็ตาม การสอนทักษะชีวิตให้แก่เด็กในสถานฝึกอบรมซึ่งเป็น

เด็กที่มีลักษณะปัญหาชีวิตค่อนข้างรุนแรงการสอนทักษะชีวิตจึงต้องเน้นไปในเชิงการบำบัดด้วย โดยทั่วไปนั้นอาจมีวิธีการสอนใน 2 ลักษณะ คือ การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตเป็นรายวิชา และการสอนเพื่อให้เกิดทักษะชีวิตโดยสอดแทรกลงในรายวิชาต่างๆ ที่ครูสอน

สำหรับการเรียนการสอนในด้านอื่นๆ นั้น ควรมุ่งเน้นการสอนเป็นรายบุคคล

3. แนวทางการพัฒนา

ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ให้ความเห็นตรงกันในเรื่องการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและการแก้ไขบำบัด โดยให้เพิ่มจำนวนบุคลากรทางการแก้ไขบำบัดให้มากขึ้น รวมทั้งต้องเพิ่มระดับความเข้มข้นของการนำองค์ความรู้ในเชิงวิชาการการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมาใช้ในการทำงานให้มากขึ้น โดยการฝึกอบรมบุคลากรด้วยวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่านให้ข้อคิดเห็นที่น่าสนใจในเรื่องแนวทางการดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูเด็กที่กระทำผิดว่า สถานพินิจควรให้ความสำคัญกับบทบาทขององค์การเองในการดำเนินภารกิจ โดยเร่งพัฒนาบุคลากรและองค์ความรู้ภายในองค์การให้มากขึ้น

4. แนวทางการประสานความร่วมมือกับองค์การภายนอก

ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้บริหารงานฝึกอบรมในสถานพินิจ ทั้ง 2 ท่าน มีความพึงพอใจกับความร่วมมือจากองค์การภายนอกที่เข้ามาช่วยเหลือในปัจจุบัน (ได้แก่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมอาชีวศึกษา และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน) โดยช่วยเหลือในเรื่องหลักสูตร สื่ออุปกรณ์การศึกษา บุคลากร การวัดและการประเมินผล เป็นต้น

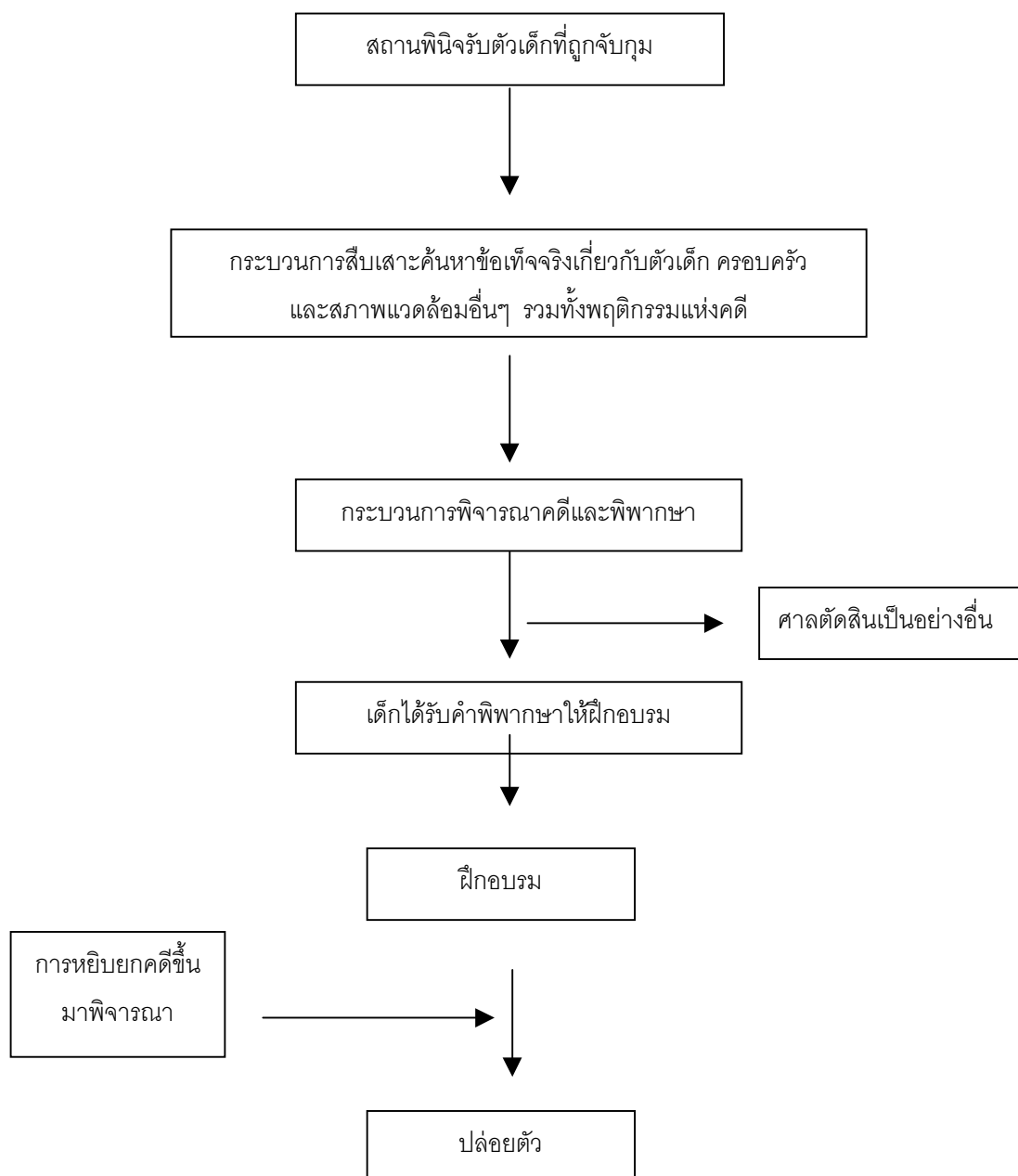
1.4 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาในปัจจุบันของระบบการศึกษาเด็กในสถานฝึกอบรมของไทย

หากพิจารณาระบบการศึกษาเด็กในสถานฝึกอบรม พบว่า ระบบการศึกษามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับระบบใหญ่ที่สำคัญ 2 ระบบ คือ ระบบการดำเนินคดีเด็กและ

เยาวชน และระบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรม โดยมีลักษณะการเชื่อมโยง ดังนี้

1.4.1 ระบบการศึกษาเกี่ยวข้องกับระบบการดำเนินคดี

ระบบการดำเนินคดี กรณีที่เด็กได้รับคำพิพากษาให้ฝึกอบรมมีกระบวนการ ดังนี้

ระบบการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน เป็นระบบที่ต่อเนื่องตั้งแต่รับตัวเด็กที่ถูกจับกุมเข้ามา ไปสอบสวนและพิจารณาตัดสินคดี หากศาลให้ฟีกอบรม ก็จะมีการฟีกอบรม จนกระทั่งการพิจารณาปล่อยตัวเด็กออกจากสถานฟีกอบรม กระบวนการดำเนินคดีที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาและไม่สอดคล้อง / ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาใน 2 ประเด็น กล่าวคือ

1. กระบวนการสืบเสาะค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กในกระบวนการดำเนินคดีก่อนพิพากษาไม่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบำบัดและแนวทางการศึกษาของเด็กได้อย่างเพียงพอ

กระบวนการสืบเสาะค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กในกระบวนการดำเนินคดีก่อนพิพากษา จะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ และความต้องการของเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบการพิจารณาว่าควรใช้วิธีการใดเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นสำหรับเด็ก (เช่น การปล่อยโดยไม่มีเงื่อนไข การปล่อยโดยมีเงื่อนไข การคุมประพฤติ การให้จำคุก การฟีกอบรม เป็นต้น) โดยออกมาในรูปรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ซึ่งจะเป็ข้อมูลเบื้องต้นที่จะทำให้ทราบถึงลักษณะของเด็กและความต้องการในการศึกษาได้อย่างกว้างๆ และเป็นประโยชน์สำหรับการพิจารณาเรื่องการศึกษาของเด็กได้

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจว่าเด็กได้กระทำผิดจริงหรือไม่ แต่เนื้อหาสาระของข้อมูลไม่ได้มุ่งหาว่าเด็กมีความต้องการการบำบัดลักษณะใด และเด็กน่าจะได้รับการศึกษาเพื่อช่วยบำบัดอย่างไร และเด็กมีความเหมาะสมกับการศึกษาประเภทใดที่จัดไว้ให้

ข้อมูลในรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและครอบครัวนั้นจึงยังไม่เพียงพอสำหรับการกำหนดว่าเด็กควรได้รับการศึกษาหรือการฟีกอบรมในหลักสูตร / โปรแกรมใด

หากมีการพัฒนาปรับปรุงเนื้อหาสาระของรายงานไปในเชิงที่สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการกำหนดแนวทางการบำบัดหรือแนวทางการศึกษาของเด็กได้มากขึ้น ก็จะส่งผลให้เมื่อเด็กเข้าไปอยู่ในสถานฟีกอบรม สถานฟีกอบรมสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาว่าเด็กนั้นควรเข้าสู่หลักสูตร / โปรแกรมการบำบัด / การศึกษาใดจึงจะเหมาะสมได้ดีขึ้น ซึ่งหากในส่วนนี้ไม่ได้จัดทำข้อมูลดังกล่าวไว้และสถานฟีก

อบรมก็ไม่ได้มีระบบการวิเคราะห์และประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กก่อนนำเด็กเข้าสู่โปรแกรมการบำบัด / หลักสูตรการศึกษาแล้ว ก็จะทำให้การใช้โปรแกรม / หลักสูตรนั้นไม่เหมาะสม และไม่สามารถช่วยบำบัดเด็กได้ตรงจุด / สาเหตุของปัญหา การฝึกอบรมครั้งนั้นก็มีประโยชน์ไม่ได้ดีเท่าที่ควร

2. การพิจารณาตัดสินคดีของศาล ควรยึดหลักการของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่ใช้การลงโทษให้เจ็บทรมาน ดังนั้น วิธีการที่จะใช้กับเด็กที่ควรกำหนดจึงควรเป็นวิธีการที่จะแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เป็นหลัก

2.1 กฎหมายได้กำหนดวิธีการที่ใช้สำหรับเด็กไว้หลากหลายวิธี โดยอยู่ในอำนาจดุลยพินิจของศาลอย่างอิสระ การฝึกอบรมเป็นเพียงวิธีการหนึ่งที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตาม การพิจารณาตัดสินให้เด็กเข้ารับการฝึกอบรมเป็นวิธีที่เหมาะสมและใช้ได้ผลดีสำหรับเด็กบางกรณีเท่านั้น เช่น เป็นเด็กเหลือขอที่ผู้ปกครองไม่สามารถทำให้ดีขึ้นได้ หรือเป็นเด็กเร่ร่อนไม่มีผู้ดูแล เป็นต้น สำหรับเด็กบางคนที่กระทำผิดไม่ร้ายแรงนักและเป็นความผิดพลาดโทษ หรือเป็นเด็กที่ยังมีโอกาสได้รับการศึกษาจากสถานศึกษาภายนอกได้และดีอยู่แล้ว หรือในกรณีที่เห็นว่าเด็กมีครอบครัวที่มีศักยภาพในการดูแลแก้ไขเด็กได้ เหล่านี้ ศาลอาจพิจารณาเลือกใช้วิธีการอื่นสำหรับเด็กทดแทนการให้ฝึกอบรม เช่น ใช้การคุมประพฤติโดยมีเงื่อนไขควบคู่กับการใช้ครอบครัวบำบัดโดยผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนี้ ควรมีการทบทวนปรับปรุงวิธีการที่ใช้สำหรับเด็กให้มีหลากหลายมากขึ้น เช่น การให้ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ทั้งนี้ ศาลและสถานพินิจควรมีการประสานการทำงานในรายละเอียดร่วมกันทั้งในแง่แนวคิดและแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องและมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน

การนำเด็กเข้ามาฝึกอบรมเป็นการให้โอกาสเด็กที่จะปรับปรุงตัวโดยใช้การควบคุมเป็นเครื่องมือ แต่ขณะเดียวกันก็เป็นการสูญเสียโอกาสที่จะใช้วิธีการอื่นมาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กซึ่งอาจเป็นวิธีการที่ดีและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขเด็กได้ดีกว่าการฝึกอบรมก็ได้

2.2 การกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมของเด็กควรขึ้นอยู่กับว่าเด็กสมควรที่จะได้รับการฝึกอบรมหลักสูตร/โปรแกรมใด มากกว่าเงื่อนไขที่ว่า เด็กกระทำผิดร้ายแรงแค่ไหนจึงต้องลงโทษโดยการฝึกอบรมเป็นระยะเวลาานเท่าใด ทั้งนี้เป็นผลมาจากข้อ 2.1 โดยหากพิจารณาเห็นว่า เด็กนั้นต้องใช้วิธีการฝึกอบรมเท่านั้นจึงจะแก้ไขได้ การ

กำหนดหลักสูตร/โปรแกรมการฝึกอบรมจึงต้องมุ่งเน้นเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะของเด็กแต่ละคน ซึ่งอาจแตกต่างกันไป ดังนั้นการกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมของเด็กแต่ละคนจึงควรขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ควรใช้ในหลักสูตร /โปรแกรมการฝึกอบรมมากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับการศึกษาจากความร้ายแรงแห่งคดี และระยะเวลาการฝึกอบรมนั้นไม่ควรกำหนดตายตัวโดยที่ยังไม่ทราบว่าจะให้เด็กเข้าสู่หลักสูตร / โปรแกรมใด

ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร/โปรแกรมการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับเด็กควรจะเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กตามหลักวิชาการทางการแก้ไขบำบัดหรือการสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กระบวนการดำเนินคดีก่อนเข้ารับการฝึกอบรมและหลังเข้ารับการฝึกอบรมในปัจจุบัน มีลักษณะดังนี้

1. ศาลกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมอย่างแน่นอนตายตัวโดยพิจารณาจากความร้ายแรงและพฤติการณ์แห่งคดี โดยที่บางครั้งอาจยังไม่ทราบว่าเด็กควรได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรใดจึงจะเหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาหรือพฤติกรรมของเด็กและข้อมูลจากรายงานแสดงข้อเท็จจริงในปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลเพื่อตัดสินใจกำหนดแนวหลักสูตร/โปรแกรมที่ควรใช้สำหรับเด็กอย่างเพียงพอหรือบางกรณีศาลอาจกำหนดหลักสูตรฝึกอบรมตามที่สอบถามได้จากเด็กแต่ยังไม่มีการวิเคราะห์และประเมินว่าเหมาะสมกับเด็กหรือไม่

2. โดยธรรมชาติของกระบวนการดำเนินคดี จะมีเด็กต้องคำพิพากษาอบรมไม่พร้อมเพรียงกันคือ ในแต่ละวันจะมีเด็กเข้าใหม่จำนวนหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนทั่วไปที่กำหนดวันเปิดและปิดภาคเรียนของเด็กแต่ละคนเหมือนกัน และข้อนี้เป็นปัญหาของการดำเนินการเรียนการสอนอย่างมาก

การเรียนการสอนสายสามัญและสายอาชีพ จะมีปัญหาเรื่องการเคลื่อนไหวเข้าออกของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา เป็นผลให้เกิดปัญหาต่อการบรรลุผลสำเร็จในการศึกษาของเด็กและเยาวชน และประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาในเรื่องการประหยัดทรัพยากรทางการศึกษา โดยให้เด็กและเยาวชนในกลุ่มเดียวกันได้เรียนอย่างพร้อมเพรียงกัน (มีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดพร้อมๆ กัน) กล่าวคือ

ในขณะที่การเรียนการสอนดำเนินไปตามแผนการสอนของครูจากบทเรียนที่ 1-2-3 ในระหว่างนั้น แต่ละวันจะมีเด็กและเยาวชนบางส่วนต้องออกไปจากสถานฝึกอบรม

เนื่องจากครบกำหนดการฝึกอบรมตามคำสั่งศาล และขณะเดียวกันแต่ละวันก็จะมีเด็กใหม่ที่เพิ่งเข้ามาเรียนในหลักสูตร / โปรแกรม เนื่องจากเพิ่งต้องคำพิพากษาให้เข้ามาฝึกอบรมในสถานฝึกอบรม

ลักษณะเช่นนี้ ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาอย่างสำคัญ กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่ออกจากการฝึกอบรมอาจเรียนไม่ครบตามโปรแกรมการเรียนการสอน จึงไม่ได้รับความรู้หรือการฝึกความสามารถอย่างเพียงพอที่จะนำไปใช้ได้จริง ขณะเดียวกันเด็กและเยาวชนที่เพิ่งเข้ามาเรียนใหม่ก็จะเรียนตามเพื่อนในกลุ่มไม่ทันเนื่องจากการเรียนการสอนดำเนินมานานแล้ว สำหรับเด็กที่ต้องคำพิพากษาให้ฝึกอบรมเป็นเวลานาน (เป็นปี) ก็มีโอกาเรียนได้จนครบเนื้อหาวิชาหนึ่งๆ ได้ แต่หากยังไม่ถึงกำหนดปล่อยตัวก็ต้องเรียนซ้ำของเดิมไปจนกว่าจะครบกำหนดปล่อยตัวซึ่งไม่มีประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้นเท่าใดนัก

สำหรับการศึกษาสายสามัญเด็กและเยาวชนที่ต้องฝึกอบรมเป็นเวลานานอาจได้เลื่อนขึ้นไปเรียนในระดับสูงขึ้นได้ แต่เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มักเรียนไม่ครบตามหลักสูตร จึงไม่ได้รับการรับรองจากสถานฝึกอบรม

3. วิธีการประเมินผลการฝึกอบรมไม่เป็นกลไกในการเสริมแรง/ ลงโทษเด็กให้พยายามแก้ไขพฤติกรรมหรือปรับเปลี่ยนตนเอง เนื่องจากไม่ว่าผลการประเมินจะเป็นในทางบวกหรือลบ ก็เกิดผลต่อระยะเวลาการฝึกอบรมในระดับน้อยมาก

ปัญหาดังกล่าว เกิดจากการที่ระยะเวลาที่เด็กและเยาวชนต้องอยู่ฝึกอบรมตามคำสั่งศาลไม่สอดคล้องกับระยะเวลาที่ควรจะใช้สำหรับหลักสูตรฝึกอบรมแต่ละหลักสูตร (ศาลกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมไม่สอดคล้องกันกับระยะเวลาที่ควรจะใช้ในหลักสูตรฝึกอบรมแต่ละหลักสูตร) เนื่องจากการกำหนดระยะเวลาการอยู่ฝึกอบรมของเด็กและเยาวชนแต่ละคนจะถูกกำหนดขึ้นในชั้นศาลก่อนที่จะทราบว่าเด็กควรได้รับการฝึกอบรมในหลักสูตรใดซึ่งส่งผลให้ระยะเวลาการฝึกอบรมไม่ยืดหยุ่นได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการเรียนการสอนในแต่ละหลักสูตร

อนึ่ง ในทางปฏิบัติพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 จะอนุญาตให้ศาลหยิบยกคดีเด็กและเยาวชนขึ้นมาพิจารณาคดีใหม่ได้ตลอดเวลาเมื่อสภาพการณ์เกี่ยวกับเด็ก เยาวชนและครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป (มาตรา 99) หรือเพื่อให้ประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก ทำให้เด็กและเยาวชน

ชนมีโอกาที่จะได้รับการพิจารณาให้เลื่อนระยะเวลาการฝึกอบรมให้ยาวขึ้นหรือสั้นลงก็ได้ตามความเหมาะสมกับระยะเวลาการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อให้เด็กและเยาวชนอยู่เรียนได้ครบตามหลักสูตร หรือในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาล ศาลอาจไต่ถามเด็กและเยาวชนถึงความต้องการในการฝึก อบรมหรืออาจเรียกบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องมาให้ความเห็นต่อศาลถึงเรื่องการฝึกอบรมของเด็กและเยาวชน ทำให้สามารถกำหนดโปรแกรมการฝึกอบรมอย่างคร่าวๆ และกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมได้สอดคล้องกับหลักสูตร/โปรแกรม ซึ่งจะทำการกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลมีความสอดคล้องและเอื้อต่อการฝึกอบรมให้บรรลุผลสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติความเป็นไปได้ที่จะได้มีการยกคดีเด็กและเยาวชนขึ้นสู่ศาลเพื่อพิจารณาเลื่อนกำหนดระยะเวลาการอยู่ฝึกอบรมให้ยาวขึ้นหรือสั้นลงให้เหมาะสมกับหลักสูตร/โปรแกรมได้อย่างทั่วถึงและเสมอภาคสำหรับเด็กและเยาวชนทุกคนที่เข้าลักษณะนี้ หรือการที่ศาลจะพิจารณากำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมโดยคำนึงถึงระยะเวลาที่จะใช้เรียนจริงเพื่อให้เหมาะสมกับหลักสูตรฝึกอบรมนั้น ก็เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ทำให้ขั้นตอนการพิจารณาคดีมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น เป็นผลให้คดีเสร็จสิ้นล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งสวนทางกับนโยบายเร่งรัดการพิจารณาคดีของกระทรวงยุติธรรม และการกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมและระยะเวลาการฝึกอบรมอย่างแน่นอนตายตัวตั้งแต่ในชั้นศาลอาจก่อให้เกิดปัญหาในแง่ความไม่ยืดหยุ่น เนื่องจากความต้องการในการฝึกอบรมต่างๆ ของเด็กและเยาวชนอาจเปลี่ยนแปลงไปได้เมื่อเด็กเข้ามาอยู่ในสถานฝึกอบรมแล้ว เด็กและเยาวชนอาจยังไม่ค้นพบความชอบหรือความถนัดของตนตั้งแต่อยู่ในชั้นศาล และจากการได้สัมผัสเด็กและเยาวชนในเวลาต่อมา สถานฝึกอบรมอาจพบว่าเด็กและเยาวชนอาจมีสภาพความพร้อม / ความเหมาะสมในการฝึกอบรมในอีกหลักสูตรหนึ่งซึ่งไม่ใช่หลักสูตรที่กำหนดในชั้นศาลก็เป็นได้ เป็นต้น

ขณะนี้ ศาลเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกำลังร่วมกันพัฒนาระบบการจำแนกประเภทและวิเคราะห์เด็กและเยาวชนรายบุคคลในระหว่างการดำเนินคดี เมื่อดำเนินการสำเร็จคาดว่าจะทำให้มีระบบข้อมูลสำหรับการพิจารณากำหนดให้เด็กและเยาวชนเข้าสู่โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่จัดเตรียมไว้ได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น แต่ระบบการจำแนกประเภทและการวิเคราะห์เด็กและเยาวชนที่

จัดทำขึ้นก็ยังไม่ได้มุ่งตรงถึงด้านการศึกษาโดยตรง ดังนั้น ในระยะต่อไปจึงควรพิจารณาให้มีระบบวิเคราะห์และประเมินเด็กและเยาวชนด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นด้วย

ดังนั้น ประเด็นพิจารณาในเรื่องระบบการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ มี 3 ประการ คือ

1.1 การพิจารณากำหนดวิธีการสำหรับเด็กของศาลควรให้มีขอบเขตเพียงเฉพาะการกำหนดวิธีการเท่านั้น โดยไม่ควรกำหนดระยะเวลา สำหรับการกำหนดระยะเวลาควรจะศึกษาเพื่อพิจารณาแนวทางอื่นมาใช้กำหนดทดแทน เช่น ในกรณีฝึกอบรมการกำหนดให้สถานฝึกอบรมเป็นผู้กำหนด หรือให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นต่อศาลได้มากขึ้นหรือโดยศาลอาจเป็นผู้กำหนดในระยะสั้น ปานกลาง หรือระยะยาวตามที่เห็นควร ทั้งนี้ การกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมควรกำหนดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของการบำบัดมากกว่าการลงโทษ โดยจัดระบบการกำหนดให้เป็นไปตามหลักการทฤษฎี / วิชาการการแก้ไขฟื้นฟูเป็นสำคัญ มากกว่าการให้ความสำคัญกับพฤติกรรมแห่งคดี เช่น การจัดระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ , การพัฒนาหลักเกณฑ์ในการกำหนดช่วงเวลาอย่างคร่าวๆก่อนเป็นต้น การกำหนดระยะเวลาควรจะต้องสอดคล้องกับหลักสูตร / โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละคน ผู้ที่ทำหน้าที่กำหนดหรือร่วมกำหนดระยะเวลาควรเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งผ่านการเรียนรู้และฝึกอบรมในสาขานี้มาเป็นการเฉพาะ และระบบข้อมูลหรือเงื่อนไขในการกำหนดระยะเวลาควรเป็นไปตามหลักวิชาการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งต้องมีการศึกษาในรายละเอียดอีกชั้นหนึ่ง

1.2 การพิจารณาเกี่ยวกับการอนุญาตให้ปล่อยเด็กออกจากสถานฝึกอบรมนั้น ควรให้นำผลการประเมินความก้าวหน้าในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (ผลการประเมินความก้าวหน้าทางการแพทย์ การก้าวหน้าทางการบำบัดจิต ผลการประเมินการศึกษาของเด็ก ฯลฯ) มาพิจารณาประกอบการพิจารณาปล่อยตัวอาจมอบอำนาจให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในสถานฝึกอบรม โดยศาลทำหน้าที่ในการกำกับ ดูแลแนวทาง / เงื่อนไขการประเมิน และมีอำนาจในการตรวจสอบการใช้อำนาจของสถานฝึกอบรมอีกชั้นหนึ่งแทน

1.3 การกำหนดวิธีการสำหรับเด็กควรให้มีความหลากหลายแนวทางเพื่อให้ศาลเลือกใช้ได้เหมาะสมกับสภาพของเด็กให้มากที่สุด นอกจากนี้ ควรพยายามให้ในทางการปฏิบัติผู้พิพากษายึดแนวทางที่เหมาะสมกับเด็กซึ่งแตกต่างจากแนวทางสำหรับผู้ใหญ่ ในส่วนนี้ควรพิจารณาปรับปรุงข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้สำหรับเด็ก โดยให้ใช้แนวทางอื่นทดแทนการฝึกรบม เช่น การให้ครอบครัวบำบัด ชุมชนบำบัด การให้ทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ทดแทน หรือการอนุญาตให้เด็กได้ศึกษาในสถาบันการศึกษาภายนอกให้มากขึ้น

อนึ่ง กลไกที่เสนอขึ้นนี้ เป็นเพียงข้อเสนอแนวทางกว้างๆ เพื่อเป็นข้อเสนอสำหรับการพิจารณาทบทวน การปรับปรุงระบบการดำเนินคดีสำหรับเด็กและเยาวชนเท่านั้น ซึ่งการปรับปรุงเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อนเกี่ยวข้องกับระบบความยุติธรรม ซึ่งอยู่นอกขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้ (เนื่องจากการศึกษาภายใต้ระบบการดำเนินคดีในปัจจุบันเท่านั้น) จึงควรมีการศึกษาในรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของการจัดการศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาภายใต้ระบบ / กระบวนการ ยุติธรรมที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น ในส่วนกระบวนการดำเนินคดีเป็นเรื่องที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนซึ่งมีผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายและต้องมีการศึกษาถึงผลกระทบในเชิงบวกและเชิงลบของการปรับเปลี่ยนอย่างละเอียด ในการศึกษานี้จึงยึดตามกระบวนการดำเนินคดีที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงพิจารณาเพียงเฉพาะระบบย่อยของระบบการศึกษาเท่านั้น ซึ่งข้อเสนอนโยบายเพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติพิจารณาจะปรากฏในบทที่ 6 ต่อไป

1.4.2 ระบบการศึกษาเกี่ยวข้องกับระบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

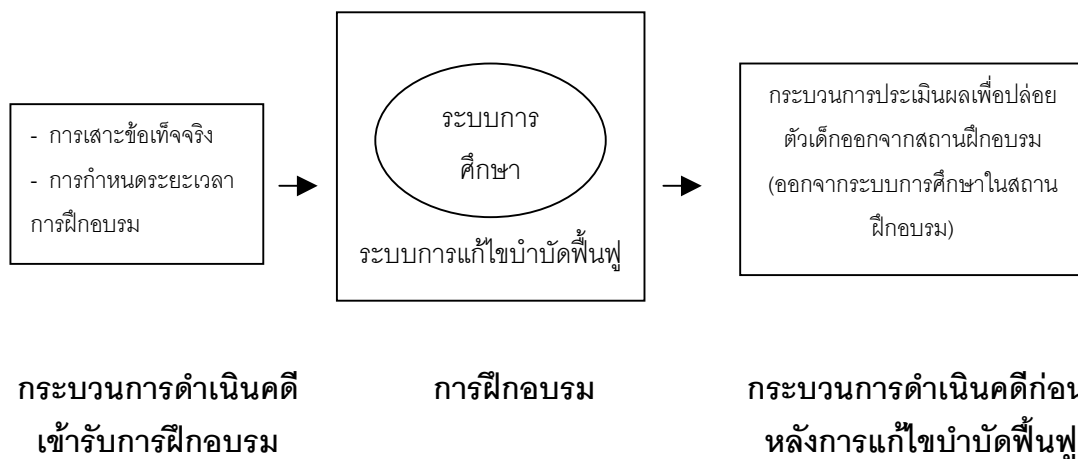
ระบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นระบบใหญ่ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้เด็กปรับปรุงพฤติกรรมทั้งความคิด บุคลิกภาพ จิตใจ ฯลฯ ไปในทางที่ดีขึ้น ประกอบด้วย การให้การบำบัดทางการแพทย์ การบำบัดทางจิต การให้การศึกษา เป็นต้น

การให้การศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กมีความรู้ความสามารถทั้งในเชิงวิชาการขั้นพื้นฐานของการใช้ชีวิตประจำวัน ให้เด็กมีความสามารถในเชิงวิชาชีพ ตลอดจนมีความเข้าใจและทักษะอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในสังคม โดยใช้กระบวนการ

การเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการทำให้เด็กมีลักษณะตามที่พึงประสงค์ และเด็กทุกคนที่เข้ามาอยู่ในสถานฝึกอบรมควรได้รับการศึกษาร่วมกับการบำบัดในรูปแบบอื่น เพียงแต่จะมีน้ำหนักของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยการศึกษาอย่างน้อยเพียงใดเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาถือเป็นเครื่องมือพื้นฐานของการทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคน เนื่องจากการศึกษาสามารถช่วยให้คนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งทางด้าน Cognitive, Affective, และ Psychomotor

ดังนั้น การศึกษาจึงถือได้ว่าเป็นหัวใจและเครื่องมือสำคัญของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กที่กระทำผิด

หากจัดความสัมพันธ์ระหว่างระบบการศึกษาเด็กในสถานพินิจกับระบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและระบบการดำเนินคดีเด็กในศาลเยาวชน จะได้ว่า

ดังนั้น แนวทางการจัดการศึกษาในสถานฝึกอบรมจึงต้องมี 2 ลักษณะ คือ

1. จัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับระบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนี้ อาจมีการดำเนินการใน 2 ส่วนคือ การดำเนินงานก่อนนำเด็กเข้าสู่กระบวนการศึกษา ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา หรือกระบวนการเรียนการสอน และการดำเนินงานระหว่างกระบวนการศึกษา

ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมทางการศึกษา ตั้งแต่การนำเด็กเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เป็นต้น

2. จัดการศึกษาโดยเน้นการแสวงหาพันธมิตรหรือเครือข่ายที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา

บทที่ 6

ข้อเสนอที่ได้จากการศึกษาการจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์ การเรียนรู้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 5 นั้น อาจสรุปได้ว่าระบบการศึกษาเด็กในสถาน
ฝึกอบรมมีลักษณะ ดังนี้

ระบบการศึกษาเด็กในสถานฝึกอบรมประกอบด้วยระบบย่อย 4 ระบบ ได้แก่

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่
 - 1.1 เด็กและเยาวชนที่ต้องคำพิพากษาให้ฝึกอบรม
 - 1.2 บุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ครู และเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาที่เรียกชื่อเป็น
อย่างอื่น
 - 1.3 สถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมทางการศึกษา
 - 1.4 วัตรกรรมทางการศึกษา ได้แก่ ระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องและใช้เพื่อการจัดจำแนก
เด็กเข้าสู่หลักสูตร/โปรแกรมการศึกษา และเพื่อใช้จัดทำแผนการศึกษา หลักสูตร
การศึกษา สื่อการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์การศึกษา เป็นต้น
2. กระบวนการจัดการศึกษา (Process) ได้แก่
 - 2.1 กระบวนการจัดจำแนกเด็กเพื่อจัดเข้าสู่หลักสูตรต่างๆ ที่เหมาะสมกับความมุ่ง
หมายของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ลักษณะของเด็ก และความต้องการของเด็ก
(เป็นรายบุคคล)
 - 2.2 กระบวนการจัดทำแผนการศึกษารายบุคคล (Individual Education Plan) โดย
ให้สอดคล้องกับแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Case Plan)
 - 2.3 กระบวนการจัดกิจกรรมทางการศึกษาตามแผนการศึกษารายบุคคล เช่น การ
จัดการเรียนการสอนในห้องเรียน การทำกิจกรรมกลุ่ม การจัดกิจกรรมภาย
นอกสถานฝึกอบรม การดูงานและการฝึกงานภายนอกสถานฝึกอบรม เป็นต้น

2.4 กระบวนการประเมินผลการศึกษาของเด็ก โดยมีการประเมินทั้งระดับรายชั่วโมง รายวิชา รายหลักสูตร และประเมินผลแผนการศึกษาทั้งระบบเป็นรายบุคคล ตามหลักการการประเมินผลทางการศึกษา

3. ผลผลิต (Output) ได้แก่

เด็กทุกคนมีความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการตามเกณฑ์ที่กำหนดในรายวิชา รายหลักสูตร และเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดตามแผนการศึกษารายบุคคลของตน

4. ผลลัพธ์ (Outcome) ได้แก่

เมื่อพ้นกำหนดการฝึกอบรมแล้ว เด็กทุกคนสามารถนำความรู้ความสามารถที่ตนได้รับจากการศึกษาในสถานฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งในเชิงความรู้ความสามารถทั่วไป การอาชีพ และการมีทักษะชีวิต ตลอดจนการมีสุขภาพทางกายและทางใจที่ดี มีจริยธรรมและคุณธรรม และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยไม่กระทำผิดซ้ำ

นอกจากนี้ ระบบการศึกษายังมีความเกี่ยวข้องกับระบบอื่นๆ ซึ่งเป็นระบบที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาด้วย ได้แก่ ระบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และระบบการบริหารจัดการองค์การของสถานฝึกอบรม ตลอดจนระบบการศึกษายังได้รับอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การสถานฝึกอบรมด้วยเช่นกัน

ระบบการศึกษาของเด็กในสถานฝึกอบรมมีระบบของปัจจัยนำเข้าและกระบวนการจัดการศึกษาซึ่งมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาอย่างสำคัญ และยังมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับระบบอื่นภายในสถานฝึกอบรมและสถานพินิจ ทั้งยังมีความเกี่ยวข้องกับระบบอื่นๆ องค์การอื่นๆ ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมของระบบการศึกษา

อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาภายใต้ระบบการดำเนินคดีที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และพิจารณาเพียงเฉพาะระบบการศึกษาเพียงระบบเดียวเท่านั้น ดังนั้น การพิจารณาเพื่อกำหนดการจัดการระบบการศึกษาโดยศูนย์การเรียนในสถานฝึกอบรมในครั้งนี้ จึงจะพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบของระบบการศึกษาเท่านั้น โดยไม่พิจารณาถึงระบบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา องค์ประกอบของระบบการศึกษาที่นำมา

พิจารณาเพื่อกำหนดการจัดการศึกษาในครั้งนี้ มี 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการจัดการศึกษา และด้านความสัมพันธ์กับองค์ภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา

แนวทางในการจัดการศึกษาของเด็กในสถานฝึกอบรมจึงอาจพิจารณาออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. การเตรียมความพร้อมของปัจจัยนำเข้าของระบบการศึกษา
2. การจัด กระบวนการจัดการศึกษา
3. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษา

ส่วนที่ 1 การเตรียมความพร้อมของปัจจัยนำเข้าของระบบการศึกษา

1. การพัฒนาระบบการจัดจำแนกเด็กเพื่อให้เข้าสู่โปรแกรมการฝึกอบรม และโปรแกรมทางการศึกษา

ระบบการจัดจำแนกเด็ก มีความสำคัญต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาอย่างมาก เนื่องจากเป็นระบบตัดสินใจเลือกโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและโปรแกรมทางการศึกษาให้เด็ก ผลของการตัดสินใจเลือกนี้ จะทำให้เด็กต้องฝึกอบรมไปตามโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและโปรแกรมทางการศึกษาที่เลือกไว้นั้นๆ หากการตัดสินใจครั้งนั้นผิดพลาด ไม่ตรงกับสภาพปัญหาหรือความต้องการของเด็ก การฝึกอบรมของเด็กในครั้งนั้นก็อาจจะไม่สามารถช่วยแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กได้ตรงจุด การนำเด็กเข้ามาฝึกอบรมตลอดระยะเวลานั้นก็จะเป็นการสูญเปล่าประโยชน์ และเป็นการสูญเปล่าของการฝึกอบรมซึ่งมีต้นทุนทั้งในด้านเงินงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ บุคลากรของรัฐ และที่สำคัญต้องสูญเสียเวลาและโอกาสในการใช้วิธีการอื่นเพื่อแก้ไขบำบัดเด็กด้วย

ระบบการจัดจำแนกนี้ จึงเปรียบเสมือนการวินิจฉัยอาการของคนไข้ของแพทย์ หากแพทย์วินิจฉัยโรคถูกต้อง การรักษาซึ่งเป็นขั้นตอนต่อมาจะเป็นไปอย่างถูกต้องตรงกับสาเหตุของโรคและอาการของโรค คนไข้ก็จะหายป่วย แต่หากแพทย์วินิจฉัยโรคผิดพลาด อาการอาจจะไม่เพียงไม่ดีขึ้น แต่อาจทรุดหนักกว่าเดิมก็ได้

เนื่องจากระบบการจัดจำแนกเด็กเพื่อให้เข้าสู่โปรแกรมการศึกษามีความสำคัญอย่างมาก ดังนั้น แนวทางการปฏิบัติเพื่อจัดจำแนกและบุคลากรที่ใช้เพื่อการจัดจำแนกนี้จึงมีความสำคัญอย่างมาก โดยแนวทางการจัดจำแนกจะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดจำแนกตลอดจนระบบข้อมูลที่ต้องการใช้สำหรับการจัดจำแนกตามหลักวิชาทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เช่น จิตวิทยา จิตวิทยาการปรึกษา จิตวิทยาคลินิก และสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ เป็นต้น และต้องปฏิบัติการโดยผู้มีความรู้และ/หรือผ่านการฝึกฝนในเรื่องนั้น ๆ มาเป็นอย่างดี ตลอดจนต้องเป็นผู้มีจิตใจที่ดี รักเด็ก และรักงานในลักษณะการช่วยเหลือบำบัดฟื้นฟู ทั้งนี้เพราะแนวทางและวิธีการปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และมีลักษณะเป็นเทคนิคเฉพาะที่ต้องอิงหลักการทางวิชาการ ไม่สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ได้อย่างแน่นอนตายตัวซึ่งแตกต่างจากการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติสำหรับงานเชิงบริหารทั่วไป

สำหรับการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดจำแนกเด็กเพื่อเข้าสู่โปรแกรมการบำบัด/หลักสูตรประเภทใดในสถานฝึกอบรมที่จะพัฒนาต่อไปนั้นควรจะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์กันอย่างลึกซึ้งอีกครั้งหนึ่ง โดยจิตแพทย์ / นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เนื่องจากต้องอาศัยองค์ความรู้เฉพาะทางและประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องตามที่กล่าวแล้ว

สำหรับการพัฒนาระบบการจัดจำแนกเด็กเพื่อเข้าสู่โปรแกรมทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และโปรแกรมทางการศึกษาซึ่งควรมีการศึกษาต่อไปนั้นควรมีประเด็นพิจารณา ดังนี้

1. การวิเคราะห์ในเชิงจิตวิทยาเกี่ยวกับลักษณะของเด็กในภาพรวม
2. แนวความคิดและหลักการจัดจำแนกกลุ่มเด็กเพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ควรจะเป็น
3. วิธีการวิเคราะห์เพื่อจัดจำแนกเด็ก เพื่อใช้วิเคราะห์เด็กเป็นรายบุคคล
 - แนวทาง / วิธีการวิเคราะห์
 - ข้อมูล ที่จำเป็นต้องทราบเพื่อใช้ในการจัดจำแนก และวิธีการได้มา
4. ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดจำแนกให้มีประสิทธิภาพ
5. แนวทางการ วัด และประเมินผลระบบการจัดจำแนก
6. โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ควรจะเป็น

7. โปรแกรมทางการศึกษา/หลักสูตรการศึกษาที่ควรจะเป็นที่จะตอบสนองวัตถุประสงค์ของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในแต่ละโปรแกรม หรือร่วมกับโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในภาพรวม
8. การวัดความเชื่อมโยงระหว่างการกำหนดกลุ่มเด็กและการนำเข้าสู่โปรแกรม/หลักสูตรทางการศึกษา (การกำหนดว่าเด็กกลุ่มใด ควรเข้าสู่โปรแกรม/หลักสูตรใด)

2. พัฒนาโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และโปรแกรม/หลักสูตรทางการศึกษา

การกำหนดโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นระบบใหญ่ โดยอาจแยกออกเป็นระบบย่อยหลายระบบ เช่น

- ระบบการบำบัดรักษาทางการแพทย์
- ระบบการบำบัดรักษาทางจิตใจ
- ระบบการศึกษาที่ควรจัดให้เด็ก
- ฯลฯ

ทั้งนี้ การกำหนดโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู จำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้เฉพาะทางด้าน การแก้ไขบำบัด จิตวิทยาและสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ เช่นเดียวกับการพัฒนาระบบการจัดจำแนกเด็ก และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง แต่ในที่นี้ จะขอกล่าวถึงแต่เพียงการพัฒนาและกำหนดโปรแกรม / หลักสูตรทางการศึกษาซึ่งอยู่ภายใต้ขอบเขตของการศึกษาคั้งนี้เท่านั้น ดังนี้

2.1 กำหนดหลักสูตรโปรแกรมการศึกษาให้สอดคล้องและตอบสนองเป้าหมายของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

ในลำดับแรก อาจกำหนดเป้าหมาย / วัตถุประสงค์ของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นด้านๆ แล้วจึงกำหนดว่าการทำให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์นั้น วิธีการให้การศึกษาสามารถมีส่วนช่วยได้อย่างไรบ้าง จากนั้นจึงพิจารณาว่าควรจัดหลักสูตรหรือโปรแกรม

หรือรายวิชาอย่างไรบ้างเพื่อให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในแต่ละด้านนั้นๆ

2.2 กำหนดหลักสูตร/โปรแกรมการศึกษาออกเป็นหลักสูตรระยะสั้น ปานกลาง และระยะยาวเพื่อให้สอดคล้องและรองรับระยะเวลาที่เด็กต้องฝึกอบรรมตามคำพิพากษาของศาล

โดยกำหนดว่า หลักสูตรในแต่ละระยะเป็นหลักสูตรที่มีระยะเวลาประมาณกี่ปี (กี่เดือน) เมื่อคำสั่งศาลระบุว่าเด็กต้องฝึกอบรรมเป็นระยะเวลาเท่าใด จึงนำเด็กเข้าสู่หลักสูตรที่มีระยะเวลาสอดคล้องใกล้เคียง เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องมีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับรายวิชาของหลักสูตรในแต่ละระยะด้วย

2.3 กำหนดหลักสูตร/โปรแกรมการศึกษาให้หลากหลาย

ในที่นี้ หมายถึง การกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรในแต่ละระยะว่า ควรจัดหมวดรายวิชาให้มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองของความต้องการของเด็กที่มีลักษณะพิเศษและมีความต้องการการศึกษาที่แตกต่างกัน

เด็กที่กระทำผิดส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากเด็กวัยเรียนเดียวกันที่อยู่ในระบบโรงเรียน แต่เด็กกลุ่มนี้ บางคนก็เป็นเด็กในระบบโรงเรียนมาก่อน แต่ด้วยความไม่รู้จักยับยั้งชั่งใจ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การขาดการอบรมขัดเกลาที่ดีหรืออื่นๆ เป็นเหตุให้กระทำผิด เด็กกลุ่มนี้จึงเป็นเด็กที่ขาดการอบรมฝึกหัดให้เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ถึงผลดีผลเสียต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างรอบด้าน หรือขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต

ขณะเดียวกัน เด็กก็ต้องการความรู้ในเชิงวิชาการซึ่งเป็นความรู้ขั้นพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมวิทยา การใช้ภาษาต่างๆ ฯลฯ และต้องการการฝึกหัดสำหรับการนำความรู้เหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของเขาได้ หรือสำหรับเด็กบางคน เขาอาจต้องการความรู้เหล่านี้ในระดับลึก เพื่อให้มีความรู้อย่างต่อเนื่องสำหรับการไปศึกษาต่อในอนาคต

เด็กบางคนอาจจะไม่มีโอกาสสำหรับการเรียนในระบบโรงเรียนอีกแล้วในชีวิต แต่เขายังต้องเติบโตและต้องการปัจจัยในการดำรงชีวิต และที่เขากระทำผิดเนื่องจากไม่มีเงินหรือหนทางอื่น เขาจึงต้องการการฝึกหัดอาชีพใดอาชีพหนึ่ง แต่เนื่องจากโลกทัศน์ในการมองอาชีพของเด็กยังไม่เพียงพอ เป็นต้น ดังนั้น เด็กกลุ่มนี้จึงควรได้รับการฝึกหัดในเรื่องอาชีพ ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การแนะนำให้รู้จักอาชีพต่างๆ อย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งรายละเอียดทั่วไปที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ เช่น ลักษณะงาน / ลักษณะของอาชีพ ลูกค้า / กลุ่มเป้าหมาย ลู่ทางความก้าวหน้า / การตลาด / ทุนเริ่มต้น / การเตรียมความพร้อมในการสมัครงานและการสมัครงาน / บุคลิกที่เอื้อสำหรับการประกอบอาชีพ เป็นต้น และการอบรมเกี่ยวกับอาชีพใดอาชีพหนึ่ง (หรือมากกว่า 1 อาชีพ) อย่างละเอียดทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ

เด็กยังต้องการการพัฒนาทางด้านร่างกายและสุขภาพทางจิตเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก จึงควรจัดให้เด็กได้มีกิจกรรมประเภทที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยของเด็กที่เหมาะสมกับวัย เช่น กิจกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งอาจจัดเป็นรายวิชา หรือจัดเป็นกิจกรรมในกิจวัตรประจำวันของเด็กก็ได้ และควรจัดให้เด็กมีวิชาเรียนเกี่ยวกับสุขภาพที่เหมาะสมกับวัย เช่น วิชาสุขศึกษา วิชาอนามัยครอบครัว เป็นต้น

อีกประการหนึ่งอาจจัดชั่วโมงสำหรับการทำกิจกรรมตามความสมัครใจ ซึ่งเด็กอาจจะใช้เวลาในช่วงนี้ทำกิจกรรมตามอัธยาศัยของตนเอง ซึ่งเป็นการลดความตึงเครียดและผ่อนคลายความรู้สึกกดดันที่เข้ามาอยู่ในสถานฝึกอบรมของเด็กได้อีกด้วย

นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมนันทนาการหรือการฝึกอบรมเพื่อขัดเกลาและพัฒนาจิตใจควรจัดให้มีขึ้น โดยอาจจัดโปรแกรมที่เหมาะสมและไม่ตึงเครียด แต่ควรจัดการฝึกอบรมแบบผ่อนคลาย เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่ม การจัดให้มีการฟังเทศน์ โดยพระภิกษุที่มีจิตวิทยาในการถ่ายทอดโน้มนำ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเรื่องเทคนิคในการจัดกระบวนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมในแต่ละรายวิชา

โดยประเภทหลักสูตรที่เหมาะสมที่ควรจัดให้มีขึ้นในสถานฝึกอบรมที่เสนอในเบื้องต้นนี้ ได้แก่

1. หลักสูตรทักษะชีวิต

ในเบื้องต้น ควรจัดให้ครอบครัวประกอบทุกด้านของทักษะชีวิต ในระยะต่อไปควรพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิตในเชิงการบำบัดที่มีความเหมาะสมกับ ลักษณะปัญหาของเด็กในสถานฝึกอบรมเป็นการเฉพาะ

2. หลักสูตรการศึกษาสายสามัญ

- การศึกษาสายสามัญปกติ สำหรับเด็กที่มีความต้องการศึกษา ต่อเมื่อมีโอกาส
- การศึกษาสายสามัญสำหรับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สำหรับ เด็กที่ขาดการศึกษาอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน และมีระดับความรู้ขั้นพื้นฐานต่ำเกินไป โดยมีเนื้อหามุ่งเน้นการให้ความรู้ในวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งเน้น การประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

3. หลักสูตรเกี่ยวกับการฝึกอาชีพ

- การแนะนำอาชีพและการแนะแนวเกี่ยวกับอาชีพ
- การฝึกวิชาชีพต่างๆ ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ

4. โปรแกรมกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและสุขภาพ

5. โปรแกรมกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านจิตใจ

2.4 กำหนดแนวทางการประเมินผลโปรแกรม / หลักสูตรการศึกษา

โดยมุ่งเน้นการประเมินเนื้อหาสาระของหลักสูตร ว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษาเป็นเครื่องมือของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หรือไม่ อย่างไร โดยประเมินเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง เช่น ทุกระยะ 2 ปี

การประเมินผลเนื้อหาสาระของหลักสูตรนี้มีความสำคัญในแง่การทำให้ทราบถึง ความเหมาะสมในการกำหนดหลักสูตรออกเป็น 5 ประเภท ว่ามีความครอบคลุม ความ ต้องการทางการศึกษาของเด็กหรือไม่ และสอดคล้องเพียงพอในอันที่จะใช้ช่วยแก้ไข บำบัดฟื้นฟูหรือไม่ เพียงใด ผลที่ได้จากการประเมินนี้จะนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อการปรับปรุง เนื้อหาสาระของหลักสูตรให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับแนวทางการแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูเด็กต่อไป

นอกจากนี้ ควรประเมินความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอน / วิธีการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาด้วยว่าสอดคล้องเหมาะสมกันหรือไม่ เพียงใด

3. กำหนดแนวทางการจัดทำแผนการศึกษารายบุคคลของเด็ก

แผนการศึกษารายบุคคลมีความสำคัญ ทั้งในด้านเด็ก ครูผู้สอน และผู้ปกครองของเด็ก โดยแผนการศึกษารายบุคคลควรมีรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาของเด็กแต่ละคน ใน 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ระบุแนวทางการศึกษาของเด็กแต่ละคนว่าเด็กควรจะได้รับการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาใดบ้าง ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับผลการจัดจำแนกเด็กเพื่อเข้าสู่โปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เช่น เด็กคนหนึ่งๆ อาจควรต้องได้รับการศึกษา / อบรม ในด้านการศึกษาสายสามัญ และสายอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้ง 2 อย่าง เป็นต้น และจะต้องสอดคล้องกับแผนการบำบัดแก้ไขเด็กเป็นรายบุคคลด้วย

อย่างไรก็ตาม หลักสูตรบางประเภท ควรจัดให้เด็กได้เรียนรู้ทุกคน โดยอาจจัดเป็นรายวิชาย่อยๆ แล้วจัดให้เด็กแต่ละคนเรียนตามความเหมาะสม หลักสูตรดังกล่าว ได้แก่ หลักสูตรทักษะชีวิต กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย / สุขอนามัย ซึ่งอาจจัดเป็นรายวิชาๆ หรือจัดเป็นโปรแกรมในกิจกรรมประจำวันก็ได้ตามความเหมาะสม และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางจิตใจ ซึ่งควรจัดเป็นกิจกรรมย่อยๆ ให้หลากหลาย เพื่อให้เด็กเลือก ดังนั้นแผนการศึกษารายบุคคล ส่วนที่ 1 จึงควรกำหนดแผนการศึกษาของเด็กแต่ละคนอย่างกว้างๆ โดยระบุประเภทหลักสูตรที่เด็กควรต้องเรียนและระบุถึงรายวิชาที่จะต้องเรียนในแต่ละหลักสูตรตลอดจนสิ้นระยะเวลาการฝึกอบรม

ส่วนที่ 2 ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับตารางเวลาการศึกษาในรายวิชาต่างๆ ของเด็กแต่ละคนตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม โดยระบุตารางเวลาเป็นรายเดือน รายสัปดาห์ และรายวัน

แผนการศึกษารายบุคคลนี้ ควรจะต้องกำหนดร่วมกับแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กเป็นรายบุคคล แล้วกำหนดออกมาเป็นตารางเดียวกันที่บรรจุทั้งแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูรูปแบบอื่นๆ และตารางการศึกษา โดยแยกส่วนโดยใช้สีหรือสัญลักษณ์ ของแผน

และตารางการศึกษาให้เห็นชัดเจน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและการกำหนดเวลา ระหว่างโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรูปแบบอื่นๆ และโปรแกรมทางการศึกษาซ้ำเวลา

แผนการศึกษารายบุคคลมีความสำคัญในแง่ทำให้เห็นภาพรวมของการศึกษาที่จัดให้เด็กแต่ละคน และทำให้เห็นภาพรวมของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม และเป็นกรอบการปฏิบัติการฝึกอบรมตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม ซึ่งจะช่วยให้ทั้งครูผู้สอนและเด็กสามารถดำเนินการตามตารางเวลานั้นๆ ได้เป็นอย่างดี และยังใช้เป็นแนวทางในการกำหนดอัตราการสอนและบันทึกการสอนรายวันและกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็ก ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของครูแต่ละคน (หากมีครูที่เกี่ยวข้องมากกว่า 1 คน) และใช้เป็นแนวทางในการติดตามพัฒนาการทางการเรียนของเด็ก และใช้เป็นแนวทางในการรายงานความก้าวหน้าของเด็กได้อีกด้วย

นอกจากนี้ การเห็นภาพรวมของการศึกษา (และการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู) นี้จะทำให้การปรับแผนการศึกษา / การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ทำได้อย่างสะดวกและเป็นระบบมากขึ้น

ส่วนที่ 3 ระบุแนวทางการประเมินแผนการศึกษารายบุคคลเพื่อเป็นกรอบแนวทางการวัดและประเมินผลการศึกษาของเด็กว่าบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนหรือไม่ และเพื่อปรับปรุงแผนการศึกษาของเด็กให้มีความเหมาะสมต่อไป

4. พัฒนาศักยภาพทางการศึกษา

ในที่นี้จะไม่กล่าวถึงบุคลากรทางการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งได้แก่ แพทย์ พยาบาล จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานคุมความประพฤติ พ่อบ้าน แม่บ้าน เนื่องจากมีรายละเอียดมากและไม่อยู่ภายใต้ขอบเขตของการศึกษาในครั้งนี้

สำหรับบุคลากรทางการศึกษานั้น จะได้แก่ ครูผู้สอนหรือผู้ให้การฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ทางการศึกษาซึ่งอาจเรียกชื่อเป็นอย่างอื่นก็ได้

การพัฒนาศักยภาพทางการศึกษานั้น ควรมีภาพที่พึงประสงค์ของบุคลากรทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. ครูจะต้องมีจิตใจรักเด็ก เมตตากรุณา ชอบช่วยเหลือ และรักงานด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส
2. ครูจะต้องมีความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่มีปัญหามานานาประการอย่างเช่นเด็กในสถานฝึกอบรม และมีความเข้าใจสภาพปัญหาของเด็กแต่ละคน
3. ครูจะต้องมีพื้นฐานความรู้หรือได้รับการฝึกอบรมทางด้านจิตวิทยาเด็ก จิตวิทยาครอบครัว และจิตวิทยาการสอน
4. ครูจะต้องมีบุคลิกภาพเป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธา
5. ครูจะต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ กระตุ้นกระบวนการคิดเชิงเหตุและผลอย่างเป็นระบบและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมองโลกในแง่ดีและเป็นจริง
6. ครูจะต้องมีความรู้ความสามารถในกระบวนการเรียนการสอนแบบใหม่
7. ครูจะต้องมีความเข้าใจระบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และสามารถเชื่อมโยงระหว่างระบบการศึกษาและระบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู
8. ครูต้องมีความรู้และความสามารถในการเนื้อหาวิชาที่จะสอน ตลอดจนรู้จักเลือกใช้กระบวนการสอนเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของรายวิชานั้น ได้อย่างเหมาะสม

สำหรับแนวทางการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา มีดังนี้

- 4.1 เพิ่มจำนวนบุคลากรทางการศึกษาให้เพียงพอ
- 4.2 ปรับปรุงหลักเกณฑ์และระบบการคัดเลือกบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยให้ได้ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสาขาทางการศึกษา เป็นต้น
- 4.3 กำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา
 - 4.3.1 พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับบุคลากรทางการศึกษาทั้งใหม่และเก่า เพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับงานการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและงานด้านการศึกษาเพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักวิชาการ ตลอด

จนให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อเด็กและเยาวชน

4.3.2 จัดการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมบุคลากรใหม่ที่เข้ามาสอนเด็กในสถานฝึกอบรม เพื่อให้บุคลากรมีความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับเด็กในสถานฝึกอบรมและการสอนเด็กในกลุ่มนี้ ด้วยวิธีการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ตามความเหมาะสม

4.3.3 จัดฝึกอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดสำหรับบุคลากรปัจจุบัน โดยบุคลากรที่ไม่มีวุฒิการศึกษาสาขาทางการศึกษา เพื่อให้มีพื้นฐานความรู้ด้านการศึกษา โดยเฉพาะองค์ความรู้ตามแนวคิดการศึกษาในปัจจุบันและการศึกษาพิเศษทั้งในแง่ทฤษฎีและแนวทางการปฏิบัติ

4.3.4 จัดการฝึกอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องสำหรับบุคลากรเป็นระยะๆ และในช่วงการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่ดีอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

4.3.5 จัดการประเมินผลการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงวัตถุประสงค์ หลักสูตรและการดำเนินการฝึกอบรมให้ดียิ่งขึ้นตลอดเวลา

4.4 ปรับปรุงระบบการประเมินประสิทธิภาพของบุคลากรทางการศึกษา

โดยปรับปรุงระบบการประเมินประสิทธิภาพของบุคลากรที่ดี โดยมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และตัวชี้วัดที่มุ่งเน้นผลงานในหน้าที่และผลงานในการทำประโยชน์ให้แก่องค์กรเป็นหลัก และเป็นไปตามระบบคุณธรรม (Merit System) ซึ่งนอกจากจะทำให้ระบบการประเมินบุคคลมีส่วนร่วมช่วยในการเป็นกลไกในการทำให้งานการให้การศึกษามีประสิทธิภาพ เกิดผลประโยชน์แก่เด็กแล้ว ยังจะช่วยทำให้แรงจูงใจ แก่บุคลากรที่ตั้งใจทำงานด้วย

4.5 ปรับปรุงระบบสวัสดิการและแรงจูงใจ

ส่วนที่ 2 นโยบายด้านการจัดกระบวนการศึกษา

นโยบายด้านการจัดกระบวนการศึกษาแก่เด็กในสถานฝึกอบรมนี้ เป็นส่วนที่นำมาใช้ในกรณีหลังจากการจัดจำแนกกลุ่มเด็กแล้วว่า เด็กคนหนึ่งๆ ควรเข้ารับการศึกษาในโปรแกรมใด / หรือหลักสูตรใด โดยมีแนวทางตามกระบวนการดังนี้

1. กระบวนการจัดจำแนกเด็กเพื่อจัดเข้าสู่หลักสูตรต่างๆ ที่เหมาะสมกับความมุ่งหมายของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ลักษณะของเด็ก และความต้องการของเด็ก (เป็นรายบุคคล)

2. กระบวนการจัดทำแผนการศึกษารายบุคคล (Individual Education Plan)

เป็นส่วนหนึ่งของแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Case Plan) และต้องสอดคล้องกับแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู แผนการศึกษารายบุคคลจะครอบคลุมรายละเอียดเกี่ยวกับแผนการทางด้านการศึกษาทั้งหมดของเด็กแต่ละคน

Case Plan และแผนการศึกษารายบุคคลนั้นจะทำให้กิจกรรมต่างๆ ทุกกิจกรรมที่จัดให้แก่เด็กมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความแตกต่าง ความต้องการ ความถนัด / ความสามารถของเด็กแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการตามแนวความคิดการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และการศึกษาพิเศษ และควรมีการประเมินผลการนำ Case Plan และแผนการศึกษารายบุคคลไปปฏิบัติเพื่อนำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุง Case Plan และการศึกษารายบุคคลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องด้วย

3. กระบวนการดำเนินกิจกรรมการศึกษาของเด็กแต่ละคนตามแผนการศึกษารายบุคคล

ส่วนนี้เป็นส่วนที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการมีแผนการศึกษารายบุคคล เพราะหากมีแผน แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผนและเวลาที่กำหนดไว้ตามแผน ก็ไม่อาจทำให้เกิดผลลัพธ์แก่เด็กได้ตามที่คาดหวังไว้

การดำเนินกิจกรรมการศึกษาตามแผนการศึกษารายบุคคลนั้น จะต้องกระทำโดยเคร่งครัด ทั้งในแง่เนื้อหาสาระ วิธีการ / กระบวนการเรียนการสอน และระยะเวลาตามที่กำหนดและการประเมินผล การนำแผนการศึกษารายบุคคลไปปฏิบัติ เพื่อนำผลที่ได้มาหาวิธีการปรับปรุงการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามแผนให้ได้ต่อไป

ในการดำเนินกิจกรรมการศึกษานี้ ควรมีการพัฒนากลยุทธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำแนวทางการศึกษาสมัยใหม่มาใช้ ได้แก่

- ใช้เทคนิคการเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

- การจัดกลุ่มเรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ที่มีความต้องการตรงกันมาเรียนด้วยกัน แต่ให้มีหลากหลายกลุ่มตามความต้องการของเด็ก
- การนำวิธีการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบใหม่มาใช้ โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษารวบรวมผู้เรียนเป็นรายบุคคล การวิเคราะห์หาค่าศักยภาพของผู้เรียนการร่วมกับผู้เรียนในการสร้างวิสัยทัศน์ การร่วมวางแผนและแนะนำช่วยเหลือเรื่องการเรียน การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง และการสร้างกำลังใจให้กับผู้เรียน และการให้ผู้เรียนร่วมประเมินผล โดยกระบวนการเรียนการสอนแบบใหม่นี้ ครูทุกคนควรนำมาใช้ในการสอนของตน และครูแต่ละคนควรจะนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กแต่ละคนนั้น ส่งเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อใช้ในการกำหนด / ปรับปรุงแผนการศึกษารายบุคคลต่อไป
- ปฏิบัติการเรียนการสอน โดยนำเทคนิควิธีการเรียนรู้ที่มีความสุข การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธีต่างๆ การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย มาใช้
- การสร้างกำลังใจโดยแปรวิกฤตเป็นโอกาส

4. การวัดและประเมินผลการศึกษา

การวัดและประเมินผลการศึกษานี้ ควรแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การวัดและประเมินผลตัวเด็ก ได้แก่

1.1 การวัดความก้าวหน้าของการศึกษาที่เด็กได้รับ เพื่อพิจารณาว่า เด็กได้รับองค์ความรู้ หรือมีความรู้ความสามารถ หรือมีทักษะ หรือมีทัศนคติหรือเจตคติ ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร และควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร (เพื่อสถานฝึกอบรมจะได้ระดมองค์ความรู้เกี่ยวกับการให้การศึกษาของเด็กอยู่ตลอดเวลา) ซึ่งเทคนิควิธีในการวัดผลนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการวัดผลการเรียนการสอนโดยตรง

1.2 การวัดความมีประสิทธิผลของการที่เด็กมีความรู้ความสามารถและทัศนคติแล้ว เด็กสามารถนำสิ่งที่ได้รับนั้นไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของตนเองมากน้อยเพียงใด และวัดว่า การศึกษานั้นสอดคล้องหรือมีส่วนช่วยในการแก้ไขบำบัด

เด็กได้มากน้อยเพียงใด เพื่อนำผลดังกล่าวมาปรับปรุงการกำหนดแผนการศึกษาและแผนการบำบัดฟื้นฟูต่อไป โดยจะต้องสร้างตัวชี้วัดที่มีความเฉพาะมาวัด

2. การประเมินผลระบบการศึกษาที่กำหนดขึ้น ทั้งในเรื่องแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษา โดยประเมินความพร้อมของปัจจัยนำเข้าของระบบการศึกษา และกระบวนการจัดการศึกษาทุกชั้นตอน

ส่วนที่ 3 การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษาของเด็กในสถานฝึกอบรม

สำหรับการร่างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษานี้ มีประเด็น พิจารณา 2 ประการคือ

องค์กรภายนอกที่ควรพิจารณาให้เขามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ควรพิจารณาองค์กรและลักษณะการมีส่วนร่วม ดังนี้

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ โดยหน่วยงานที่มีการร่าง / จัดทำหลักสูตร ควรให้เข้ามาเป็นหน่วยงานขนาดเล็ก (ในเชิงวิชาการ) ในการร่าง / จัดทำหลักสูตรในสถานฝึกอบรม โดยจะต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา การแก้ไขบำบัดเด็กกระทำผิดจากกระทรวงสาธารณสุข (โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสุขภาพจิต / ศูนย์สุขภาพจิต เป็นต้น) เพื่อให้หลักสูตรที่ออกมามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อการบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชน รวมทั้งการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาทั้งหลายด้วย

1.2 กระทรวงสาธารณสุข โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสุขภาพจิต / ศูนย์สุขภาพจิต เข้ามาเป็นหน่วยงานหลัก (ในเชิงวิชาการ) ในการจัดทำระบบการจัดจำแนกเด็ก การกำหนด โปรแกรมการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู ประเภทต่างๆ และการจัดทำแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเป็นรายบุคคล ตลอดจนการฝึกอบรม บุคลากรของสถานพินิจ และสถานฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องทุกระดับเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติงานตามระบบ / โปรแกรม / แผน ที่กำหนดขึ้นมาอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ศาลเยาวชน เป็นหน่วยงานหลัก (ในเชิงวิชาการ) ในการพิจารณาเกี่ยวกับการจัดระบบยุติธรรมสำหรับเด็ก ให้เอื้อต่อการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูและการศึกษาเพื่อการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ระบบการดำเนินคดี การพิจารณาลงโทษเด็ก การกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรม การพิจารณาปล่อยตัว เป็นต้น

1.4 กระบวนการยุติธรรม หรือศาลเยาวชนซึ่งจะเป็นต้นสังกัดของสถานพินิจที่แน่นอน เป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอื่น เช่นบุคลากร เครื่องมืออุปกรณ์ สถานที่ ฯลฯ เพื่อการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อเด็กในสถานพินิจฯ อย่างเพียงพอ รวมทั้งเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานและการบริหารเพื่อสนับสนุนให้หน่วยงานภายนอกที่เข้ามาช่วยเหลืองานด้านวิชาการทั้งหมดทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย

1.5 หน่วยงานทางทหาร โดยหน่วยงานทางด้านจิตวิทยาความมั่นคง เข้ามาช่วยเหลือในเรื่อง

- วิธีการปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ให้กับเด็กและเยาวชน โดยประสานการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ในชั้นการร่างหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน อย่างกลมกลืน
- การส่งบุคลากรทางทหารที่มีความเชี่ยวชาญ ในด้านการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์ เข้ามาเป็นครูฝึก / วิทยากรในรายวิชา / ในกระบวนการฝึกอบรมเด็ก (เช่น หน่วยงานด้านจิตวิทยาความมั่นคง)

เนื่องจากหน่วยงานเหล่านี้มีจุดแข็งในเรื่องการปลูกฝังเรื่องดังกล่าว ซึ่งมีวิชาการในการโน้มน้าวจิตใจเด็กและเยาวชนให้เปลี่ยนพลังในทาง Negative เป็นพลังในทาง Positive ด้วยวิธีการที่แตกต่างจากวิชาการที่สถานฝึกใช้อยู่แต่เดิม และเป็นวิธีใหม่ที่ควรนำมาทดลองและปรับใช้

1.6 ให้องค์กรท้องถิ่น หรือองค์กร N.G.O. เข้ามาช่วยเหลือในการทำกิจการของสถานฝึกอบรมหลายประเภท

- การทำความเข้าใจด้วยวิธีต่าง ๆ กับชุมชน เช่น องค์กรในชุมชน และสังคมเพื่อให้มีมุมมองที่ดีต่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ เพื่อให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมช่วยสนับสนุนการกลับไปใช้ชีวิตหลังปล่อยให้ดีขึ้น ทั้งในแง่ของการดำเนินชีวิตประจำวัน และการทำงาน
- จัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนกิจการของ สถานพินิจและสถานฝึกอบรม ฯลฯ

1.7 กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการจัดหางานพนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมประชาสงเคราะห์ เข้ามาช่วยเหลือในด้าน

- การร่วมร่างหลักสูตรเกี่ยวกับการอาชีพ
- การเป็นที่ปรึกษาและช่วยประสานในเรื่องการทำความเข้าใจกับองค์กรธุรกิจ และอุตสาหกรรมในการยอมรับและเปิดโอกาสให้เด็กในสถานฝึกอบรมได้เข้าไปฝึกงาน / ทำงาน ในองค์กรเหล่านั้น โดยได้เลือกปฏิบัติตลอดจนการจัดหางานในรูปแบบอื่น เช่น การทำอาชีพอิสระ การรับงานไปทำที่บ้าน (หรือทำในสถานฝึกอบรมขณะฝึกอบรม และการรับงานไปทำที่บ้านภายหลังได้รับการปล่อยตัว) โดยแปรสภาพวิกฤติเป็นโอกาส ชูประเด็นเรื่องการสนับสนุนสินค้า / บริการและเปิดโอกาสให้เด็กในสถานฝึกอบรมได้มีงานทำเป็นการช่วยสร้างโอกาสให้เด็กได้กลับตนเป็นคนดี เพื่อให้คนหันมาให้ความช่วยเหลือกิจกรรม / อาชีพ / สินค้า และบริการที่ผลผลิตของเด็กในสถานฝึกอบรม อย่างเช่น ที่กรมราชทัณฑ์ที่ประสบผลสำเร็จมาแล้ว

ทั้งนี้ มีเงื่อนไขที่ต้องพิจารณาประกอบ 3 ประการคือ

1. การปลูกฝังเด็กและเยาวชน ให้พยายามผลิตสินค้า / บริการ / ทำงาน อย่างมีคุณภาพ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจในตนเองให้เกิดขึ้น
2. สำหรับการรับงานไปทำภายในสถานฝึกอบรม ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องพิจารณาอย่างรอบคอบโดยยึดหลักว่าทำเพื่อเป็นการฝึกและเรียนรู้

อาชีพให้แก่เด็กเป็นสำคัญมากกว่าที่จะหัดเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ให้แก่สถานฝึกอบรม หรือสร้างรายได้ให้เด็กในระยะสั้น (ระหว่างอยู่ในสถานฝึกอบรม) ซึ่งไม่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพให้แก่เด็กตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

3. จัดหาวิทยากร / วัสดุอุปกรณ์เรื่องการเรียนรู้การสอนอาชีพให้แก่เด็กและเยาวชน

ภาคผนวก

การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของเด็กในสถานฝึกอบรม

ผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่สัมภาษณ์ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเด็กในสถานฝึกอบรม 3 ท่าน ได้แก่

1. แพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล (ผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน)
2. นายสุรินทร์ เสถียรมาศ (ผู้อำนวยการสถานฝึกอบรมสิรินธร)
3. นายเชิดเกียรติ ไชยมัน (ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง)

1. ผลการสัมภาษณ์

1.1 แพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล

แพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเด็กในสถานฝึกอบรมไว้อย่างน่าสนใจ สรุปได้ว่า

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กโดยทั่วไปแล้วจำเป็นต้องมีการผสมผสานกันระหว่างทักษะ 3 ทักษะ ได้แก่ ทักษะทางวิชาการ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต (Life Skill)

ทักษะทางวิชาการ จะช่วยให้เด็กมีความรู้ในเรื่องต่างๆ ทางวิชาการ

ทักษะอาชีพ เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตนเองในอนาคต

ทักษะชีวิตจะมีความสำคัญในแง่ที่ช่วยให้เด็กมีและสามารถใช้ทักษะดังกล่าวมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตของตนเองได้ สำหรับการเรียนการสอนในโรงเรียนปกติทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาชั้น ในปัจจุบันมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเกิดทักษะชีวิตอยู่แล้ว โดยเฉพาะ สปช. เริ่มมีการพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิตมาตั้งแต่ปี 2535 สำหรับเด็กที่กระทำผิดและฝึกอบรมอยู่ในสถานฝึกอบรม เข้าใจ

ว่ามีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กมีทักษะทั้งสามด้านอยู่แล้ว เพียงแต่สำหรับทักษะชีวิตอาจจะยังไม่มีกำหนดหลักสูตร และแผนการสอนอย่างชัดเจน

การจัดการศึกษาเด็กในสถานฝึกอบรมควรประกอบด้วย 2 ด้าน คือ

1. การจัดการเรียนรู้ทางด้านวิชาการทั่วไปเหมือนกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กในโรงเรียนทั่วไป
2. การจัดให้เด็กมีการเรียนรู้และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะด้านของตนเองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการนำมาแก้ปัญหาเฉพาะด้านของตนเอง และปัญหาในการดำเนินชีวิตนั้นมีความสำคัญมากเนื่องจากเด็กในสถานพินิจจะต้องพบกับสภาพปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตมากกว่าเด็กปกติ และมักจะมีปัญหาเฉพาะด้าน เช่น มีปัญหาติดยาเสพติด มีปัญหาเกี่ยวกับเพศ หรือมีปัญหาเอดส์ เป็นต้น

ดังนั้น การนำหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเกิดทักษะชีวิตจึงมีความจำเป็นลำดับแรก และเนื่องจากเด็กในสถานพินิจมักจะมีสภาพปัญหาที่ค่อนข้างรุนแรง อาจจะต้องมีการปรับหลักสูตร หรือโปรแกรมการศึกษาเกี่ยวกับทักษะชีวิตไปในเชิงการบำบัดเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากโปรแกรมทักษะชีวิตที่จัดสำหรับเด็กปกติ โดยจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อบำบัดฟื้นฟูสภาพจิตใจและแก้ไขเด็กเป็นการเฉพาะอีกโปรแกรมหนึ่ง เช่น เด็กต้องการทักษะเพื่อแก้ไขปัญหาการสื่อสาร การจัดการกับอารมณ์และความเครียด เป็นต้น

สำหรับการเรียนการสอนทักษะชีวิตนั้นเป็นการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กมีทักษะด้านต่าง ๆ 12 ประการที่จำเป็นต้องมีสำหรับการดำเนินชีวิตปกติ โดยองค์ประกอบของทักษะชีวิตจะมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะ ด้านเจตคติเพื่อให้เด็กมีความตั้งใจที่จะปกป้องตนเอง และด้านทักษะเป็นการฝึกปฏิบัติให้แก่เด็กจนกระทั่งเด็กเกิดทักษะขึ้นมาเช่น ฝึกทักษะเพื่อป้องกันการติดสารเสพติด เป็นต้น

สำหรับหลักการของการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเกิดทักษะชีวิตนั้น หัวใจสำคัญจะอยู่ที่การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งปัจจุบันในโรง

เรียนปกติอาจมีวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม โดยผู้เรียนและผู้สอนต้องร่วมกันในการพัฒนาองค์ความรู้อยู่บ้างแล้ว

การเรียนการสอนทักษะชีวิตให้ได้ผล ครูต้องมีความเข้าใจว่าทักษะชีวิตคืออะไร และครูต้องมีทักษะสำหรับการสอนทักษะชีวิตด้วย นั่นคือ ต้องรู้ว่าทักษะชีวิตของเด็กเกิดขึ้นได้อย่างไร

สำหรับสถานพินิจแล้ว การดำเนินการจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิต อาจทำได้เป็น 2 ลักษณะคือ

- ทำเป็นวิชาเสริม
- สอดแทรกการสอนทักษะชีวิตลงในรายวิชาที่ตนเองสอนโดยครูจะต้องเป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนการสอนที่จะให้เกิดทักษะชีวิต

สำหรับวิธีการดำเนินการเพื่อกำหนดแนวทางการสอนทักษะชีวิตในสถานพินิจมี 2 ส่วนที่ต้องดำเนินการ กล่าวคือ

1. การกำหนดหลักสูตรทักษะชีวิต

สำหรับเด็กในสถานพินิจ อาจเริ่มจากการที่นำหลักสูตรทักษะชีวิตของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หรือกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่มีการพัฒนาแล้วมาใช้ ซึ่งเป็นการสอนทักษะพื้นฐานสำหรับการดำเนินชีวิตให้แก่เด็กเมื่อมีการนำมาใช้แล้ว ในลำดับต่อไปจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิตสำหรับเด็กในสถานพินิจเป็นการเฉพาะ เนื่องจากสภาพปัญหาของเด็กในสถานพินิจอาจจะมีมากกว่าและมีระดับรุนแรงมากกว่า ทักษะพื้นฐานทั้ง 12 ประการอาจจะไม่เพียงพอสำหรับช่วยให้เด็กมีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ

2. มีการวางแผนและทิศทางในการทำงานเพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กร่วมกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงและบุคลากรระดับปฏิบัติการในสถานพินิจ ทั้งในด้านแนวความคิดและวิธีการทำงาน ปัจจุบันบุคลากรระดับปฏิบัติการส่วนหนึ่งอาจมีความไม่เข้าใจหรือตามไม่ทัน

3. ต้องมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องในเรื่องการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยเน้น Self Study โดยต้องมีการทบทวนว่าองค์กรมีระบบบริหารที่เอื้อต่อการทำให้เกิด Self Study หรือไม่ และการส่งเสริมการฝึกอบรมทั้ง on the job training และ off the job

training ในเชิงการพัฒนางานการแก้ไขบำบัด ซึ่งในปัจจุบันในสถานพินิจมีโอกาสน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากเราต้องยึดหลักว่าเราจะต้องพัฒนาโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานคนของเราเป็นหลัก การหา Partnership จากองค์กรภายนอกก็เป็นเรื่องดี แต่ต้องคิดว่าจะต้องพึ่งตนเอง

การพัฒนาครูเป็นเรื่องสำคัญ เพราะครูจะมีบทบาทมากในกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยครูจะต้องมีหน้าที่ 4 ประการในกระบวนการสอนทักษะชีวิต คือ

1. ครูเป็นผู้ทำให้เกิดทักษะชีวิต ดังที่กล่าวแล้ว
2. ครูต้องเข้าใจสภาพปัญหาของเด็กในเบื้องต้นและสามารถดูแลเด็กและให้คำแนะนำแก่เด็กได้ในระดับหนึ่ง รวมทั้งมีความสามารถในการคัดกรองแยกประเภทเด็กที่มีสภาพปัญหารุนแรงในระดับมากออกจากเด็กปกติ
3. ครูต้องทำหน้าที่ในการส่งเด็กที่มีสภาพปัญหารุนแรงซับซ้อนเกินกว่าจะให้คำแนะนำได้ ให้ได้รับการรักษาบำบัดโดยแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยามืออาชีพ เป็นการส่งต่อในระบบส่งต่อเพื่อการรักษาเป็นรายบุคคลต่อไป
4. ครูต้องทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างเด็กกับบุคคลอื่น ได้แก่ ครอบครัว และชุมชนในกระบวนการแก้ไขบำบัด เป็นตัวเชื่อมที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการบำบัด โดยครูต้องสามารถพูดคุยทำความเข้าใจและให้คำปรึกษาแก่พ่อแม่เด็กได้ ต้องมีความสามารถในการออกแบบโครงการเพื่อสนับสนุนการเกิดทักษะชีวิตได้ ซึ่งจะทำให้การดำเนินโครงการของสถานพินิจเป็นไปอย่างมีทิศทางและชัดเจนมากขึ้น

1.2 นายสุรินทร์ เสถียรมาศ

นายสุรินทร์ เสถียรมาศ ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเด็กในสถานฝึกอบรม สรุปได้ดังนี้

การจัดตั้งสถานฝึกอบรมเพื่อให้เป็นสถานที่ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดเพื่อให้กลับตนเป็นคนดี เป็นมนุษย์ที่มีคุณค่า และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคม

อย่างปกติสุข โดยที่มิได้มีความมุ่งหมายให้เป็นสถานศึกษาอย่างเช่นในระบบโรงเรียน ดังนั้นการศึกษาสายสามัญและฝึกวิชาชีพที่จัดให้เด็กในสถานฝึกอบรมจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเท่านั้น

ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาในสถานฝึกอบรมนั้นเพื่อให้เด็กไม่มีปัญหา การขาดการศึกษา อย่างน้อยสำหรับเด็กที่ไม่จบการศึกษาภาคบังคับก็ควรจัดให้เขาได้ เรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ และสามารถศึกษาต่อภายหลังออกจากสถานฝึกอบรมไปแล้ว สำหรับการจัดการฝึกวิชาชีพก็เพื่อให้เขามีวิชาติดตัวเพื่อใช้ประกอบอาชีพ เมื่อได้รับการปล่อยตัวแล้ว

ปัจจุบัน การศึกษาวิชาสามัญใช้หลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียนโดยมี ทั้งแบบชั้นเรียนโดยมีครูสอนและการศึกษาทางไกล ซึ่งเด็กสามารถสอบเทียบจากกศน. เพื่อให้ได้รับรองการศึกษาจากกศน.ได้ หากเด็กถึงกำหนดปล่อยตัวแล้วยังเรียนไม่ จบก็สามารถขอใบรับรองจากกศน.ว่าผ่านการศึกษาอะไรมาบ้าง เพื่อเอาไปใช้รับรอง การศึกษาหรือการทำงานต่อไป

นอกจากนี้ ยังมีหลักสูตรของหน่วยงานอื่น เช่น สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน เข้ามาฝึกอบรมหลักสูตรเพื่อการยกระดับฝีมือแรงงานให้แก่เด็กโดยจะมีการมอบวุฒิ บัตรให้ซึ่งเด็กก็สามารถนำไปใช้สมัครงานได้

ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอแนะเกี่ยวกับโปรแกรมการแก้ไขบำบัดที่ควรจัดขึ้นในสถาน ฝึกอบรมว่าควรจะประกอบด้วย

1. หลักสูตร Living Guidance เป็นหลักสูตรเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของเด็ก และเยาวชนในสังคม เพราะเด็กส่วนใหญ่ที่เข้ามาอยู่ในสถานฝึกอบรมมี ลักษณะต้องปรับปรุงพฤติกรรมและทัศนคติ โดยหลักสูตร Living Guidance อาจอยู่ในรูปกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมบำบัด
2. โปรแกรมประเภทส่งเสริมสุขภาพอนามัย / พลศึกษา
3. หลักสูตรการศึกษาวิชาสามัญ เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
4. หลักสูตรการฝึกวิชาชีพ ซึ่งควรมี 2 ลักษณะ ได้แก่

4.1 Vocational Guidance เป็นการอบรมเพื่อแนะนำอาชีพต่างๆ การเลือกอาชีพ และความรู้อื่นต่างๆ ไปที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ โดยที่มิใช่เป็นการฝึกฝนเกี่ยวกับอาชีพใดอาชีพหนึ่งโดยเฉพาะ

4.2 Vocational training เป็นการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพให้แก่เด็ก

5. หลักสูตร Special activity ได้แก่หลักสูตรที่ส่งเสริมศิลปกรรม / จริยธรรม / คุณธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน

6. กิจกรรมเกี่ยวกับการบำบัดแก้ไขเป็นการเฉพาะ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู / จิตแพทย์ / นักจิตวิทยา / นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา ควรจัดให้มีการพัฒนาหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียนให้มีความเหมาะสมสำหรับเด็กในสถานฝึกอบรม เพราะหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียนสร้างขึ้นมาเพื่อใช้กับเด็กปกติซึ่งแตกต่างจากเด็กในสถานฝึกอบรม และควรพัฒนาสื่อการสอนให้เหมาะสมกับเด็ก

การจัดการศึกษาในสถานฝึกอบรมปัจจุบันได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ได้แก่

กรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งจะให้ความช่วยเหลือในเรื่อง

- จัดเตรียมหลักสูตร
- จัดหาอุปกรณ์ หนังสือตำรา และวัสดุฝึกงาน
- วัดและประเมินผลตามหลักสูตรของกศน. โดยเด็กต้องสอบวัดผลโดยใช้เครื่องมือและบุคลากรของ กศน. และออกใบรับรองการศึกษาโดย กศน.
- จัดเตรียมอุปกรณ์ในการศึกษาแบบทางไกล

สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน จะให้ความช่วยเหลือในเรื่อง

- จัดเตรียมวิทยากร
- จัดหาวัสดุอุปกรณ์ฝึกงาน
- วัดและประเมินผลการศึกษา ตามหลักสูตรของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน และออกวุฒิบัตรให้แก่เด็ก

สำหรับยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา นั้น ควรเน้นการศึกษาเพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กให้เป็นคนดีและกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีวิธีการ 3 วิธี คือ

1. จัดการศึกษาเรื่อง Living Guidance เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถในการดำเนินชีวิต
2. จัดการศึกษาโดยเน้นการศึกษาเป็นรายบุคคล
3. จัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสในการแสวงหาอาชีพในอนาคต / เรียนต่อเมื่อเด็กออกจากสถานฝึกอบรมไปแล้ว

สำหรับการจัดการฝึกอบรมในสถานฝึกให้บรรลุผลสำเร็จ นั้น ควรต้องมีการปรับปรุงระบบการดำเนินงาน ดังนี้

1. ศาลควรให้สถานพินิจกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมแก่เด็กเอง เพราะสถานพินิจมีความใกล้ชิดเด็กและเยาวชนและทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กได้มากกว่า และควรกำหนดระยะเวลาฝึกอบรมแก่เด็กคนหนึ่งไม่ควรให้นานเกินไปจนเป็นการตัดวงจรชีวิตของเด็กออกจากสังคม ซึ่งอาจมีทางออกโดยอาจกำหนดให้สถานพินิจสามารถกำหนดระยะเวลาการอบรมได้เองในกรณีที่ไม่เกินปี หากเกินกว่านี้ต้องขออนุญาตศาลเป็นต้น
2. ควรให้ความสนใจกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นพิเศษ โดยอุดหนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และสถานที่ให้เพียงพอ
3. ควรจัดให้มีการจำแนกสถานฝึกอบรมในกรณีเด็กมีพฤติกรรมอยู่ในระดับรุนแรงมากและน้อยออกจากกัน หรือจำแนกตามอายุ เช่น แยกเด็กอายุไม่เกิน 14 ปี ออกจากเด็กอายุเกิน 14 ปี เพราะระดับปัญหาของเด็กทั้ง 2 กลุ่มนี้แตกต่างกัน และควรจำแนกการฝึกอบรมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะ เช่น สถานฝึกอบรมสำหรับเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำ สำหรับเด็กติดยาเสพติด หรือสำหรับเด็กติดเชื้อเอดส์ เป็นต้น

1.3 นายเชิดเกียรติ ไชยมัน

นายเชิดเกียรติ ไชยมัน ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการศึกษาในสถานฝึกอบรม สรุปได้ดังนี้

การดำเนินงานเด็กในสถานฝึกอบรมจะต้องดำเนินการภายใต้อุดมการณ์ที่ว่า “จะมุ่งมั่นที่จะบำบัดแก้ไขฟื้นฟูและฝึกอบรมเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี เพื่อคืนทรัพยากรที่มีค่านี้ให้แก่สังคม” และยึดมั่นในความเชื่อว่า “เด็กและเยาวชนทุกคนไม่ว่าจะมีความประพฤติเสียหายอย่างไร ก็สามารถบำบัดแก้ไข ฝึกอบรมให้เป็นคนดีได้” ดังนั้นกิจกรรมทุกกิจกรรมในสถานฝึกอบรมจะต้องมุ่งหมายเพื่อการบำบัด แก้ไข และต้องสามารถอธิบายได้ว่ากิจกรรมนั้นๆ เมื่อทำไปแล้ว จะมีส่วนทำให้เด็กและเยาวชนพัฒนาขึ้นมาได้อย่างไร

สำหรับการจัดการองค์กร (สถานพินิจ) ให้เป็นองค์กรที่มีศักยภาพสูงเพื่อให้สามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนั้น ควรต้อง

1. มีผู้บริหารที่เข้าใจ
2. มีบุคลากร / นักวิชาการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทุกด้าน และมีวิธีการในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่เจ้าหน้าที่
3. สร้างเอกภาพในองค์กรในการดำเนินการแก้ไขบำบัด เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายในการแก้ไขบำบัดร่วมกันและการแก้ไขบำบัดเป็นงานที่ต่างคนต่างทำไม่ได้ จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสับสน
4. จัดสรรงบประมาณในการดูแล และการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เพียงพอและทันสมัย ได้แก่
 - ค่าอาหาร
 - ค่าเครื่องแต่งกาย
 - ยารักษาโรค
 - สถานที่อยู่ของเด็ก
 - เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์

สำหรับการจัดการศึกษาเพื่อเด็กในสถานฝึกอบรมนั้น เห็นด้วยกับการใช้หลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งเป็นหลักสูตรระยะสั้น เหมาะสมกับระยะเวลาฝึกอบรมของเด็กซึ่งเป็นระยะสั้น

ในการจัดการศึกษาวิชาสามัญ ควรจัดให้เด็กได้เรียนถึงชั้น ม.6 และให้เด็กสามารถนำผลการเรียนไปเรียนต่อในโรงเรียนข้างนอกได้ และควรมีกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อให้เด็กได้เรียนต่อในระดับสูง

การจัดการศึกษาวิชาชีพ ควรเน้นหลักสูตรระยะสั้น และควรเปิดสอนได้ปีละ 3 รุ่น โดยต้องจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์การฝึกอบรมให้เพียงพอและทันสมัยสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง อาจตั้งกองทุนสนับสนุน โดยทั้งการศึกษาวិชาสามัญและการศึกษาวิชาชีพนั้นต้องเป็นไปตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นนั้น เห็นว่าอาจทำได้แต่ควรยึดมั่นในการดำเนินการพัฒนาของสถานพินิจเอง เพราะหน่วยงานอื่นที่จะเข้ามาช่วย ก็มีปัญหาเรื่องงบประมาณเช่นเดียวกัน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนการปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี**. กรุงเทพฯ หจก.โอเดียนสแควร์ พ.ศ. 2541.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)**. อรรถพลการพิมพ์ กรุงเทพฯ.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. พรึทหวานกราฟฟิค จำกัด กรุงเทพฯ.

จารุวรรณ ธีฮาเซ็น **การดำเนินงานและการฝึกเยาวชนกระทำความผิด ศึกษาเฉพาะการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง** วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

ผดุง อารยะวิญญู. **การศึกษาพิเศษ**. รายงานการวิจัยประกอบการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2541 กรุงเทพฯ.

รุ่ง แก้วแดง. **ปฏิวัติการศึกษาไทย**. สำนักพิมพ์มติชน. กรุงเทพฯ 2540.

รุ่งทิวา บุญสิทธิ. **การวิเคราะห์การดำเนินงานของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนหญิง**. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. **พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534**. สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด พ.ศ. 2536.

ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. **สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน**. รายงานประจำปี พ.ศ. 2540.

สุดจิต เจนนพกาญจน์. **Organization Functions and Administration of Penal Institutions.** รายงานการฝึกอบรม ณ ประเทศสิงคโปร์ 3 ธันวาคม 2527 – 3 มีนาคม 2528.

สุวนา อิ่มสุดจิต. **ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่และเยาวชนเกี่ยวกับการบริการทางการศึกษาในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง.** วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2529.

อรัญ สุวรรณบุปผา. **หลักอาชญาวิทยา.** สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด กรุงเทพฯ พ.ศ. 2518.

ภาษาอังกฤษ

Appendix 1, [http : // penlex. org.uk/ciswinf.html](http://penlex.org.uk/ciswinf.html). Visited on December9, 1999.

Australian Law Reform Commissions, **Detention** [www.austlii edu.au/au/ other/alrc/publications/reports/84/ALRC84](http://www.austlii.edu.au/au/other/alrc/publications/reports/84/ALRC84) Visited on December 27, 1999.

Bureau of Data and Research, Florida Department of Juvenile Justice, **Polk County Juvenile Boot Camp : A Follow-up Study of the First Four Platoons,** [http:// www.djj. state. Fl.us/Rnd/mr/mr46/mr46c.html](http://www.djj.state.fl.us/Rnd/mr/mr46/mr46c.html). Visited on November10,1999.

Bureau of Data and Research, Florida Department of Juvenile Justice, **PC JBC Program Description : Table 2 – PC JBC – FPs Basic Weekday Schedule.** [http:// www.djj. state. Fl.us/Rnd/mr/mr55/ mr55c.html](http://www.djj.state.fl.us/Rnd/mr/mr55/mr55c.html). Visited on November 19,1999.

Changi Prison, **A quick guide to the prisons.** [www.spinet.gov.sg/news/ pim/plm/199/jun/hf](http://www.spinet.gov.sg/news/pim/plm/199/jun/hf) 6-2.25/12/1999.

Changi Prison, **The inside story.** www.spinet.gov.sg/news/p/m/199/jun/hf 6-1.20/12/1999.

Crime Prevention Committee, **Youth Crime.** www.spinet.gov.sg/cpbb/youth-5a.
20/12/1999.

Florida Department of Juvenile Justice, **Moral and Character Development.**
<http://www.djj.state.fl.us/detention/5.html>. Visited on November 17,
1999.

Florida Department of Juvenile Justice, **Facilities Have Expanded Greatly :
So Has "Demand" For More Beds.** <http://www.djj.state.fl.us/sanctions/6.html>. Visited on December 8, 1999.

Florida Department of Juvenile Justice, **One Young Man's Story.** <http://www.djj.state.fl.us/sanctions/4.html>. Visited on December 15, 1999.

Florida Department of Juvenile Justice, **Help Our Youth Find Their Ways
Through Prevention & Partnerships.** <http://www.djj.state.fl.us/annual/2e.html>. # prevention. Visited on November 17, 1999.

Florida Department of Education, **General Educational Development,**
<http://www.firm.edu/doe/bin00051/gedover.html> # introduction. Visited
on December 15, 1999.

Florida Department of Juvenile Justice, **What Happens When A Youth is
Arrested.** <http://www.djj.state.fl.us/challenge/7.html>. Visited on
November 19, 1999.

Florida Department of Juvenile Justice, **Juvenile Justice Definitions.**
<http://www.djj.state.fl.us/definitions.html>. Visited on November 19, 1999.

Florida Department of Juvenile Justice, **Overview of the Department.**
<http://www.djj.state.fl.us/challenge/5.html>. Visited on November 17,
1999.

Florida Department of Juvenile Justice, **Helping Our Youth Find Their Way
Through Public Safety.** <http://www.djj.state.fl.us/annual/2d.html>.
Visited on November 19, 1999.

Ministry of Community Development. **Children & Young persons.**
www.gov.sg/mcd/c&y persons. Visited on December 25, 1999.

Ministry of Home Affairs. **Rehabilitating lives.** www.gov.sg/mha
prisons/prirchab. Visited on December 27, 1999.

Ministry of Home Affairs. **SCORE Work program,** www.mha.gov.sg/score/wp.
Visited on December 27, 1999.

Ministry of Home Affairs. **SCORE – Divison.** www.mha.gov.sg/score/division.
Visited on December 27, 1999.

Ministry of Home Affairs. **SCORE – Vocational Training program,**
www.mha.gov.sg/score/vtp. Visited on December 27, 1999.

Recomendation, <http://penlex.org.uk/ciyng> 05.html. Visited on December 12,
1999.

Swinfen Hall Young Offender institution, **HM Chief inspector of Prisons.** <http://penlex.org.uk/ciswinf.html>. Visited on December 11, 1999.

The Far Coast Local Area Command Police Web site. **Young Offenders Act.**
www.police.sci.net.au, Visited on December 27, 1999.

The Subordinate Court of Singapore, **Our Court – juvenile Court.**
www.gov.sg/judiciary/subct/courts/juvenile. Visited on December 22,
1999.

The Subordinate Court of Singapore, **Organisation.** [www.gov.sg/judiciary/
subct/organisation](http://www.gov.sg/judiciary/subct/organisation). Visited on December 22, 1999.

The Subordinate Court of Singapore, **Our court – Court Mediation Center.**
www.gov.sg/judiciary/subct/courts/mediation. Visited on December 22,
1999.

Who youth justice board. <http://www.youth-justice-board.gov.uk/who/what.html>.
Visited on December 9, 1999.

Young Offender Institution. <http://ukdb.web.a0.com/hutchinson/encyclopedia/32/moo18232.htm>. Visited on December 9, 1999.

Young Offender Institution. **Rules 1988**. <http://penlex.org.uk/yoi.html>. Visited on December 9, 1999.

Young Prisoners-Preface. **Hm Chief Inspector of Prisons**. http://penlex.org.uk/ciyng_01.html # preface, . Visited on December 9, 1999.

Young justice board, **Youth Justice preventing offending**. <http://www.homeoffice.gov.uk>. Visited on December 9, 1999.